הארץ

VOL 54 / 16,028 / APRIL 7, 1972 / כ"ג ניסן תשל"ב / יום ו' / שנה נ"ד / 1 אג'.

כוחות האנוי 60 ק"מ מסייגון

ארה"ב החלה בהפצצות בצפון וייטנאם, ע"פ הוראתו האישית של הנשיא ניכסון

סייגון, 6 (אי.פי., יו.פי., ע"ר וצ"צ). כוחות צפון־וייטנאמיים הגיעו היום למרחק 60 ק"מ מסייגון וגדוד חלוץ של כוח הפליכה הקומוניסטי חסם את הכביש הראשי המוביל מסייגון לגבול קאמבודיה.

ארה"ב פתחה היום, על־פי הוראתו האישית של הנשיא ניכסון, בהתקפות הפצצות מאסיביות מן האויר ומן הים נגד מטרות בצפון וייטנאם. לפחות חמש משחתות, שלוש גוש־ אות מטוסים ויותר מ־200 מטוסים השתתפו היום בהפצצות. רדיו האנוי טען, כי הופלו 5 מטוסים, ביניהם שני מפציצי ענק ב.52 מטוסי פאנטום.

עוד נמסר מסייגון, שכוח של נחתים אמריקאיים כנראה בי אניות הצי השביעי, נמצא בכוננות מאז תחילת המתקפה הקומוניסטית. סבורים, כי הנחתים נמצאים על סיפון אניות הצי השביעי ומוכנים לנחיתה.

היום הגיעו זו הפעם הראשונה כוחות צפון וייטנאמיים אל סבי הדום וייטנאם והתקפו עמדות של הכוחות הדום וייטנאמיים.

(ראה מאמר ראשי בעמוד 9)

בחוגות ארה"ב נמסר, כי הכוחות הצפוניים כבשו כנראה קטע חשוב בדרך המלך המובילה בין סייגון לגבול קמבודיה, במרחק 60 ק"מ מן הבירה.

(המשך בעמוד 2, טור 5)

ראובן ברקת יובא היום למנוחות בהר־הזיתים

מסע ההלווייה ב־10 — מרחבת הכנסת

ראש הממשלה, גב' גולדה מאיר (מימין), ליד ארונו של ראובן ברקת ז"ל, שהוצב אמש ברחבת הכנסת בירושלים. (צילום: ישראל סאן)

מאת סופר "הארץ"

הלווייתו של ראובן ברקת ז"ל תצא היום בשעה 10 מרחבת הכנסת לבית־העלמין בהר־הזיתים, שם תוטמן גופתו סמוך לקבר אביו.

מסע ההלווייה יצא לדרך לאחר דברי פרידה של נשיא המדינה, זלמן שז"ר. "קדיש" יאמר אהרן ברקת, בנו של המנוח. לא יהיו הספדים בהלל תורת ביטוי. טכס ההלכבה הדתי ינוהל בידי אנשי הרבנות הצבאית.

המשתתפים במסע ההלווייה יהיו רק בעלי כרטיסי הזמנה שיוצאו משפט הממשלה. כל המשתתפים יסעו להר־הזיתים באוטובוסים שיחנו ליד בניין הכנסת.

משטרת ירושלים ומפקדת מחוז הג"א בבירה בפיקודו של סגן אלוף אברהם כהן, ואנשי מגן דוד אדום, נערכו לשמירת הסדר בעת ההלווייה. ציוותות של רופאים, אמבולנסים והצלה, ועמדות עזרה ראשונה יוצבו ליד רחבת הכנסת, לאורך מסלול ההלווייה ובבית־העלמין.

בדר־הפנים, ד"ר יוסף בורג, הורה להוריד את דגלי המדינה לחצי התורן ביום ההלווייה, ב־7 בבוקר עד 1 בצהרים, על בנייני הממשלה, הרשויות המקומיות ובנייני ציבור.

משלחת מרכז השלטון המקומי בראשות היו"ר פנחס אילון וכן ראשי ערים ומועצות מקומיות, יעלו הבוקר את ארונו של המנוח.

ברחבת הכנסת

ארונו של ראובן ברקת ז"ל הוצב אתמול בטרקלין הראשי של הכנסת, אליו הובא ב־6 בבוקר מבית החולים על־שם בילינסון (?). [illegible]

הארון היה עטוף בדגל הלאום, נרות ליד ראשו של המנוח ופרחים ליד רגליו. סביבו עמדו במשמר כבוד של אנשי משמר הכנסת וקצינים בהרבנות הצבאית מאחרי פרוכת הלוויה.

לפתיערב הועבר הארון אל רחבת הכנסת כדי לאפשר לציבור לעבור על פני הארון ולחלוק לו את הכבוד האחרון.

עלייה הרגינה בני יו"ר הכנסת, המתחפי הפנים במשמר הכבוד ליד ארונו של המנוח בעת שמחלקו עבר על פני הארון. הסגנים עמדו למשמר בין במשמר הכבוד.

בישיבה נועדה הנספים של הכנסת אתמול העלה יו"ר הועדה, ה"כ ישראל קרגמן, קווים לדמותו של המנוח, בבניני בישיבה את הרישיבי.

(המשך בעמוד 2, טור 4)

מזג האויר

חם ויבש עם כמויות ברוחות של ענגים בגובה רב וביניים.

הטמפרטורות החזויות להיום: ירושלים 16 עד 27 מעלות, ת"א 15 עד 26, אילת 18 עד 34, רמת־הגולן 11 עד 25, באר־שבע 11 עד 31, צפת 20 עד 32, יריחו 16 עד 4 מעלות. בכנרת: כיכבון הלקיה עם ירידה בכפר. ועליה בלהט. יוהכן גם גשם בקיבר.

יארינג חוזר באמצע החודש לניו־יורק לקבל תשובת ישראל להצעותיו

ולדהיים מאמץ את עמדת שליח או"ם הדוחה תביעות ישראל

מאת דן מרגלית

כתב "הארץ"

שליח האו"ם, ד"ר גונאר יארינג, עומד להזור ב־15 בח. ז. במוסקבה לניו־יורק, כדי לקבל את התשובה הרשמית של ישראל על הצעותיו, — על כך בסרו אתמול מקורות יודעי דבר.

בינתיים ניהה מזכיר או"ם, קורט ואלדהיים, לסכנג את שגריר ישראל, יוסף תקוע, לקבל את עמדת ד"ר יארינג.

ישראל כבר קבעה, כי היא לא תוכל להתפקד בנוסחה המוצעת ע"י ד"ר יארינג. לפי נוסחה זו, שהוסברה בעבר, סבור ד"ר יארינג, כי הוא פקיד או"ם ולא נציג מדינה ריבונית, ועל כן אינו יכול להעניק לישראל התחייבות לפיה הוא לא יפעל ע"פ תזכירו בפברואר 1971, התובע נסיגה כמהלוכת מסיני. כי מהותך כמעט או"ם אינו יכול להניע תזכיר זה ואף לא להודיע — כפי שתובעת ישראל — כי החלטת העצרת האחרונה אינה כהייבת אותו (אם כי הוא נהג כך לגבי החלטה כהחלטה הקודמת).

ד"ר ואלדהיים אף הוא סבור, כי ישראל צריכה להבין למצבו של ד"ר יארינג, ועל כן עליה להסתפק בהצעתו, שהוא לא יאזכר את החלטת העצרת ולא את תזכירו בדבר נסיגה כהחלטה מסיני מפברואר 1971, אך בלי להתנות על כך התחייבות. ירושלים אינה מקבלת עמדה זו, אך טרם הסיבה ליארינג רשמית. עם שובו לניו־יורק היא הבהיר ליארינג, כי לא חל שינוי בעמדתה.

אם כי התשובה הסופית של ישראל ברורה — עדיין לא יהיה בה יהיה המהלך לפעילותו של ד"ר יארינג. יש משקיפים הסבורים, כי הוא לא יחזור לחזור לשגרירות ברוסקבה. הם אינם מוציאים מכלל אפשרות שד"ר יארינג יתחיל לטפל בבדידים הדיפלומטיים־יחודים של שליחותו הוך הכהגה להוצאות פיסגה בוסקבה, שהיערך ב־22 בבאי.

(המשך בעמוד 2, טור 1)

מוסקבה לא תתווך בין הודו ופקיסטאן

שר־החוץ ההודי חזר מביקורו בבריה"מ

ניו־דלהי, 6 (ע"ר). שר־החוץ ההודי סווארן סינג, שחזר היום מביקורו במוסקבה, אמר כי אין לבריה"מ תכניות לתווך בין הודו ופקיסטאן.

כמהגי הקרמל — אמר השר — הסכימו עם ליישב את הסיכסוך ההודי־פקיסטאני באמצעות שיחות דו־צדדיות. כר סינג הוסיף, כי הודו קיבלה את העיקרון שיש לקיים ועידת פיסגה עם פקיסטאן. עם זאת סבורה הודו, כי יש צורך בכינוס שליחים כיוהדים של שתי הממשלות כדי להכין הפיסגה.

כשנשאל על מקום עריכת השיחות הללו, אמר כר סינג: עמדתנו הכללית היא שלא לקיים מגעים במדינה שלישית.

מיניסטר־החוץ ההודי הכחיש שקיים פגישות עם נציג פקיסטאני כלשהו במוסקבה או בחבול, בירת אפגניסטאן בה ביקר לפני כן.

ראש ממשלת הודו, אינדירה גנדי, אמרה ביום ג' שהודו ופקיסטאן נמצאות במגע "יכיר בדיפלומטיה הי צעד הראשון לקראת פתיחת פורום לנורמליזציה של היחסים ביניהן.

"אנשי המעיין" פגישת כיסגה

בפקיסטאן נמסר, כי הנשיא זולפיקאר עלי בהוטו, קיבל איגרת מראש ממשלת הודו, בה היא מציעה לקיים שיחות פיסגה.

שר־החוץ ההודי של פקיסטאן מסר לכתבים, כי הנשיא בהוטו מכין תשובה לאיגרת, שאותה קיבל, באמצעות נציגים שוויצים, לפני ימים.

בהודעה שפורסמה בניו־דלהי וב־מוסקבה נאמר, כי הודו וברה"מ מצדדות בהסדר מדיני של שלום בכל האזור על בסיס חתימה של ההודית, באמצעות מו"מ ישיר בין הודו, פקיסטאן ובנגלה־דש. שני הצדדים סבורים שנורמליזציה של ה־מצב בתת־היבשת, "הוך ההתמסכות במציאות הפוליטית", תענה על ה־אינטרסים החיוניים של עמי האיזור ותשרת את קידומו וחיזוק של שלום באסיה.

מזכיר האו"ם בצרפת

פאריס, 6 (צ"צ). מזכיר או"ם, קורט ואלדהיים, הגיע הבוקר לפאריס בביקור רשמי בצרפת שיימשך ימים ובמהלכו יפגש עם הנשיא ג'ורג' פומפידו.

קוסיגין בבגדד

מצרים חוששת

מקורות בביירות: תיתכן הרחבה מרשימה של השפעת בריה"מ בערב

ביירות, 6 (יו.פי., ע"ר וצ"צ). ראש ממשלת בריה"מ אלכסיי קוסיגין, הגיע היום לבגדאד, לביקור הנחשב ע"י משקיפים בביירות כבעל משמעות רבה ביותר ביחסים בין בריה"מ לעולם הערבי.

(ראה מאמר ראשי בעמוד 9)

מר קוסיגין, שבא בראש משלחת, הוזמן לעיראק כדי להיות נוכח בחנוכת שדה־הנפט החדש בצפון רומיילה שכדורים עיראק, המנוצל ע"י חברת הנפט העיראקית הלאומית בסיוע סובייטי. כן ישתתף קוסיגין בחגיגות לרגל 25 שנה להקמת מפלגת הבעת' העיראקית השלטת.

מקורות מדיניים בבגדאד אמרו, כי ייתכן שייחתם הסכם ידידות ושיתוף פעולה בין עיראק לבריה"מ.

(המשך בעמוד 2, טור 4)

אמין הסכים שאיטליה תייצג את ישראל

"אך אם תתנו אשרות לישראלים לבקר באוגנדה, אנתק היחסים גם עם איטליה"

קמפלה, 6 (ע"ר, אי.פי. יו.פי.). נשיא אוגנדה, הגנרל אידי אמין, הסכים היום ששגרירות איטליה תייצג את האינטרסים הישראלים באוגנדה בעיקבות סגירת השגרירות הישראלית שם.

הגנרל אמין הזהיר את שגריר איטליה, ריבנו רומאנאלי, בפגישה שקיים עמו, שאם הענין איטליה אשרות לישראלים לבקר באוגנדה, תהיה זו הדרך הבטוחה ביותר לניתוק היחסים בין אוגנדה לאיטליה. "אם אתה רוצה לנתק את היחסים עם אוגנדה, הנה לישראלים לבוא לכאן", — אמר הגנרל לשגריר האיטלקי, שהסכים ששגרירותו לא תעשה דבר זה. הנשיא היזהיר את השגריר, שאם איטליה תרשה שהישראלים ינצלו אותה לצרכי תעמולה נגד אוגנדה — "אתחמם". אמין אמר, שהישראלים הם "אנשים מתוכנים ביותר" ולפת־עצה אין הוא רוצה איש מהם באוגנדה.

הנשיא שוב פנה לבריארצו לגלות ערנות כלפי הישראלים הרוצה לבדוק חות הביטחון בגבולות לבדוק בקפדנות כל איש החשוד בישראלי. הוא רמז לידיעות על גילוי מצבה שהוטמנה כביכול ע"י אורחים ישראלים בעיר ארואה שבצפון־מערב המדינה. ואמר שתקריה זו הוכיחה, כי הישראלים הם "גבלים".

אמין הודיע גם שכל החוזים שנחתמו עד כה ע"י חברה ישראלית יימסרו בעתה לחברות אוגנדיות, ד אמר, כי הקבלנים האוגנדיים התחנו "מר־על־המידה".

השגריר הישראלי, דוד לאור, ר"ג

מאנשי השגרירות הנותרים, עומדים לעזוב את אוגנדה בשבת (בהר). לא נקבע מועד יציאה יתר האנשים הישראלים.

"הבחינו במצבה שהוטמנה"

כוזעת־ההגנה האוגנדית קראה היום לאזרחי המדינה לגלות הירות רבה לכל האפשר בבגעים עם ישראלים. בהודעת מיניסטריון ההסברה נאמר, כי מצבה נתגלתה בעיר הורד

(המשך בעמוד 2, טור 7)

אלון לא יוכל להיפגש עם רוג'רס

היוצא למסע באירופה

באת סופר המדיני של "הארץ"

סגן ראש הממשלה, יגאל אלון, לא ייפגש עם שר החוץ האמריקאי, ויליאם רוג'רס, בעת שהותו בארה"ב, והאיל ובהחלית מאי ייצא רוג'רס לאירופה לדיונים עם שרי־החוץ של מדינות נאט"ו, לקראת נסיעת הנשיא ניכסון למוסקבה.

יש להניח, כי מר אלון ייפגש עם מדינים בכירים אחרים בארה"ב.

שר־החוץ, אבא אבן, שהוזמן לפגישה עם מר רוג'רס בסוף אפריל, ייצא לכתרה יום העצמאות לארה"ב ויחזור לאחר 3־4 ימים, לקדם את פני שר־החוץ האוסטרי.

צפוייה שביתה באל־על

החל מיום א'

מאת סופר "הארץ"

400 עובדי התחזוקה של אל־על מאיימים לפתוח בשביתה כללית החל מיום א', על רקע מחלוקת בין ועד העובדים לבין הנהלת החברה על תביעות השכר לשנתיים הקרובות.

ועד העובדים הגיש רשימה של 31 תביעות שכר המתהכבות להערכה ההנהלה בתוספת של כ־80% על ה־שכר. בדיונים שנערכו עם ועד העובדים, שלא בהשתתפות ההסתדרות ד בלי שהתביעות יוכו לאישורה, הכירה ההנהלה את התגבדותה.

בעיקבות הודעת ההנהלה, נבסד ע"י הוועד על הכוונה לשבות מיום א'. ביום א'ל־על, ערי"ד שמואל פלה, פנה אתמול לבית־הדין לעבודה בי תביעה לקנוס כל אחד מעובדי הוועד אם אכבם תיפתח השביתה ביום א'.

(המשך בעמוד 2 טור 3)

השר בר־לב לראשי התעשיינים:

לא עתה הזמן לבטל הפיקוח על המחירים

יוקפאו 14 מוצרי יסוד במזון ✱ התעשיינים יחזרו לפעול דרך ועדת המחירים

מאת יגאל גביב

מוסדי הכלכלי של "הארץ"

משרד המסחר והתעשייה מכין רשימה מוצרי יסוד שמחיריהם יוקפאו לחלוטין, ולגבי יתר המוצרים ישקול המשרד דרכים לפיצוי היצרן. הואיל ונבחר, כי הפיקוח על המחירים לא יוכל להימשך כפי שהוא עכשיו, אך לא עתה הזמן לבטלו, — דברים אלה אמר אתמול שר המסחר והתעשייה, חיים בר־לב, לראשי התעשיינים שנפגשו עמו בה"א.

מר בר־לב שמע את הביעת התעשיינים לביטול הפיקוח על המחירים הואיל והוא מקפח את התעשיה. השר רמז לתעשיינים, שיש לבדוק את שאלת התייקרות השכר והמיכון. התעשיינים טענו, כי ועדת המחירים אינה מכירה כיום בהתייקרויות השכר המימון כגורם להעלאה מחירים. נראה, כי התעשיינים יסיקו מן הרכה של השר, שאין מנוס ממאבק בתוך ועדת המחירים על העלאת מחירים, וכי נסיונות שיכנוע השרים — נכשל.

תביעה נוספת של התעשיינים היתה להגדיל את תמריצי היצוא, בנגרוק שהשקלים יכן לעומת אשתקד.

השר הסיב, כי באותו שר־האוצר החל לטפל בנושא זה, הרי הוא יבוד עם השר ספיר, כי יעביר את הטיפול באלה. השר הבטיח לתעשיינים להיות להם לבליץ יושר. התעשיינים גם תבעו מהשר, כי המכשלה לא תתן יד להפרות הסכמי עבודה והרא אה עצבה כחלק בהזית לשמירת הי יציבות במשק. השתתפו בפגישה בי טעם התעשיינים מיס הנשיא, מר אברהם שבים, שמעון אלבן, פלג תמיר ויוסף אל־טייף.

מכינים רשימת מוצרים שיוקפאו

הממשלה תכין רשימה של 14 מוצרי יסוד אשר מחיריהם יוקפאו לחלוטין. מוצרים אלה הם אורז, קפה, בשר קפוא, קרפיונים, ביצים ולחם. למוצרים הללו תקבע הממשלה מחיר גג. לגבי שמן, סוכר ומרגרינה, מבררים עתה במשרד־האוצר את האפשרות להקפאת מחיריהם. מוצרים נוספים הבאים בחשבון להקפאה הם דגי בקלה, פילה, תפוחי אדמה, מוצרי קמח (אטריות־מקרונים לאחר שמחיריהם לצרכן יועלו בשתי אגורות) וכן מוצרי חלב.

סאדאת בפתיחת הכנס הפלשתינאי במצרים

קהיר מנתקת את יחסיה עם ירדן

"כצעד ראשון נגד תכנית חוסיין ✱ המחבלים — הנציגים הבלעדיים של הפלשתינאים ✱ אין דרך זולת המלחמה"

נשיא מצרים, אנואר סאדאת (מימין), נואם בכנס הפלשתינאי בקהיר, אמש. לידו — יאסר ערפאת (צילום: הטלוויזיה המצרית). (צילום: קמרה)

מאת סופר "הארץ" לענייניט ערביים

נשיא מצרים הודיע אמש בנאום שנשא בפתיחת הוועידה הפלשתינאית בקהיר, כי מצרים החליטה לנתק את כל קשריה עם ירדן, כצעד ראשון נגד תכנית המלך חוסיין לפדרציה בין שתי גדות הירדן, שיש בה משום "חריגה מהקו הערבי שאין להגיב עליה במילים בלבד".

סאדאת אמר, כי הכניה חוסיין היא למעשה של הגנרל אלון ומטרתה לחסל את הבעיה הפלשתינאית מיסודה. הוא טען, כי תכנית זו "תתמסמס כפי שהתמסמסו תוכניות שכתבו נגד האומה הערבית ע"י אויביה". כן קרא לאומה הערבית לנקוט עמדה אחידה כלפי תכנית חוסיין. "בה טענתנו למצרים, אנו עורכים ביום ההתייצבות נגד המגמות של ממשלה אחידה כלפי בזירה הבין־ערבית, החליטה מצרים על ניתוק כל קשריה עם המשטר הירדני" — הודיע סאדאת.

הנשיא הסביר, כי "אין אנו יכולים להניח שהתגשם המזימה (תכנית המלך) ושאדמת ירדן ההפוכה לחלל ריק וקוף ההזית הירדנית יהיו לפתוח הזירה ולגשרים פתוחים".

"מצבים חולים"

בתחילה נאומו קבע סאדאת, כי לעם המצרי ולפלשתינאים היסטוריה, דרך וגורל משותפים. "אין בפניה ובפנינו דרך אחרת זולת המלחמה", — קבע סאדאת, ובקיש להפגנות את תשומת לב חברי הוועידה ל"4 הסעיפים הבאים:

✱ על הכל לדעת, כי מצרים היוהם כדי להגן על "זכויותיה וחבויותיכם". "המלחמה", — הסביר, — "תתנהל בים, ביבשה ובאוויר ואף מבית לבית, אם יהיה צורך בכך. "אנו נשלם את המחיר השלם."

(המשך בעמוד 2, טור 2)

ניכסון יבקר באיראן

טהרן, 6 (ע"ר). הנשיא ניכסון ורעייתו יבקרו באיראן ב־30 במאי וב־31 בו, ע"פ הזמנה השאה והקיסרית פאהרה.

גרצ'קו נועד עם השגריר המצרי

"אל־אהרם": פגישה חשובה ביותר

קהיר, 6 (יופ"צ). שר־ההגנה הסובייטי, מרשל אנדרי גרצ'קו, קיים אתמול שיחות במושכות עם שגריר מצרים במוסקבה, יחיא עבדל קאדר, — מוסר "אל־אהראם".

העתון בצטט מקורות יודעי־דבר שאמרו, כי הפגישה היתה "אחת כהחשובות ביותר שקיים מרשאל גרצ'קו באחרונה".

סולז'ניצין ביטל את הטכס במוסקבה

מוסקבה, 6 (יופ"צ וצ"ר). הסופר הסובייטי אלכסנדר סולז'ניצין ביטל את הטכס שבו עמד לקבל את סמל פרס נובל, אולם מקורות מקורבים לו אמרו הערב, כי הוא עדיין מקוה שהטכס יוכל להתקיים במועד מאוחר יותר.

ביטול הטכס בא בעיקבות סירוב השלטונות הסובייטיים להתיר את כניסת ד"ר גירוב, מזכיר האקדמיה השוודית, שאמור היה למסור את הסמל לסולז'ניצין ביום א'.

פקידים שוודיים מסרו לסופר הסובייטי, כי אין הם רואים את הסירוב הסובייטי כסופי.

ב־1 אחר חצות

ארה"ב שולחת טייסת כתגבורת

וואשינגטון, 6 (יופ"צ). משרד ההגנה האמריקאי נתן היום הוראה לטייסת של מפציצי־קרב מדגם פ־105 בבסיס חיל־האויר בקנזס, לטוס לדרום מזרח אסיה, כתגבורת לחיל־האויר האמריקאי נגד המתקפה הקומוניסטית בדרום וייטנאם.

מקורות צבאיים אמרו, כי יתכן שיחידות אויר נוספות יצטוו לעבור מארה"ב לאזור הקרבות, אם תימשך המתקפה הקומוניסטית.

בירושלים מצפים להחרפת הסיכסוך בעולם הערבי

נראה שעוד מדינות ערביות ינתקו את יחסיהן עם רבת־עמון

מאת סופרו המדיני של "הארץ"

נאום הנשיא סאדאת מצביע על מבוכה פנימית בצמרת השילטון במצרים ועל תיסכול, — דעה זו ביטו אמש משקיפים בירושלים, והוסיפו, כי ניתוק היחסים עם סיום ההתייעצויות של ראשי הדרדציה הערבית בקשר ליחסם כלפי חוסיין, מצביע על היגררות הנשיא סאדאת אחר עמדותיו של קדאפי.

המשקיפים הוסיפו, כי דברי סאדאת מצביעים על רצון בהודש המוכן בידיו את הנהגת העולם הערבי ובעיקר להופיע כדובר היחיד של הפלשתינאים. המשקיפים אינם, כי זהו ניצול לרפה, פעם נוספת, של הנושא הפלשתינאי לצורכיהם של משטרים ערבים הנתונים בבעיות פנימיות.

בירושלים אין מוציאים מכלל אפשרות, כי בעיקבות ניתוק היחסים יחריף הסיכסוך בעולם הערבי ומדינות נוספות יודיעו על ניתוק קשריהן עם עמאן. אך נראה, כי חלק מהמדינות הערביות, כמסעודיה או מרוקו, יתייצבו מאחורי המלך.

הדעה הכללית היא כי כדינות הפדרציה לא יסתפקו בניתוק הקשרים ויאמרו תחת חוסיין, תוך נסיון להציגו כמי שמשתף פעולה עם ישראל ע"פ עקרונות תכנית אלון.

בגרע האחרון

ערפאת: עתה נסתנן לירדן ונעניש את אנשי חוסיין

רבת־עמון לועגת לסאדאת

מאת סופר "הארץ" לענייניט ערביים

יו"ר ארגון השיחרור הפלשתינאי יאסר ערפאת, הודיע אמש בוועידה הפלשתינאית בקהיר, כי ארגוני החבלה יגבו עתה להסתנן לירדן כדי להעניש את כל "הבוגדים" מבין המשפחה ההאשמית.

ערפאת הכריז, כי ירדן אינה שייכת עוד למשפחה ההאשמית. מקורות בביירות רואים בהכרזות אלה של ערפאת איום גלוי לפגוע במלך חוסיין ובשאר אנשי משפחת המלוכה.

דובר רשמי ברבת־עמון תקף אמש את החלטת מצרים לנתק את קשריה עם ירדן וציין, כי צעד זה משרת את אויבי האומה הערבית ומתגבר לעמידתה האיתנה של ירדן. הדובר לעג בעקיפין לנשיא סאדאת, באומרו, כי רק בוועידה הקודמת אישרה סאדאת חלק מהארגונים בהנדנות ובקשרים עם ישראל ועתה הוא מחליט לשים אותם "נציגים בלעדיים של העם הפלשתינאי".

עידוד למחבלים להפלת חוסיין

מאת עודד זראי

ההחלטה בניתוק היחסים עם ירדן, שעליה הודיע אמש סאדאת ובישראל הבוטים כלפי המלך חוסיין, מעידים למעשה גושפנקה לכוונת המחבלים לחתור בגלוי ובצורה משית תחת המשטר ההאשמי ברבת־עמון.

יש להניח, כי השמעותיו של סאדאת בפני אפשרויות של הסדר בה או אחר בין ירדן וישראל, שיביאו גם בחרון "הבעייה הפלשתינאית" ר אובד קלף המיקוח שלו בעניין זה. נוסף לכהבים המופגלים עליו, מבדר לפדרציה קדאפי ורצונו להרתי בכל מחיר באפוטרופסות על ענייני ההבלה — כל אלה הביאו להחלטת הניתוק.

אין לשער שבעם ההחלטה תשפיע על המשטר ההאשמי האיתן בירדן. דומה הוא: המלך חוסיין יראה עצמו עתה משוחרר כליל מכל התחייבות מסרית או אהרת כלפי מצרים. יחד עם זאת יש בהחלטה משום העמקת קרע הבין־ערבי לצומת עליית קרנו של המלך פייסל הסעודי כמנהיג המבוכל לתווך בין קהיר לעמאן.

צ'אושסקו נפגש עם ערפאת

קהיר, 6 (יופ"צ). נשיא רומניה, ניקולאי צ'אושסקו, נפגש אמש לסירוגין עם מנהיג המחבלים, יאסר ערפאת, — מוסר "אל־אהראם".

העתון מציין, כי בברכו היו המורים עמדו ההתפתחויות שחלו בסיכסוך הערבי־ישראלי.

הודעה חשובה לפותרי

חידון סמלים

ראה היום במוסף השבועי עמוד 39

בגליון זה 20 עמודים בצרוף המוסף השבועי בן 56 עמודים

פרסום א. אריאלי
הולנד.

סאדאת הוזמן לבקר ברומניה

בוקרשט סומכת ידה על צעדי מצרים

צ'אושסקו קורא לגמישות מצד ישראל

קהיר, 6 (יופ"ק, ע"ר וצ"צ). נשיא רומניה, ניקולאי צ'אושסקו, הזמין אמש את נשיא מצרים לערוך ביקור ממלכתי ברומניה.

צ'אושסקו, שנאם בסעודה שנערכה לכבודו בארמון אבאדין, עם תום ביקור בן 4 ימים בקהיר, הצהיר על תמיכת רומניה במאמצי מצרים להגיע להסדר מדיני של הסיכסוך הערבי־ישראלי.

„רומניה סומכת ידה על כל הצעדים שנקטו ע"י מצרים ועל ידיך באורח אישי, כדי להשיג הסדר של־לום" — אמר צ'אושסקו לסאדאת. „אנו סבורים, שדבקות בהחלטות או"ם, הן לפי לשונן והן לפי רוחן, תאפשר השגת הסדר שלום שיהיה בוססת על צדק".

בסכמו את שיחותיו בקהיר, השמיע צ'אושסקו, כי דיונים אלה „הוו דף חדש בתולדות היחסים בין שתי ה־מדינות".

בנאום התשובה הצהיר סאדאת, כי בני ארצו „ישחררו כל שעל מאדמ־תנו, בלי להתחשב בקרבנות ובמחיר שיצטרכו לשלם".

בינתיים נמסר, כי אתמול נחתם פרטיכל, המסכם את פירטי שיתוף הפעולה הכלכלי הטכני בין רומניה ומצרים.

ההודעה המשותפת המצרית־רומ־נית, שפורסמה אמש בקהיר, מגדי־שים שני המנהיגים את „חשיבות הנשכחה הבלאהי של הח־לטת מועצת־הבטחון מנובמבר 1967".

ההודעה נאמר עוד, כי נשיא רו־מניה קרא לישראל „לגלות גמישות רבה יותר כדי שאפשר יהיה להגיע להסדר של הסיכסוך הערבי־ישראלי".

מאסקי ימשיך במירוץ

שיקאגו, 6 (ע"ר). הסנאטור אדמונד מאסקי, שהגיע רק למקום ה־4 ב־בחירות המוקדמות בויסקונסין ביום ג' אמר אמש, כי הוא אינו נוטש את המירוץ לבית־הלבן.

הסנאטור אמר דבריו לאחר פגישה שקיים במשך 4 שעות עם 55 מתומ־כיו ומממני מערכת הבחירות שלו.

בין אלה שהשתתפו בפגישה היה גם בנו של הנשיא רוזבלט המנוח, פרנקלין ד. רוזבלט הצעיר מניו־יורק. הוא הודיע לאחר הפגישה, כי הצלה את תרומתו מ־5,000 ל־10,000 דולר לקרן הבחירות על מאסקי.

יארינג יחזור

(סוף מעמוד 1)

ההנהגה הכללית היא, שזקרת יא־רינג ושליחותו נבצאות עתה בירי־דה, גם מדינות אחרות מפקפקות בסי־ברייה.

בריה"מ תעלה בפיסגה שאלת המזה"ת

ההערכה המקובלת בירושלים היא, שאירה"ב לא היום דיון על המזה"ת בעת כנס ניכסון למוסקבה. בריה"מ היהה זו אשר כבר רמזה, כי תב־קש להיון בנושא זה. ישראל סבורה, שארה"ב צריכה לפעול במוסקבה שתתכבע את כצרים לקיים דיון רצי־ני בשאלת פתיחת התעלה, על בסיס ההבטחה הישראלית, כי לא תראה בהסדר החלקי גבול סופי.

בניהם, כי לאחר שיתבחרר ה־נשיא ניכסון מלחץ מערכת הבחי־רות שהכנסים בנובמבר 1972, הוא יורה לכיכשל לגשת לטיפול נמרץ בהצעה להסדר לפתיחת התעלה.

משקיפים בלבנון

מקורות בירושלים אמרו אתמול, כי ישראל דחתה כבר לפני יותר כחודש את ההצעה להציב משקיפים בגבול לבנון, וזאת בגלל שתי סי־בות: היא רואה בכך בסיס של בירות להתחמק מאחריות לפעולות המחבלים, והיא מסרבה להכיר ב־מכשר בביתה־הנשק שפסק עם הצ־רפות לבנון למלחמת ששת הימים. לפיכך סבורה ישראל, כי לא כת־קיים אלא משטר הפסקת־האש.

כרגע נמצאים בבירות כ־7 מש־קיפים. לא ברור אם לבנון רוצה להציב בסיה 25—30 משקיפים, או תוספת של מספר משקיפים כזה. ישראל המנע זאת, אך ירושלים מבינה, כי אי־אפשר למנוע את הצ־בת המשקיפים כטעם או"ם בתחומי לבנון.

משקיפים באו"ם: בוקה"ב תאשר

מרכז האו"ם, 6 (ע"ר). מקורות דיפלומטיים אמרו כאן היום, כי חב־רי מועצת־הביטחון יאשרו קרוב ל־וודאי בראשית השבוע הבא הסכם להגדלת מספר משקיפי או"ם בגבול לבנון־ישראל.

הרוגים בהתפוצצות במפעל כימי בדאלס

דאלס, 6 (ע"ר). 8 אנשים, ביני־הם 5 נשים, נהרגו ו־4 נוספים נפ־צעו, לאחר ש־3 התפוצצויות הרסו את בניין אחת החברות למוצרים כימיים באזור התעשייתי בפרברי דאלס שבטכסאס.

האנקובר, 6 (ע"ר). לפחות 6 אנ־שים נהרגו ולמעלה מ־250 נפצעו, בסופה שגרמה הרס בעיירה ואנ־קובר שבמדינת וואשינגטון. בית־הספר המקומי נחרב וכן נהרסו 8 בתים וסופרמרקט. הנזק נאמד ב־מיליוני דולארים.

יו"ר הסנאט הצרפתי יגיע ביום א' לישראל

בראש משלחת של 12 אנשים

מאת אליהו מייטי, סופר „הארץ" בצרפת

פאריס, 6 (מיוחד ל„הארץ"). יו"ר הסנאט הצרפתי, אלן פוהר, יוצא ביום א' בראש משלחת בת 12 אנשים לביקור של 5 ימים בישראל.

מר פוהר ישתתף בירושלים בטכס קריאה רחוב ע"ש הגנרל פייר קניג. במשלחת יהיה גם ז'אן דלאשנאל, סגן יו"ר האסיפה הלאומית, חבר ה־מפלגה הרפובליקאית העצמאית, אליה משתייך גם שר־האוצר, אולרי ז'יסקאר ד'סטיין.

פוהר, איש המרכז, תמיד התנגד למדיניות הגוליסטית, אך כיוון ש־הוא דוגל באיחוד אירופה, החליט לצנות ב„כן" במישאל־העם שעורך הנשיא פומפידו על צירוף בריטניה לשוק.

בהיראכיה השלטונית הצרפתית פוהר הוא שני רק לנשיא הרפובלי־קה. הוא ממלא תפקיד נשיא בעת שמשרת הנשיא אינה מאויישת עד שייבחר נשיא חדש. הוא מילא תפ־קיד הנשיא באפריל — מאי 1969, כאז התפטר דה־גול, עד שנבחר פומפידו.

פוהר היה תמיד ידיד כן לישראל ולעם היהודי. כנשיא הוועד הבינ־לאומי להצלת היהודים בארצות־ערב, גינה בתוקף את רדיפות היהודים ב־סוריה, מצרים ועיראק.

היוקרה המוסרית של פוהר עזרה לממשלת צרפת להתערב באורח דיס־קרטי בכמה בירות ערביות ולאפשר לכמה יהודים לצאת משם.

איגרת לסאדאת מצ'ו אן־לאי

קהיר, 6 (צ"צ). נשיא מצרים קיבל אתמול לשיחה את מחמוד ריאד, יועצו לענייני מדיניות־חוץ, אשר הגיש לו דו"ח על ביקורו בסין.

ריאד מסר לסאדאת איגרת מראש ממשלת סין, צ'ו אן־לאי.

ישראלי נהרג באמסטרדם

אמסטרדם, 6 (עסס"א). נער יש־ראלי בן 16, משה עקיה מחיפה, נמצא חסר הכרה ברחוב באמסטר־דם אמש ומת אח"כ בביה"ח.

משטרת אמסטרדם סבורה, כי הוא הוכה ומת כתוצאה מכך.

בבגדיו של עקיה נמצא כרטיס מטוס. לא ידוע על קרובים או חב־רים שלו באמסטרדם. ייתכן גם ש־נפגע בתאונת־דרכים והושאר ברחוב ללא טיפול.

הוסרטה פגישה של בן־גוריון עם עולים בלוד

(ע). „דוד בן גוריון הוא ללא ספק שחקן הקולנוע המוכשר ביותר ב־ישראל", — אמר אמש במאי הסרט „ב. ג"י." מר סייקון הסרא, עת צילם את מר דוד בן־גוריון בסצינה חיה בנמל התעופה לוד, שבברכתה הזיתה פגישה בין הזקן לבין קבוצת עולים שהגיעו מבריה"מ.

מר בן גוריון, שנראה שופע ברי־אות ומרץ ולבש חליפה כהה, שוחח בלבביות ברוסית עם העולים, שירדו מכבש המטוס.

הסרט הדוקומנטרי באורך מלא (90 דקות) על חיי ב. ג. מופק ע"י ישרא־פילם ויוצג בהצגת בכורה בארה"ב לציון מלאות 25 שנה למדינת־יש־ראל. הסרט סוקר את חיי ב. ג. וכולל פגישותיו עם אישים שמילאו תפקיד בקריירה הארוכה שלו, ביניהם ראשי המדינה של ימינו, וחיקי סג־רה, כי־ברס העבודה וימי העליה השנייה.

העולים, שלא היו מוכנים לקבלת הפנים המרשימה, נתקלו בזרקורי הבצלמות, והפתעו לראות מולם את הדמות המכמצמ אגדתית עם הרעמה הלבנה, אשר פנתה אליהם בשפתם הם.

שלום, — צעקו העולים בהתלהבות וניפנפו בידיהם, כשהם מרימים אל על את ילדיהם הקטנים.

ב. ג. נעצר ליד אחד העולים, אשר החזיק בזרועותיו ילדה בלונדינית יפהפיה. לאחר שהחליף מספר מי־לים עם העולה המשיך ועבר אל משפחה אחרת.

תוך כדי כך התחוללה במקום מהו־מה קטנה, כאשר בגלל אי־הבנה נת־קף אחד העולים בזעם והקים צעקות, משום שאשתו הצטרפה בטעות ל־קבוצת העולים שהצטופפה סביב ב. ג. והוא לא ידע... כיצד לעלות למ־קום במדרגות. העולה, שנשא עמו את שתי בנותיו, הורגע ע"י עובדי משרד הקליטה.

„הרופא שנדון במרוקו — התגורר בנתניה"

ראבאט, 6 (עסס"א). הרופא ה־יהודי הצרפתי, אלברט אברהם אפ־שטיין, שנדון אתמול ל־18 חודשי מאסר במרוקו ולקנס 350 אלף דולר באשמת הברחת סמים העלמת הכ־נסות, התגורר בראשית שנות ה־50 בנתניה.

בעת שהתנהל המשפט טען ה־עתון המרוקני „לה אופיניון", כי „אפשטיין הוא סוכן ושאי ישראלי מסוכן שנשלח למרוקו לרגל למען ישראל". העתון קרא להביצה להא־שים אותו גם בריגול.

בקשר לפרשת מאסרו של ד"ר אפשטיין נודע, כי בנו באנייה נדון לשנת מאסר אחת באשמת הברחת סמים וצרפתי אחר נדון ל־10 חודשי מאסר.

איש הול־הנהלים של צבא דרום וייטנאם מפעיל את נשק נגד עמדות אויב חשודות בעת להדיפה מבית לבית בעיר דונג הא, דרומית לאיזור ה־מפורז שבין שני חלקי וייט־נאם, בעת המיתקפה הקומו־ניסטית שם. (צילום רדיו של א.פ.י.)

סאדאת עוד לא קיבל הממונה האמריקאי

ארה"ב מצפה ליוזמה מצרית

מאת צ'ארלס כאניוזאפר סופר „הארץ" בוואשינגטון

וואשינגטון, 6 (מיוחד ל„הארץ"). הנשיא סאדאת עדיין לא קיבל לשי־חה את הממונה החדש על ענייני ארה"ב במצרים, ג'וזף גרין, וארה"ב טרם הגישה באורח רשמי למצרים את הצעותיה האחרונות בעניין פתי־חת תעלת סואץ — מסרו כאן פקידים אמריקאים.

עם זאת צויין, שגרין קיים כמה „פגישות־שיגרה" עם פקידי משרד־החוץ המצרי וכי היוזמה האמריקאית בעניין תעלת סואץ הועלתה בשיחות אלה.

ארה"ב אינה מבהרת בעניין זה ואינה יוזמת שיחות — זאת מתברר משיחה עם מדינאים אמ־ריקאים. בהפוך הוא: ארה"ב מצפה ליוזמה ופעילות מצד מצ־רים.

כוחות האנוי

(סוף מעמוד 1)

הנשיא נגויאן ואן טיו אמר אמש בשידור לאומה, שקיומה של דרום וייטנאם נמצא ב־סכנה בגלל ההתקפה הקומוני־סטית המאיימת כרגע על העיר קואנג טרי ועל האזה.

בסביבות קואנג טרי צלחו הכו־חות הקומוניסטיים נהר וניהלו היום קרב טנקים עם שריון דרום וייטנאמי בעתו צליחת הכוחות נכשכה. ל־הואה הגיעו עד כה 40 אלף פליטים מהאיזורים שנכבשו במיתקפה הקו־מוניסטית.

בסייגון נודע הערב כי עתונאים העובדים בשירות עתונים ברשתות טלוויזיה אמריקאיים נפצעו היום ב־הפגזת מרגמות קומוניסטיות ליד דונג הא.

עתונאים אחרים שהיו עדי־ראייה, מסרו, כי ה־6 שוחחו עם שני יועצים אמריקאים כאשר נפתחה ההתקפה הקצרה. הנפצעים היו שני אמריקאיים בריטי ר־3 וייטנאמים. 5 מהם פונו במסוק לדא נאנג, ונמסר, כי מצב כל ה־6 משביע רצון.

סין מזהירה

סין קידמה היום בברכה את ה־מיתקפה הקומוניסטית בדרום וייטנאם והזהירה את ארה"ב, שכל פעולת גמול אמריקאית עלולה לגרום לה כישלונות טראגיים נוספים.

דובר הבית הלבן, רונאלד זיגלר, אמר אתמול, כי הפלישה היא כאמץ מאסיבי שמטרתו להשיג פיתרון צב־אי בדרום וייטנאם. אולם, כרגע אין לבית הלבן סיבה לשנות את דעתו, כי הדרום־וייטנאמים יוכיחו שהם מסוגלים לטפל בתוקפן.

מת ליבקה

בון, 6 (צ"ה, צ"צ). היינריך ליב־קה, לשעבר נשיא מערב גרמניה, מת כאן היום בגיל 77, לאחר שב־שבוע שעבר נעשה לו ניתוח בעיק־בות דימום פנימי קשה.

המנוח כיהן שתי תקופות כהונה כנשיא מערב גרמניה, מ־1959 עד 1969.

אליאב ועופר בעלי הסיכויים לתפקיד מזכ"ל מפלגת העבודה

בין אנשי רפ"י מציעים את יצחק נבון ליו"ר הכנסת

מאת דן כספי סופר „הארץ"

ח"כ אריה (ליובה) אליאב וח"כ אברהם עופר, הם שני המועמדים בעלי הסיכויים הגדולים ביותר לתפ־קיד מזכיר מפלגת־העבודה, לאחר שמר ישראל ישעיהו ייבחר כנראה בעוד חודש כיו"ר הכנסת — סיכום זה הסתבר אתמול, בתום יום של מגעים במפלגת־העבודה.

עדיין לא השתתפו במגעים אלה אישי הצמרת — גב' גולדה מאיר, השר פנחס ספיר ומר יהושע רבינו־בין, ומנחים, כי השיחות ייכנסו ל„הילוך גבוה" במוצ"ש.

בינתיים התגבשה בצמרת הבינו־נית של המפלגה דעה, כי יש לפנות לח"כ ליובה אליאב ולשכנע אותו להסכים לחזור לתפקיד מזכיל המפ־לגה. אם מר אליאב יסכים לכך, אין כמעט ספק שייבחר, כנראה כ־מועמד יחיד. בינתיים עומד מר אלי־אב בסירובו לחזור לפעילות מפלג־תית רשמית (הוא מסיים עתה ספר התוקף את מדיניות הממשלה בענייני חוץ וביטחון). בצמרת העבודה היו סבורים אתמול, שאם יופעלו לחצים עליו, הוא יסכים להציג את מועמדו־תו.

המועמד השני אשר סיכוייו גדולים הוא ח"כ אברהם עופר, אך טוענים, כי בחירתו למזכ"ל תלויה בעמדת הגב' מאיר. מר עופר יסכים להיבחר למזכיר המפלגה בתנאי שיובטח לו תיק של שר לאחר שיסיים את כהו־נתו כמזכ"ל. אם יסכים מר עופר להיבחר, הוא יצטרך לוותר על מש־רתו הנוכחית כמנכ"ל שיכון עובדים וקרוב לוודאי שידרוש אז שתובטח לו משרה בכירה בממשלה בעתיד.

בתום היום הראשון של המגעים ירדו כמעט מן הפרק מועמדותם של ירוחם משל ואהרון בקר לתפקיד המזכ"ל. התגבשה דעה, שאם לא ייבחרו לתפקיד זה אחד משני המו־עמדים הראשיים, אליאב או עופר, ייעשה התפקיד בידיהם של נציגי דור ההמשך במפלגה. יגברו אז סי־כוייהם של סגן שר־החינוך, אהרון ידלין, או של מזכיר חברת־העובדים, אשר ידלין.

בין אנשי צמרת העבודה התכרה גם אפשרות אחרת, בה תומכים אנשי רפ"י לשעבר: למסור את תפקיד יו"ר הכנסת לח"כ יצחק נבון ולא לישראל ישעיהו. לטובתו של מר נבון הועלו נימוקים רבים, אך סבורים, כי סי־כוייו לבחירה קטנים מאוד וכי חסיבת מפא"י בעבודה לא תסכים למסור את תפקיד יו"ר הכנסת לאיש שמחוץ למסגרתה.

בידיעה מהארטום:

אמין יבקר בסודן ובמצרים

מאת אליהו זהבי כתב „הארץ" בסקנדינביה

קופנהאגן, 6 (מיוחד ל„הארץ"). מהארטום מסר אתמול כתב סקנדינ־בי, שהגנרל אידי אמין עומד לבקר בסודאן ובמצרים.

בהארטום סבורים, כי סיום הלו־חמה בין ממשלת סודאן למורדים בדרום המדינה עשה למיותר את נוכחות המומחים הישראליים באוגנ־דה. סודאן האשימה בשעתו את יש־ראל בעידוד מורדים אלה.

אמין הסכים

(סוף מעמוד 1)

אה, שם סייעו באחרונה כנבאים יש־ראלים בהקמת שדה־תעופה. בהודעה נאמר, כי מועצת־ההגנה שהתכנסה ביום ג' בראשות אמין, קיבלה דו"ח לפיו הבחינו כמה אזרחים באוגנדה בכמה ישראלים שהטמינו משהו ב־קרקע. מומחים צבאיים גילו במקום פצצה ופרקוה, — נאמר בהודעה.

התחשבנות — באמצעות האימפריה

סופר „הארץ" בירושלים מוסיף: השגרירות האיטלקית כבר הסכימה לייצג את ישראל בקמפלה, ודרכה תגיש ישראל את החשבונות על ה־עבודות שביצעה באוגנדה ועדיין לא שולמו. עד כה בהגה אוגנדה לפרוע את כל חובותיה ועתה לא ברור כיצד תשלם בעתיד את חובותיה לגורמים ישראליים שעבודתם הופסקה.

מקורות בירושלים אישרו את ה־ידיעה, כי בתחילת השבוע הבא יחז־זור לארץ השגריר לאור, שיהיה את־רון הישראלים שיצא מאוגנדה.

מקורות יודעי דבר בירושלים מס־רו, כי ישראל אינה מהעלמת מן הרעה שיתכן ונוכחותה באוגנדה הי־תה גדולה מדי בהשוואה לרמת קש־ריה עם מדינות אחרות. ידוע, כי הגנראל אמין בא בתביעות לא־הגיד־נות כלפי ישראל וכלפי מדינות אחרות שסייעו לאוגנדה. לא רק יש־ראל דחתה את תביעותיו וכן את בקשותיו להשיג בשבילו ציוד יקר במערב שלא יכול היה לקלוט, אלא גם מדינות אחרות.

אמין הסתבך בהוצאות כספיות יקרות, עד כי יש במערב גורמים הסבורים, שאם לא יימצאו מקורות כספיים חדשים בנוסף לסיוע הלובי, — יתערער שלטונו.

תעריפי הנסיעות יועלו אם יתקבלו ההמלצות על השכירים

ההמלצה: תוספת שכר בין 15 ו־30 אחוז

מאת אמנון ברזילי כופר „הארץ"

המלצות בדבר מתן תוספות שכר לנהגים השכירים בקואופר־טיבים לתחבורה, אותן גיבשה ועדת פלכסר, יחייבו העלאת תע־ריפי הנסיעות ב־8%—6%. ה־המלצות מתייחסות לשכירים ב־קואופרטיבים בעלי ותק של 12 שנים ויותר.

בדיוני הוועדה התגבשו שתי הצ־עות: האחת לתת לנהגים השכי־רים בעלי ותק גבוה תוספת ותק מיוחדת בשיעור 15%—10%; ה־שנייה — להשוות את התנאים ה־סוציאליים של הנהגים השכירים ל־תנאיהם של החברים בעלי המניות. הצעה זו תגדיל את הוצאות החברה ב־30% לגבי שכר הנהגים השכירים. המדובר הוא ב־400 נהגים שכירים בהן כ־136 באגד העובדים בחברות מאז 1960.

בוועדה, בה חברים, שוים, פלכסר, וחברי הוועדה הכרכבות של מהס־תדרות, אהרון אפרת, עמוס דגני ר' אלי מיאל, התגלו חילוקי דעות על רקע ההמלצות. חלקם טוען, כי השוואת התנאים הסוציאליים עלולה לגרום לכך שאנשים יימנעו להיכנס לקואופרטיבים לתחבורה בתור חב־רים, מאחר שתבוטל העדיפות שיש לבעל מניה, בתוקף השקעתו הכס־פית, על הנהגים השכירים.

בעייה אחרת שמעוררת מחלוקת בוועדה היא חוסר האפשרות להב־טיח, כי התוספה לא ייתבעו גם ל־נהגים השכירים האחרים בקואופר־טיבים שמספרם מגיע ליותר מ־3 אלפים איש. אי־לכך — נאמר ב־ועדה — לא יהיה מנוס מלהעלות את תעריפי הנסיעות בשיעור ה־אמור, אם אמנם יתקבלו ההמלצות.

כאמור עלהמלצות ועדת פלכסר עלולה להיות השלכה חמורה על כל הסכמי השכר שעדיין לא נחתמו. יועבר הנושא להכרעת הוועדה ה־מרכזת בהסתדרות.

60 אלף היו באילת בפסח

מאת סופר „הארץ" באילת

כ־60 אלף איש היו באילת לתקו־פת חג הפסח, בהם 13 אלף עם ככוניות. במחסום נוייבה נספרו 7000 איש ליום שעברו בדרכם לחופי דהב, שארם א־שייך וסיני.

ח"כ נבון יו"ר בפועל של הכנסת

מאת סופר „הארץ" בירושלים

ועדת הכנסת בחרה אתמול פה־אחד בח"כ יצחק נבון (מערך) כיו"ר בפועל של הכנסת.

את ההצעה העלה יו"ר ועדת ה־כנסת, ח"כ ישראל ישעיהו, מזכ"ל מפלגת־העבודה ומועמד כמעט ודאי להיבחר ביו"ר הכנסת בתום ה־30 למותו של ראובן ברקת. בן החליטה הוועדה לבחור בח"כ שלמה רוזן כ־מ"מ היו"ר בפועל, עד לשובו של מר נבון מחו"ל.

מר נבון הודעק לשוב ארצה מייד לאחר שנודע דבר מותו של יו"ר הכנסת, והוא עמד להגיע ארצה אמש.

נציגת גח"ל בוועדת הכנסת, הגב' אסתר רזיאל־נאור, ביקשה להפריד את ההצבעות על בחירת נבון ורוזן וסיעתה נמנעה בהצבעה על בחירת ח"כ רוזן, בלי לנמק.

כן הוחלט, כי הכנסת תתכנס לכור שב אבל מיוחד ביום ה'. את הסיעות תמכו בהצעה זו וכירב חבר הכנסת יהיו תתומים על הבקשה לקיום הכור־שב המיוחד. לפי תקנון הכנסת יש לקיים מושב מיוחד בפגרה כאשר 30 חברי כנסת לפחות דורשים זאת.

מייד לאחר ישיבת ועדת הכנסת התכנסה נשיאות הכנסת לישיבה בה העלה ח"כ רוזן את זכרו של היו"ר המנוח.

זכו בפיס

בהגרלה כפעל הפיס שהתקיימה אתמול זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 150,000 ל"י זכו המספרים: 140507; 729044.

בסך 50,000 ל"י זכה המספר: 786278.

בסך 12,500 ל"י זכו המספרים: 243238; 677232.

בסך 6,250 ל"י זכו המספרים: 074567; 103526; 150144; 535163.

בסך 600 ל"י זכו הכרטיסים שמס־פריהם מסתיימים ב־11186; 19797; 21662; 30587; 34938; 36229; 60687; 63805; 65365; 98361.

בסך 250 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־00868; 05824; 07655; 09663; 14183; 14526; 18650; 23611; 24008; 26687; 38064; 41832; 56823; 57214; 61208; 62994; 63403; 71293; 74422; 77445; 82326; 83451; 88487; 92191; 93337.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־0045; 1924; 2424; 3214; 4425; 4604; 958.

בסך 50 ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־0101; 0483; 0657; 0397; 1016; 1708; 1992; 2813; 3199; 3339; 3557; 4165; 4365; 4497; 4694; 4738; 5323; 5688; 6214; 6559; 6883; 7075; 7312; 7455; 7731; 7854; 7878; 7921; 8067; 8284; 8343; 8815; 9040; 9153; 9400; 9407; 9473; 9719; 9858.

בסך 4 ל"י זכו כל הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־0.

בסך 1,250 ל"י זכו הכרטיסים ה־באים: 011812; 019607; 029535; 091012; 164480; 205161; 282178; 398627; 352360; 462896; 485697; 502746; 533931; 547628; 563361; 592745; 593385; 594518; 628134; 660997; 780418.

סדרי ההלוויות הממלכתיות לא קבעו הפסקת השידורים

הכללים שסוכמו בשעתו כונו „מיבצע חבצלת א'"

מאת סופר „הארץ" בירושלים

סידרי הלוויה הממלכתית של יו"ר הכנסת, ראובן ברקת ז"ל, נקבעו ע"י ועדת טכסים מיוחדת הקיימת והפועלת מטעם מזכירות הממשלה. בראש ועדה זו עומד מר שלמה ארזי וחבריה הם נציגי צה"ל, המשטרה, משרד־החוץ, ראש הטכס והרבנות הצבאית ה־ראשית.

ועדת הטכסים קבעה את סדרי ה־לוויה הממלכתית ע"פ כללים ש־גובשו בשעתו ע"י ועדת שרים מיו־חדת. כללים אלה הודפסו בספר מיוחד הכולל כ־300 עמוד והם קוב־עים בפרוטרוט את כל הסידורים לאירועים ממלכתיים, ביניהם סידו־רי הלוויה ממלכתית לשלושת האי־שים: נשיא המדינה, ראש הממשלה ויו"ר הכנסת.

לוויה ממלכתית לפי כללים אלה מכונה בשם „מיבצע חבצלת א'". כללים אלה אושרו בשעתו גם ע"י הממשלה. סידרי טכס הלוויה הממ־לכתית של יו"ר הכנסת נקבעו ע"פ כללים אלה.

בכללים אלה נאמר, כי יו"ר ה־כנסת ייקבר בחלקת קודשי האומה בהר הרצל. אולם ראובן ברקת הביע בקשה אישית באזני מר שלמה ארזי, יו"ר ועדת הטכסים, להיקבר בהר הזיתים, משום ששם קבורים הוריו. החלקה שנבחרה לכך משקיפה מול קברי הוריו בהר הזיתים.

מיבצע חבצלת א' אינו קו־בע הפסקת השידורים ברדיו או בטלוויזיה. אך כפי שנמסר, יש הוראה בשירות השידור מ־לפני זמן רב כיצד לנהוג במק־רה של מות אחד משלושת ה־אישים — הנשיא, ראש ה־ממשלה ויו"ר הכנסת. כך נהגו בשעתו גם לאחר מותו של ה־נשיא יצחק בן־צבי וראש ה־ממשלה, לוי אשכול.

(ראה מאמר ראשי בעמוד 9)

ראובן ברקת

(סוף מעמוד 1)

לשיפור עבודת הכנסת. בתום הישי־בה עברו חברי הוועדה על פני ארו־נו של המנוח.

בין העוברים הראשונים על פני הארון היתה ראש הממשלה, גב' גולדה מאיר, שרים, מבקר המדינה, חברי כנסת ואישי ציבור, בהם מר קדיש לוז, לשעבר, יו"ר הכנסת.

ורב המבקרים גבר בהדרגה, בי־ניהם צעירים רבים וחיילים במדים. בתחילת מסלול המעבר על פני ה־ארון ניצבה מחלקת חיילות.

שרי הממשלה יעברו על פני ה־ארון היום לאחר ישיבת אבל שתי־ערך לפני ההלוויה.

קוסיגין בבגדד

(סוף מעמוד 1)

„טיימס" הלונדוני כותב היום מבי־רות, כי הוזה כזה יהיה בעל השי־פעה ניכרת על מאזן הכוח במזה"ת.

משקיפים במוסקבה הביעו דעה, כי מנהיגי מצרים אינם רואים ב־עין יפה את המחווה של הקרמלין לכבוד אנשי הבעה' העיראקים.

בקהיר חוששים שמא תפסיד מצרים את מעמדה הבכיר ב־מערכת היחסים בין מוסקבה לעולם הערבי.

מקורות מדיניים ערביים בבירות אמרו, כי הביקור עשוי להביא ל־הרחבה מרשימה של השפעת מוסק־בה בעולם הערבי.

אל קוסיגין נילווים 4 מדינאים בכירים, ביניהם השר לענייני נפט, ולנטין שאשין.

אליהו זהבי, סופר „הארץ" ב־סקנדינוויה, מוסר:

קופנהאגן, 6 (מיוחד ל„הארץ"). רדיו מוסקבה מסר היום על ביקור קוסיגין בראש מהדורת החדשות. ה־הודעה הקצרה אינה מוסרת מטרת הביקור כהי. נאמר בה רק, שקר־סיגין ישתתף בחגיגות בשדה־הנפט של רומיילה.

צפייה שביתה

(סוף מעמוד 1)

ועד העובדים שהופיע בביה"ד ללא בא־כוחו, ביקש מהשופט לדחות את הדיון בתביעה השופט נעתר. הדיון בתביעה אל־על יתקיים היום בצה־רים בבית־הדין לעבודה בת"א.

סופר „הארץ" מעיר, כי שביתת עובדי התחזוקה עלולה לשבש את כל טיסות אל־על. לפני 3 חודשים פתחו עובדי התחזוקה בשביתה שנמשכה מספר שעות ומנעו בכך המראת מ־טוסי החברה.

מסקס, 6 (ע"ר). כחות השולטן מצומן הפגיזו מורדים הנתמכים ע"י קומוניסטים באיזור הדרומי והררי של עומן בתוהמוי־שדה ובהנהותו אנ־יוה.

אירגון מדינות אפריקה ידון במזה"ת

רבאט, 6 (עסס"א). מזכיר אירגון האיחוד האפריקני, דיאלו טלי, הו־דיע כאן היום, כי מדינות אפריקה ידונו בבעיית המזה"ת במושב הקרוב של האיחוד, ב־12 ביוני.

מר טלי אמר במסיבת עתונאים בראבאט, כי מדינות אפריקה תחתרות לפיתרון של־שלום במזה"ת, המבוסס על הולכת. מועצת־הביטחון.

הוא אמר, כי במושב הבא של ה־אירגון בראבאט, ימסרו עשרת ראשי מדינות אפריקה שקיבלו על עצמם את שליחות השלום, דו"ח מפורט על מאמציהם.

מר טלי סירב להגיב על פרשת יחסי ישראל־אוגנדה.

ישראל לא תוותר בעניין יצוג קולק בטכס עם הצרפתים

מאת סופרו המדיני של „הארץ"

סגן המנהל הכללי של משרד ה־חוץ מר יוחנן מרוז, נפגש עם שג־ריר צרפת בישראל כדי להבהיר, כי הממשלה תתנגד לכל פגיעה ב־מעמדו של מר טדי קולק כראש עיריית ירושלים המאוחדת, בטכסי פתיחות בית צרפת באוניברסיטה ה־עברית.

לפי התכנית ייערך טכס פתיחות ביה צרפת באוניברסיטה, תגיע ל־ארץ להקת הקוהדי פרנסיז ותיפתח תערוכת תמונות שתתקיים בתיאטרון החדש בירושלים. שתי הקבוצות ה־צרפתיות אשר ישתתפו באירועים מבקשות, כי האירוח ייעשה ע"י ה־אוניברסיטה וכי מר קולק, כראש העירייה המאוחדת, לא יופיע כאחד המזמינים. עוד רוצה הקבוצה הצר־פתית, שמר קולק לא יפתח יחד עם ראש עיריית פריס את תערוכת ה־תמונות בבניין התיאטרון.

מקורות ישראליים הדגישו אח־מול, כי המגעים בעניין זה נמשכים בירושלים ובפריס. מטפל בנושא ה־שגריר ארתור בן־נתן, אשר קיים שיחות במשרד־החוץ הצרפתי. אמש טענו מקורות בירושלים, שאין כוו־נה לוותר על חלקו של ראש העירייה המאוחדת בטכסי החגיגות. ויתור כזה — אמרו — עלול להתפרש כ־השלמה ישראלית עם אי־ההכרה של פריס באיחודה מחדש של ירושלים.

קהיר ניתקה יחסיה עם ירדן

(סוף מעמוד 1)

בדם ובאש וגם אתם הלחמו. זאת על כל העולם לדעת".

✱ המולדת הערבית לא תרשה לאיש לפגוע בזכויות ההיסטוריות להגדרה עצמית ובזכויות המדיניות לחיסול התוקפנות מירושלים, הגדה המערבית ורצועת עזה, שהם של העם הפלשתינאי. סאדאת קבע ש־פלשתינה לא תאבד, וכי זכויות העם הפלשתינאי לא יהיו נושא למיקוח.

✱ הייצוג הלגיטימי היחיד הה־מוכר לעם הפלשתינאי שייך למחב־לים, נושאי הנשק ולא לשום גורם אחר.

✱ נשיאת הנשק על־ידכם ללא כוס קשר למעשים, היא סמל ש־עליכם ועלינו לשמור עליו. עם זאת אינכם נושאים את הרובה לשם סמל בלבד. אתם נלחמים בו למע־נה והאומה הערבית מעריכה את עמידתכם בדרום לבנון ועמידת ה־ממשלה הלבנונית אשר הכשילה את מזימת האויב לזרוע פירוד בין המחבלים והלבנונים.

באומו של סאדאת, שהוקרא מן הכתב, נמשך פחות ממחצית השעה. הנאום שוסע מדי פעם במחיאות־כפיים קצובות ובעיקר כאשר הז־דיע על ניתוק היחסים עם ירדן. מייד עם סיום הנאום הוכרז על הפסקה כדי „להיפרד מהנשיא סא־דאת".

בתחילת ישיבת הפתיחה של ה־וועידה הפלשתינאית נאמו מזכיר הליגה הערבית, עבד אל־חאלק חסונה, נשיא אש"ף, ח'אלד אל־פאהום, אשר הכריז, כי „היישות הציונית בפלשתין אינה יכולה להי־משך לפרות הכרה חלק ממדינות העולם ביישות זו".

לאחר ההפסקה נשא את דבריו יאסר ערפאת, מנהיג פתח, אשר סקר את תכנית „האיחוד הלאומי" של אירגוני החבלה ופתח את הדיון על „צעדי התגובה נגד הכניה הד־סיין כולל תחזרה נגד המשטר ב־ירדן".

במושב הפתיחה השתתפו, לפי דיווחי רדיו קהיר, 400 נציגים של אירגוני החבלה ושל מפלגות וחו־גים פוליטיים „מתקדמים" בעולם הערבי. הוועידה תימשך לפי המ־תוכנן עד ליום ב'.

רדיו קהיר מסר אמש כי ההחלטה על ניתוק היחסים עם ירדן נתקבלה בישיבה מיוחדת של ממשלת מצרים שנערכה בראשות סאדאת.

פעולות

ראה עמ' 20

לידיעת כל מכרי וידידי

אשהה בארץ בין התאריכים 9—23 באפריל 1972

פרידריך פ. הלין

בא לפנות לת. ד. 6230 חיפה, טלפון 84897

נגיד בנק ישראל

יו"ר הוועדה והמועצה המייעצת וחבריה

אבלים על פטירתו של מר

ראובן ברקת ז"ל

יו"ר הכנסת

אוניברסיטת תל־אביב

אבלה

על מותו של

ראובן ברקת

יו"ר הכנסת

אבלים על פטירת

יו"ר הכנסת

ראובן ברקת ז"ל

ומשתתפים בצער המשפחה

מפעלי ניר אמריקאים ישראליים בע"מ
הדירקטוריון, ההנהלה והעובדים

ציבור עובדי הכנסת

מרכין ראשו על מות

יושב־ראש הכנסת

ראובן ברקת

ומביע תנחומים למשפחה

לגב' אנדרסן אריאלה

מהתהפים באבלך הכבד על מות אביך

יו"ר הכנסת

ראובן ברקת ז"ל

גזית ושחם בע"מ

בצער רב אנו מודיעים על פטירת אחותי היקרה

הלינה ליכוביסקה

מבית אורליכסטר

מורשה — פולין

ההלויה תתקיים היום, יום ששי כ"ג ניסן תשל"ב, 7.4.72 בשעה 1 אחה"צ בבית העלמין בחולון.

המתאבלים:

בעלה, סטניסלב

והמשפחה בארץ ובלוס אנג'לס

לבנו גיטר ומשפחתו

אתכם באבלכם הכבד

בהלקה מכם בתכם

אריאלה

חברת מימקס בע"מ

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירת

בעלי, אבינו וסבנו היקר

אברהם אבא (אביש) בן אליהו רויטר

בשנת ה־72 לחייו, מרייוויץ, פולין

ההלויה תצא היום, יום ששי כ"ג ניסן תשל"ב, 7.4.72 בשעה 11 לפנה"צ, מבית הכנסת מגורים, רח' קליי 7 תל־אביב לבית העלמין בחולון.

המתאבלים:

אשתו: יונה רויטר

בתו: צפורה גרוביס ומשפחתה

בתו: עליזה רפפורט ומשפחתה

לבנו גיטר ומשפחתו

אתכם באבלכם הכבד

בהלקה מכם בתכם

אריאלה

הנהלת פילוט רדיו (ישראל) בע"מ

מלאה שנה לפטירת

אשתי, אמנו וסבתנו היקרה

מרת דבורה סגל ז"ל

נתייחד עם זכרה ביום ראשון כ"ה ניסן תשל"ב, 9.4.72, בשעה 3.30 אחה"צ, בבית העלמין בהרצליה.

אוטובוס יצא מבית המנוחה, הרצליה ב' נורדאו 61. נפגשים ליד שער בית העלמין.

המשפחה

למר משה ב. גיטר

ומשפחתו

קבלו את תנחומינו על פטירתה של בתכם

אריאלה ע"ה

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

משפחת ריסנר

להבר מועצת המנהלים של חברתנו

מר משה ב. גיטר ולמשפחתו

אתכם באבלכם הכבד בהלקה מכם

אריאלה

בדמי ימיה

החברה למימון תעשיות בע"מ

אביב: האמת על מבשרי העונה * שתי הצעות לטיולים * סכנות ההשמדה של הנוף והחי / מאת עוזי פז

האם הגיעה עת הזמיר?

התפקיד החשוב של שירת הציפורים

האימרה „הניצנים נראו בארץ, עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו". הפכה לחלק בלתי נפרד של תיאור האביב — תקופה קצרה ססגונית וריחנית זאת, המתחילה עם ההמעטות ימי הקרה ומסתיימת עם השרב הראשון. אך אם נתעכב באותו פסוק משיר השירים, יתברר לנו, כי לא הכל ברור ומובן בו, כפי שנראה אולי בתחילה.

הניצנים

מילון אבן־שושן גורס: „ניצן הוא כל אחד מקודקודי הצמיחה בבצבולי הצמחים, אשר ממנו עתיד להתפתח ענף או פרח", ומקובל עלינו כי ה„ניצנים" הם פקעי וציצי הצבים הם עומדים להתעורר וללבלב, לאחר התרדמה החורפית.

אולם, כל מי שטייל ברחבי הארץ, בעיניים פקוחות וללא דעות קדומות, צרי מורשה רוחנית של ארצות הצפון, יודע כי לא כך הם פני הדברים. החורף הישראלי אינו ערום וקודר והניצנים (במובן של התחדשות הצמיחה) הנראים בארץ, אינם מניחים רק לאחר ש„הסתו עבר, הגשם חלף הלך לו".

להיפך. הגשם הראשון הוא המעורר לתחיה את הנוף הרדום והצחיח של הקיץ, עת צבעי הצהוב והחום מפנים את מקומם לירוק הרענן של הצמיחה המתחדשת, המשובצת עד מהרה בשפעי פרחים. לו היו „הניצנים" ניצני התעוררות וצמיחה כמקובל, צריך היה לייחס את תופעת הופעתם לימי הסתו דוקא, עם בוא הגשם ולא עם לכתו.

אם כן — מי הם ומה הם הניצנים? בספרו „בסוד אילן ופרח" עץ נוגה הראובני, ובמידה רבה של שיכנוע, כי הניצנים אינם בבחינת תופעה כללית של ליבלוב וצמיחה, אלא שמו של פרח מסוים ומוגדר, הנוצץ ומתבלט בימי חלוף הגשמים בניצנתו האדומה. לדעתו, זהו אותו פרח הקרוי בפינו בשם נורית, על שום צבעו האדום, הבוהק כאש. (ר אש בארמית היא נור!).

הזמיר

גם לגבי זיהויו של הזמיר, ישנן דעות וגירסאות אחדות. היו ימים שסברו, כי מאחר הזמיר (הוא הנייטינגל המפורסם) אינו מצוי כלל בארץ, הרי לא יתכן כי בו ידבר הכתוב. פרשו על כן „זמיר" כאחת מעבודות השדה, הבציר או הקציר. סימוכין לכך שימש לוח גזר המפורסם בו נאמר במפורש „ירחו זמר" — החודש בו זומרים את הגפנים.

בינתיים התברר, כי הזמיר לא רק שהולך הוא בארצנו, אלא שהוא אף דוגר שכיח בסיבכי גאון־הירדן. שם הוא מסלסל ומזמר בקולו — כל מי שחשקה נפשו לקולותיו הערבים מוז־מן בשעות הבוקר המוקדמות, או אף בשעות הליל, לגדת הירדן ליד כפר רופין או בקירבת מעוז־חיים להאזין לזמרתו העשירה.

ומה בדבר אפשרות ראית בעל הקול? מסתבר כי הזמיר מעדיף את „השמיעיני את קולך" על „הראיני את מראיך" ומרבה להסתתר בסבכים. ואם נצליח לראותו, נכונה לנו אכזבה־מה, כי יתברר לנו שכסותו של הזמר המהולל היא דלת צבעים למדי: חום־אפור ממעל, לבן־חום מתחת בתוספת זנב חמרי.

זמירים אחרים, אף כי פחות מהוללים, מצויים בין סיבכי הקנה והסוף. אלה הם זמירי־הסוף, ששמם ההולך לאמרגנה, ושמם בישראל קניות. גם התמריה והבולבול לוחשים את עיניהם לתואר „הזמיר הארץ־ישראלי", וכדי להצדיק את יומרתם, אף הם נושאים ביכים אלה את קולם ברמה.

אולם, אם נזכור כי במקרא כולו מוזכרות פחות מ־30 ציפורים בשמן המפורש (מכלל של כ־400 המצויות בארץ) ואף אלה בחלקן הגדול — עופות שאינם טהורים ואסורים באכילה, יהיה סביר להניח כי „הזמיר" במקרה שלנו, אינה צפור מסוימת ומוגדרת, ו„עת הזמיר" היא עת זמרתן של צפרי השיר, הפרצחות עונה ברינה כללית.

לכמה שרות הצפרים?

בשירים ובסיפורים שרות הציפרים כדי לשבר את אזנינו. הרומנטיקאים סבורים כי תפקיד השירה הוא להנעים את זמנן של הנקבות הדוגרות והמשתעממות בחוסר־מעש בקן; ואילו אחרים מניחים כי השירה היא ביטוי לאושרן של הציפורים. בהתאם לכך, מתבקשת המסקנה כי אושרן של הציפורים רב באביב מאשר בסתו, וכי הזכרים מאושרים יותר מבנות זוגם, משום שהשירה הנישאת והמסתלסלת, לרוב שירת הזכרים היא — בעוד שהנקבות מסתפקות באוצר דל יותר של קריאות: לקשר, לאות נוכחות ואזהרה מאויבים.

אך התברר כי לשירת הציפורים תפקיד הרבה יותר חשוב והרבה יותר נכבד מבזמזנתן. שירת הציפור כמה כשלט הבא להכריז קבל עם ועדה את דבר בעלותה של הציפור על החלקה ממנה היא משמיעה ברמה את קולה — הן כאזהרה לזכרים אחרים, השלולים לתפוש באותה נחלה, והן כהזמנה לנקבות העוברות אזור בן זוג לשידוך. ואמנם, מיטב הרפרטואר נשמע דווקא כשפולש מנסה את מזלו באותה נחלה. משמע כי השירה היא יותר בבחינת המנון קרב משיר אהבים ותהילה.

כך או כך, „עת הזמיר הגיע" וקולותיהן של הציפורים, הנשמעים מכל עבר, מעידים על כך.

בולבול — זמיר ארץ־ישראלי

למונטפור ולנחל כזיב

טיול ברגל אל הנחל שחזר לימיו הטובים

ארבעה הם הנחלים הגדולים בגליל: נחל בצת, נחל כזיב, נחל עמוד ונחל דישון. הראשון בין השנים הוא נחל כזיב, אף על פי שבשנים האחרונות ירדו מגיותיו.

ב־1959 השלימה מקורות את מפעל המים בנחל. מאז זרמו רוב מימי מעינותיו לא באפיק, אלא בצינורות מ־

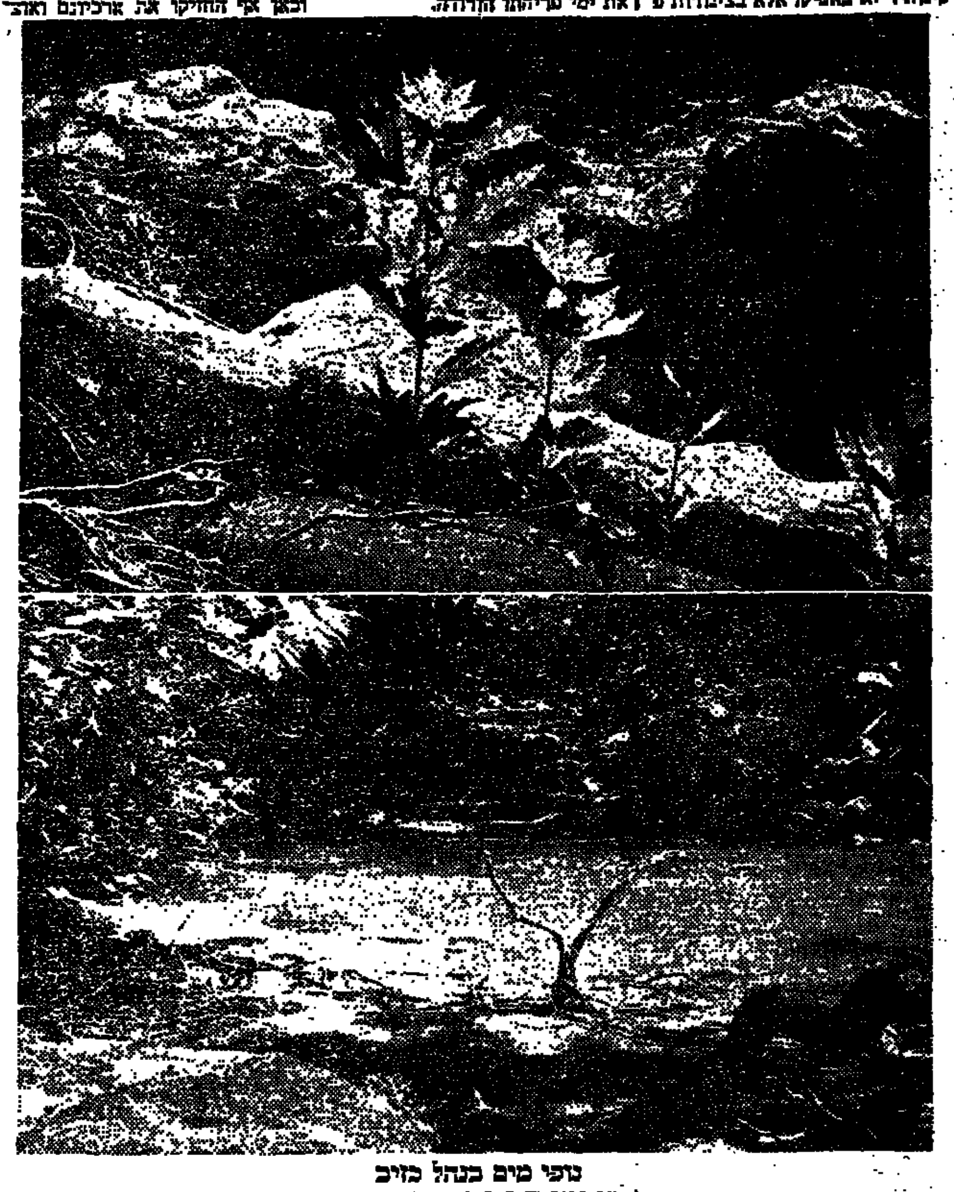
נופי מים בנחל כזיב

לזה. עובדה זו לא איחרה להטביע את אותותיה לכל אורכו של הערוץ. אך בעקבות שפע הגשמים בחורף 1968/69 התחדשה הזרימה בנחל כימים ימימה, ושוב זורם הנחל — לא מפסוף לסרוגין, ואף לא גדם תלוש. שוב הפך נחל כזיב לנחל של מים צלולים וקרירים. המפכה בדרכו במספר מפלים קטנים ומתרחב לבכות בריכות עמוקות.

הפעם אנו מטיילים אל נחל זה ואל מבצר המונטפור, המתנשא מעליו. טיול המשך מהמכונית ובחזרה אליה כ־5—6 שעות.

את כביש נהריה־סאסא נעזוב ליד שלט הכניסה לכפר הערבי־נוצרי מעיליא. מכאן נפנה צפונה. בחלוף ב־ציון המערבי של הכפר ונמשיך לאורך דרך סולינג, העוברת בין כרמי זיתים, שדות ושטחי חורש מדולדלים, כתוצאה מרעיה־יתר של עדרי העיזים.

כ־2.5 ק"מ מהכביש הראשי מסתיימת דרך הסולינג. מכאן אפשרית ההגעה רק לרכב בעל הנעה קדמית. או לאלה שאינם מהססים ללכת ברגל. סימנים צהובים, המתבלטים בין שני פסים אדומים, ינחו אותנו בדרכנו אל הנחל.

באחד מעיקולי הדרך נעמוד ונצפה בנוף. כאן נפרשים לפנינו מרחבי הגליל המערבי. ונציין רק אחדים מעצמים הרבים הנראים מכאן: במזרח חוסם הר־שלום את הנוף. צפונה לו נישא התל של איקרית. לפנים המושב גורן ומשמאלו קבוץ אילון, עליו חולש ממעל קבוץ אדמית, והלאה מערבה — חניתה.

השביל ממשיך ויורד בתלילות. בבת אחת נפסקות המדרגות המעובדות והצמחיה המגוונת מתחלפת בחורש פותח ויפה. כאן מתחילה שמורת הטבע של נחל כזיב. זה ליד זה נראה אלון מצוי ולבנה רפואי, עץ אציל החרוב, בר־זית ואלה ארצישראלית, שזה עתה סיימה את תהליך ליבלובה. על כמה מהם משתרגת העולש הגדולות ועל אחרים הקיסוסית הקוצנית.

ככל שאנו הולכים ויורדים, מתרבים שיחי הער האציל, שעליו מוכרים בתעשית השימורים הביתית כעלי דפנה, ומתחילים להופיע בו עצי אדר סורי וכליל החורש שזה עתה סיים את ימי פריחתו ההדורה.

המונטפור מתגלה בבת אחת. מבצר צלבנים זה הוחזב ונבנה בעיקר על־ידי האבירים הגרמניים שהשתייכו למסדר הטבטוני. כאן היה המטה שלהם וכאן אף החזיקו את ארכיונם ואוצרותיהם. עד שנכבש לחילותיו של ביברס המצרי, ב־1266. מאז עומד המבצר בשממונו.

בכשך כמחצית השעה ניתן לסייר במבצר ולהכיר את מרבית חלקיו: נוכל לראות את חומת ההקף ולהכנס אל אחד ממגדלי השמירה, ששרד בשלימותו והוא מתנשא לגובה של 18 מטרים. מחלונותיו הקטנים ומחרכי הירייה שבו, נוכל להציץ אל ערוצו של הנחל המתפתל מתחת. מכאן נמשיך אל אולם הטקסים. שבמרכזו נותר עמוד בעל 8 צלעות, המעיד על גדלו ותפארתו של האולם, בו היו מתכנסים האבירים לטקסיהם. בעיקר מרשים המגדל הגדול, השולט על כל המבצר, והמגן על נקודת התורפה העיקרית שלו. שכן, המבצר מוקף משלושת עבריו במדרונות תלולים, ורק כאן, ממזרח למגדל, נגישת שלוחת ההר בקהינות. ואמנם, פרט למגדל נחפרו באזור זה גם שני חפירים. המגדל עצמו בנוי אבני גזית, שנודד כנראה ממבצר רומאי שהיה במקום.

חלק מחווה צלבנית

ומהמבצר לנחל. מהנקודה בה טפסנו אל המבצר ממשיכה הירידה אל הערוץ. כמה מאות מטרים ואנו ליד האפיק. כאן ניפנה מזרחה. בכוון המוך לזרימת המים. אך בטרם נתקדם, נתעכב קמעה ליד המבנה בן שתי הקומות. סגנון בניתו מעיד, כי צלבני הוא. זה כנראה חלק מחוה חקלאית אשר סיפקה מזון למבצר. הערבים מספרים על מעבר סודי ממבנה זה אל המבצר. היכן המעבר? — למספרים הפתרונים.

מעט ממזרח למבנה, ניכרים בשתי גדות הנחל שרידיו של סכר גדול, שאגר מאחוריו אגם קטן — כ־6 מטרים עומקו וכ־400 מטרים ארכו.

נמשיך ונתקדם מזרחה. מדרום לנחל מתנשא מצוק מרשים. קרן ברוח שמו בפי תושבי הסביבה. מדרונו התלול מכוסה בסבך צמחיה עבירה ומגוונת. עוד מעט, וההדרך שנפרצה עם הנחת צינור המים ושארגה הקדמנו, מתחילה להתרומם ולהתפתל מעל לערוץ. כאן נכסה מהדרך, ונחצה את הנחל. בכמה דילוגים על אבנים הזרוקות באפיק, אל גדתו הדרומית. נמשיך ונתקדם במעלה הזרימה. רק כאן נחוש במלוא האמיתיות של נחל כזיב. שביל מטר תל יובילנו בתוך אפלוליות החורש. כשרגלינו שוקעות בירקבובית הצלים, הנושרים ומצטברים כאן מזה שנים, ללא הפרעה. הצמרות חובקות זו את זו וכמעט ואינן מאפשרות לקרני השמש לחדור דרכן, ולהאיר את שירית היפים של השרכית האשונה. ובשבאלנו זורמים המים בין גזעיהם של עצי דולב ענקיים, להם עלים ירוקים וגדולים, הדומים לכף היד.

אומנם פגשנו כבר בדולבים לכל ארכו של הערוץ — אך אין דומה קומתם וצפיפותם לזו שכאן. פעם בפעם נשמע שאון מפלים קטנים וסביבנו תזיה שלוה של בריכות. אם נמשיך ונתקדם בשביל עוד כקילומטר, נגיע לאזור של סלעים גדולים חלקים ולבנים. ביניהם נובע מתוך הסלע עין שמיר — אחד המעיינות הגדולים בנחל, שנותר חפשי, ללא כבלי בטון ופלדה, רק לאחר מאבקים רבים. כאן נסיים. ועתה לא נותרה לנו ברירה אלא לסוב על עקבותינו בדיוק באותה דרך בה באנו.

גם אלה הזוכרים את הנחל בימי שיא תפארתו מוכנים להשבע, כי בדמותו, אין הוא נופל כיום מימיו הטובים. אכן — נחל כזיב אינו מכזיב.

השביל המתפתל אל שרידי מצודת מונטפור

נוף בהורשת המסרק

בלוריתו של „המסרק"

כיבוש בית־מחסיר איפשר פריצת דרך־בורמה

מסכמו ומעלה מתבלט „המסרק" בחוטו המערבית של רכס הרי יהודה, ונושא אל־על את בלוריתו הפרועה, שהיא לו „סמל בסתיר".

את הכביש הראשי העולה לירושלים נעזוב בקצה הצליות של שער הגיא. ליד משאבת הצלינות. כאן, ליד מושב שואבה, נפנה לדרום־מערב, לעבר הורש ובית מאיר. לאחר נסיעה של כ־4 ק"מ, יפנה אותנו שלט עץ לעבר מגרש החניה של שמורת הטבע.

אך בטרם נפנה למרומי הגבעה ונטייל בשביליה החדשה, נקדים מילים כספר על המקום.

בימי מלחמת השחרור שכן בשוליה המערביים של הגבעה הכפר המוסלמי בית־מחסיר. היה זה בסיס צבאי פעיל ביותר לכנופיות הערביות, אשר ניסו להכריע את ירושלים, על־ידי חסימת הכביש אליה, שהתפתל בין הרי באב־אל־ואד.

כיבוש בית מחסיר, והמשלט מעליו — „המסרק", היה היעד העיקרי בהכנת מבצע „מכבי" של חטיבת פלמ"ח־הראל. מטרת המבצע היתה לאפשר העברת שיירות לירושלים הנצורה, אשר מאז מבצע הראל, במחצית אפריל 1948, לא הגיעה אליה כל אספקה ותגבורת.

הכוחות הלוחמים יצאו בנזה־אילן ובאהרגוס. ולאחר 8 ימי קרבות כבשו את המשלטים החולשים על הדרך בין נזה־אילן לבין שער־הגיא. הקרב על ה„מסרק" ובית מחסיר, שהיה אחד הקרבות הקשים במבצע, התנהל בלילה בין ה־10 ל־11 במאי 1948.

כבושו של הכפר איפשר, כמחדש מאוחר יותר, את פריצתה של דרך בורמה, שעקפה את מובלעת לטרון ואת פיתחת שער־הגיא, שנשארו בידי האויב ובשליטתו. דרך זו החלה ליד קבוץ נחשון של ימינו, עברה ליד קבוץ הראל, ונקרבת מבכרת ציון עלתה במעלה ההר אל המסרק — המשיכה מכאן בחוצאי הכביש בו באנו לעבר כביש ירושלים.

באותם ימים דבק במקום גם השם ה„מסרק", על שום צמרותיהם הנישאות של הארנים, המקנים למקום את יחודו. ונציין כבר עתה, כי הארנים אינם עצים שניטעו ביד אדם, אלא ארנים טבעיים, הצומחים במקום מימים ימימה.

מצוידים בפרטים אלה, נעפיל אל הגבעה בשביל כביש המסדר, שיוביל אותנו אל כל פינותיה ונופיה של השמורה. כשנגיע לשולי השמורה, ליד שלט־המפה המתאר את השטח, נפנה בשביל הפונה ימינה.

בדרכנו, נבחין כי הארנים תופסים את הקומה העליונה של היער, אם כי פה ושם נמצא גם אורנים צעירים ונבוכים. בקומת הביניים נראה את שיחי ועצי החורש, הצומחים זה בצד זה. ביניהם נכיר אלונים, הנושאים עתה את עגילי תפרחותיהם, ואלה המלבלבת בחום. קטלבים אדומי־גזע ונראים אשכוליות פרחי־ברב והודבים בעלי גוון ירוק כהה. ואילו בקומת הקרקע שפע של שיחים, בני־שיח ועשבים סוגים. כרבים פורחים עתה במלוא יפעתם. לציתיה, נוכל לשמוע בדרכנו את קול צריחתו של העורבני (צפור גדולה התומה, לה „דגל" תכלת בכנף והזנב שחור) ולהבחין בקולו בקישתו של הנקר, המחפש חרקים מתחת לקליפות העצים.

עתה הגענו לפסגה, המסומנת בחלקה המערבי של הגבעה. ביום נאה נוכל לראות כאן את כל שפלת החוף — משלוחות הכרמל בצפון ועד לעזה בדרום, כשהבצעות העולות הצהובים־החומים בין כחול הים לבין ירק הפרדסים והשדות, והציפותם מופסקת מדי פעם על־ידי ישובים וגושי העצים.

בהמשך הדרך נעבור ליד קברים רבים. אלה תלוליות תואר קטנות, המוקפות סביבן באבני לקט.

בראש הגבעה, המתנשאת לגובה של 630 מ', מצוי קבר שייך המיוחס לפי המסורת המוסלמית לאחמד אל־עג'מי, שהיה המספר הפרסי של מחמד. קברים אלה, ובעיקר קברו של עג'מי, האצילו קדושה למקום כולו. הם שהגילו הציבור על הארנים ועל שאר שרידי החורש הטבעי במקום. בגורל דומה לזה זכו גם לקרובים בבריכות הרי־יהודה.

בסופו של המסלול, בטרם נחזור בשביל לחניה, במקום חניון קטן עם בירות לאש ומי שתיה.

שמורת המסרק מופתחת ומוחזקת להנאתכם — המטיילים, על־ידי רשות שמורות הטבע. יש להקפיד על מילוי ההנחיות וההוראות המפורסמות בשטח, שנקבעו בשטח. טיול נעים!

מפזרים רעל ומשחיתים את הנוף

מאבק של רשות שמורות הטבע להצלת החי והצומח

מאת נחמן פביאן

פגיעות יד אדם בטבע התבטאה בעבר בכריתה, בשריפה ובמרעה. כיום, קובעים מומחי טבע, ניתן לשנות סדרי בראשית כמו להטות נחלים, לייבש ימות ולהעתיק הרים — וכל זה יש לו משנה תוקף בישראל הנתונה בתהליך בלתי־פוסק של פיתוח. בשיחה עם מנכ"ל החברה להגנת הטבע מר צוריה אלון ועם מנכ"ל רשות שמורות הטבע מר אדיר שפירא, עמדתי על הסכנות הצפויות כיום לנוף שלנו על כל מרכיביו.

מבחינת הנוף, אומר מר צוריה אלון, חשובה בעית שמירת דמותו של המדבר: מדבר יהודה ומדבריות הנגב וסיני. מבקרים מחו"ל שאינם באים לביקור קרובים או לעליה לרגל למקומות קדושים ורוצים לטייל להנאתם, רואים במדבר נוף בראשית שאינו מצוי באירופה על יערותיה או בקרבת האזורים המאוכלסים של ארה"ב. לדעת מר אלון שמירת נוף המדבר אינה סותרת פיתוח האיזור. החברה להגנת הטבע גורסת שמתוך לישובים ולמרכזים של מלונאות, המוקמים בסיני, יש לחתור לשימור המדבר ולא לפזר קיוסקים לארכו ולרחבו של המרחב.

קטעי נוף שנוצרו באיזור החוף של ישראל ובעיקר נחלים משמשים מטרה להרס כמעט ברברי. הדוגמא האחרונה הוא נחל התנינים. הרעיון היסודי במאבק להגנת הטבע, אומר מר אלון, אינו למנוע פגיעה במספר זה או זה של צפורים וצמחים, אלא בכך שהקטע האחרון של החוף המצוי במרכז הארץ, סמוך לפרק הכרמל, יאבד את חותו. במקום שנחל זה ישמש מרחב המפריד בין שתי ערי ענק בהתפתחות, זאת שתחול מכיוון תל אביב וזאת שתתחזה מכיוון חיפה, יהפוך הנחל המשמר חלק מן המגלופוליס. הדיונים על הקמת תחנת־כוח במוצא הנחל מתקיימים כיום במועצה העליונה לתכנון ובניה ומועצה זו צריכה לסכם המלצותיה אחרי החג.

זה כמה חודשים עומדת הכנרת על הפרק. בעשרים השנים האחרונות חלו בים ובמאגר המים שלו תמורות שאין שום דמיון ביניהן לבין מה שהיה כאן בימים עברו. החוקרים אינם צופים כליה מידית לכנרת, אולם באגם מתחולל שינוי רדיקלי העלול להתבטא היטב בעתיד.

למנוע הכחדת החי והצומח

גורמי קלקול הנוף הם ביוב, שפכים וחמרי הדברה, מר אלון קובע, כי בתחומים אלה אין עדיין הודעה בקרב הצבור והרשויות. הצלת־מה בגבר השימוש המופרז בחמרי הדברה באה דווקא עקב לחצים המופעלים עלינו על־ידי ארצות היבוא של המוצרים החקלאיים שלנו.

במדינה נחקקו חוקים למניעת זהם האויר, לריכוז פסולת ומניעת פליטת עשן. לוא רצו להפעיל החוקים אלה היו צריכים לכוון את כל כחות המשטרה והרשות השופטת לעסוק אך ורק בתפיסת עבריינים וגם זה לא היה מספיק. אנו דוגלים בשמירת הנוף, אולם החינוך בתחום זה עוד לא הגיע להישגים הראויים.

לרשות שמורות הטבע צוות מדעי הכולל ביולוג, מומחה לרעלים ולזהום אויר, בוטנאי, גיאולוג ואדריכל נוף ומעליהם ועדה עליונה לענייני שימור טבע העוסקים באיתור, ספירה ובשיקום הצמח, החי והדומם העומדים בפני סכנת הכחדה — אומר מר אדיר שפירא. הוא מציין, כי מתוך ריכוז התצפיות התברר שיש התמעטות של אוכלוסית הצבועים בגליל המערבי, בצפון, בחוף ים המלח, בבקעת הירדן ובעמק יזרעאל.

צבועים נהגו למצוא מזונם במזבלות ולטרוף פגרים. השמדתם בממדים ניכרים הוחלה כאשר חקלאים החלו לפזר רעלים סביב המזבלות. לפני כחצי שנה נערך סקר מפורט של צבועים על־ידי הצבת תצפיות. נוכח ממדי ההשמדה הזו סכנה לכליה של חיה זו מעתדים כיום קיום הצבועים, על־ידי הצבת תחנות־האכלה אליהם מובאים פגרי בהמה ועגלות זבל.

סכנה לא פחותה של פגיעה חמורה קיימת לגבי הדו־חיים המצויים במים ובבריכות, בעיקר של הטריטונים. דו־חיים אלה נעלמו מהנחלים, עקב עבודת הניקוז ופיזור הרעלים. כדי להצילם נחפרה על־ידי קבוץ נצר שלולית מלאכותית, המשמשת שמורת טבע של טריטונים ומקום לריבוי.

בכל אזורי נחלי החוף היו בעבר הצב הרך, בעל חיים המגיע לגודל של בין 80 ס"מ למטר. צבים אלה נעלמו כמעט כליל ומספר קטן מהם נתגלו בנחל אלכסנדר. צבים אלה היו צפויים לכליה. בימים האחרונים נתפסו שלושה מהם והועברו להאושות לגן החיות בתל אביב.

עופות דורסים

נשרים ועיטים נפגעו בעיקר מהרעלות. מקום החיים הטבעי שלהם הוא באזורים הררים. השמדתם באה בעקיפין, כאשר עטו על פגרים שמתו כתוצאה מהרעלה. באכלם פגרים מורעלים מתו דורסים אלה אף הם. כיום אין הם נראים בכרמל. מועטים נותרו בהר הנגב, בנחל עמוד ובנחל אכזיב. ריבוי הדורסים זוכה היום לעידוד על־ידי תחנות האכלה. החקלאים באזורים הסמוכים מתבקשים להשתמש ברעלים מתאימים.

נסיון שיקום של עוף דורס נערך בדרום הארץ על־ידי שימוש בכלוב איקלום. הדורס מובא לשם בכלובים. מכלובים אלה יוצאים רק הגוזלים ואם אם מסתגלים לתנאי הטבע. שיטה זו פותחה על־ידי זואולוגים של אוניברסיטת תל אביב. בשיטה דומה מנסים כיום לשקם סוגים מסויימים של ברווזים וברכיות שהפסיקו לקונן בארץ.

יללת תנים — נאלמה

ילדי ארץ ישראל הפכו את יללת התנים לסמל ולמטבע לשוני, כיום נעלמו כמעט התנים מנופינו. רובם של התנים השמדו בארצנו בשנות ה־50, מפחד הכלבת. נתברר שהם לא היו כלל גורם המחלה וכיום נעשים מאמצים בכלובי האיקלום לשקם סוגים מסויימים של תנים.

חיה שהושמדה בממדים מדאיגים היתה הלוטרה, בעל חיים שהיה מצוי בנחלים בגליל ובאיזור הכנרת וגרם נזקים חמורים לבריכות דגים, כאשר טרף אמהות לפני ההטלה. דייגים תפשו אותה במלכודות או ירו בה. פה ושם נעשות פעולות הגנה לשמור על בעל חיים זה בנוף שלנו.

בצומח המצב טוב יותר. אנשים מודעים לשימור פרחי הבר. סכנת הכחדה קיימת לגבי סוגים של צמחי מים, בעיקר עקב זיהום מקורות המים והעלם הנחלים מהנוף. צמח מים הצפוי להכחדה הוא הנימפאה הלבנה והתכולה, שפרחיה הבודדים מזדקרים מעל המים ומלווים בעלים רחבים.

נטיפים במערות

בעולם הדומם צפויה סכנת פגיעה בנטיפים וזקיפים הנמצאים במערות כמו, מערת הנמר בנחל בצת ומערת התאומים ליד בית שמש. נחוצה גם שמירה על ערכים גיאולוגיים, כמו קיר האמוניטים במכתש רמון. שמירה אחרת נוצרה להציל חלוקי נחל על שפת הכנרת, להם אין ערך מדעי אולם סילוקם פוגע בכנרת עצמה. פעולות הגנה הוכיחו, כי בעלי חיים מתרבים בפרק של מספר שנים והצבור נשכר. ערך טבע שמושמד, קשה להשיבו.

דוגמא להעלמות כמעט מוחלטת של סוגים מסויימים של חיות נתגלתה ב־1967, כאשר חצו כוחות צה"ל את הקו הירוק והתפרסו בשטחים המוחזקים. התצפיות גילו, כי התושבים המקומיים נהגו לירות על כל דבר שהולך על שתים או ארבע רגלים או המעופף. שיטות השמדה אחרות היו באמצעות מלכודות ודבק ציד. מקושים החיות שכמעט כלם עשרות גרמים הוכחדו. חגלות לא היו כלל. משנפסק הציד על־פי הוראות הממשל הצבאי, החלו בעלי חיים המצויים בשטחנו לנדוד מזרחה ולהתפשט באותם האזורים בהם היו מצויים קודם. חגלות הגיעו לאיזור שכם ולגב ההר וצבאים נראו בחברון ומזרחה משם. יעלים החלו לנדוד לכיוון סיני. יעלים שהיו מצויים בסיני, מתוך המעבים שנגמלו מידי

ה. מגידו ושות' מהנדסים בע"מ
אילדם חברה לבנין בע"מ
בשותפות עם קבוצת לואים משקיעים בישראל משיקגו ארה"ב
בונה דירות ברמת־גן
ברחוב האצ"ל —
דירות בנות 3-4 חדרים
★
דירות גג (פנטהאוז) 6-7 חדרים
(תכנון סופי לפי רצון הקונה)
★
כניסה תוך 13-10 חודשים.
★
בבני־ברק
ברחוב יהודה הנשיא פינת בארי, דירות איכות בנות 4 חדרים — כניסה 12 חודש.
הרואה 17 רמת־גן טל. 721301

הועדה לאנרגיה אטומית
המרכז למחקר גרעיני, נחל שורק
מחנה נוער למדע הגרעין 1972
יתקיים במרכז למחקר גרעיני נחל שורק בתאריכים 14 — 2 ליולי 1972.
המחנה מיועד לבוגרי הכיתה השביעית בבתי ספר תיכוניים מוכרים.
שאלוני הרשמה ניתן לקבל במזכירות בתי הספר וע"י פניה למרכז למחקר גרעיני נחל שורק דאר יבנה / עבור מחנה נוער למדע.
ההרשמה מסתיימת ב־14 מאי 1972.

עברנו למרכז תעשיות מדע
חוף הכרמל, חיפה
מספר הטלפון החדש שלנו: 04-522211
מברקים: אלביט חיפה • טלקס: 774—04
A SUBSIDIARY OF CONTROL DATA CORPORATION
אלביט מחשבים בע"מ

هكذا من الأصل

מ"ר כספי

רב־שיח חינוכי – מתי?

בראשית שנת הלימודים הזאת הו־קמו שני בתי־ספר פתוחים בארץ: האחד בירושלים — על־יסודי, והשני בחיפה — יסודי; והקיבוצים כשנים את מדיניות החינוך העל־יסודי שלהם; של התנוך הבריא על עידוד היזומה ושהי העזות הוקמו לשם כך — מה מכל אלה ומחזיד־שים דומים זכה לדיון ציבורי רצי־ני? לשבחה של ועדת החינוך בכנסת ייאמר כהיא אחד הגופים הציבוריים הבכפים שעמדו על חשיבות אחדים מן הנושאים הללו: היא הקדישה, למשל, שלוש ישיבות לעניין בתי־הספר הפתוחים.

האומנם רק שביתות, הפגנות־הור־רים, מחדלים בבנייה וההתנהגות ה־סוטה של בודדים הם עניין לרשתות התקשורת ההמונית ולטיפולו של משרד החינוך? כלום לא הגיעה ה־עת לערוך במדינת ישראל רב־שיח ראשון על החינוך בין מומחים ולא להסתפק עוד בדיווח מכלי שני ד שלישי? איש במשרד החינוך לא היה בעיין, קל־וחומר כממן, הצעה בכיוון זה לו השמעה בין כתלי האר־צ־ברסה או באחד מן הקודמים לי־ההתלכות שמקיים משרד החינוך עצמו (על „פאראדוכס" זה ניתן כ־מובן להתגבר על־ידי... חינוך). כלום לא הגיעה השעה שבמשרד החינוך וההרבות, אשר נפתח, במזומה, לשי־כות הצעות ורעיונות חדשים, לא רק ישה אזן, אלא יהיה מעוניין לעורר רב־שיח חינוכי מפעם לפעם?

מדוע מבורדות החינוך?

לפני זמן קצר יצא לאור ספרה של יהודית גילין, שהתיה העיקרית שלו ה"א: עלינו לחפש דרכים להחדה משותפת בחברה לומדת של מבוג־רים הצעירים. „... רק בית־ספר סב־הודיתו יהפוך סביבה, שאינה מנסה לבודד את הגורמים, ויתאים את עצ־מו לאותה סביבה בכך שהוא יהפוך אותה למקור הראשון ללימוד ואת צורך קידומה כמגיע ראשון לה, נר־אה לי שרק בבית ספר כזה נוכל להפש את הפתרונות הראויים לחי־נוכו של האדם".

בית־הספר שאותו מתארת יהודית גילין, הבשמשת זה כמה שנים מורה בסמינר „ארנים", אינו בית־ספר פ־תוח, אך אינו סגור כמרבית בתי־הספר המוכרים לנו. אף כי מעולם לא היה מחסור בתיאוריות חינוך, וב־ייחוד לא בגישות של „שביל־הזהב", הרי יש בספר זה עניין רב לכל ה־מתעניין בחינוך, הן בצד גישתו של הספר והן בצד הכנו. הביקורת על הקיים מכיזה וברורה יותר מאשר הביקורת על בית־הספר הפתוח. הוא הוין בהצגת דבריה, בסיונה הצ־

עהגיה של המחברת: בחלק מן ה־פרקים, קשה להכריע בהם, נוטה היא לקבל את גירסתו של בית־הספר המצוי יותר מאשר את זו של בית־הספר האפשרי. הספר מבוסס על ה־גישה החברתית המנחה שבחברה אנושית מתוקנת יתפקד גם הפרט כהלכה; ואילו הגישה האוטופית לחסידי החינוך התקשי גרתאה אופי אישיותי ותגיות שאשרו של הפרט וכשרו להתפקד כהלכה יקומו חברה אנושית יותר מן החברה הקיימת. בעיית־יסוד זו — הנפתחת באמנן פטסוני מאוד ב„חוק החינוך הובה,

תרבות וספרות

תכ"י" הקובע „מטרות" לחינוך ב־ישראל — היא נושא אפשרי אחד לרב־שיח, אשר ככל שיקדם, כן ייטב לכולנו.

מי יבין את חמרי הלימוד?

לאור הצורך בחברה לומדת של צעירים ומבוגרים, מפרשת יהודית גילין את אמצעי הלימוד העיקריים; את חיי התלמידים בכיתות השונות; את נושאי העבודה העצמית, הטיו־לים, „עמים וארצות", תולדות ישר־אל, האמנות, ידיעת הארץ, וכו'; את מהותה של תכנית הלימודים ו־כמה תורות־למידה. כל נושא מלווה בהדגמות רבות והיות הלקוחה מ־נסיון עשיר ומגוון. בין הדוגמאות שזורות הצעות אחרות חשובות ב־יותר, כגון ההצעה הבאה: „נראה לנו, שבלי כחל ושרק, בדרך הכנה ביותר, היו צריכים אנשי־הרוח בכל התחומים להציג בפני הילדים, בל־שון הולמת, את הבעיות שמעסיקות אותם. בעצם, בזה נאמר הכול. נחו־צה לנו ספריה פופולארית בכל ת־חומי פעילותה של הרוח האנושית, כתובה בשפות שונות של גילים. כמ־עט פשוט, לולא היה כל־כך מסובך. מדוע מסובך כל־כך? מסובך מפני שבדרך־כלל אין המבוגרים מאמינים בילדים וביכולתם להתעניין ולדעת את עולמם. מסובך מפני שלא קל למורים לוותר על תפקיד של מי שכל ההסבר של העולם נתון ב־ידיו..."

כיצד אפשר לממש הצעה מעין זו על רקע כשלונן היחסי של תכניות הלימודים החדשות במדעי־הטבע, שנכתבו בידי מדענים ללא אנשי חי־נוך, וכיצד ניתן היום בכלל להכין תכניות לימודים בעולם משתנה ב־מהירות — בעיה זו עשויה להוות נושא נוסף לרב־שיח.

הכשרת מורים

ספרה של י. גילין כתוב בכנות רבה, ובדרך־כלל בלשון אישית מת־ארת, בדומה לספרי החינוך החד־שים שמחבריהם אינם נותנים א־מון בהפשטות. אולם, לא תמיד הו־למת גישה זו את הנושאים הנדונים, שהרי בעיות עקרוניות אינן מתמצות על־ידי דוגמאות, חוויות והרהורים אישיים. ברם, האויל וקהל־המטרה של ספר זה הוא רחב, דומה שבחש־בון אחרון נזקקה המחברת בדרך ש־הלכה ובאיזון שהגיעה אליו. דבר זה עשוי לשמש נקודת־מוצא לסוגיה השלישית ברב־שיח שלנו, בעיית הכשרת המורים. תיאורטית, ניתן ל־הכשיר מורים למעות בשש רמות. ברמה הנמוכה ביותר, „רמת הדוגב־אות", מקבלים פרחי ההוראה דוג־מאות מפורטות וספציפיות המקיפות את כל הנושאים שאותם יצטרכו לל־מד; ברמה השניה, „רמת ההנחיות", עוסקים המתכשרים להוראה בהבנתן של הנחיות ברורות ומעשיות שאינן מסתפקות בדוגמאות, אלא כוללות גם הסבר ותיאור דרכי ביצוע; ב־„רמת ההצעות", הרמה השלישית, מוצעות אלטרנאטיבות מפורטות ל־עבודה חינוכית בנושא מסוים; ברמה הרביעית, „רמת הרעיונים", עוסקים פרחי ההוראה בהבנתן ובפירושן של אפשרויות פתוחות שונות ללא פירוט מלא של הנושאים השונים; ב„רמת האינדיבידואציה", מוצגים ומנותחים עקרונות הבחרת־יסוד לדרכי הצבחה החינוכית ללא פירוט שיטתי של ר־מים; וברמה הגבוהה ביותר, „רמת היוזרנות", מגלים, יוזמים, ממציאים מפתחים ומשפרים (מפרשים תוך שיפור) רעיונות חדשים בעלי ערך לעבודה החינוכית. ספרה של יהודית גילין, כמרבית ספרי החינוך בעולם, מתמקד בעיקר ברמה הראשונה וה־חמישית. מספר המוסדות להכשרת מורים הפועל בשש הרמות גם יחד שואף, לצערי, לאפס. כיצד ניתן ל־שנות מצב זה הוא שוב נושא חיוני לרב־שיח חינוכי.

בעיות בוערות נוספות

הייתי מבקש למצוא, ברשימת ה־ספרים שבסופו של ספר מעניין זה, הוגי־דעות „ותיקים" כטולסטוי ו„חד־שים" כגודמן, ליאונרד, ואחרים. הר־חבה אחרת המתבקשת בספר זה היא הדיון בבעיות האקטואליות של יש־ראל: אינטגראציה, תלמידים טעוני טיפוח, הגישה לילדים מחוננים, הה־שיבה על עתיד החינוך בישראל, חי־נוכם של עולים חדשים מארצות ה־רווחה ומארצות מסך־הברזל, וכדו־מה — בעיות שכל אחת מהן עשויה לשמש נושא לרב־שיח.

גם אם רב־שיח זה לא ייפתח ב־ימים הקרובים, אני מקווה שיידון בשיחות של אנשי חינוך הורים וב־מפגשי הורים ותלמידים המעוניינים בדרכים שונות ליצירתה של החברה הלומדת אשר כה רבים מסכימים ומכמהים לה.

* יהודית גילין: חברת ילדים לו־מדה (על דרכי הוראה בבית־ספר מתקדם). מסדה, רמת־גן, 1972.

נ. קרמל

בין היסטוריון לבין קנאי ירושלים

(על ביקורו של גרץ בארץ לפני מאה שנה)

ספרי ההיסטוריה של גדול ההיס־טוריונים שלנו, צבי־הירש (היינריך) גרץ לא הופיעו, כנודע, לפי סידורם הכרונולוגי. תחילה הופיע החלק ה־רביעי (בשנת 1853), הדן בתקופת התלמוד; לאחריו יצא החלק השלי־שי, העוסק בתקופת המכבים; מכאן ואילך יצאו שאר החלקים, היינו, מהחלק החמישי עד גמירא. ברם שני החלקים הראשונים, שהיו צריכים לספר תולדות ישראל מראשית ה־ימים עד ימי המכבים, הופיעו רק לאחר שהגיע גרץ בהיסטוריה שלו עד לזמנו הוא, מחצית המאה הי"ט.

סדר זה היה גם עניין לליצני הד־דור, וביחוד לאלה, שדעתם לא הי־תה נוחה מחיבורו. סדר זה בהופעה, אמרו אלה, אף מסמל את המחבר, שהוא מתגעגע לאחור, וממילא מו־בן, שהוא אמרו אלה שראו את עצ־מם „מתקדמים" ביותר לעומת ההיס־טוריון הזה, הכספה עדיין חלומות רומאנטיים על קיומו של גזע יהודי ועל רציפות היסטורית אחת. ומי לנו גדול מהרמן כהן — שהיה גם תל־מידו של גרץ — אשר הטיח אף הוא כלפי גרץ את הטענה כי הוא חסר כל „יחס טבעי לאופי גרמני וגדולות גרמניות", ובכן, גרץ לא נה־הג כאופנת יהודי גרמניה בימים ההם, להתבטל ככל האפשר מהרוח הגרמנית ומילא את ספרו גאון לאו־מי ולא בכדי נצמד לו הכינוי „לאו־מי" כבר בימים ההם לפני מאה שנה ומעלה — ובעברית!

ברם גרץ נתברך לא רק באהבת ישראל — הכונה גדירה בימים ההם בין גדולי החוקרים בתחומי מדעי היהדות — אלא גם באהבת ארץ־ישראל. היתה זו אהבה מיסטית־רו־מאנטית, שבאה לידי גילוי בכמה וכמה מחקרים וכמובן גם בספרו ה־גדול. הנה למשל מחקרו: „חידוש נעוריו של הגזע היהודי", שבו דיבר בשיבת ציון בימי עזרא ונחמיה, ש־איננה שיבה בדרך נס אלא בדרך טב־עית ביותר, מעין דוגמה לשיבה ה־עתידה לבוא (לא בכדי עורר מאמר זה, שנתפרסם ב־1863, סערה עצומה בין יהודים ונוצרים כאחד בשל ה־כפירה במשיח אישי ואף גרר אחריו משפט נגד העורך הווינאי של הקו־בץ וספרות מרובה, שעדיין לא נח־קרה עד היום הזה. אין להתפלא אי־פוא על סדר הופעתם של חלקי ספרו ההיסטורי הגדול של גרץ. שכן לא רצה לכתוב פרקים אלה הנוגעים ל־ארץ־ישראל ולעמנו בתוכה לפני ש־יראה במו עיניו את הארץ. מבחינה זו היה „חריג" בשרשרת ההיסטוריו־נים הכוללים לפניו (יוסט) ואחריו (דובנוב).

*

את נסיעתו לארץ־ישראל תיכנן גרץ שנים לא מעטות. כבר ב־1864 מוצאים אנו ידיעה קטנה באחד ה־עתונים, שגרץ מתעתד באביב הבא (כלומר, 1865) לעלות לארץ־ישראל כדי „לערוך בו במקום החקירות ה־דרושות לעיבוד שני החלקים הרא־שונים של ההיסטוריה שלו, שכנודע לא הופיעו עדיין, ושידונו בתקופת־המקרא". התכנית לעלות באביב 1865 לא יצאה לפועל, בין היתר, בשל מגיפת הכולירה שפרצה בירו־שלים באותה שנה. ביקש להתלוות אליו גם משה הס, מעריצו הגדול של גרץ. ברם, מטעם של הס לא יצא לפועל ואילו גרץ זכה להגשים שיא מאוויו לאחר שנות־כיסופים הרבה, רק באביב תרל"ב (1872). נתלוו לו בדרכו שני לוויים: משה אליקים (גוטשאלק) לוי, גביר נודע מברלין, שהתעניין ביותר בארץ־ישראל, וכן אשר לוי מפולצין.

עלייה זו של גרץ לארץ־ישראל היתה מעין סנסאציה לא קטנה ב־ימים ההם. כל העתונים פירסמו ב־הרחבה כתבות על המסע. כך, ל־משל, העתון העברי המרכזי בימים ההם „המגיד": „היום שם ה' פרא־פעסאר ד"ר גרעץ לארץ הקודש פע־מיו, למען יראה בעיניו הערים וה־מקומות בהם ישבו אבותינו לפנים, ועל ידי זה יהיה לאל ידו להשלים דברי הימים לבני ישראל אשר כתב". עלייה זו של גרץ היתה גם לבעל הכתבה הנזכרת הוכחה ו„למ־שיב נפש, כי גם ארץ אשכנז לא אל־מנה מאנשים אשר אהבת ארץ־ישר־אל עוד לא כבה בלבם ואשר שבע ביום יתפללו לאל לקבץ נדחי ישראל ולהשיב שבותם". וזאת לדעת, שע־תון עברי זה, „המגיד", היה היחיד באותם ימים שהוסיף לשיבת ציון ו־היה כלי־מבטאם של מבשרי חיבת ציון, בעת שאלה היו עדיין מעטים ביותר ואף מנודים במזרח ובמערב גם יחד.

אולם, השמחה ששמחה כאילו ה־גולה במסעו של גרץ לארץ־ישראל לא נפלה בחלקם של עושי דעת ה־קהל בארץ־ישראל ובירושלים, שכן אלה עשו את כל שביכולתם להשבית שמחה זו.

גרץ עבר את הארץ לארכה ול־רחבה ונתרשם עמוקות מנופה של ארץ־ישראל ולא מעט גם מתושביה, אף שראשי המדברים ביישוב העברי בירושלים העטו עליו, על ירושלים ועל כל העולם היהודי חרפה גדולה. בבוא גרץ ורעיו להתפלל בבית־הכנ־סת ה„חורבה" בעיר העתיקה, עלה על הבמה אחד מקנאי ירושלים, ר' ישכר בער צוזעבנער והטיל על גרץ חרם ונידוי בשם רבני ירושלים. ב־תנאי „התקשורת" של הימים ההם וביחוד שקומץ זה של קנאים הת־יימר לדבר בשם ירושלים והיישוב העברי בארץ־ישראל. כספר לוי בין היתר:

„באנו זה שבועיים לארץ הצבי ו־אל העיר הקדושה, לדרוש שלום אחינו מגמתי. רבות ראיתי וגם שמע־תי, מאנשי אמת חקרתי ודרשתי ות־עלומות נגלו לפני... מצאתי אנשים יקרים וחשובים, אוהבי אמת ושונאי בצע, דורשים שלום אחיהם בכל לב־בם ועמלם לטובתם. אך מיראתם את אנשי בליעל שמים יד לפה והדיוטים קופצים בראש... איש כזה ישכר בער צוזעבנער חצוף כולי האי, שעלה ב־בית הכנסת אשר התפללנו בו והכריז ברבים, שירחקו אנשי ירושלים ממנו, יען כי החכם ד"ר גרעץ הברה נגד תורת ה'..."

את מכתבו זה מסיים לוי בדברים נרגשים ביותר, „למען ידעו אחינו ב־כל הארצות את האנשים בירושלים, אשר בעזות מצח ישפכו את הכתם על כל איש, אשר מגמתו לטובת עמו ועל חכם חשוב בעיני כל אנשי מדע, אשר בחיבוריו היקרים הנחיל כבוד לעמו".

אולם קנאי ירושלים לא טמנו ידי־הם בכיסיהם. הם היו כבר אז בקי־אים ביחסי־ציבור ובשימוש בכלי־התקשורת המודרניים, כלומר העתו־נות, לצרכיהם. באי כוח הכוללים, שבעל המעשה הנזכר היה מקהלם, מצאו את עצמם מחויבים להודיע ברבים, לאחר שהגיע אליהם גילוי־הדעת הנזכר של לוי, כי י. ב. צוזעבנער „כדת וכהלכה עשה". ואף זו, דברי אישור לנוסח־הסכמה זה למעשה שנעשה בגרץ באו גם מ־הסמכות הגדולה בירושלים — מאת רבי מאיר אוירבאך, הוא הרב ה־גדול, שכגדלו בתורה כן גדולה היתה התנגדותו לכל מעשיהם של חובבי ציון. ואמר אז הרב אוירבאך על המחרים את גרץ, שהוא „בעל מידות וטמן דבר רע חס ושלום לא נשמע עליו. ואף בדברים הנוגעים ליראת ד' אינו קופץ בראש, בלעדי הפעם, יען כי קרא וידע מאוד דרכי האיש ד"ר גראעטץ, כי לקח לו קרניים לכפור במשנה ובתלמוד ואף בשיר השירים, שהוא קודש־קדשים, הרים ידיו להטיל דופי בדברים כרים (הכוונה לפירושו של גרץ על שיר השירים, שלא נתקבל באותם ימים בסבר פנים יפות אף לא בין חוגי החוקרים והמשכילים העברים. בשל ביקורתו החריפה של פרץ סמו־לנסקין ב„השחר" על פירוש זה, נטר גרץ כל ימיו איבה לספרות העברית החדשה). קנאה ד' צבאות הזל לפע־מו, בראותו האיש הזה (גרץ) עומד בבית־הכנסת (ההדגשה במקור) ד־למען ידעו כל העם מדרכיו, גילה שבץ דבר באורחותיו... יאמרו בא אנשי אמת מה פעל און בזה?"

אולם לא כך היתה תגובת „כל העם" למעשה זה. כל אלה שגילו דעתם בעניין, מצאו במעשהו זה של הקנאי עוון וחטא שאין להם כפרה. כי לדעתם לא היה ראוי „סופר לאומי" (כך נקרא אז בעברית) כ־גרץ ליחס כזה מצד בני היישוב. כל אלה גינו את המעשה בדברים חריפים ביותר (ראה, למשל, מה שמספר על כך אפילו כהן־ריס ב־זכרונותיו, שבהם הוא מגן על עושה המעשה, שכאילו היה זה על דעתו בלבד, שעה שאנו יודעים שאין הדבר כך). התוצאה היתה לא רק מעשית, היינו, שהחלו שוחרי היישוב ב־חו"ל לתכנן תכניות על הכנסת סדרי חינוך מתוקנים ברוח והמלצות של גרץ, אלא, וזהו העיקר, מאז שובו יכול היה גרץ להקדיש לחלקים העוסקים בארץ־ישראל הקדומה ל־

צבי גרץ

בעמנו בשחר תולדותיו את הדפים התמים והמפעימים ביותר.

הדו"ח של גרץ ומלוויו, שנתפרסם לאחר שובם מהארץ, הוא מהתעו־דות המהימנות ביותר על היישוב העברי בארץ־ישראל לפני מאה שנה *. כאן נחשף כל אורח־החיים בימים ההם ללא כחל ושרק ומ־מילא מובן על מה ולמה יצאו לאחר מכן ראשי ה„חלוקה" בתשובה חרי־פה ביותר לדו"ח זה. אלה סברו, כנראה, שגרץ רוצה להשחיר את פני היישוב, שעה שלאמיתו של דבר הוא נחרד ביותר למצבו של היישוב ועורר את הרבים לתיקון פני הדב־רים. ואכן, כתוצאת הביקור הוקם בית־היתומים הנודע בירושלים, ש־היה למעשה מהגרעינים הראשונים לחינוך מתוקן ומסודר בעיר.

גרץ, בדפים אין מספר בספרו ה־גדול, היה, כנודע, משורר־פייטן ב־

* נמצא עתה בתרגום עברי ב־ספר: „דרכי ההיסטוריה היהודית" לצבי גרץ, בתרגומו של ירוחם טול־קס ובהוצאת מוסד ביאליק.

וסד, וביחוד במקומות שבהם צריך היה לכתוב בדמע את פרשת המאר־טירולוגיה שלנו ובפרקים הארצישר־ראליים. אם היתה ארץ־ישראל נקו־דה רגישה ביותר בגרץ כבר בנעו־ריו, הרי גברה רגישותו זו במשך הימים והשנים. ברשמו ביומנו — והוא אז בן אחת־עשרה — את הסי־פור על קיצו של רבי יהודה הלוי, ש„מת מיתה מזעזעת על אדמת ה־קודש בידי מוסלמי מרצחי", הוסיף משלו שורה מרטטת זו: „תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרך יהודה הלוי כל עוד נפשי בי" (הפסוק כתוב עברית במקור ביומן שכולו על טה־רת הגרמנית!) לא ייפלא, איפוא, ש־תחושה זו פורצת לא אחת בספרו ה־גדול וביחוד בשני החלקים הרא־שונים, שנכתבו לאחר הביקור ותתמו את ספרו הקלאסי.

חלקים ארצישראליים אלה כתו־בים, כיאות להיסטוריון אובייקטיבי, בהתאפקות רבה. אולם פה־ושם מבצבצת זיקתו הביוגרפית של המחבר לארץ־ישראל וההרצאה מתובלת ב־פאתוס ובשגב, התואמים את הנושא המרומם את לבו. כך כבר בפסוק הפותח, שבו הוא הפך למשל ל־ליצני הדור: „ביום אביבי בהיר (כך לפי תרגומו של שלום אטינגר; ברם במקור נאמר: „ביום־שמש בהיר") פרצו שבטי רועים דרך הירדן לארץ קטנה וכו' וכו'...

ניתן ללקט פנינים לרוב מחלקים אלה, שבהן מתגלה גרץ בזיקתו ה־איתנה לארץ־ישראל. כך למשל: „עם כניסתם של בני ישראל לארץ כנען, לא זו בלבד שהארץ קיבלה שם חדש, אלא אפילו נשתנה תכו־נת שינוי: היא נהיתה „אדמת קו־דש", „נחלת ה'", ארץ שרק היא מסו־גלת לאפשר לעם לחיות חיי קדו־שה". או, למשל, תיאורי הנוף ה־ארצישראלי, המגיעים לעתים למעלת שירה ופיוט. מאידך גיסא, היה לו לגרץ חשבון ארוך עם הנצרות וה־נוצרים, ששפכו בנהרות דם את ה־היסטוריה שלנו. משום כך אף מת־פלמס הוא עם ארנסט רנאן, מגדולי חוקרי הנצרות ותולדות ישראל ב־ימי־קדם, שהיה גם הוא משורר־פייטן בספריו. בבואו לדבר בנצרת, מפאר ומרומם רנאן עיר זו, שכמובן ביקר בה אף הוא. אולם מותח ביקורת קשה על מראה זה, שאינו אלא מהרהורי לבו של רנאן: „דברי רנאן על נצרת אינם אלא הפלגה

(הסוף בעמוד 17, טור 1)

דוד רוקח

תחנות

עִיר שֶׁמְּמַנָּה קַיִץ הַמְשַׂחֵק עִם פַּרְפָּרִים
מִתְּקוֹתָהּ לָהָר שֶׁחָזְתָה אֶת חֲלוֹמוֹתֶיהָ.
עִיר שֶׁיָּצְאָה מִן הַיָּם:
תֵּבַת־נֹחַ
שֶׁעָלְתָה עַל שִׂרְטוֹן.
תֵּבַת־נֹחַ עַל פִּתְחָהּ הַקַּמְאִים

*

לַשָּׁעָה הַמְאֻחֶרֶת רַגְלַיִם שְׁחוֹרוֹת
הַגֵּצוֹת לְאַט. מֵאָה וּשְׁמוֹנִים דַּקּוֹת
לַשָּׁעָה, לַשִּׁיר.
בְּאַשְׁמֹרֶת הַשְּׁלִישִׁית. הַצָּב שֶׁל שָׁכֵן
לְיַד הַדֶּלֶת וְהַשָּׁעוֹן שֶׁעַל הַקִּיר
בְּקָרֵי עִם חֻקֵּי הַזְּמַן

*

בְּהִתְעוֹרְרִי בַּחֲצוֹת מִקְּרִיאַת חֲרוּם
חַרְטֻמִּים שְׁחוֹרִים
נָעִים מִקֶּלֶף עַתִּיק
אֶל דֶּלֶף הַצַּיָּר בַּחֲדָרִי. סוּפָה בֶּהָרִים:
סוּפָה בְּיָדִי

*

וּמָה שֶּׁאוֹתָהּ: לַיְלָה אָטוּם
כִּמְעָרָה, נְחָשִׁים דְּמוּיִים וְקוֹל
לֹא מְהֵנָּה. דֶּלֶת חֲרֵקָה
כַּאֲשֶׁר נִסִּיתָ לִנְעוֹל אֶת הַזְּמַן
עַל בְּרִיחַ. סְפִינוֹת הַדֶּלֶק בְּאֵילַת
מְסַפְּרוֹת פִּרְקֵי מַסְעוֹתֶיךָ

„לא היו הלילה חזירים"

סיפור מאת יעקב שביט

בשבת בצהריים נסעו הוריו. הרוח שרקה בחוץ, כי היה חורף. אמו לבשה שמלה, שירוק נמהל בה בצהוב והכנה להוציא את נעליה מן המגירה התחתית בארון־הבגדים. אביו רכס את כפתורי מכנסיו. הם התלהטו לאט כאילו היו מסתתים. סכין־גילוח שרטה בבוקר את סנטרו של האב והשרטת הבהיקה באור הנורה כשעבר את דלת הבית. אל הדלת היה מסומר שלט־נחושת ועליו שם משפחתם: אופיר. וכך סיפר לו אביו פעמים אחדות: המלך שלמה מירושלים שלח מלחים אמיצים להפליג לארץ שבא האופיר ולחפור בה אוצרות זהב למלכותו. אחר־כך היה שואל אותו: לאן הפליגו מלחיו של שלמה, והוא ידע כי התשובה היא שם־משפחתם. בביתם לא היה שום דבר פלאי או רחוק: בית עם חצר רחבה מכוסת „הילמף" חדשה שהחליפה את קודמתה. בית־החרושת במרחק כמה קילו־מטרים בשם, בצד הכביש הראשי, ובו עשרים פועלים ומשרד שעולים אליו במדרגות־עץ לולייניות. כמו אל כבדל־מגדלים, אמר אביו, אבל כאן מצלצל הטלפון. הפקידה צחקה והוא עמד ליד החלון בפנים סתומות.

אביו עבר לידו ואמר: „היא הזקינה השבוע בעשר שנים לפחות". הוא עצמו חש בלבו. בלילה, כשחזרה אמו מדינה, התהלך באי־מנוחה כשידיו תקועות בכיסי החלוק. אמו ישבה טרודה עיניים על הכיסא: היא הזהה ואמרה בעקשנות „זו תקבה של פרישמן". הוא הביט בה כאילו נטרפה דעתה. „אמרת את זה גם לפני עשר שנים", אמר אביו ברוגז. היא חזרה ואמרה שוב ושוב: „לא היית צריך לעשות לו את זה". „אמונות טפלות", מילמל אביו. הוא הצטמרר ליד דלת חדרו ואביו אמר אליו בקוצר־רוח: „לך לישון".

אמו העבירה את ארנקה מיד ליד והביטה בשעון. אביו חזר והניח את התעודות בארנקו. היום היה קריר ומעונן והשמים מעופשים. הם הלכו אל המכונית כלאסף בתהלוכה עצובה.

„אל תצא החוצה אם ירד גשם", הזהיר אביו. „שב בבית. אתה מבין. תבנה משהו מהקוביות או אני־לא־יודע־מה". הוא סגר אחריו את הפשפש. „אולי בעצם אפשר היה לקחת אותך לשם", אמר בטון מרוסק, „המקום דווקא מתאים".

אמו החווירה ופלטה זעקה מחודדת: „משה!"

אביו גיחך. „תגידי לבן שלך, שלא ישרוף את הבית עד שנחזור. אולי לך הוא ישמע".

אמו רכנה אליו ואמרה בקול רך: „תסתגר בחדר שלך, שלמה. השארתי לך חפיסת שוקולד. אנחנו נחזור עד שבע. אם ירד גשם, אביך יצטרך לנהוג בזהירות, כדי שלא יקבל התקפת־לב וייכנס עם המכונית לתוך עץ". אביו טרק את הדלת שליד מושב הנהג. אמו הקיפה בהליכה מתוחה את המכונית ונכנסה וישבה לידו. הם המתינו עד שיסגור אחריו את דלת הבית ואז נסעו.

הוא עמד ליד החלון והביט ברחוב ובגן. הגשם הראשון שטף את האבק מן השיחים. זוג עמד מול הבית והתבונן בו. הוא תקע באיש ובאשה את עיניו, ראה את שערה של האשה ונזכר בדברי אביו כשהיתה כאן האשה בפעם האחרונה. הוא לא זכר מתי.

האשה טילטלה במרץ את המטרייה שבידה ופתחה את הפשפש. צלצול הפעמון מילא את הבית. הוא ישב בשקט בפינת החדר, מהבוך כאילו היה קטנה בחורה.

האיש אמר: „הם נסעו. המכונית איננה".

האשה ענתה לו: „היא לא תקח את הילד כל־כך רחוק. להגות היא לא יוצאת אתו".

„את היית יוצאת?" האיש שאל בתמימות.

היא לחצה על ידית הדלת ונכנסה פנימה בכבדות. צלה הגדול הוטל על קיר המסדרון — כנמלה שחורה שלמתניה נצות. בעקבותיה זחל הצל הקטן של בעלה. היא הציצה במטבח והלכה הישר אל חדרו. הוא תלה בה עיניים בחנות. „בוא בואי", אמרה והוא הלך אחריה כמהלהל. היא נכנסה לסאלון ומשכה לעצמה כיסא. הוא זכר מה היתה אמו עושה בבקרים כאלה והביא לה את הקופסה העגולה והחלקלקה. בנחת קילפה לה סוכריה ותקעה אותה בפיה. לבסוף פנתה אליו: „אז הם נסעו לדינה", אמרה. „עכשיו יש להם שניים על הראש". בעלה מיקצץ בכפתיו. „הוא בכלל לא מבין", רטנה. „אתה חושב שבאתי לכאן בשבת, במזג־אויר כזה, כדי לדבר אתו. באתי לדבר עם אבא שלו על ההזה־מיהרה. עכשיו אפשר להשיג את זה, כשהבשר חם, או איך שאומרים את זה. היום היא לא יכול לאשתו למסור לי שהוא לא צריך פנסיונרים להזר־משרה של ראש־חשבונות אלא מהנדס עם ראש צעיר. כבר ראינו מה קרה עם הראשים הצעירים האלה!"

בעלה, ישעיהו הורביץ שמו, הדליק סיגריה. „זה עוזר לך לבריאות שאת מדברת כאן בקול רם כשהוא איננו. אנחנו צריכים ללכת לפני שירד גשם".

ישעיהו הניח את בדל הסיגריה הבוערת במאפרה והוא התבונן בוקסם בלהבת האש האוכלת האוחזת בשולי קליפתה האדומה של הסוכריה והמטפלת עליה. ריח נייר חרוך עמד באויר הבית. העשן כיהר את פניו של ישעיהו והוא השתעל ונופף בידיו. „עכשיו הוא יהיה פחות באמון, הבחור הזה", אמרה האשה בקול־באוב.

בחוץ התקמטו השמים. הוא השתרך אחריהם, גופו כבד כעופרת. עודו של החצר ציכה חלקת עשב דקה וירוקה. הוא הביט בהם והם הלכו ההכה לחים, הבוצות רגליהם בהגורות בשושים, עד שהרוק ביטה עליהם. ירדו כמה טיפות והיא פרשה את המטריה מעל ראשה. הרחק־הרחק, בשאגי השמים התגלגלה נהמה. אחת הסכות שלבבה ראשה להציץ בשמים הורידה את התריסים.

הוא חזר פנימה. מתחת לזגוגית השולחן היו התמונות צבעוניות. אותו ערב הלבישו אותו מחלצות. הערב־רב בילבל דעתו והוא בחר לשבת ליד התזמורת. ארבעה ברנשים צייצים לבושים במלצרים. ביחוד נאחזו עיניו בידיו של המתופף ובתוף הגדול המשמיע קולות עמומים. כשירדו לטרוף עוגות־קרם ושריכים עם סרדינים תקניק, ניסה להתגנב לקרב אל התוף. אותו מתופף תפס אותו בידו ושילחו בשם. „עזוב אותו", אמר מישהו, „זה אחיה של הכלה".

„לא איכפת לי", רטן ההוא מבעד לנתח העוגה שבפיו. „שלא יגע בתוף".

הוריו של אריק היו אנשים קטיסים ומביטים מידולילים. הם לא שילמו בצד החתונה ולכן ישבו בצד והיכו בפוגמה. דינה היתה חיוורת ושקופה כבובת־שעה. אריק זרח בחליפה החומה־המשובצת וגרר את דינה לרחבת־הריקודים. חבריו ניסו לפתות את קהל המוזמנים להצטרף לשירה ובהרותיה.

בכך נסתיימה פרשת היוזר ומריבה שנמתחה על פני ארבעה חודשים. לבסוף, בערב שבת, ישבו סביב השולחן בחדר־האורחים, שאז לא היו בו התמונות הצבעוניות, ודינה מילרה את שולי השעונית הלבנה, שיש לה תמיד ריח של סבון. „הבית אתה בעצמך", אמר אריק, „בשביל מה לחכות?" דינה הסמיקה. אביו הלך והוציא בקבוק יין מתוך המזווה והביא ארבע כוסיות. אחר־כך התבונן בו, היסס רגע, וחזר והביא כוס חמישית. „זו הגינה", התנצל בפני אמו. „הוא ילד טוב", קבע אריק וטפח על ברכו. אמו הרעידה כאילו חלף בגופה זרם־אויר סמוי מן העין.

ערב אחד אמר אביו בקול כעוס לאמו: „יש לך צבע, אני אומר לך. הוא פרפר, אבל צריך לתפוש אותו. הוא מפיח בה רוח־חיים, את רואה בעצמך. אחרת, היא תרקב בבית יחד אתו. זה מה שאת רוצה. אחרי שיתחתנו, אני אהפוך אותו לבן־אדם, סמכי עלי. הוא שובב עכשיו, צריך רק לקשור עוגן לרגליו".

אביו נהג לקחת אותו לבית־החרושת. ברגיל היתה המכונית מחזירה אותו מבית־הספר בארבע אחר־הצהריים. הוא היה יורד ורואה את הילדים האחרים משחקים ברחוב. אמו היתה ממתינה על המדרגה ואוספת אותו במהירות לתוך הבית, שהיה יוצא ממנו לעתים רחוקות בלבד. לאביו לא היה איכפת לקחת אותו לבית־החרושת. פעם אמר לפועלים: „הנה, זה היורש שלי. הוא יהיה הבוס פה עוד כמה שנים". הם פרצו בצחוק. הוא זכר את העיניים הגדולות החוזרות הלטושות אליו. אביו לקח אותו לבית־החרושת גם כשהביא לשם בפעם הראשונה את אריק. הוא קרא לבית־החרושת שלו „המפעל". אביו הציג את אריק במדרגות־העץ הלולייניות. היתה הפסקת־צהריים והפועלים ישבו סביב שולחן־עץ מסוקס, מתחת לסככת־פח שבחצר ולעסו את פרוסות הלחם העבות. אחד מהם שאל: „מי זה השוויצר שבא עם אופיר?" הפועל המבוגר ענה לו: „זה יהיה החתן". מלפפון חמוץ הציץ מתוך פיו כזנבו של דג שראשו נתקע בין סלעים. „סוף־סוף מצא חתן לבת היפהפיה שלו", אמר הראשון בלעג. „הוא דווקא בחור יפה". „מהנדס מכונות", אמר המבוגר ורקק בלעיז. „אתה, אופיר יגדל אותו כמכמה". הוא היהר בצע ומילמל: „בעצם, אין לו ברירה, הרי לא ישאיר בירושה את המפעל לי או לך". השני חלץ את פקק התרמוס. „תראה את הבחור הזה, הוא לא נקף אצבע בחיים. הוא מתחיל ישר מלמעלה". „אתה מדבר כמו סוציאליסט אמיתי", צחק הראשון וחשף שיניים צהובות כמיקטין. „זה אתה שמחלק את מה שיש לך או שאופיר הוא זה שמחלק". פי התרמוס טיפטף כמה טיפות כתות על צוארונו. „מי אמר לו לדחוק ככה את פרישמן".

„עזוב את פרישמן", אמר לו ההוא, „פרישמן רק הפריע. הוא קנה את החלק הראשון של פרישמן בכסף טוב וזה שפרישמן הפסיד הכול בקלפים והתאבד, זה לא אשמתו של אופיר".

היו צעדים על מדרגות־העץ. אביו ירד ראשון ואחריו אריק, אחוז במעקה. „נזמר", אמר אריק. אביו הלך אל הסככה לדבר עם הפועלים. הוא קרא לאריק לבוא אחריו, באי־רצון לחץ אריק את ידי הפועלים, שקמו לקראתו ושלחו ידיים משומנות. „נעים מאוד", אמר כמה פעמים.

במכונית אמר אריק: „ואט ובולטון, זוהי הקומבינאציה הקלאסית שתמיד הוכיחה את עצמה." אביו אמר: „פרישמן רק תקע לי מקלות בגלגלים. התחלנו יחד, אבל היינו מוכרחים להיפטר ממנו. עסקים לא יכולים להתנהל בשיטה של גמילות־חסדים."

אריק אמר לו: „אתה רוצה לבוא אתנו לים, שלמה." הוא ניענע בראשו. אמר אריק לאביו: „אני חושב שאקנה לי ג'יפ." „למה דווקא ג'יפ?" תמה אביו. „אני לא צריך מכונית כדי לנסוע לקונצרטים", אמר אריק. „אני צריך ג'יפ כדי לנסוע לים או לציד". אביו המחיץ את פניו. „דינה לא תאהב את זה." „לא תהיה לה ברירה," אמר אריק בבטחון. בשבת שלאחר מכן צעקה דינה מאחורי דלת חדרה הסגורה: „אתה השתגעת! מה פתאום לקחת אותו אתנו לים." והוא לא נסע.

בדרך הביתה, אחרי שהורידו את אריק, ישב בשתיקה ועקב אחר תנועות ידיו ורגליו של אביו. אביו נהג בדמומה ולפרקים היה שולח אליו מבט עגמומי. פתאום הניח אביו כף־ידו על רגלו. החמימות נעימה ולחה פשטה בכל גופו, כאותה חמימות שהיתה ממלאה אותו כשהיה מרטיב את מיטתו בלילות. „אני מצטער, שלמה," אמר אביו. „אבל אני מוכרח את אריק. אלא אם כן, יקרה נס. אמא שלך לא האמינה פעם בנסים". אביו נד בראשו והסיר את ידו. „אמא לא אוהבת את אריק", הבטיח אביו. „אבל אם אריק לא יוציא את דינה החוצה מתוך הבועה שלה, היא תישאר בתולה זקנה. תאר לעצמך, בעוד עשר שנים שניהם עוד בבית?" הוא הבהין בכפתורים הנעוצים בתפוחי חולצתו של אביו, שקרני השמש פגעו בהם.

כמה טיפות גשם פגעו בחלון. הוא נכנס לחדרה של דינה, שנותר כאילו הלכה משם רק אתמול והיא עתידה לשוב שם מחר, כאילו יצאה לטיול עם זוגיים של בית־הספר והיא עתידה לחזור עייפה ומתאוננת על ביקורים מביזורים שונים. היו שם ספרים דקים ועבים על האצטבאות. על הקיר היתה תמונה גדולה של דינה כשהיא תינוקת מדובללה שיער ואוחזת בכדור גדול מבבה. שוב הביט כתהה לזגוגית. היו שם גלויות־נוף מצוירות. הוא לא ראה את אריק כבר זמן רב. כמה זמן לא ידע. הם נסעו אל הנמל הגביר נבא את מזוודותיו של אריק. אמו בכתה ודינה דבקה לבנין־כרוב המקבק. בדרך חזרה אמר אביו: „בחוץ־לארץ הם יהיו מוכרחים להסתדר. הם לא מכירים שם אף אחד. את חושבת שהיה לי קל לסדר לו את ההשתלמות הזאת בזורונגו. הייתי צריך להפעיל קשרים. וזה גם עלה כסף. כשיחזור, הוא יהיה מהנדס מומחה." אמו הצידה את ראשה בהרבעות. אביו אמר: „הוא רק בן עשרים ושבע. הוא יתיישב בסוף, חכי עד שיחזרו מאמריקה. חוץ־לארץ משנה את האנשים".

מאותו יום הוללה אמו בצפה לגלויות ולמכתבים ואחר־כך היתה קוראת כל אחד מהם פעמים אחדות, כדי לגלות רמזים בשורות הקצרות שאינן מספרות דבר.

בחוץ וליפת הגשם עלתה חריקה צורמנית. הוא הביט בשעון המטבח הגדול. החריקה היתה קרובה ובלי לדעת מדוע, הציף גל את לבו. הוא נשחף בו בבין בשובה פתיה, בנבונה זרועות, בצהלה, וראשו הגדול בצל לזרם השוצף והקוצף! אז צילצל פעמון־הדלת הצדדים בטוחים נשמעו, ובכרם יצא כחזרו כרונגש עד דמעות, ידע כי הבא.

אריק השליך את המעיל על הכיסא וטיפות ניתזו ממנו כהרגלים זריזים וממהרים להסתתר. „אתה לבד," אמר אריק. „הם נסעו לדינה." עיניו נפתחו לרווחה. הוא זכר את קולו של אריק, את צבע קולו הדומה לקול קרן־היער. עכשיו שכן אריק ובלוריתו הדלדלה. שיערו היה גזוז היטב. אבל הוא זרק את הבצל כמו בימים שעברו ההרוחה בכיסא ברגלים פסוקות וכף את כפות־ידיו זו בזו ואמר: „קר בחוץ." בקפיצה קם מן הכיסא ושפח קומקום על הכירה. „השתה תה?" שאל אותו והכין שתי כוסות. „גדלת, שלמה. באיזו כיתה אתה?"

הוא אמר לו, נרגש ונסער. היותם לבד בבית ביום חורף גשום, צפנה בחובה הפתעות. אריק שתה את התה במציצות גדולות. „אז מה, שנתיים שלא התראינו," אמר אריק. „אתה שמח לראות אותי." הוא ענה לו בחיוך ואריק רכן וגבבב את לחייו. „אתה ילד טוב," אמר. „היום נכין הפתעה לאבא שלך." הוא שב קם והתהלך בחדר, הפוך והופך בדעתו. המחשבות שיישפט אותו וגלים קטנים של שביעות־רצון היו עולים ונכנפחים את לחייו. „הם נסעו לדינה ביום גשום כזה, כאילו שהם יכולים לעזור לה. אמא שלך עם הבכי שלה. במקום שתעזור לה להתאושש, היא מגדישה לה את הבכיה." את המלה „התאושש" הטחין בין שיניו. „אתה חושב שהיה לי חשק לשבת שם ולחכות להם. אמא שלך היתה מתנפלת עלי בצפרניים. הוא נטל את המעיל. „עכשיו ארבע. אני נוסע לצפון. אתה בא?"

המזהרור והרצוגה לנסיעה הארוכה שפפפו בדמו כמשקה הסבבה. אבל אותו משקה גם הכביד את רגליו. אריק לטף את גולגלתו. „אני אשאיר להם פתק שנסעת אתי," צחקק. „כשאמא שלך תחזור ותמצא שנסעת אתי, גם היא תקבל התמוטטות־עצבים."

הוא הלך לארון הבגדים וחיפש בשבילו מעיל־חורף. הוא הניח אותו על כתפיו. אריק תלש דף מפנקס המסבה ורשם עליו כמה שורות בכתב צפוף. אחר־כך הוציא את המפתח מן המנעול והניף אותו באויר. „בוא", אמר לו. „עוד לפני שנסעתי לאמריקה הבטחתי לך לקחת אותך לצוד חזירים. נכון?"

הרוח צנחה על פניו והמעבר מאור הבית אל אפלולית החוץ סימא את עיניו. השמים היו מקשה שחורה דחוסה והכוכבים לא נראו. הג'יפ הישן עמד ליד פשפש השער. „הגבה ישנה וטובה", טפח אריק על הכנף הדהויה.

(הסוף בעמוד 17, טור 1)

גבריאל לאוב

שווייק נוסח מרגלית

החייל האמיץ שווייק, גיבור ספרו של הצ'כי יארוסלאב האשק, שנכתב לאחר מלחמת־העולם הראשונה, הוא דמות כה לאומית, עד כי הוא נחשב לעתים קרובות כסמל העם הצ'כי. האיש הטוב, בעל הפרצוף הכן וה־עיניים התמימות כביכול אידיוט, ה־שרת הנרגז, אשר עליו מוטלת ה־משימה המופלאה להציג, עם כל צדדי הצבר, בתמימות גמורה את מסווה של הזוקים שמחוקקת ה־לדיה, איש זה נעשה בנת־זובעותה אהה כה אוניברסלי, עד כי שמו נכנס כביטוי מקובל לשפות רבות, כמו קאפיר לשמותיהם של סנשו פאנסה, טיל אוילנשפיגל או נאסר־א־דין.

בארצות רבות משעשע שווייק את הבריות במאה המעשיות הצ'כיות כל־כך שהוא מספר — כמשיות כן החיים — ושוב ושוב הוא מעמיד את האנשים בפני החידה, האם הא־לפתני, המבודחת המבדח ולחשוף את השלטונות, באות באורות לא־מדע ולא־כוון, או שמא בזדון, אם אמנם בטוכסם הגהה, או אכן הבמדה־הפניב. בשאלה זו טמון, לדעתי, סוד הבלחות של החייל האמיץ. אם מנסים לפתור אותה באופן חד־משמעי, הולך לאיבוד קסמו של שווייק והוא נעשה מוקיון פשוט, או תרפכן מגוחך. בנקודה זו נכשל גם ברטולד ברכט במחזהו „שווייק במלחמת־העולם ה־שנייה", בהלבישו את שווייק הטוב

בלחום בעל־הברית, משום שהשאלה הגדולה — האם זהו עבד מטומטם או מורד ערמומי — היא שאלה שש־

מאיר מרגלית בתפקיד שווייק

לימי אומות חייבים לשאול את עצמם תמיד. ניתן אפילו להגדיר דיקטטור בעזרת נוסחה זו: הוא נוהג כאילו התשובה הראשונה היא הנכונה, מ־חשש שמא השניה היא הקולעת.

שווייק הוא סמל של אומה — וב־מתכוון השמטתי את התואר „צ'כית". העובדה שאת שווייק מבינים ברחבי העולם ושהוא זוכה לאהדה, מוכיחה שוב שלכל האומות אותן התכונות; הן רק מתבטאות בדרך שונה, בכל אחת לפי מצבה ההיסטורי.

ראיתי על הבימה בתפקיד שווייק שלושה שחקנים ממדרגה ראשונה, שלכל אחד אופי שונה וכל אחד בן גיל אחר: את רודולף הרושינסקי בצ'כית בפראג, את הלמר קאוב ב־גרמנית בהאמבורג, ועכשיו — את מאיר מרגלית בעברית, בתל־אביב. ראוי לציין, שאיש משלושה שחקנים בשנים אלה, לא היה צריך להת־אפר הרבה. הם שמרו על קלסתריהם הם, ואף־על־פי־כן היו שווייקים אמיתיים. אותו ערב שיחק מרגלית את שווייק בפעם השמונה מאות שישים ושש. הצגת הבכורה הישרא־לית של עיבוד זה, שנעשה בידי מקס ברוד והנס רייזן, נערכה ב־24 בדצמבר 1935: בין ההצגה השמונה־מאות והחמישים במספר לבין ההצגה השמונה מאות חמישים ואחת חלפו אחת־עשרה שנים.

מאיר מרגלית הוא עתה בן 65.

יש לו עיני שווייק הבהירות, אולם חיוך ערמומי חבוי בקמטי פניו. כאשר רואים את מאיר מרגלית ב־תפקיד שווייק ה„אחר־מכן" בשוחחים עמו על שווייק, הוא משיב: אכן, כן, אין פלא, הרי זה התפקיד שלו. מובן, שאין הוא שווייק. הוא בפש־טות שחקן גדול. אילו ראיתיו בתפ־קיד שיילה? סורוקר? של שלום עליכם, הייתי בודאי אומר: אכן, זהו התפקיד שלו.

מרגלית אינו משחק את שווייק הצ'כי. הגשרה במלחמת־העולם ה־ראשונה בצבא הקיסר האוסטרי, אלא את שווייק האדם. אין הוא מנסה לפתור את החידה — אידיוט או גאון ערמומי — במקום הצופה. וכי מדוע יעשה כן? אידיוט או לא אידיוט, הרי הוא אדם.

בעיבוד הישן של מקס ברוד והנס ריימן מתחלפות התמונות הקצרות בקצב של בופפ קאבארטי. השגו של מרגלית בגילום דמויות הוא בהעויה, באתנחתה, במבט. להצגה המחודשת של שווייק כתב מרגלית תמונה ביום חדשה. בשתי דקות העביר את גיבורו על פני הכיבוש הנאצי אל הריאליה של הכיבוש ה־סובייטי של צ'כיה. מובן שזו העזה. הסכנה של אקטואליזציה פוליטית זולה היתה גדולה, אבל הדבר היה כדאי. התמונה הזאת, על הקומיות הטראגית שלה, איננה מבישה את יארוסלאב האשק.

שווייק מועמד למשפט על שום שמצאו אצלו כתב־יד חשוד ובו אי־אילו אותיות ומספרים סודיים. לא, אין זו טבלת־מחירים של בוגד ב־אומה, מסביר שווייק, זאת פשוט רשימת המכירות של כלביו. שווייק מצטער כאחד על שלא היה יכול להקביל פניהם של האורחים הסו־בייטים. ולו רק משום שבאו ללא הזמנה ובאמצע הלילה. אבל אולי אפשר לספר לו מתי יסתלקו האדו־נים, כי אז יבוא בשמחה להיפרד מעליהם, לבד מזאת, הריהו באמת שמח על בואם, שהרי זה יכניס לצ'כים ממון רב, ויחסוך מהם מאמץ יתר. קודם־לכן צריך היה לשלוח לרוסיה בשנות, בצליים ובירה, עכ־שיו לוקחים את המטען האדונים בעצמם.

מרגלית לא יכול היה לדעת, ב־שעה שכיבד תמונה זו, עד כמה ריאליסטית היא, כמעט באסוראליס־טית: לפני ימים אחדים ציין שר התחבורה הצ'כי שלושה מחברי ה־משלחת המסחרית הסובייטית בפראג חבר מסטה צבא הכיבוש — כלומר אלה העוסקים ביבוא טנקים וביצוא סחורות — בציון „אנשי מקצוע ה־עבודה המצטיינים". יש להניח כי השר הצ'כי, ד"ר אינג' סיסקה, הוא צאצא של שווייק — השאלה היא אם שווייק היה מטומטם או תחבלן ערמומי.

יוסף אורן

מהרעות עד העור הפרטי

גם במלחמות, מסתבר, אפשר ל־התפרנס בכבוד. תחילה הציפו הבונ־בוניירות האלבומים, שלשבחן ייא־מר, כי שפע הצילומים בהן הציל הרבה מלים מחיר חרפה. אחריהן שטפו את שוק הספרים גלים של ספרות דוקומנטארית לסוגיה. מחר־ליו של שטפון זה — עתונאים, כתבים בבאיים הרזירי־עם שונים — תיארו, סקרו והעריכו מאורעות ומהלכים של המלחמה. ועתה מת־חיל, ככל הנראה, המבול של „הספ־רות היפה" — ספרות בדיונית על רקע המלחמה.

סיפור המלחמה הוא למעשה סי־פור הרפתקאות לכל דבר, אלא שאת הרפתקאותיו הוא רוקם על רקע אקטואלי. יתרונותיו אלה של ה־ז'אנר מושכים אליו כותבים וזרי־זים, המבקשים לנחול הצלחה בטו־חה במאמץ מועט. כשם שהם מל־היבים את דמיונם של קוראים רבים, המבקשים סיפוק מיידי בהרפתקאות הנראות כאמיתיות. אם רובו של ציבור־קוראים זה יהוו בני־הנעו־רים, שהיו כאן ובעולם הקוראים הנאמנים ביותר של ספרות ההר־פתקאות. יכולת הבדיה, שמפגרת אצל הקורא הצעיר אחר תאוות־הקריאה הטבעית שלו, עושה אותו מועמד ראשון להכאתה בלא־רח־מים, של סגולותיו הטבעיות כקו־רא, על־ידי ספרות מהסוג הזה.

הבלטת נוקה של ספרות המלחמה הזאת (שאני מבקש להבדילה מספ־רות על נושא המלחמה, שאינה ב־גדר סיפורי־ההרפתקאות) לא נועדה לעורר חשד בטוהר כוונותיהם של שני המחברים, שבסיפוריהם אעסוק בהמשך. ההיפך הוא הנכון: דומה שכוונותיהם ביותר את כתיבתם לשלי־חות, שאין לה ולא כלום עם לטר־פת עין גלוחה אל ההצלחה המבוט־חת. עם זאת רוצה אני להקדים ולומר, שספריהם נטולים, לדעתי, כל הסיבות מעבר לימים אלה, ש־הביאו אותם אל אוויר העולם. ה־טעם היחיד שלי, להקדיש תשומת־לב לשני הספרים, הוא זה, שכוונת מחבריהם הולמת כל־כך יפה את ציפיותיהם של... הקוראים בדורם.

ספרו של יוסף אורי מכיל „שני סיפורי מלחמה ואהבה" [1] מימי מל־חמת־השחרור בתש"ח. אחד משני הסיפורים, „שתי שיבולים וחרב", מתפרסם כאן בשנייה, לאחר שזכה להצלחה ניכרת, בשעת פרסומו הראשון, לפני כעשרים שנה. הסיפור השני, „נאמנות", מודפס זו הפעם הראשונה.

מגמתו של יוסף אורי היתה להצ־ביע את הפלמ"ח ואת הרעות הנא־מנה, ששררה בין חברי המחתרת ה־זאת. תכלית כזאת אי אפשר לממש על־ידי תיאורי קרבות ומבחני מל־חמה קשים, שבני־אדם אינם מנצלי־חים תמיד לעמוד בהם, אם פוסית האם כוסרית. ואמנם העתיק המחבר את עיקר נקודת־הכובד של סיפו־ריו אל עלילות האהבה בין גיבו־ריו. פתרון סבכן של עלילות אלו צפוי מראש, אך בינתיים נעשתה המלחמה סימפאטית כל־כך: „כלי־הנשק ניגנו את שירי השחרור. ה־לבבות חרדו לקראת הסכנות, אך התפעמו בורות המשימות הגדולות".

אני משער שבשעה שרקם המחבר בבטבתו הספרותי את העלילה ה־סנטימנטאלית של שני סיפוריו, לא כיצר, שבעצם הוא מכוון אל ציפיו־תיהם של קוראיו במתכונת שאף היא מקובלת בסיפורי־מלחמה. ש־הרי אצל הקוראים של דור הפלמ"ח היתה ציפייה להבצחה כזאת של ה־מלחמה, ואין לך מרשם בטוח יותר לעורר סימפאטיה אל מלחמתו של דור מבריאתן של דמויות טיפוסיות וייצוגיות. העדר זהות אישית מקנה לדמויות כאלה את היכולת לעמוד בכל המבחנים של הדור, כשהן מוב־טחות מכל כשלון אישי.

סיפורו של יוסף אורי תאם בזמנו את הרגשתו של הדור ביחס למל־חמה, כמו כשם שסיפורי המלחמה של רן אדליסט הולמים יפה את יחסו של הדור הזה אל מלחמתו.

בניגוד ליוסף אורי, שביקש ליצור הזדהות בין הקורא ובין מלחמותיו של הפלמ"ח, וגייס לשם כך את הסנטימנטאליות, מבקש רן אדליסט למחות כנגד תפלוּת של המלחמה הנמשכת ללא תכלית, בסיוטה של האידיוטיה.

גם לסיפורי־מלחמה, שזאת תכ־ליתם, מצוי מרשם בטוח ויעיל, ש־אדליסט אמנם מנצלו כהלכה. ב־מקרה כזה אי־אפשר להסתפק ב־ייצוגי, אלא חייבים לפסוק בקונ־קרטי. כאן השיטה הפרוטוקולית, התיעודית, המכחישה את המלחמה בפרטים הקטנים, מעוררת בקורא את התיעוב כלפי המלחמה.

אני חייב להודות, שאם מתעלמים מ„גופך ספרותי", שהמחבר כייפה בו את תיאוריו התיעודיים מהתח־לה, אפשר בהחלט לקבל את סיפורי „הפרוטוקולים של צעירי ציון" [2] של רן אדליסט כרפורטאז'ות עתו־נאיות מעולות מימי המלחמה האח־רונה וימי מלחמת־ההתשה שלאח־ריה. אלא שנפשו של אדליסט ביקשה יותר מכך. עלילות המוזאה, שעמס על כתפיו, שלה בידו בקלות יתירה כדי. הוא מנתק את האירועים של המלחמה מההקשר הרחב שלהם, מת־בל אותם בבדיחות ציניות ובסלאנג הסאפורי, ומעמיד כנגדם את הצר־כים הפעוטים של אנשים־ללא־הילת־גבורה: הסרט שצריך להגיע אל ה־מוצב, האוכל שצריך לשכך את ה־רעב, וכדומה.

אירוניה ברמה כזאת מובטח לה שתגיע אל מטרתה בלא כל קשיים. אלא שגם במקרה זה התפרץ המחבר אל דלת פתוחה, ודחה לכבוש עמדה כלפי המלחמה, שכבר מזמן נחלה את נצחונה ברחוב הישראלי. באחד מ־סיפורי הקובץ מגולל אדליסט שיחה במשמרת, בין חייל מתל־אביב ובין רעהו מהקיבוץ, על המלחמה. ה־עירוני משלים עם ההכרח הלאומי למלא את חובות השירות שלו. ה־קיבוצניק עונה לו על כך בציניות רבה: „אין לי שום רגש נתינות לגבי תחושות של מהות לאומית. ה־עור הפרטי שלי זה לא חלק ממהות לאומית". מבלי להתייחס אל רמתה של האירוניה שבכאן, כדאי להבליט, שבין שירת כלי־הנשק, בסיפור ה־מלחמה של יוסף אורי, ובין העור הפרטי, המבקש להישמר, בסיפורו של רן אדליסט, נמתח קו־ההבדל שבין יחסו של דור תש"ח אל מל־חמתו ובין יחסו של דור תשכ"ח אל המלחמה.

[1] יוסף אורי: שני סיפורי מלחמה ואהבה, הוצאת המחבר, מושב נחיב השיירות, 271 עמ'.

[2] רן אדליסט: הפרוטוקולים של צעירי ציון, סיפורים. הוצאת ספריית הפועלים, 1972, 125 עמ'.

ספרים חדשים

מקור

ירושלים של תמול — כתבי דוד ילין — א' — בכרך: מבוא מאת פרופ' ב"צ דינור, על ה„מכתבים מ־ירושלים" — ב' ריבלין; „חר ציון": „להקוצת חשנה או ענות נפש של משור־רי מכתבי", וכן פרקים המכתבים מ־שנות תרכ"ו—תרס"ד. כינס והההדיר בני ימין ריבלין. הוצר להוצאת כתבי דוד ילין. הוצ' ראובן מס, 444 עמ'.

עיונים בשירה ובפיוט של ימי הביניים — מאת א. מ. הברמן. דברים על משוררים ועל שירה, שירי תחיה ושירי יין, שירי חשק ושירים לעת מצוא, שירים שנתחברו בחלום, פלאגיאטים ופארודיות. הוצ' ראובן מס, 354 עמ'.

שלושה בעקבות האוצר — סיפור הרפתקאות לילדים מאת דוד דיין. סגריות דן הסכה. הוצ' עם עובד, 174 עמ'.

בשליחות במחתרת — מאת יוסף [illegible]. בפרקי הספר: בעבודה וב־הגנה; במחתרת; במאבק הצבאי; מההחלטה על החלוקה עד הקמת המדי־נה; הריבונות; משרד הבטחון. הוצ' עם עובד, תרבות וחינוך, 186 עמ'.

כנושא נס — מאת קדיש לוז. קובץ רשימות על אישי ציבור, מאורעות היסטוריים נעזר. הוצ' עם עובד — תרבות וחינוך, 189 עמ'.

שלוש נובלות — מאת יצחק אורפז. בספר: מדרגה צרה, מות ליסאגדה, נמלים. הוצ' ספרית פועלים, 240 עמ'.

זר שירים ליוכבד בת מרים במלאת לה שבעים — אסופה ובה שירים מאת ישראל אפרת, אביגדור אלדן, תרצה אתר, אורי ברנשטיין, חיים גורי, ש. הלקין, עזרא זוסמן ועוד. הוצ' ספרית פועלים.

כתבי־עת

מאזנים — 1—2 — ירחון לספ־רות בעריכת חלוב קרמר. בחוברת דב־רים מאת אהרן ציילין, אבא קובנר, דן פגיס, סיפורים מאת נעמי פרנקל, שמאי גולן, יהודה בורלא; רשימות מאת דב סדן, קלמן כהן, ש. שלום, זושא שפירא, ועוד. הוצ' אגודת הסופ־רים העברים, 101 עמ'.

קשת — חוברת נ"ד — רבעון לספרות עיון וביקורת בעריכת אהרן אמיר. החוברת מוקדשת לבין העצמאות ובה מאמרים מאת מירון פרולין, בני עמי שרפשטיין, אגודת באלרו, צבי ה. שינפי, יצחק יכרור ועוד. הוצ' „עם הספר", 260 עמ'.

אידיש

גרויסער ווערטערבוך פון דער יידישער שפראך — באנד III — אייבער—אפטו. רעדאקטאר: יודל מארק. קאמיטעט מארן גרויסן ווערטערבוך פון דער יידישער שפראך. ניו־יארק—ירושלים, 1971.

חומר ל„תרבות וספרות" לא יוחזר אלא אם תצורף אליו מעטפה מבוילת.
המערכת

העורך: אברהם יבין

נעמי טוב

המכפולים

לא מכבר הוצגו בארץ ה־Multiples (ה„מכפולים", לפי הצעתו, או ה„מכפלים" או ה„כפי־לים", כפי שכינו אותם אחרים) הראשונים, פרי יצירתו של מיכאל ארגוב, ומאחר שהעיסוק בסוג יצירה זה הולך ומתפשט בקרב האמנים ברחבי העולם בעשור האחרון, מן הראוי, לדעתי, לעמוד בקצרה על מהותו ותולדותיו.

רעיון ההכפלה בתחום היצירה ה־אמנותית אינו חדש. בתחום האמ־נות הפלאסטית, הוא מוכר לנו ב־יציקות הברונזה וביצירות הגראפי־קה, ובתחומי אמנות אחרים הוא, למעשה, אחד מיסודות קיומם — הסרט, התצלום, הספר, התקליט וכו' וכו'. אולם המכפולים, שניתן עליהם את הדיבור כאן הם יצירות אמנות תלת־מימדיות הניתנות ל־הכפלה, יצירות שהאמן מתכנן מ־ראש, לאחר שהוא מבטא את רעיונו האמנותי, להפיקן בסדרות — אם במספר מוגבל (לפי החלטתו) ואם במספר בלתי מוגבל; אם בחתימת שמו על כל אחת מהן ואם בלא חתימה; אם בהפקה תעשייתית של כל היצירה ואם של חלקים ממנה בלבד, וכו'.

ההיסטוריה של המכפול

בתחילת שנות העשרים למאה זו צץ רעיון המכפול מצד אחד בחוגי האמנים מארסל דישאן, מן ריי ותנו־עת הדאדא, שיצאו נגד העקרון של היצירה הבלעדית (Unico) והחזי־קו בדעה שהרעיון חשוב מן הבי־צוע; ומצד שני — בקרב אנשי הבאוהאוס ותנועת הקונסטרוקטיבי־זם הרוסית, ששאפו לכך שהאמנות תהיה בהישג ידו של כל אדם. הראשון שהפיק יצירת־אמנות בדרך העשייתית היה מוהלי נאג', כאשר נתן, בשנת 1922, הוראות בטלפון לבית חרושת ליצר 5 תמונות. הוא הסביר את צעדו זה באומרו: „איני רואה כל סיבה שלא להפיץ יצירות אמנות הפצה רחבה... השאיפה ה־נאיבית של האספן ליצירה אכסקלו־סיבית כמעט שאין להצדיקה. דבר זה מגביל את הפוטנציאל התרבותי".

גילוים של חמרים חדשים בעת מלחמת העולם השניה ולאחריה — הפרספקס, הפלקסיגלאס, הפוליאס־טר וכדו', פתחו אפשרויות חדשות לביטוי אמנותי ולמכפול היצירה בקלות, בשיטות תעשייתיות.

בשנת 1950 הציג הצייר בין פורייר את אוספו „מכפולים מקו־ריים" בתערוכה בניו־יורק. אך מאחר שמחיר היצירות האלה היה זול ל־אורגינאלים ויקר לרפרודוקציות, לא נחלה התערוכה הצלחה רבה.

ואסורלי, מן הבולטים שבאמנים לאחר המלחמה, קשר עם דניז רנה, שפתחה בפאריס, לאחר המלחמה, גלריה אשר יוחדה לאמנות גיאומטרית לא־אישית, ומילא בה תפקיד חשוב. הגלריה התבססה על מיצגי השנים שהיו אז בפאריס בנוך: „האבסטראקט הקר", יורשו של הקונסטרוקטיביזם, תנועות ה־„סטיל", „המעגל והריבוע", „אבס־טראקט ויצירה", ועל הקשר עם ה„באוהאוס". בשנות החמישים ניכ־רה שקיעה מסויימת של תנועות אלה, בין השאר בהשפעת תנועות ה„קוברה" וה־action painting. אז החלה דניז רנה לעסוק באמנות המכפול, בעיקר בהשפעתם של ...ארלי וקבוצות אמנים צעירים, ביניהם קבוצת „ממשיכי האמנות ה־...תוחית" ואמנים יוצאי אמריקה ה־דרומית, שבאו לפאריס כדי לרכוש לעצמם הכרה בינלאומית.

בשנת 1965 פתחה דניז רנה גל־ריה שהיתה מוקדשת כולה לאמנות המכפול, והיא־היא שטבעה את המונח Multiple ואף רשמה אותו על כך. זמן קצר לאחר מכן פתחה גם בניו־יורק גלריה בשם: Multiples שהכניסה לתחום זה גם העתקות של ציורי פופ על בד של ...גלים.

בשנת 1959 הופיעה „סדרת מט־כפול של אמנות משתנה. סדרה זו הורכבה מאובייקטים תלת־ממדיים בלבד, שכל דגם שלה היה מורכב מאותם אלמנטים סטאנדר־טיים, אך בצורה שונה. ספורי, האמן שיזם סדרה זו, התשיב בעיקר את הצד הקונספטי של המכפולים ואת האופי הבלתי־אישי של יצירות אלה. בסדרה זו השתתפו, בין ה־שאר, אמנים כמארסל דישאן, ואסר־לי, מן ריי, גרוסנר, סוטו ושינגלי. אולם גם „מבצע" זה הוכתר רק בהצלחה מעטה.

מחיר המכפול ותפוצתו

ואסורלי מדגיש במסותיו את יתרונו הגדול של המכפול: מחירו הזול והקירוב שהוא מקרב על ידי כך את האמנות אל הציבור הרחב. אולם יתרון זה לא מצא לו אישור במציאות, משום שהציבור עדיין נרתע מלהיכנס באותן חנויות לגלר־יה, משום כך אין המפיק מעז להפיק סדרות גדולות של כל יצירה, ומ־אחר שהאמן, המפיק והגלריה צרי־כים להרוויח — לא המיד זול המכפול מן היצירה האכסקלוסיבית. בנסיבות אלה מעדיפים הבריות בכל זאת לרכוש יצירות אכסקלוסיביות, ומאחר שהשוק קטן, אין המפיקים מעוניינים בהפקת סדרות גדולות. כך נוצר, איפוא, מעגל קסמים שקשה לפרוץ אותו. ואף על פי כן כובש לו המכפול לאט לאט מקום רחב יותר ויותר, ומסוף שנות ה־60 הולכים ורבים העוסקים במכפולים והמתעניינים בהם בכל רחבי העו־לם.

סוגי המכפולים

במכפולים, שהם פרי ההתפתחות של זרמים ומגמות שונות באמנות בת־זמננו, משתקפים יפה כל אלה. אולם אפשר לחלקם לשתי קבוצות עיקריות: א. מכפולים משת־נים — אלה שהביטוי הצורני, ה־משמעותי והתוכני שלהם ניתן לשי־נוי, אם ע"י שינוי חלקי היצירה או היחס בין חלקיה, בדרך של מאניפולציה או באמצעים מכניים; ב. מכפולים קבועים — אלה שהביטוי התוכני והמשמעותי שלהם קבוע. בין אלה אפשר למצוא אובייקטים מחיי יום־יום המוצגים בהקשר אחר או בצירוף אחר מן המקובל לגביהם, או אובייקטים ש־התוכן הספרותי הכתוב, הנלווה אליהם, הוא חלק מהם.

יתרונות ופקפוקים

על יתרונות המכפולים כגורם ל־הפצה רחבה של האמנות כבר עמד־נו, אך גם קשיים ופקפוקים רבים מעורר מיזוג אמנותי חדש זה. כש־תהליך הייצור של המכפול אינו תע־שייתי, צריך האמן עצמו לטרוח בהרכבת חלקיו וזו עבודה שיגרתית ומשעממת למדי. — האם אין בזה בזבוז זמנו של האמן ומרצו? ואילו לגבי הסדרה הגדולה — האם אין בה סכנה של „קלקול השוק"? האם ירצה עוד לאחר מכן הציבור לרכוש עבודה אכסקלוסיבית של אותו אמן? ישנם מכפולים שהם חלק או הקט־נה של עבודה אכסקלוסיבית של אמן ומשמשים לו או לגלריה מעין כר־טיס ביקור — האין חשש שאובייק־טים אלה יהפכו ל„מזכרות" או לחפצי קישוט? האין כל זה מטשטש את הערך האמנותי של המכפול ב־השוואה עם היצירה הבלעדית? השאלה הגדולה והעיקרית והשאלה: האמנם יש ברעיון מכפול היצירה האמנותית בשורה לאמן ולחברה?

אהוד בן עזר / ספרי דורות קודמים

רפובליקה שקיד לביילך ופנטלייב

הגם שחיפשתי הרבה, לא מצאתי בשום לכסיקון ספרותי את שמותיהם של ג. ביילך ול. פנטלייב, מחברי „רפובליקה שקיד". וזאת, כנראה, משום שהשניים לא היו סופרים אלא „שקידים", כלומר, חניכי אותה רפובליקת נוער עבריין, המתואר בספר. שקיד הם ראשי־תיבות, ברוסית, כנראה, ופירושם — אסכולה על־שם דוסטויבסקי. פנטלייב עצמו מוזכר בשמו בסיפור, כאחד מחניכי המוסד, ואולי גם ביילך נזכר בשם, אך אני לא מצאתי את שמו, כי בעותק המשומש מאוד שמצאתי בספריה העירונית, חסרים דפים רבים. (אגב, יש ספרים הנעשים מעניינים יותר דווקא משום חסרון כמה דפים). שני המחברים אף מקדישים את ספרם לחבריהם אשר בבית־הספר על־שם דוסטויבסקי בפטרוגראד. התקופה — השנים הראשונות שלאחר המהפכה הרוסית. המוסר־תיהם של ויגובייב וקטנייב עדיין תלויים על קירות המוסד. השנה היא 1921 לערך.

את „רפובליקה שקיד" זכרתי לטובה שנים רבות. זה היה אחד הספרים החביבים עלי בנעורי. רוח של תעלולים ותום, חופש פראי ומשעשע. מצד נושאו, שייך הספר ל„משפחה" של „הפואימה הפדגוגית" למאקארנקו. תרגומו של הספר נקרא, ונראה עתה, מיושן למדי. ואילו מצד תוכנו, כמעט ודאי שבלבוש לשוני חדש יקסום הספר גם כיום לבני־נוער, ואולי גם למבוגרים. אך בעיני, כשקראתיו כיום, כבר לא מצא חן כמו לפנים. הספר עצמו אמנם לא השתנה (לבד מחסרון אותם דפים, שהדורות של קוראים תלשו אותם), ומן־הסתם אני נשתניתי, ולא הצלחתי לטעום בו את הטעם הגנוז, שכמו נותר על חכי מן הקריאה בתקופת הנעורים. ואני מבין מדוע כך קרה.

„רפובליקה שקיד" איננו רומאן במובן המקובל, אלא כמין אוטוביוגראפיה קולקטיבית. ועם־זאת מלא דמיון פרוע. זהו ספר ששני אנשים מבוגרים כתבו, מתוך אהבה רבה, על תקופת נעו־ריהם, ומתוך הערצה למנהל של אותו מוסד לנוער עבריין. יופיים של התעלולים הוא היותם עומדים בסימנה של אמת, אמנם אמת קטנה, לא־חשובה, אבל „נתח של חיים". ישנם כמה פרקים הנק־ראים גם כיום מתוך הנאה רבה. כך, למשל, הפרק „המלווה בריבית הגדולה". סליגוב, נער קטן, עגלגל, דומה לשממית קטנה, שבעה ומרוצה, גולש אל המוסד כשממית. בחשאי, ובארוחתו הראשונה הוא מוותר על מנת הלחם הקצובה ומלווה אותה בריבית לשכנו. תוך תקופה קצרה נעשית הפרוסה האחת לעסק עצום ומסועף. סליגוב משתלט על כל נערי המוסד — גם על המבוגרים ממנו. מוצית הנערים משועבדים לו ומוסרים לו את החלק הגדול של מנת לחמם, כדי להחזיר את חובותיהם, ואילו את מנציתם השניה, החזקה, הוא קונה במתנות־שוחד על חשבון מה שלקח מן החלשים; וסופו שהוא נעשה למלך של שקיד. עד שלבסוף מתמרד בו מעמד המדוכאים, וכל תוקפו נשבר. בנעורי קראתי את הפרק הזה כאגדה מלהיבה. כיום קשה שלא להרגיש בו גם את מוסר־ההשכל על עלייתה ושקיעתה של ההרכבות המנצלת.

פרק מקסים אחר הוא על „המעצמה השישית", העתונות. לפתע תוקף את חניכי רפובליקה שקיד שגעון של הוצאת עתונים. תחילה יוצא לאור „עתוך" (כלומר כמין עלון־קיר) אחד, „אס־פקלריה" שמו. אחר־כך רבים שני עורכיו ומתפלגים, נוסדת הו־צאת „יתוש", ירחון „קדימה", עתון שבועי „השבוע", צינקוגראפיה „מרודה", ולבסוף, יש כמעט לכל נער „עתוך" משלו: „חידה", „הרורים", „מחשבה", „ביצנים", „ידיעות טכניות" ו„מוקיוך", וישנו גם משורר בשם פינקלשטיין־קובסקיק, ההודם מכוחו לכל העתונים גם יחד. לבסוף, מרוב כותבים, אין קוראים.

וישנו גם הפרק „אוליגאנאשטאט", שפירושו „מדינת החולי־גנים". בדמיונם מקימים הנערים „מדינה" עם צבא ושרי ממשלה, מחלקים תפקידים ומנהלים מלחמות עם ה„כשדים", כך הוא כינויים של המורים. ושפע התעלולים סוחף ומשעשע.

אבל, — וישנו „אבל" גדול בקריאת „רפובליקה שקיד" כיום — קשה להשתחרר מן הנימה הדידאקטית הגלויה לספר באופן כה בוטה, לעתים בתפרים גסים. בגיל צעיר יותר אין אתה מבחין בדבר, ואולי גם נוצר במשך השנים כמין מחסום רגשי כלפי כל מה שמכיר „ספרות־מטעם" ברוסיה (ולא רק שם). המתקתקות החינוכית הזאת אינה ערבה ביותר לטעמי כיום, ואני אפילו מהסס לחזור ולהצלות מן השכחה את „רפובליקה שקיד". הנה היה בזכרוני ספר שהוא פנינה של שעשוע ואושר הזדהיתי עמו בהיותי נער (אותי גירשו מבית־ספר אחד לצמיתות לאחר שהכיתי מורה), וכאן מכים מורים בצורה כה מצחיקה, נפלאה, אך גם מעוררת חמלה ותרסה — הנה היה בזכרוני ספר נפלא, ועתה אכזבה. אבל אולי יוליד נער צעיר אחר את הכרך המאובק והבלוי מעל מדפיה של הספריה העירונית, ויטעם בו את הטעם הגנוז, וגם ילמד כמה תעלולים מועילים. ואולי איזו הוצאת־ספרים היזכר עתה בספר ותוציאו בתרגום חדש.

ג. ביילך ול. פנטלייב: רפובליקה שקיד. תרגם מרוסית מ. אבשי. הוצאת שטיבל. ברלין־תל־אביב (ללא ציון השנה).

מדריך מיקוד

כמוני כמוכם: רבים מאתנו קי־בלו „מדריך מיקוד" — וממילא עלו שאלות ומתעורר הצורך להו־סיף „מדריך מיקוד" לשוני.

לפנינו אחד המקרים המעניינים ביותר בדרך התחדשה של לשון ימי־נו — וקשה לומר שדרך זו מש־

טור הלשון

דרת התלהבות יתרה. כבר התרגלנו: יש מלה לועזית, הרי אנו משתקים במלה עברית שיש בצלצולה כנגד צלצול הלעז. אבל בפעם זו זכינו לכך, כי במשך שנים מעטות — לפי רישומי פחות מעשור — נת־חדשו שני חידושים שונים, היינו נוצלו שני שרשים עבריים שונים בדרך תצורת צלצול כזאת. אין בידי נתוני מחשב — אבל אם אין זה „השג שיא", הריהו קרוב לכך.

אין צריך לומר: הלעז המבקש לו ביטוי בתוכנו הוא לשון „קוד". ולא לתולדה של „קודקס" במובן הקלאסי המוכר, ל־Code של תורת האינ־פורמציה וכל המשתלשל מכנה. ב־תורת האינפורמציה מכניסים לקוד, מוציאים ומפרשים קוד, מדברים ב־שפת קוד וכו' וכו'. העיקר כיום הוא כמובן, לרשום אינפורמציה ב־צורה כזאת, שמכונת מחשב יכולה „להבין" את השפה הזאת. כולנו מק־בלים בכל יום כל מיני כרטיסים רצליהם נקודות מנקודות שונות — או מלבניות זעירות בכל מיני הי־ערכויות. ואוי לך אם מחשב „כתל־בש" עליך על סמך אינפורמציה ב־אות — לא ירפך כי אם השחיתך.

דוק: אין בין Code לבין אותם גורים מלבניים ולא כלום. אבל זו תבונה חיצונית בולטת. וכך זכינו: במקום להכניס ללשון „קוד" אפשר פשוט ל„קודד" — במשקל לסובב. יש מכונת „קידוד", וכך מספר הנמצ־בון שלנו „מקודד" וכו'. יש כאן ני־צול כחוכם של שורש המצוי ב־לשון חז"ל, ואשר ענינו בצרך: התוך החוצה, גזר מתוך, נקב אל תוך וכו'. ובכן: השורש החז"לי „קדד" — שענינו נקיבה וכו' — הוא דמוי צלצול ללעז Code, וכך הובא ה„קוד" הלועזי בלבוש עברי אל תוך לשון ימינו.

ובאגב: באחרונה יש נטיה ל־חדש צורות כאלה משרשי כפולים דווקא במשקל „פיעול" שהוא מלא — ידיד, היינו הידיד אינה צריך ל־כתיב מלא, אלא באה כנגד צורת הפועל במשקל של „סובב" בכפו־לים: קידוד — ביוד דווקא. וב־דומה כל כיוצא בו.

אם כן, במחצית הראשונה של שנות השישים זכינו למשוואה זו לחידוש התיפקוד של „קידוד" הכ־אלו — חז"לי. אלא שבצורת ה„קוד" נתאפשר בשנים האחרונות פלא נו־סף. כיוון ששירותי הדואר אינם פו־עלים, הוטלה האשמה על הריבוי ה־עצום של משלוחים למיניהם. בני אדם אינם מספיקים לקרוא ולסדר — באה המכונה וממלאה את התפ־קיד. וכך הונהג מה שמכונה בארה־צות־הברית (ובדומה לכך במקומות אחרים) Zip Code כלומר: אתה מוסיף „קוד" מסויים לכתובת המכ־תב — המכונה מפענחת את ה־„קוד" — המכתב שלך מגיע מהר יותר. כך לפחות בתיאוריה. לענ־יננו: שוב שימשה המלה Code הפעם בהקשר מסויים זה של „אזו־רי דואר".

אני מודה ומתוודה, כי לא הובן לי, כיצד יצרנו כל כך הרבה Zip Codes בארצנו הקטנטנת כמו שנוצרו בארצות־הברית — כל ב־לוק של בתים — ומספרו שלו. אבל לא נעסוק בסודות התקשורת. לכך חשוב לראות, כיצד נתגלגל „קוד" בפעם זה הוה אומר: המלה המקראית „מוקד" — — שכמובן אין כל קשר בינה ובין „קודד" החז"לי — היא ששימשה יסוד, וגם הפעם על סמך העיקרון של דמיון צלצול. כבר ידענו מזמן ליצור פועל „מקד" מן השם: מוקד. כגון תצורות אלו שכיחות בחידושי ימינו. אלא עד כה היה המקמע דווקא עניין של יצירת „מוקד" — — focus: והנה גם מרכז־דואר כזה אפשר לחשוב עליו כעל „מוקד", והרי לך נקודת אחיזה. וכך התגלגלה התמונה של Zip Code דרך תמונת ה„מוקד" ל־חידוש: מיקוד (וכאן הידיד עניין לכתיב מלא במקום דגש).

למותר: שני גלגולים של הלעז Code לדמות עברית — פעם שורש „קדד" ל„קידוד" ופעם ל„מ־קוד". חוקרי הדורות הבאים כן ה־שהם יתמהו על החידושים כזורים אלו. אם כן ראוי שנעמיד עליה בשעת מעשה. היטג כתוחכם של צידון המחשבים — — בוודאי. נוי ללשוננו — — לא ולא.

משה גושן־גוטשטיין

עורך המדור עונה על שאלות קוראים בבעיות לשון שיש בהן ענין לכלל. את השאלות יש להפנות ל־מדור „טור הלשון", מערכת „הארץ", ת"ד 233, (מיקוד 61 000), ת"א.

מכירות פומביות
ים תיכוניות לבולים
מטבעות ויודאיקה

רוז Rooz

סמטת בית השואבה 1
תל־אביב, טלפון 613924

מספר תוצאות של המכירה הפומבית
אשר התקיימה בימים 14—15 באפריל

1901	חותמת ירושלים — QUARTIER ISRAELITE	185.—
1912	חותמת זכרון יעקב (ZAMARIN)	525.—
1913	גלויה כאת שלמה שירזולי, עתון ההשקפה	155.—
1902	גלויה עם חותמת דאר רוסי ירושלים	130.—
1919	מברק של הצבא הבריטי חותמת יפו	110.—
1948	מעטפה פלביה גדוד הפורצים, קרית ענבים	120.—
1948	מעטפה ממשלת תהו ובהו חותמת חיפה	330.—
1948	ראשון לציון — במכונית משוריינת (חותמת נחלת יהודה)	110.—
1950	סדרת איור 1 עם טובלים, על מעטפת יום הראשון	1400.—
1951	סדרת בולי פרות עם חותמת יום ראשון יפו	755.—
1949	בול הכנסה 1000 פר'	100.—
1948	מעטפה מטה הגנה חטיבה ב. אל גדוד השני, חיפה	180.—
1915	אוקטובר, מעטפה כאת CAPT. TRUMPELDOR בכתב ידו ZION MULE CORPS,	420.—
1961	תעודת כניסה למשפט אייכמן כאת משטרת ישראל	140.—

חומר למכירה הבאה מתקבל עד 20.4.72
תאריך משוער של המכירה:
תחילת חודש יוני

לכסיקון זוטא
למקרא, מפרשיו וחוקריו

כולל: מבוא כללי, ערכים, אישים, מפרשים, חוקרים, מקומות וספרים

המחיר 11 ל"י

הוצאת „פרקים", ת.ד. 9440, חיפה

מהדורה רביעית
לספר שצויין לשבח בכנס אילא 1969
הומלץ ע"י אגרות האוניברסיטת תל־אביב

המחשב האלקטרוני ועיבוד הנתונים

מאת י. עמיהוד

המפיצה: ערמוני, בלפור 4 ת"א, טל. 03—612026

הוצאת מסדה בע"מ

ספרים חדשים

אסיה — 30.— ל"י

ספר ראשון בסדרת ספרים שיקיפו את חמש היבשות. בספר זה צילומים צבעוניים מרהיבי עין מאתרי יבשת אסיה הקסומה והמסתורית יחד עם טכסט מאוגרפי המתאר כל ארץ וארץ ביסודיות ובנאמנות. בסוף הספר נתונים לוחות סט־טיסטיים. פורמט אלבומי רבגוני. הספר כולו נדפס על נייר משובח בהוצאה מהודרת.

אבק חוצות - דב חומסקי — 10.— ל"י

קובץ שירים נוסף מאת מחבר הספרים: אזוב באבן, בעת ובעונה.

פמוט - דוד יוסיפאור — 8.— ל"י

ספר שירים שהוא נר זיכרון וביטוי לירי עצוב לעבר מפואר של חיים יהודיים רוחשים שנדמו באחת מקהילות ישראל המפוארות בגולת אירופה ועם זאת שיח ושיג על הנפש התוהה על פשרם של דברים.

חתונה בצידון - אהרון אבן־חן (ג. שרוני) — 8.50 ל"י
אגדות שהיו.

רשימות שבושם שדות הגליל ומושבות הראשונים נודף מהן. דמויות מן העליה הראשונה והשניה. ילידי הארץ ובני מושבותיה. רשימות אלו הן היסטוריה רוטטת צבעונית ומרתקת של ארץ ישראל שכבר איננה.

מגבודא לרוחא - יוסף וייץ — 22.— ל"י
תולדות הכשרת קרקע בא"י.

ספר המתאר את חשיפת הקרקע בישראל מתחת למחשפי אבן וסלע בהרי ירושלים ובגליל, את הבראת האדם והאדמה מתחלו־אות ביצות בעמק יזרעאל ובחולה ואת הפרחת המדבר בנגב והערבה.

בין היסטוריון לקנאי ירושלים

(סוף מעמוד 16)

מליצות. ההדברים גם בימינו אלה בתמר הוא מושב הציר בצרת, ואולי הוא המקום האחר ב„ארץ־ישראל", שהנפש מתשתררת בו מעט מהרגשם הקשה של כל הערבה הזאת. איננו אמת. אני ותיירים אחרים ראינו את תוצאותיה. הצרים של בצרת הגנה הם מלאכים סחי ומאוס" (לפי תרגום טריוויש). ובר־במקום הוא מעלה על גם את סביבי הר תבור, סביבי חב־רון, בית־לחם ועוד.

בשנת 1874 הופיע סוף־סוף החלק הראשון מההיסטוריה של גריץ שבה רבים ציפו לו. כאן, בהקדמה ה־מפורסמת, מספר גריץ, על מה ולמה כה איחר בחלק ראשון זה, שכן אין לכתוב דברי־ימיה של ארץ בלא להכיר אותה דרך ראייה בלתי־אמצעית. אמת. בביקורו בארץ־יש־ראל לא גילה עתיקות ושרידים מני קדם, שעל־ידיהם ניתן לזהות מקו־מות היסטוריים מסופקים. לא לכך נתכוון בביקורו זה בארץ־ישראל. דע־תו ולבו היו נתונים לנופה הטבעי של הארץ, שלא חלה בו תמורה ב־משך הדורות. וכאן בא כמאליו הי־אור יופיה הטבעי של הארץ על כל שלל צבעיה, שכאילו נכתב בידי משורר בחסד. הוא בשאר חלקי ה־היסטוריה של גריץ באה לידי גילוי וביטוי אהבת ישראל של גריץ, הרי בחלקים הראשונים מתגלה גריץ ב־אהבת ארץ־ישראל שלו, שאפילו ה־קנאות הירושלמית לא יכלה לגנוס בה.

נגד „הרומן החדש"

„האמנויות היפות חוזרות על עצמן לעתים במרחק של דורות ובמאויים שונה לחלוטין. אסכולת המאניאריזם, ששררה בין השנים 1520 ו־1620 בא־יטליה, צרפת, ספרד, ארצות השפ־לה וגרמניה, חזרה והופיעה בזמננו לא בציור כי אם בספרות. צורה חד־שה זו של מאניאריזם ספרותי קרויה „הרומאן החדש". — כך טוען הפי־לוסוף והמבקר האמריקאי פרנסיס קולמאן בביקורת על ספרו של ויויאן מארסיק על הרומאן החדש. הוא מוסיף כי המעמד החברתי אשר מתוכו צמח המאניאריזם בציור דומה ביותר ל־מעמד אשר הצמיח מתוכו את המאנ־יאריזם בספרות. שתי התקופות ידעו שינויים חברתיים מכריעים ותגליות מדעיות. בתקופה האחת נחקרו העו־לם החדש והמגרה, ואילו בתקופתנו חקרה הטכניקה את יחסיות החלל ו־הזמן. שתיהן תקופות של התמוטטות ושל הבאה מכבל־משמעויות. כשם שהציור המאניאריסטי לא הוזמן על ידי האריסטוקרטיה ולא צויר בשבי־לה, אלא בא לספק את התהגנדנות הלא־נלאית של הבורגנות, כך גם הרומאן החדש לא רק שנכתב בשביל הבורגנים המשכילים. אלא גם נכתב על־ידי בורגנים משכילים ולרוב גם בעלי־יוזמה. זאת ועוד, הצייר המאנ־יאריסטי של המאה השש־עשרה הוד־רכבר במקצוענות שלו ובוירטואוזיות שלו, שבאה על חשבון התוכן החברתי והאנושי; בדומה לכך, מעוניינים דוברי הרומאן החדש בטכניקה הספרו־תית עד כדי כך שהתעיקו את המסו־רה ההומאניסטית הישנה של הספ־רות. שתי התקופות הדגישו מאוד את האינדיבידואליזם, האקספצאטלית וביטאו יגיפה מסויימת מן העולם, „ואלט־שמארץ". שתי התנועות הן קוסמופוליטיות במובן זה שלאומה ד לייחוד הלאומי אין בעיניהן כל חשי־בות אמנותית. מה שחשוב בעיני ה־רומאן החדש אינו שייכו הזמים ה־צרפתיים, האנגליים, הגרמניים או ה־אמריקאיים. אלא הכתיבה על־פי מאנ־יארה מסויימת.

על נקודה זו לא מתעכב כלל ספרו של ויויאן מארסיק „הרומאן החדש מקיינו עד ביקינע" (הוצ' „פאראר, סטראוס אנד ז'ירוד"). הוא מתייחס אל הרומאן החדש כאל תופעה חבר־תית מובדלת, עם כמה שורשים ב־ספרות שקדמה לה, בעיקר בדים. דו־מה כי מארסיק מאמין, שהספרות צו־מחת בחלל ריק. הנה, כשם שהצייר המאניאריסטי היה ביטוי של נדמים חברתיים, כלכליים, דתיים ואסתטיים, כך גם הרומאן החדש, ואין אפשרות — טוען קולמאן — להסכים לדב־רי מארסיק באמרו במבוא לספרו: „ובכל־זאת מאמין אני, כי הדחף ה־ראשוני שהוביל להופעתו של הרו־מאן הצרפתי היה אי־שביעות רצון עמוקה מצורת אמנות, המושלמת כיום בצד הרפה הגבוהה של ההתפתחות שאליה הגיעה במאה התשע־עשרה. להומאן־הצרפתי־היה צורך חזק בכלים חדשים". זאת ועוד, „ההנחה הבסי־סית של חיבור זה היא שצמיחת ה־רומאן החדש היתה תוצאה של תנועה ספרותית ולא של תנועה פילוסופית. הנה, כל מי שמכיר את הספרות הצרפתית — טוען קולמאן — יודע כי בצרפת היתה קיימת תמיד ידידות קרובה בין הפילוסופים לסופרים. ל־עתים, השפעתה של הפילוסופיה דקה. לעתים — בולטת (סארטר). אולם תמיד, בניגוד לספרות האנגלית וה־אמריקאית, קשורה זו הצרפתית קשר הדוק עם הפילוסופיה של זמנה. הנה כי כן, אין זכר לשמותיהם של ה־פנומנולוגים הגדולים כהוסרל ד מרלו־פונטי בבחקרו של מארסיק.

ואולם הלוא אוחזים מסופרי הרומאן החדש מודים במפורש (קיינו) כי הושפעו מן הפנומנולוגיה. אצל קיינו מוצא הקורא דיונים פילוסופים לאין ספור, ואילו רבות מן הטכניקות של רוב־גרייה וביטור, משתמשות בשי־טות הסוגריים של הפנומנולוגיה. רבים מן „הרומאנים החדשים נקראים כ־הדגמות ליצירתו הקלאסית של מאר־לו־פונטי „הפנומנולוגיה של התוד־עה"...

אך לא הכל בספרו של מארסיק גרוע. הוא מצטיין בדיוזה נאמן על הספרים שהוא סוקר, באיפיונם וב־ניתוח הטכניקות שלהם. קולמאן אינו מתיימר לבדוק ברשימת־הביקורת שלו, בדיקה מעמיקה יותר את ה־רומאן החדש, ולנבא את עתידותיו, ועם־זאת — הוא אומר — קשה להש־תחרר מן הרושם שאבד הכלח על תנועה זו. אין עוד לצפות ממנה אלא להגזמה היסטורית של המאניאריזם שלה. דומה כי אנשי ה„רומאן החדש" שכחו כלל חשוב, שעליו הצביע במאה ה־19 דא לה מוס, והאומר כי אפשר להרוס בספרות את כל הכללים כולם זולת האחד: הכלל העליון הוא להי־יות מעניין; החטא היחיד הוא השעמום. לרוע המזל, בכך בדיוק חוט־אים אנשי „הרומאן החדש". לשעמום של ביטור, למשל, אין אח־ורע בספרות המערב. הרצון הטוב ביותר לא יוכל להפוך את ספרו „מודגותי" ל־קריא... וביטור אינו היחיד בין סופרי הרומאן החדש המשעמם את קוראיו עד מוות. רוב־גרייה חוטא בכך גם הוא, וכך גם נאטאלי סארוט... („מוד־רן אקיידנסי").

צבי רפאלי

מארק טובי

גלריה גולדמן, חיפה

אמנותו של הצייר האמריקאי ה־קשיש, מארק טובי, נולדה מתוך תנועה מיוצבת של נקודה, קו, מי־שור ומרחב. לוחות־עץ, בדים ודפי־ציור משופעים בקאליגרפיה מוששת של יתדות, אנקולים, ופסים דקים, המהווים כעין כתב־חרטומים עתיק. צבעי־טמפרה חמים ובעלי־עצמה, מדגישים את הזרימה המתמדת של הגופים הזעירים, שרקמתם המהפ־כת, מסתבכת כלפי מרכז התמונה. הדגש המושם כאן הוא אסתטי בעי־קרו והאשליה החזותית נתפסת באמ־צעות מסלולי „תנועה" רב־כיווניים, המכוונים את ה„מסעי" של המרכיבים אל מרחב החלל. מבחינה פורמאלית מזכירות עבודותיו של הצייר את ה„מישוט הקוסמי" של פאול קליי ואת משטחי־הקשת של רובר דלונה, שביקשו בשעתם לתרגם את הסובב אותם לשפה מינימאלית של הקו והכתם. בעבודותיו של טובי, אין למצוא זכר להבחנותיהם הפרוגרא־מטיות של בציני ה„אקשן־פיינטינג" פראגמטיס. ציוריו הם אינטימיים ו־פיוטיים בעיקרם ותנועתם הקאמפרית אינה חורגת מתחום של אלתור מודע ולוגי, העשוי על־פי המתכונת האורוגלית של ראשוני הפוגטוליס־טים האירופיים בראשית המאה, ש־סיגלו לעצמם את הטכניקה הקדית של ציירי הקאליגרפיה מהמזרח ה־רחוק.

אולם, על אף שליטתו המושלמת של טובי בדרכי הרישום והצבע על כל גווניו, על־אף הבחירה הקפדנית של הפאקטורה הנוטרית, מסתבכת היצירה בכללותה במבע סיבאריטי, החלקלק יתר על המידה, המשקף עולם מאושר ורוה, המתעלם מן ה־הווה הפרובלמטי.

יורם ברונובסקי

כמה דפים קצרים

11.3.72

עומד על־יד המזרקות ב„גן יעקב", מתוך המים, כלום מתוך המים (הצללית שלי על פני המים השטופים אור ירח קר) עלו אלי שתי השורות הללו

נפש קטנה, תוורת, אומללה
ברכת גופי וקללה

הד צברי לשתי השורות שעלו בזכרוני פעם, בעמדי על גשר ויטוריו עמנואלה, מביט לעבר המאוזוליאום של הדריינוס (היום ארמון סן אנג'לו).

Animula, vagula, blandula, Hospes comesque corporis

אין עוד דבר שישווה לשיר־תפילה־מקסם־בדיחה־קינה־הדיה זה. אין כמוהו, הוא הכי עצוב בעולם... לא, הוא די עליז... צחוק בצד: נורא עצוב. כמובן, חלק גדול של בלתי־רגילותו בוקף להיות מחברו קיסר גדול.

אני מסתכל עתה על המדף שעליו אגרתי פעם חומר לדבר־מה ארוך יותר על הדריינוס: ספרים של הנדרסון, של פול גאנדור, „זכרונות הדריינוס" של מארגאריט יורסאנאר, ספרה של אליאנור קלארק על הווילה של הדריינוס (די הרבה נשים עגונות כתבו על הדריינוס זה, מפלצת רכה שכמוהו, אוסקר ויילד עוטה עור הנמר); מפשפש בתיק שאספתי בו תרגומים של השיר על הנפש הקטנה שלא עוד תצחיק כפי שנהגה לעשות: רונסאר (Amelette Ronsar-delette). ביירון, קבדו, בריג'ס... אוסף יפה של עשרים ושבעה תרגומים.

כמו מכל התכניות שלי, גם מזו לא יצא כלום. אבל, שטויות.

15.3.72

בבוקר, פרק בספרו המרתק של פיטר גאי „הפוליטיקה של וולטר" וכמה דפים של „העולם סובב כך" של וולטר, כדי להבהיר לעצמי דבר־מה אצל גאי.

אחר־כך חיטוט בניירות ישנים, בנסיון נואש להיפטר מהנייריות המחניקה הזאת (עצה יהודית, לשרוף את פח־האשפה הזה — הם, קל להגיד). כמה קטעים משונים משנת 1966, שאינני זוכר את עצמי כותב אותם ואיני זוכר מה הקונטאכסט הרחב יותר שלהם. בשניים אני מוצא עכשיו מין חן מסתורי, אחד נשמע כמו קטע של סאפפו, אבל ככל הזכור לי עכשיו, אין דבר כזה אצל סאפפו:

א. אולי לא הייתי כל־כך משודשעת
אילו היו לי שני פרחים יותר.

ב. איני יודעת מפני מה הוא בורח
אולי צורת שפתי אינה לפי רוחו?

27.3.72

קיתון של צוננין שפך עלי בוטו עברון ב„ידיעות אחרונות" של יום ו' האחרון... לכמה אנשים שפגשתי אתמול אמרתי בתשובה לשאלה איך נהניתי, שדווקא נהניתי שמישהו סוף־סוף מוצא בי איזו תכונה ישראלית מובהקת (הרשימה של עברון הנוילה: „מדי פעם מתנפח הקרתן הישראלי המצוי"), אבל ראיתי שזה נתקל בחוסר־אמון. לכן היום, כשפגשתי מכרים רבים בכנס לחקר הספרות באוניברסיטת תל־אביב וכמעט כולם שאלו אם ואיך נהניתי (כי הם, ואפילו ידידים די טובים, נהנו כולם... רק אחד אמר ש„זה לא היה מספיק חריף") עניתי „לא נהניתי במיוחד, אבל אולי זה מפני שאני צץ בעבייך". כפי הנראה, זו התשובה הטובה ביותר.

29.3.72

התענגתי על הפרק הנבח של „טירה", שהתפרסם היום ב„הארץ" (אצל הפרופסור בכלם). עלה על דעתי מין משפט כזה: הולדת הגדולה מרוח הסאטירה. מחשבות על תואם דיוקנו של בכלם לאבטיפוס המשוער שלו... אבל לא, זה באמת טיפוס בצחי. כמעט נבהלתי מהדמיון של אורח שיחו של בכלם לזה של פרופסור אחר נכבד חשוב החי עמנו כיום... אבל יש בזה גם עול גדול: שניהם, על תולשותיהם הנוראות והמטומטמות בכלם (או אבטיפוסו המשוער) והפרופסור שאני חושב עליו הם באמת אנשים בעלי שיעור־קומה. ועכשיו כמה נבהל מהפרק הזה. זה מרגש לראות את הפתק הזה המצולם, על יד הסיפור ושכתוב עליו „פרק זה צריך ריכוך ושיבוץ".

משום־מה אני נזכר בעוד דבר־מה: ברישומים של הוגארת. הקאריקטורות הרציניות הללו, המפחידות..., „שבע דרגות של אכזריות" או „הוגה המטרטור היהודי" (נשמע די גס בעברית). נדמה לי שליכטנברג כתב פעם פירושים לרישומי הוגארת (ל„קידום של הנוכל"?), צריך למצוא את זה. איזה בריאדם, איזה בריאדם! „רבות נוראות אך אין נורא מן האדם". תרגום שני אפשרי של טור זה, שמתיישב אמנם יותר עם המשך, אך מאבד את אמינותה של השורה „רבות נפלאות אך אין נפלא מן האדם". הדו־משמעיות של deina, העושה את טורו זה של סופוקלס כה נפלא וכה קשה לתרגום. (איך הגעתי לזה?).

„לא היו הלילה חזירים"

(סוף מעמוד 16)

הבית התחיל מאחוריהם. אריק הושיט לו יד כדי שיטפס אל המושב הגבוה. ברזל קר נגע בגבו. הוא הסב את ראשו וראה קנה ארוך משתרבב מבין שני המושבים. אורות צהובים־דלוחים היו באים מגול, שוגים בהם ונבלעים בתוך החשכה. הג'יפ טס על הכביש החלק הרטוב והגשם ספח על יריעות הברזנט של שתי הדלתות הקטנות. ליד עכו, הכה ים ועוף בחולות העיר כולה ניצבה על אצבעון קטן של יבשה בטוחה מעל פני המים. הם המשיכו צפונה ואחר כך צפונה־מזרחה. הדרך עלתה בהרים ולמטה, בגאיות, היו אורות קטנים מצטופפים כמבורות ציפרים על ענף. מנוע הג'יפ זירזר. „אתה ילד טוב," אמר שוב אריק. „אתה לא מפחד. דינה כבר היתה צורחת מפחד. תן לה לשמוע קונצרט של רובינשטיין. אבל לצאת לפיקניק, הו, זה לא, סר! אשרי יושבי ביתך. ואם אתה רוצה לשמוע אותי, זו אמא שלך שאשמה בכל זה. היא החזיקה אותה מתחת לסינר. בת יחידה." הוא הפסיק ועשה בראשו תנועה בלתי־מובנת. „אתה לא נחשב אצלה," אמר. „לו היתה יכולה, היתה קושרת אותך בשרשרת כתוחת לכיתה. שדינה לא תתבייש שיש לה אח כזה. עברו שלושה חדשים מאז שהכרתי אותה ועד שהסכימה להביא אותי אליכם הביתה. היו לה כל מיני תירוצים. ועכשיו אתה ואני יוצאים לציד, כשאמא שלך שוטפת דמעות ואבא שלך מגדף את אריק גנב, שגנב את בתו הנאווה בבנות, דינה, לאשה."

הוא האט במורד. סלעי בזלת שחורים היו פזורים לאורך המדרון. העננים ירדו יחד אתם מן ההרים אל העמק, צונחים אט־אט לכבוש אותו. פנסי הג'יפ קרעו שתי מחילות צרות בתוך החשכה. אריק הציץ בשעונו. „אני חושב שהם הגיעו עכשיו הביתה ומצאו את הפתק. חבל שאני לא יכול להיות שם." צחק בצחוק מרושע. „אני יודע מה הם חושבים עלי. הייתי צריך להיות שם. להביא כל בוקר פרחים. להתבצל. אולי גם לבכות. זה אני אשם שהיא חולה. אני עשיתי לה את זה. אני לא מתאים לה. אתה יודע, מה אמא שלך אמרה: דינה היא פרח עדין. לילך. אתה רומס אותו. אתה היה גסה." הכביש התיישר והוא החיש את המהירות, שב ומטפס צפונה, אל קיבעת האגם. „בכה היא חושבת לעצמה," הטיח. „הם יודעים טוב מאד מי זאת הבת שלהם."

אריק שקע בהרהורים והוא רבץ לצדו כאותה בולת דוממה וסבלנית שאטימותה הקשה עומדת לה כנגד פגעי הזמן. אריק נואש ממנו. תשובותיו הסתכמו במשפטים צרודים וקצרים. המסע הארוך הגיע לקצו. האדמה השחורה היתה החוה וספוגה מים כבצק מוכן ללישה. האגם הקודר הסתתר מאחורי שורות צפופות של קני גומא מרושים. באפס שינה לרגע סדרי עולם בפינה חשוכה ומסתורית זו. עופות נודדים ממקומם ועפו למקום אחר. ספר־תות קלות נשמעו על פני המים ובאמצע עיניך יכלת לראות גושים כהים נחפזים להיעלם בתוך תהום הגומא. בין רגע שבה הלקת השממה המימית לשלווה המדומה. הקור לפת אותו והוא התכווץ במעילו. אריק נטל מן הג'יפ את החפצים: שמיכת צמר עבה וגסה, תרמוס של פלאסטיק, תרמיל־צד ואת רובה־הציד והכדורים. הגשם איוש תחת רגליהם הבוססות באדמה הביצתית. אריק הכיר את המקום. „שנתיים התגעגעתי למקום הזה," אמר לו בלחש. רכות קולו כשדיבר על דבר שאהב היתה מפתיעה. הם פסעו כך עוד כמה דקות בצד מתחום הגומא. לא מיפסק כאן אף השמים דמו למשמורה ענקית של מים המאיימים להתפרץ באחת ולשטוף הכול.

אריק פרש את השמיכה על הקרקע המוצקת. הם שכבו זה בצד זה ולפניהם לא היה אלא מעבה צפוף של שיחים וגומא ועשב, ורחוק יותר — השדות והמטעים. אריק הציב את רובה־הציד לפניו. „עכשיו אנחנו צרי־כים להכות בסבלנות," אמר.

הוא היה רגיל ברביצות ארוכות ללא טעם וללא תכלית. אבל עכשיו רבץ לא בחדרו אלא על שמיכה המרופדת בשולי ביצה. היה בכחו לחוש את המתיחות, את הציפיה הדרוכה. אזנו היתה קשובה לרחשושים ולהחשושים הבאים מכל עבר. אריק הדליק סיגריה. כל גופו היה לוטה בחשכה ורק קימור מצחו והאיר עכשיו. מצח צר וקשה, גבות ועיניים קטנות ועגולות כשני בלוטים. אחר שב הכצה ונעלם. אריק הביט בשעונו וידו החליקה על קנה הרובה. הוא הגיע אל בית־ההדק ונעצר. אצבעו ריפרפה על ההדק. הוא עקב אחריו בסקרנות. אריק הבחין בכך. הוא הסביר: „אתה לוחץ כאן, זאת אחורנית, ואם הרובה יורה, הכדור נפלט דרך הקנה ועף כל הדרך ישר עד שהוא נתקע בגוף החזיר והורג אותו." משך בכתפיו והוסיף: „אתה עוד תראה."

שוב היו רבעים ארוכים של שתיקה. רק רחש הגשם הגיע לאוזניו, כמעול מכתרי וחסר־משמעות. כעבור זמן חזר אריק לדבר. „אבא שלך חושב את עצמו לצדיק גדול," אמר. „אבל את פרישמן הוא ידע לשלוח לגלות במושב־זקנים ולהפסיד את כל הכסף בפוקר. זה סיפור ישן, שאבא שלך מעדיף להסתיר אותו. אבל כל הדברים שמסתירים אותם עולים תמיד כמו רוחות רעות, כמו עשב מן האדמה. הם עבדו יחד בנהריים ויחד הקימו את בית־החרושת. לפרישמן היה כסף ירושה. לאבא שלך היה הרבה פחות. אבל פרישמן היה תמים. הוא לא היה בנוי לעסקים כאלה ואבא שלך זרק אותו לכלבים אחרי שותפות של חמש־עשרה שנה." תלש בחוזקה גבעול רטוב. „אבא שלך התחיל להתעשר הכול היה טוב ויפה אילו לא קרה המקרה המצער ואתה נולדת בטעות שלוש־עשרה שנה אחרי דינה. יורש־צער לבית־החרושת של מר אופיר." הוא ירק את הגבעול ופשק את רגליו. „לאבא שלך נכנס דיבוק בראש שהכול בגלל פרישמן. אתה בגלל פרישמן. אני בגלל פרישמן. היא התבאה אותך ואותי רצונה לזרוק. אבל אבא שלך רצה חתן שהוא מהנדס־מכונות ויכול לדבר על פוליטיקה וביזנס." עתה הפנה את עיניו, שהיו תקועות כל העת במעבה הצפוף. „אני לא יודע למה אני מספר לך את זה. אתה ממילא לא תופש ולא מבין שום דבר." אריק פלט הברה סתומה, מין גניחה מעומק החזה, ושוב שתק כמה רגעים. אחר פרץ מתוך הרהוריו. „הם ידעו יפה מאד למה התחתנתי אותה. בית־חרושת. ג'יפ. דירה בשכירות. השתלמות. החברים שלי השתגעו ממני, איך נפלתי לתוך בור של שומן." הוא העלה הבעה מאוסה על פניו. „אני לא יודע. אבל אולי זה אצלכם בתורשה. אצל אחד זה מתגלה בצורה קשה ואצל השני בצורה קלה יותר." הוא גיחך את שוקו. „תשכב כאן רגע בשקט," אמר. „אני הולך להשתין. אני מקווה שאף אחד לא יבוא דווקא כשאני הולך להשתין." הוא התרומם על ידיו ואמר: „היא קיבלה בסך־הכול התמוטטות־עצבים קלה כשרק חזרנו מאמריקה, אבל לאמא שלך נדמה שעוד רגע יהיה לה אוסף של שני מטומטמים. מה בסך־הכול רציתי, שלא תשב בבית כמו איזו בזירה אורתודוכסית."

אריק רבץ רגע על שתי ידיו ושתי רגליו ומייד הזדקף. הוא התגבן בו בלכתו אל בין השיחים. צעדיו היו חרישיים ובכל־זאת שוב הורידו את סדרי הלילה הדומם משלוותם. הוא שכב לבדו על השמיכה, מכווץ בתוך מעיל־החורף. שתי טיפות היו על קנה הרובה. הוא הושיט את אצבעו ומחה את בקנה היה לסוב העביר בו תחושה של מבוכה. הגומא הרחיש פתאום במשב רוח. החשכה היתה למערבולת מסתחררת העוטפת אותו עמה לגבהים. הוא הוליך בידו לאורך הקנה הרגיש את ויו הפלדה דוקר את אצבעו. חרדה אפפה אותו פתאום. הוא היה בתוך מערה שחורה, מוסתר לעצמו. הוא לא ידע היכן הוא, אבל זה היה מקום רחוק ובלתי־מוכר, מפחיד ומפעים. כצמר. הגומא הרחיש וגוש שחור הגיח נגדו. הוא פתח את פיו לקרוא דבר־מה והרעם הטיח אותו אחורנית. המכה בולציד הצבה אותו לרגע. כשפקח את עיניו הבזהות והידיד משונה, היה אריק כורך את מטפחתו על פרק זרועו. בשרוול נקרע חור אפור ואריק הרחיב את הקרע והידק את המטפחת, כששיניו חשוקות. הוא גהר עליו ואחז בגולגלתו הגדולה וטילטל אותה מצד לצד בזימה: „יש לך מזל, מטומטם, שזו רק שריטה לא־עמוקה. היית יכול להרוג אותי. מה פתאום שיחקת בהדק." פניו, שקודם היו חיוורים, הסמיקו עתה מרוגז, נוכח מבטו האטום. בכף־יד פתוחה היכה על פרחנו: „קום. ברצוני הייתי משאיר אותך כאן." הוא אחז בהאורת מעילו בידו השמאלית ומשך אותו מן השמיכה. המהומה הגדולה שעברה על האגם עם השמע היריה, הלכה ודעכה. אריק גלל את השמיכה הרים את הרובה והתרמיל בידו הבריאה. שהולו. הריק והשלכל כשהלך אל הג'יפ. הוא פסע בעקבותיו, כשאותו היד של הפתעה ונהרה נסוך על פניו. אריק טרק את דלתות הג'יפ והתניע אותו. הג'יפ קירטע על השביל עד שעלה על הדרך הראשית והאגם נותר מאחור.

אריק עצר ליד פונדק־דרכים. השעה היתה אחר חצות. האיש מאחורי הדלפק אמר שכבר סוגרים. „יש לך עזרה ראשונה?" שאל אריק. האיש הוביל אותו אל החדר האחורי ופתח תיבה לבנה. הוא עמד נטוע במקומו ליד מכונת האספרסו הרעם עוד הדהד באזניו. הריגוש המתוק פשט בגופו והוא חש אותו בכל אבריו. הוא צחק. בעל הפונדק הציץ באריק ואריק היבהן בראשו. הוא החזיק את ספל הקפה בידו הבריאה והביט בזרועו הפצועה. „או מה, אמר בעל הפונדק וגילל את הנהר אותו. „לא היו חזירים הלילה. לילה גשום. משועשע מי שמסתובב היום בחוץ. אתה עוד צריך לנסוע הרבה, מה?"

שוב הגביר אריק בראשו וקם. אחז בידו הבריאה את ידו המצוינה. הוא נגרר אחריו כאילו היה בובת־עץ על גלגלים. הגשם הלם בחוזקה ביריעות הברזנט והעננים השחורים כסו ממעלה ההרים על ציפרי האור הקטנות הכצוצנות שבגאיות. אריק רטן. לרגע הפנה את עיניו מן הדרך לראות את פרצופו הגדול והנפוח בוהה אליו בחיוך מזור של אושר ותמיהה.

יעקב שבתאי

אם אין אני לי מי לי?

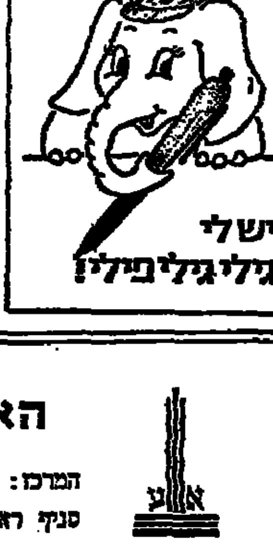

האנציקלופדיה העברית

המרכז: רמת־גן, דרך ז'בוטינסקי 21, טלפון 3—734202
סניף ראשי: תל־אביב, רחוב הרצל 2, טל. 56628

כרך כ"ד

העורך הראשי: פרופ' יהושע פראוור
ערכים: מעאויה — נזיקין

יופיע בחודש מאי

מן הערכים החשובים שבכרך: מצרים, מקרא, משנה, מתמטיקה, מכניקה, נובל (עם רשימה מלאה של מקבלי הפרס), נורבגיה ועוד.

כרך כ"ג נמצא בשלבי עבודה מתקדמים

הצטרף אל רבבות החותמים האנציקלופדיה העברית
מחיר החתימה על 32 כרכים — 1344 ל"י
תנאי תשלום נוחים

هكذا من الأصل

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

אוטובוסים וקטנועים

● בהזדמנות ב.ס.א., 42 + סירה, רחוב התחיה 28, כושר, של כבני החרשה.

● אך ורק אצלי תוכל לרכוש כל קטנוע לנוער בתנאים נוחים. מעוניין לקנות קטנועים משומשים, ניסים — עליה 51 תל־אביב.

● רכיבים עם סירה 1965 — בהזדמנות. הפרמון רחוב קפלן 23/34 פתח־תקוה.

● וספה ראלי סוף 1969 — מצוינת 19,000 ק"מ 546308.

● וספה עם סירה 64 + מגן רוח, טלפון 347362.

● למכירה 67 שיפוץ כללי מסם לשנה, 851154, אלעזר.

● למכירה מילון ספטמבר 1971 רק 200 ק"מ 4 גלגלים נחדר.

● מילון 71, במצב טוב מאד, טל' 257403.

● מילון בהזדמנות 1970 — 22524, פמרמן 1, ירושלים קבלו מרדכי.

● וספה עם סירה 23,000 ק"מ בהזדמנות, ויצמן 38, יהוד.

● אופנוע טריומף מייגר 110 6% כ"ם אחרי חידוש כללי טלפון 449001 בשעות הערב.

● צירים ימים של צירים ישראלים בהזדמנות למכירה. סוחן בע"מ, מסי אלנבי 118 ת"א, 9.00—13.00 בלבד.

● למכירה מכונת קפה אספרסו ראשית בע"מ, ומכר כיס. לפנות 721683 במשך היום.

● בהזדמנות שמלת כלה למכירה 14.30—16.00 223429.

● עצים משומרים לבנין במצב טוב, וכן מכונת כביסה ”טמלה" אחרי שיפוץ לט' 246893.

● בהזדמנות שולחן וכיור נירוסטה חדש, תוצרת חוץ, טלפון 416458.

● הנחת מיוחדת!!! צילומים ופרסים צבעוניים. לפנות בכתב: ויננטר, חירקון 59, תל־אביב.

● ארונות מטבח פורמייקה, צלמה נירוסטה כיור טלפון 770128.

● טלוויזיות ומכונות כביסה רגמי 1972, גם ב־50% לירות לחודש, התקשר עוד היום ל' טלפון 240292.

● למכירה בזול ספרים משר כשים ממכריה 242527—03.

● מערכת סטריאופונית פריש, טרנזיסטור עם ספמות טל' 986419.

● למהיר החלמה! שעון סייזו (לאומרו) חדש לנמרי + אחריות ביהר"ד מרהיב ב־ ימים. מחיר מתחת. טלפון 254014—03.

● למכירה מכונת קפה אוטומטית ראשית ברמסים, מכונת תשוב משומשת, ומרכר כיס.

צילומים

● מצלמה קנון ואביזרים, טלפון 758684.

● לחובבי יוכסות: למכירה בהזדמנות מתקן לצילום סרטי בוכות אנימציה וכותרות 8 מ"מ / 16 מ"מ / חמעלה ע"י מנוע טל' 778102.

● ביה"ס להוראת הצילום — מכון דיזון בע"מ בהנהלתו של יעקב בורנשטיין — מרדיע למסיימי הקורסים, שד בתאריך 12.4.72 — בשעה 0.30, תתקיים בביתספרנו הרצאתו של מר ישעיהו גלזר מכבון ויצמן. בנושא: ”האוטומטיקה של הצילום".

● בהזדמנות מנטסק—כמוסטוק אס. פי. 50/1.4 הרצה ל' נמרי 758294.

שעונים

● למכירה בהזדמנות שעוני חים פרטיים עתיקים הרשום לטלפון 226630—02.

● למכירה שעון מורקי, 550 ל"י. טלפון 561202.

● למכירה שעות פרטי תבריז 2.70אס.70 במצב נהדר, צרים נדירים, טלפון 255230.

מכונות תפירה

● קונים ומוכרים מכונות תפירה אוברלוק מכפלת לרלאות הירקונים ת"א נוה שאנן 5 טעל.

טלוויזיה

● חינם תיקון טלוויזיה ל' כבעת באינדוסטריוניקס — טלפון 243008 ת"א.

● ”סימפלי" — מציע הזמנת מכשירי טלוויזיה בשעות הנ"ל. 282425.

● טהיר נבוה!! תקבל עבור הטלוויזיה המשומשת שלך — 827061.

● עקיבא — תיקוני טלוויזיה — ביתכם באחריות. 823613.

● חינם תיקון ראשון בבית הטלוויזיה אצלנו. חברת רגמון, 775225.

טיולים

● למטיילים בחו"ל, כבנוית במחיר מציאה עם אפשרות למכרן בתום הטיול.

ריקודים

● הלמדו לרקוד בביה"ס הרקדיה ”אנשל" — תל־אביב עליה 3.

חיות בית

● למכירה פודל שחור נדיר מטופח ומחונך בן שנה — 100 ל"י.

דודי שמש וחשמל

● ”אלדר" הדור נגלל? — צלצל 268064.

בולים ומטבעות

● מעוניין באוסף בולי ישראל ואפשר לא סולים כל הי התומים עם שובל ת.ד. 4406 ת"א.

● ישראל — מוכר גם בכמויות קטנות הנחות גדולה מאד. רחוב לורד ביירון 9, מול מלון דבורה.

שרותים

כלי נגינה

חוגים

נופש

תריסים

בתי ספר ושיעורים

מקררים

חקלאות

הלוואות

● לעובדים קבועים הלואה מיידית עד 500 ל"י 448035.

● הלואות בתנאים נוחים לבעלי ודוכשי רכב פרטי 238008.

שידוכים

● צעתונים וסבעונים! הצעות מתאימות ב”רעים".

מכונות גילוח

מכונות כביסה

מכונות כתיבה

רהיטים

השכרת רכב

רוצים לקנות

ביקוש רכב

מציעים למכירה

מכוניות

● פורד 17 מ. אוטומטי 1969 67,000 ק"מ יד ראשונה — טלפון 622049 14.00—9.00.

● טאונוס 17 מודל 1968 — לפנות טל': 825617 בשעות 2—12.

● מרצדס 1965 + גג פתוח ורדיו מסם בנובמבר טלפון 775356.

● פולקסוואגן תיפושית 68 בהזדמנות 5,000 08-722469.

● בהזדמנות פורד טרנזיט חד טגור, 21,000 ק"מ, טל' 859059.

● פורד פלקון שנה 1969 — 46,000 ק"מ מצב חדש יד ראשונה למכירה טלפון ביום ראשון 896451 — 822926.

● פיג'ו 404 1966 מסם דצמבר למכה: 89542 אברהם.

● ב.מ.וו. 1800 טים 2000 מודל 1970, 27,000 ל"י — 40,000 ק"מ טל' 868772 — 726135.

● אודי 75 1971 במצב מצוין, 26,300 ק"מ נובמבר — טל' 947078.

● פיג'ו 404 סטיישן 1964 — מסם 23.3.73 צבע חדש, מרינה 867406.

● פיג'ו 404 שנת ייצור 64' במצב מצוין למכור בשעות העבודה 984491 ובשבת 961823.

● סיסקה 70 יד ראשונה — 30.000 ק"מ, טלפון 241713.

● פולקסוואגן מסחרי וריאנט 1960 826196 בעבודה ובערב 734955.

● למכירה טאונוס 68 במצב חדש 19,000 ל"י 57428.

● סוסיתא מסחרית 62 מסם לשנה מצב טוב טלפון בבית 35049 בעבודה 855901.

● קונטסה 900 1965 במצב חדש + מסם טלפון 947027.

● למכירה קונטסה 1300 מודל 67 מסם 10 חודשים לפנות ברכו מסחרי 12 נגרית טיברית.

● רנו אל 4 71 במצב חדש 747211.

● פולקסוואגן תיפושית 1200 1964 במצב טוב 749651.

● פריימוס 2000 מודל 70, במצב חדש 869054.

● הילמן הנטר 68 אוטומטית + רדיו + מכם לך חודשים טלפון בשעות העבודה 61127.

● דאף 1967 7000 ל"י מסם שנה במצב מצוין 741380.

● אופל קופה 1970 ”ריבולי מכוניות", מרמורק 12 (ע"י קפה סקאלה) 221355.

● פורד טרנזיט רבל גלגים 70' בהזדמנות טלפון 723675.

● פרינץ 4 1962 ”ריבולי מכוניות", מרמורק 12 (ע"י קפה סקאלה) 221355.

● פיג'ו 504 אוטומטית דה־לוקס, 1970, 49,000 ק"מ, — טלפון 416036.

● למכירה פורד 17 מ. 65,000 ק"מ מודל 68 725724.

● פג'ו 404, 69, 44,000 ק"מ מצב טוב מאוד 865168.

● טריומף 1500 72 יד ראשונה 30,000 ק"מ, מסם לשנה ורדיו. טלפון 746091 — 834405.

● פרינץ 4 1970 28,000 ק"מ יד ראשונה 77441—03.

● קומר מסחרי מודל 1968 מסם לשנה 851115 משעה 11.00.

● פולקסוואגן תיפושית 1200 1964 שמורה כמו חדשה — 743803.

● קורטינה 1970 אוטומטית + רדיו 42,000 ק"מ מסם ינואר, טלפון 868269.

● בהזדמנות פורד קורטינה 1967 אוטומטית יד ראשונה 725128.

● אופל קדט 1969 ”ריבולי מכוניות" מרמורק 12 (ע"י קפה סקאלה) 221355.

● פריימוס הראלד 1200, 69' במצב מצוין רדיו, מסם לשנה ותוספות. לפנות ביטרון.

● קורטינה 1963, 89,000 ק"מ 1,200 ל"ם, 9,400 ל"י. טלפון (02)37436.

● מיניסיינור 1960, מנוע 1970, מצב מצוין, טלפון (02)87706.

● קונטסה 1300, 1966 מסם לשנה רק 9000 להתקשר בשבת 958610.

● 7.4.72 הארץ 6

לוח אשדוד

ד. למכירה (2)

הכל בכל בלוח

בלוח הכפול

هكذا من الأصل

המשרד הראשי: תל-אביב שד׳ רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248908, 230521, 230401
המחיר יום חול 55 אגורות למלה / יום ו׳ 75 אגורות למלה

למחלקת המעליות
דרושים
✱ טכנאים או הנדסאים חשמל
תנאים טובים — למועמדים המתאימים
לפנות אישית בשעות העבודה ל־משרדנו הראשי, דרך יפו—ת״א 7 תל אביב טל. 50929.

בית-מסחר גדול בחיפה
מחפש מנהל/ת חשבונות בעל/ת ידע במכונת הנהח״ש אוליבטי.
לפנות טלפון 664817 חיפה.

תדיראן

למפעל המוליות ברחובות
דרושים:
(ע״י עקיר)
1. מנהל הנדסה — מהנדס מכני בעל נסיון בתכנון ופתוח במכני־קה עדינה או זוהי ציוד אלקטרוני.
2. אחראי לניהול הייצור הי־חידה העוסקת בייצור מוצר אלקטרומכני מורכב — הנ־דסאי או טכנאי מכונות. נסיון של 3 שנים בנהול צוות. רצוי בעבודות זוהי ציוד אלקטרוני.
3. מפעיל בתהליך ייצור אלק־טרוכימי — רצוי בעל נסיון בציפויים אלקטרוליטיים, משחרורי צה״ל — ה.כ.מ. לעבודה מעבדה.

להתקשר טל: 950055 לקביעת פגישה

להנהלת מפעל תעשייתי גדול בירושלים
דרושות
✱ **מזכירה-עברית**
נדרשת ידיעת קצרנות ונסיון של לפ־חות שלוש שנים. ליודעת אנגלית עדי־פות.
✱ **טלפוניסטית**
עם ידע בהדפסה בעברית.
למועמדות מתאימות מובטחים תנאים טובים.
נא לכתוב עם ציון קורות חיים לת. ד. 2045 ירושלים למספר 613.

למפעל מלפ-נתיבות בע״מ
דרושים
1. **טכנאי ייצור**
הכנון ונהול הייצור. חישוב נורמות ופרמיות.
2. **מנהל אחזקה**
ידע בנושא החזקת מכונות וציוד, טפול במע־רכות חשמל ואויר.
תנאים טובים יתנו בהתאם לכישורי המועמד.
3. **נגרים**
מכל הסוגים.
לפנות להיועץ במפעל/נתיבות 057/94161, ת.ד. 31, נתיבות.

ל׳ ניבה בע״מ
יצרני ויצואני הלבשה וכותנות אפנה
יצואן מצטיין
דרך יפו-ת״א 25, ת״א טל. 59555
דרוש סוכן בכיר
בעל נסיון רב וקשרים בענף ההלבשה, בעל רכב
לפנות: טלפונית או במקום למר סיני
סודיות מובטחת

EVS

סניף תל-אביב
שפע טל. 13, טל. 259231
דרושים
מכנאים למכונות כביסה
בעלי נסיון במכונות אוטומטיות + רשיון נהיגה.
לפנות טלפונית או במקום לדני
סניף באר-שבע
מכ׳ ב׳ הרכז המסחרי טל. 4730
דרוש
מכנאי טלויזיה מנוסה
בעל רשיון נהיגה
לפנות טלפונית או במקום לשמעון.

למפעל בבת-ים דרושים
מסגר מכני
הבקי גם בעבודות הקצעה
מסגר—רתך
תנאים טובים לאנשים המתאימים
לפנות: פולקה בע״מ, רחוב העבודה 23 בת־ים טלפון 863284

לרשות השידור
דרוש נער
לעבודה בתקליטיה בירושלים
● הכישורים הדרושים: סיום 10 שנות לימוד, ידיעת כתיבה וקריאה בעברית ואנגלית.
● המעוניינים יפנו למחלקת כח־אדם, בית ספורות, רחוב הלני המלכה 9, ירושלים.

דרושות קבוצות שלד
לבנית בתי מגורים, בני 4 קומות באיזור המרכז
לפנות בימים א׳ וד׳ בין השעות 16.00—18.00 למהנדס מרעלם, טל. 58144 תל־אביב.

למשרד הנדסי העוסק בתכנון ובנית מפעלים לתעשית מזון
מהנדס מכונות
תאור התפקיד
אחראי על בצוע פרוייקטים.
תכונות עיקריות דרושות
בעל כושר ארגון, בצוע ציוד אצל קבלני משנה וכושר הנהייה ופקוח על צוות עובדים.
נסיון דרוש של 10 שנים לפחות בפיקוח על בניית ציוד וניהול משא ומתן עם קבלני משנה.
✱
על המעוניינים לפנות ביה״ר „עץ הזית״ ת.ד. 193 פ״ת, למחלקה הטכנית ה.ל.ס.

דרוש חשב
● נסיון בחברה יצרנית ומשווקת
● תקציבים — דונח — בקורת-אשראית
● עברית ואנגלית על בוריין ויכולת להתכתב בשתי השפות
תנאים טובים למועמד המתאים
נא לפנות בכתב יד (עברית ואנגלית) תוך ציון קורות חיים אל: ״חשב״ ת.ד. 452 תל-אביב
— סודיות מובטחת —

בירושלים דרושה
מזכירה למנהל מפעל
יכולת לנהל באופן עצמאי עבודה מזכירות
הדפסה בעברית ואנגלית הכרחית.
״דורים״ תעשית רהיטים בע״מ
טל. 02—528281

תדיראן

למפעל למוצרי צריכה אלקטרוניים
דרושים:
1. אחראי תכנון ובקרה תפעולית — כלכלן בעל תואר אקדמאי B.A. או מהנדס ייצור. רצוי בוגר מנהל עסקים.
2. מכנאי ייצור — שפור שיטות, אוגני קוים, הכנון ייצור קביעת מערכי ייצור ותכנון אמצעי ייצור ותעבו־רה. בוגר בי״ס מקצועי במגמה מכנית. בוגר קורס טכנאי ייצור מוסמכים.
3. חשמלאי אחזקה — בוגר בי״ס מקצועי תלת שנתי במגמת חשמל תעשיה. נסיון בתעשיה של 3 שנים לפחות בתפקיד חשמלאי אחזקה.
4. מסגר — בוגר בי״ס מקצועי בעל ותק של שנתיים בבנית התקנים וזיוד אלקטרוני.
5. כתבנית עברית אנגלית — נסיון בכתבנות של שנה לפחות בשתי השפות.

נא לפנות ישירות למפעל רח׳ הגליל 40 אזור, איזור התעשיה חולון, או טלפו־נית 851107 לקביעת פגישה.
— סודיות מובטחת —

דרוש לבורנט או טכנאי כימי
✱ בעל נסיון של שנתיים לפחות במעבדת חמרים במפעל תעשייתי.
נא לפנות בכתב יד בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי אל ת.ד. 1414, ירושלים.

דרושים מחלקים למשקאות קלים ובירה
בעלי נסיון בחלוקה ורשיון נהיגה סוג ג׳.
על המעוניינים לפנות: א. זייברג
רחוב הרצל 47, בת־ים, טלפון 864730

למפעל חדש באזור חיפה
דרושה
מזכירה עברית—אנגלית
רק בעלות נסיון יפנו לטלפון 913618—04, 911532—04, או ת. ד. 226 עכו
תנאים טובים למועמדות המתאימות
— סודיות מובטחת —

תדיראן

דרושים:
1. מפעיל מחשב י.ב.מ. 360/POS
עם נסיון של שנה לפחות.
2. נקבנית אנגלית מעולה
3. נקבנית עברית מעולה

נא להתקשר טלפונית 262346 לקביעת פגישה. סודיות מובטחת

מפעל סלילה באזור חדרה
מחפש
מנהלי משמרות
במחלקת סלילה ושזירה
הכישורים הדרושים:
1. נסיון בהפעלת צוות עובדים
2. רצוי בעל גישה טכנית
3. עבודה במשמרות

סודיות מובטחת
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים לת.ד. 1164, נתניה.

למלון רייך ירושלים
בית הכרם, טלפון 523121
דרושים
א. טבח סוג א׳ עם נסיון
ב. טבח/ית סוג ב׳ עם נסיון
ג. עוזר/ת לטבח לשעות בוקר וערב
ד. מנהל חשבונות עצמאי עם נסיון רב

נא לפנות בכתב. תנאים טובים למתאימים.
— סודיות מובטחת —

הסתדרות מדיצינית הדסה
מודיעה על משרה פנויה
של
מנהל החשבונות הראשי באגף הכספים
תאור התפקיד: ארגון המערכות החשבונאיות במוסד (כולל תמחיר). רכוז ופקוח על הנהלת החשבונות של המוסד. הדרכה ופקוח על מנהלי החשבונות. בדיקת ואשור תשלומים. עריכת המאז־נים והדוחות הכספיים. תכנון מוכנים השקעות. הדרכת עובדים.
התכונות הדרושות: השכלה של רואה חשבון מוסמך, או השכלה אקדמאית מושלמת בכלכלה או במינהל עסקים עם נסיון רב בהנהלת חשבונות ו/או בבקורת חשבונות. כושר לנהל מו״מ עם מוסדות ויחידים. כושר ביטוי בכתב ובע״פ ושליטה מלאה בשפות עברית ואנגלית. כושר לניהול צוות עובדים.
מועמדים העונים על דרישות התפקיד מתבקשים להפנות בקשותיהם, תוך פירוט השכלה ונסיון, אל: אגף כח־אדם, הדסה, ת. ד. 499, ירושלים.

Triumph INTERNATIONAL

לרגל הרחבת חברת „טריומף״ בישראל
דרושים למפעלנו בירושלים:
1. **מזכירה למנהל הכללי**
שולטת בשפות גרמנית ואנגלית על בוריין, כולל הדפסה במכונת כתיבה, שליטה בעב־רית יתרון. עצמאית בעבודתה ומסוגלת לנהל משרד מזכירות. בחורה המחפשת אתגר בעבודתה ומעוניינת להתקדם בתפקידה.
2. **עוזר/ת למנהל חשבונות**
התפקיד כולל ביקורת חשבונות, התאמות עם לקוחות, ניהול קופה קטנה וכו׳. ידיעת קריאה וכתיבה בשפה לועזית יתרון.
3. **מפעילה למכונת הנה״חש**
התנאים יקבעו בהתאם לכישורי המועמד בראיון אישי.

נא לפנות ל„טריומף אינטרנשיונל״ בע״מ, ת.ד. 10146 ירושלים, או טלפונית 61255/6, 39632—02, למחלקת כח אדם.

ל־ניבה בע״מ
יצרני ויצואני הלבשה וכותנות אפנה
יצואן מצטיין
דרך יפו-ת״א 25, ת״א, טל. 59555
דרושות מתפרות
לתפירת קונפקציה לנשים ולגברים
לפנות: טלפונית או במקום למר סיני

״דן״ אגודה שיתופית לתחבורה ציבורית בע״מ
דרושים נערים
בגילים 16 עד 18
לעבודה בסטטיסטיקה
לא דרוש ידע קודם
לפנות לקואופרטיב „דן״, בניני הדר דפנה, שד׳ שאול המלך 39 ת״א, קומה 8 חדר 814, בימים א׳—ה׳ בשעות 8.00—13.00

למפעל פלסטיק דרוש
מנהל עבודה
לכתוב בצרוף פרטים לת.ד. 45, נס־ציונה

דרושים סורגים
✱ למכונות קלעות
דרושים סורגים
✱ למכונות שטוחות אוטומטיות
✱ תופרים/ות
למכונות זיגזג לדברי נשים כנ״ל א׳/א׳
לפנות ל„אירים״ רח׳ בצלאל 27 רמת גן. אחרי בורסת היהלומים

דרוש/ה
מורה
לבי״ס קיבוצי
(לכתות ג׳—ו׳)
פניות בכתב אל מנהל בי״ס באות מרדכי גליל עליון מיקוד 12120

מ.ר.ב.
פקוח הנדסי בע״מ
לעבודות בצפון הארץ
דרושים
מהנדסים אזרחיים
נא לפנות בכתב בצרוף תאור נסיון מקצועי לת. ד. 44550 חיפה

למוסד ציבורי בתל-אביב
דרוש מיד מנהל(ת) חשבונות עצמאי(ת)
בעל נסיון של 5 שנים לפחות
שעות העבודה מ־8—15
לפנות בכתב בציון נסיון קודם והמלצות לת. ד. 33288 תל־אביב

הידרוטק בע״מ
ת.ד. 6165 חיפה
דרושה
בחורה
לעבודה במשרד
שליטה מלאה בעברית ובאנגלית כולל הדפסה בשתי השפות.
עדיפות תינתן לבעלות ידע ביבוא ויצוא.
בהצעות נא לפנות בכתב יד.

תושב-חוזר
בעל ידע ונסיון בעסקים בארצות הברית ובישראל
מעוניין בהצעות עסקיות רציניות
מוכן להשקיע, בידיו ערבויות מתאימות
לפנות: ת.ד. 370, עבור „י״ באר־שבע

לחברה תעשייתית גדולה באזור תל-אביב
דרוש
ראש מינהל וכח אדם
הכישורים הדרושים:
✱ בוגר מינהל עסקים רצוי בעל רקע בהנדסת ייצור.
✱ גיל: 35—45.
✱ שפות: עברית אנגלית.
✱ נסיון מעשי בתעשיה.

מועמדים העונים על הדרישות הנ״ל מתבקשים לפנות בכתב־יד בציון תולדות חיים ונסיון קודם לת.ד. 33011 ת״א עבור „ראש מינהל וכח אדם״

המרכז לאבטחה בע״מ
דרושים לעבודה מידית

1/72 **בחורות לעבודה במשמרות בגוש דן** לעבודה בטחונית
גיל 20—25, דוברות אנגלית, ידיעת שפות נוספות רצויה.

2/72 **מזכירה**
בעלת נסיון בארגון משרד ואחראית. ידיעת השפות העברית והאנגלית על בורין, והדפסה בשתי השפות לעבודה מפוצלת (12—8 16.00—20.00). משכורת בהתאם לכישורים.

3/72 **פקידות כלליות**
לעבודות פקידות כללית והדפסה במשמרות (כולל לילה)

4/72 **גברים לאבטחה**
לעבודה בטחונית
לעבודה במשמרות יום ולילה בגוש דן. גיל עד 35 לאחר שרות צבאי מלא, בעלי ידיעה באנגלית.

5/72 **בחורים לעבודה בטחונית**
עבודה במשמרות יום ולילה בגוש דן, עד גיל 30 לאחר שרות צבאי מלא, בעלי שליטה באנגלית, ידיעת שפות נוספות רצוית.

6/72 **בחורים לאחראי משמרות**
לעבודה בטחונית
עבודה במשמרות בגוש דן לאחר שרות צבאי מלא בעלי נסיון בתפעול כח־אדם גיל 25—40 עדיפות לבעלי רכב פרטי וטלפון.

★

המועמדים מתבקשים להתקשר לקביעת ראיון אל מחלקת כח אדם טל. 54713, 58851 תל-אביב.

תדיראן
דרושים
1. **מהנדס אלקטרוניקה** — ברכז פרוייקט של מכשירי קשר צבאי. דרוש נסיון בעבודות הנדסיה רצוי בתחום V.H.F.
2. **מהנדס מכירות** — למערכות קשר ופתוח שוקים למוצרים חדשים בשטח התקשורת. מהנדס אלקטרוניקה/תקשורת, נסיון קודם במכירות, קורספונדנט עצמאי בשפות עברית ואנגלית, רצויה ידיעת השפה הצרפתית.
3. **מנהל עבודה** — הנדסאי אלקטרוניקה או טכנאי אלקטרוניקה בכיר. נסיון בניהול עבודה.
4. **ראש מדור תעוד טכני בענף הנדסה** — הנדסאי אלקטרוניקה בעל נסיון בעבודה עם מערכות קשר אלחוט, ידיעה טובה באנגלית. ידיעה בסיסית בעבוד נתונים ע״י מחשב.
5. **אחראי למשרד ייצור** — ריכוז משרד יצור העוסק בתכנון, קידום ופקוח על הייצור. תיאום שוטף עם מנהלי עבודה וגורמים חיצוניים. טכנאי ייצור או בעל השכלה מקבילה. יכולת לנהל צוות עובדים. רצוי נסיון קודם בתכנון ופיקוח על הייצור.
6. **אחראי לביקורת איכות** — ניהול מדור ביקורת קליטה של רכיבים וחומרים לייצור ציוד אלק־טרוני. קיום מגעים עם ספקים וטיפול שוטף בהתאמת רכיבים לשרטוטים. נהול דוחות טכני בדרגים שונים. מהנדס או הנדסאי מכונות בכיר, רצוי נסיון בבקרת במדידות, ידע והכרה בכלים סטטיסטיים.
7. **ראש צוות הרכבות מעגלים מודפסים** — ידע באלקטרוניקה רצוי השכלה תיכונית מקצועית (אלקטרוניקה).
8. **ראש צוות בנית תבניות יציקת אלומיניום וחומרים פלסטיים** — נסיון בבנית תבניות, רצוי בוגר בי״ס מקצועי.
9. **מקדם אספקה** — בעל ידע בתהליכי ייצור מכניים/חשמליים, קריאת שרטוטים מכניים. רצוי נסיון קודם בקידום אספקה וידיעת השפה האנגלית. בעל רכב.
10. **טכנאי ייצור** — עריכת הוראות עבודה, מדידות זמנים, שיפור שטות עבודה, תכנון כלי עזר לייצור. בוגר בי״ס מקצועי, בוגר קורס טכנאי ייצור, ידע באנגלית טכנית.
11. **טכנאי או הנדסאי אלקטרוניקה** — נסיון בפיתוח ו/או תכנון של ציוד קשר או ספרתי.
12. **טכנאי טלויזיה** — תיקוני מקלטי טלויזיה במעבדת השרות. בעל ידע ונסיון בתיקון מקלטי טלויזיה של 3 שנים.
13. **טכנאי אחזקה מכניקה עדינה** — אחזקה ותקון של מכונות ומכשירים מכניים הקשורים ב־תעשיות האלקטרוניקה. בוגר בי״ס טכני. ידע במכניקה עדינה, חשמל, פניאומטיקה והידראוליקה.
14. **מפעיל מכונת קדוח NC למעגלים מודפסים** — בוגר בי״ס מקצועי במגמה מכנית.
15. **מחסנאי תאורה — בעיבוד** — נסיון בארגון מחסן. רצוי מפ״ס. יוצא חי״ק. נסיון במחסן אלקטרו־ניקה. רצוי ידע בשיטות מודרניות של פיקוח ואחזקת מלאי.
16. **פקיד לבקורת מסמכי יבוא** — בקורת מסמכי יבוא לאחר גמר תהליך השחרור בהיקף גדול. השכלה תיכונית. נסיון של 3 שנים בתהליכי יבוא. התמצאות בסוג מכס, מס קניה ומחר בינלאומי. ידיעת המח״ש. ידיעת השפה האנגלית.
17. **פקיד יבוא** — הכנת מסמכים לשחרור ממכס, כולל בנקאות, סווג מכס וקיום קשר עם עמיל מכס. השכלה תיכונית. ידיעת השפה האנגלית. התמצאות בסווג מכס, ידיעת כל תהליכי השחרור.
18. **מזכירה** — בוגרת קורס לכתבנות בעברית ובאנגלית. לאחר שרות צבאי, שליטה בסיסית באנגלית ובעברית, נסיון בעבודות מזכירות.
19. **בקורת קבלה ובקורת בייצור** — בדיקת חלקים מכניים לפי שרטוט או מפרט. בדיקה הרכבות ומוצרים מוגמרים. בוגר בי״ס מקצועי. רצוי נסיון בקרוד או בחשמל.
20. **פקידת מכירות** — הדפסה בעברית, הכנת תעודות משלוח, ניהול כרטסת, תיוק. השכלה תיכונית נסיון בפקידות כללית.

נא לכתוב אל מחלקת כח־אדם ת.ד. 648 ת״א, בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי. נא לציין את מספר המשרה.
— סודיות מובטחת —

תדיראן תדיראן

כימאית אורגנית
M. Sc.
מעוניינת במשרה לחצי יום
באזור ת״א או רמת־גן
ת. ד. 17026 ת״א.

לסנפיר
כלי שיט בע״מ
דרושים רספים
לפנות: ת.ד. 10077 חיפה
טל. 726014—04

דרושים לג.ג.
חברה לעבודות חשמל בע״מ
חשמלאים
לעבודות מחוץ לעיר ולעבודות בעיר
מזכירה
כתבנית בעברית וידע בהנהלת חשבונות
בימים א׳, ב׳, ד׳, ה׳ 16.00—17.00
ביום ו׳ 12.00—15.00
רחוב הרצל 37, בת־ים

לחברה לאחסנה
דרוש מנהל חשבונות
עצמאי ומנוסה
בהצעות עם ציון פר־טים והמלצות נא לפ־נות ת.ד. 561, ת״א.

למפעל לבגדי נשים בפתח-תקוה
דרושים
✱ **מנהל/ת מתפרה**
בעל/ת מקצוע מעד־לה בעל/ת נסיון בניהול צוות של 30—40 איש.
✱ **מבקר/ת טיב**
רצוי חייט או תו־פרת בעל/ת נסיון רב בבגדי נשים טיב מעולה.
לאנשים המתאימים תנאים טובים
להתקשר טלפונית בין השעות 8—16 למספר 919453

هكذا من الأصل

ראיתי שמעתי

אחווה בערה

מרדכי ארצ'אלי כותב לי: במשך שנתיים פועל בערד חוג לידידות ערבית־יהודית, קיום אבו־שקרה, צעיר ערבי מאום־אל־פחם, המכהן כמנהל בית־ספר היסודי במאהל בדווי ליד ערד. באהורי החוג לא מסתתרת כל מפלגה. מטרתו: הבנה וקירוב לבבות. בחסותו התקיימו מפגשים בין נוער יהודי וערבי, במבוגרים ומסטודנטים מחו"ל.

בימים אלה נערך במועצת הפועלים בערד כנס נוער שבו השתתפו לראשונה נוער יהודי, נוער ערבי מהמשולש ונוער בדואי מהנגב. אורח הכבוד היה שייך חמד אבו־רביע, שסקר את חיי הבדווים בנגב וציין את ההתפתחות העצומה שחלה בגורל חייהם מאז קום המדינה. כן הרצה מוחמד פריד מודה בעל־יסודי במשולש ונמרוד רוזנר מזכיר המועצה המקומית בערד. הכנס הסתיים בנגינת תזמורת ושירה בעברית, ערבית ואנגלית.

מפיצי מוסיקה קלאסית

כמפעל נאה וצנוע להפצת מוסיקה קלאסית בישובים מרוחקים עוסקים ארבעה מוסיקאים ירושלמים חברי תזמורת רשות השידור. בין היתר קיימו בזה חג הפסח קונצרט משותף למתנחלים וחיילים במחנה צבאי בקרית ארבע בחברון. בקונצרט הושמעו יצירות לכלי ביהור. הקונצרט שכלל יצירות של דבוז'אק, מוצרט ויוקי אחרון בוצע על־ידי רביעיית המיתרים הירושלמית הפועלת ביוזמתה להפצת המוסיקה במקומות ישוב, התנחלויות וישובי ספר.

הרביעייה כוללת 2 כנורות, ויולה וצ'לו. לקונצרט המיוחד בקרית ארבע צורף גם קלרינט. חברי הרביעייה הם היו א. פלדמן, ק. כנורי, א. פליג וג. בראון. נגן הקלרניט: ג'ייקובס.

מתנה מקורית

כמתנה מקורית לרבי ליום הולדתו השבעים של הרבי מלובאביץ, החליטו חסידי חב"ד בארץ להדפיס הוצאה מיוחדת של ספר „התניא" שהוקדשה לרבם. זו המהדורה השבעים במספר מאז נדפס „התניא" על־ידי מחברו ר' שניאור זלמן מלאדי.

לראשונה נמסר הספר לדפוס בשנת תקנ"ז (1797), בסלאוויטא שברוסיה. תוך שנתיים נדפס שנית בזאלקאווי שבמלכות אוסטריה. עד שנת פטירתו של המחבר (קע"ג, 1813) נדפס חמש פעמים נוספות ברוסיה ובאוסטריה. מאז ועד מלחמת העולם השניה נדפס „התניא" כארבעים פעם ברחבי אירופה.

בארצות־הברית יצאה בשנת תש"ד הוצאה מתוקנת של הספר עם תוספות רבה (מפתחות, הערות וכו') בעריכתו של הרבי מלובאביץ. הוצאה זו צויינה גם כהדפסה הראשונה של „התניא" „בחצי כדור הארץ התחתון" הנהות יותר מוציא העליון (כמבואר בקבלה ובחסידות חב"ד).

בארץ נדפס „התניא" לראשונה בשנת תש"ג (1943) ומאז תשי"ד נדפס כמעט מדי שנה בכפר חב"ד.

אלמוגי והתורם האיטלקי

אלי אלפר כותב לי מארה"ב: שר העבודה מר יוסף אלמוגי הוא אחד הנואמים המבוקשים ביותר על ידי פעילי המגבית בארה"ב. בביקורו האחרון כאן הופיע בין היתר שר העבודה בבוסטון במסגרת פגישה עם אנשי עסקים מענף ההנעלה וההלבשה. תום נאומו, כמקובל במפגשים מסוג זה, קמו בזה אחר זה חלק מהמשתתפים והכריזו על תרומותיהם.

את הכרזתו של אחד מהם, שהודיע על תרומה בסך של 25,000 דולאר בשם החברה שאותה הוא מייצג ועל 5000 דולאר נוספים כתרומתו האישית, ליוו מחיאות כפיים סוערות במיוחד. משהתעניין שר העבודה מדוע כך (אחרים העניקו תרומות גבוהות הרבה יותר) הוסבר לו כי התורם אינו יהודי (ממוצא איטלקי). אותו תורם הבחין בהתעניינות שמגלה השר, קם שנית הבריה, להשתאות הנוכחים: „האר לך כבוד השר איזה תרומה הייתי תורם לוא הייתי יהודי"... ידידיו היהודים של האיש יצרן נעלים איטלקי, הם שהביאוהו לפגישה עם מר אלמוגי.

ר"ש

הימים הללו

מחמוד ריאד היועץ המדיני של נשיא מצרים חזר מביקור ב־פקינג (מן העתונות)

סאדאת — אלוף החולבים

מכתבים למערכת הארץ

מפח־הנפש של הדרוזים

כבציר דרוזי שקיבל אות העלה על שם אבי המנוח סולימאן שריף אבו ריקן ז"ל, עם קבוצת מקבלי האות מעוספיה, חלוצי האחווה ברית הדמים בין העם הדרוזי והעם היהודי, בטכס חגיגת האנדרטה של לוחמי ההגנה באיזור הכרמל, הרגשתי עלבון חריף כלפי אותם אנשים וכלפי העקרונות שהאמינו בהם וזה עקב ההתעלמות מנוכחותם של הדרוזים בטכס למרות היותם שותפים לדרך הארוכה בימים הקשים ההם.

לזכותם של אלה שנלחמו אז בחירוף נפש לימין אנשי ההגנה לא נאמרה אף מלת הערכה אחת, לא מפי ראש ארגון חברי ההגנה שמחובתו היה להזכיר את שיתוף הפעולה בין היהודים והדרוזים באזור ולא מפי כבי ראש הממשלה שהשתתפה בטכס ואף לא מפי הנואמים האחרים.

במבטם של אותם לוחמים לשעבר מעוספיה, חשתי את רגשי התסכול והמבוכה. נראה ששביל הישורים שהתחילו לצעוד בו בשנות ה־30 לא בא לסופו עם קום המדינה ומקרה זה מוכיח שעל אותם זקנים להמשיך ללחום כדי להשיג את הכבוד ואת מלת ההערכה שלא נאמרה. אבל כלום הם יכולים לעשות זאת בעת זקנתם?

חזרתי לביתי כשמבטי התיסכול בעיניהם של אותם אנשים מלווים אותי ובלבי צצו שאלות שלא מצאתי להן מענה.

אבו ריקן לוטפי
עוספיה

„אי־הפרדת" הרצועה

יש להודות לשר גלילי על דבריו בכנסת שבאו כדי להכחיש לאוכלוסי הרצועה שכוונתנו לא להפריד עוד את הרצועה מגוף המדינה. יש להודות לשר גלילי על, שבבת אחת המחיש לאוכלוסי גוף המדינה שלא יהיו עוד מופרדים מהרצועה.

אך „אי־הפרדה" של הרצועה משמעותה הכללה למעשה של כ־300.000 תושבים ערביים במדינה. לנושא זה יש, לכל הדעות, חשיבות ציבורית־ממלכתית ממדרגה עליונה.

האורח — תהיה דעתו על „הכללה" מה שתהיה — ציפה לוויכוח פרלמנטרי לגופו של הענין. הממשלה פשוט הודיעה מפי השר גלילי על החלטה מוגמרת בניסוח מעורפל במקצת אבל שאינו משתמע לשני פנים. על ידי ההודעה חשפה הממשלה אורחי פעולתה. מלבד סימני התרגשות כללית פסחה הכנסת על פגיעה כה חמורה בנהלים פרלמנטריים. יש לשער ששינוי כללי ההצבעה הקואליציוניים והשמעת רתוריקה מפלגתית מקובלת השכיחו עוד יותר את תפקידה של הכנסת כגוף מפקח ומבקר את הממשלה.

מכל מקום, הודעתו של השר גלילי מהווה פגיעה נוספת באורח הדמוקרטי של החיים הפוליטיים במדינה. כשמדובר בענין כה חשוב כשאלת הרצועה לא יתכן שהפגיעה הזאת תישאר ללא השלכה בעתיד.

א. ריינה
רחובות

אפיזודה מחיי משה סנה

מאמרו של אליעזר לבנה („הארץ" 8.3) על ד"ר משה סנה מעורר הדים, דומה נשלף פקק מבקבוק של חיבה לאיש. אם כי לא לדידי הנפלת, כאיש מן השורה שבאיזשהו רגע בחייו נפגש באקראי בסנה באחת מהחנויות הפוליטיות.

במאי—יוני 1947 — כמה חדשים לפני החלטת האו"ם על פתיחה של ארץ ישראל, נערך במלון ביקל בבית הכרם, בירושלים סמינריון מטעם מועצת פועלי ארץ־ישראל לפעילים צעירים. הרצו לפניהם מיטב מנהיגי הישוב, ביניהם דוד בן־גוריון, יגאל אלון, ואחרים.

בין המרצים היה גם משה סנה. זכורה לי היטב הופעתו המרשימה. דומני כי הוא היה אז במעבר פוליטי מהימין לשמאל ונכורה לי במיוחד התייחסותו החמה לתנועת הפועלים, שבה ראה את הכתף העיקרית לפעילות בטחונית ומדינית. אם איני טועה הוא בא להרצות בסמינריון בדלית הקדמית כ„איש משלנו" ואם זכרוני אינו מטעני אף דיבר על ה„מפלגה שלנו" התכוון למפא"י.

דברים אלה מחייבים חקר הסטורי — השאלה אם במעבר הקיצוני בין ימין לשמאל לא ניסה סנה לשהות במרכז, בשמאל המתון, דהיינו מפא"י. משום מה לא עלה הדבר בידו, או שמא היתה כאן קנאת מנהיגים והאיש נדחה חוסט הציודה? ואכן דבר או על משה סנה כ„נטע זר" ו„אופורטוניסט" — בחוגים מפלגתיים של ידעי חיין ובמסדרונות של סמינריונים שהתחככו במנהיגים וניסו לדוג קורטוב של רכילות.

יוסף אופיר
אשקלון

יצחק סביון

הפורנוגרפיה מציפה את הדוכנים

לאחרונה מופצות בדוכני העתונים בתל־אביב חוברות צילומים פורנוגרפיות שהן רפרודוקציות מחומר דומה הנמכר בדנמרק ובגרמניה. בארצות אלו, שבהן מותרת המכירה עפ"י החוק, אסור להציג החוברות בחלונות הראווה ואסור למכרן לקטינים. בישראל, שבה אסור לייבא, להפיץ ולמכור ספרות פורנוגרפית יכול כל נער וילד לזון עיניו בה ואם מצויות בכיסו כמה לירות, לרכשה.

לעתים רחוקות נעשית הפרת חוק בצורה כה גלויה ובולטת ואין המשטרה מגיבה. חוברות תועבה אלה מציגות בפירוט את כל הסוטה והחולה שבמין: מין בקבוצות, בצורה הד־מינית, בלוויית חיות ועוד ועוד. בישראל אין חינוך מיני פורמלי לילדי בית הספר ואת מושגיהם הם רוכשים בעקיפין. קשה לתאר את הנזק הנפשי שייגרם להם אם ירכשו את ידיעותיהם מחוברות פורנוגרפיות המציגות ומדגישות רק את הסוטה שבמין, שעה שהדבר אסור על פי החוק. אולת ידה של המשטרה משוועת, שכן קל ביותר להחרים הסחורה ולאסור את מפיציה.

מיכאל בהרב
תל־אביב

האמת על שנת־אור

בידיעה „היקום בן 20 מיליארד שנה" („הארץ" מדע וטכנולוגיה, 26.3) צויין כי שנת אור היא 10 מיליון ק"מ. ולא היא. שנת אור היא כ־9 וחצי בילון (אירופאי!) ק"מ, כלומר תשע עם 12 אפסים.

א. אבירות
רמת־גן

מצוקת החניה

חבל מאוד שרק מומחה גרמני לבעיות תנועה צריך היה לגלות לנו את הסוד הגלוי הידוע לכל נהג בתל־אביב. שחניה חפשית בצירי תנועה ראשיים גורמת הפרעות קשות וסתימה כמעט מוחלטת של כבישים אלו.

מספיק לעבור תוך כדי נסיעה ברחובות אבן־גבירול, יהודה הלוי, הרצל, נחלת בנימין, שדרות רוטשילד. אחד העם יבוי ולראות מה מתרחש שם. אם ביהודה הלוי, לדוגמא, בקטע שבין אלנבי להרצל נוכל לנסוע בשני נתיבים במקום אחד כיום (עקב חניה קבועה של מכוניות לאורך הרחוב), הרי הכפלנו ב־100% את היקף התנועה שיכול רחוב יהודה הלוי להעביר.

עם כל ההבנה למצוקות החניה בתל־אביב, לא יתכן שאנשים יסתמו בכלי רכבם את המעבר ברחובות ראשיים. בסופו של דבר כבישים נועדו לתנועה ולהעברת כלי רכב ולא למגרשי חניה.

אהרון זינגר
רמת־השרון

גופה על הכביש

ביום א' 26.3 אירעה תאונה קטלנית ליד מלון שרון בהרצליה: אוטובוס „אגד" פגע באשה זקנה והרגה. אמבולנס הגיע למקום תוך דקות ספורות אבל הגופה נשארה במקום, כי המשטרה רצתה שיצלמוה, להביא מודדים משטרתיים וכו'.

וכך עד שהפרוצדורות הסתיימו, עברו 4—3 שעות וכל אותה עת היתה הגופה מונחת על הכביש לראווה לכל עובר ושב. כך פועלת המשטרה? והרי אפשר שמישהו ממשפחת ההרוגה היה עובר בכביש ופתאום רואה את אמו או דודתו שרועה על הכביש כשעשרות אנשים מביטים בה כמו בתצוגה!

דן סיימון
הרצליה

המתנה העדיפה על פעלתנות

בשנים האחרונות פשטה בארץ אמונה עיוורת בכל מעשי ידינו, כי אבן טובים המה! אגדה מלכדת, כי אמונה עיוורת ובטחון עצמי מופרז אינם לטובה. לקח המשתמע גם מגורל עמנו בעבר ומגורלן של מרבית האומות והממלכות.

הלואי ולפעמים יישמע גם קול המבקשים להעדיף הארכת תקופה. השיקול („ההמתנה" המושמצת) על הפעלתנות לשמה. בל נשכח, כי ברוך השם אנו כבר במצב שבו יש מה להפסיד. כשמע — חבל — ומסוכן — להפסיד.

יוסף זהר
קרית מוצקין

מן התאונה...

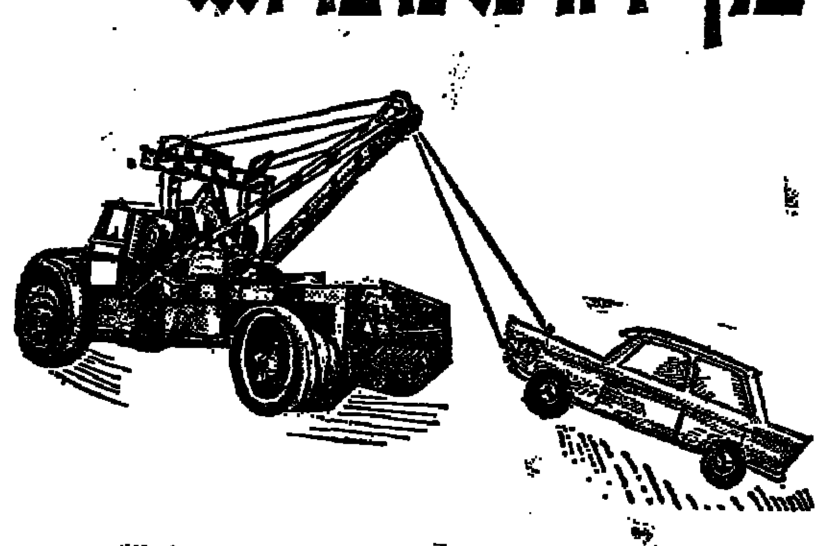

...ועד ההתנעה

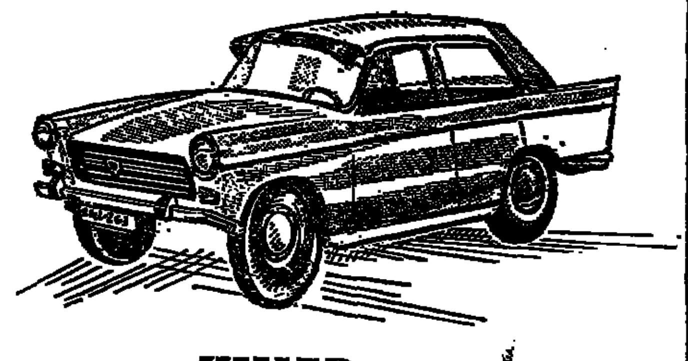

מוסך פיג'ו „בנצי" (לשעבר מוסך "ניר")

במוסכנו החדיש כל המחלקות לשרותכם:

מכונאות ✶ סיבה ✶ חשמל ★ פחחות
צבע ✶ חלפים מקוריים

על ידע מקצועי אין צורך בכתיבה ובשרות מצויין — תיווכח בעצמך.
נשמח לראותך בין צבור לקוחותינו

„בנצי" תל-אביב, רח' האחים מסלאויטה 5 טל. 37426

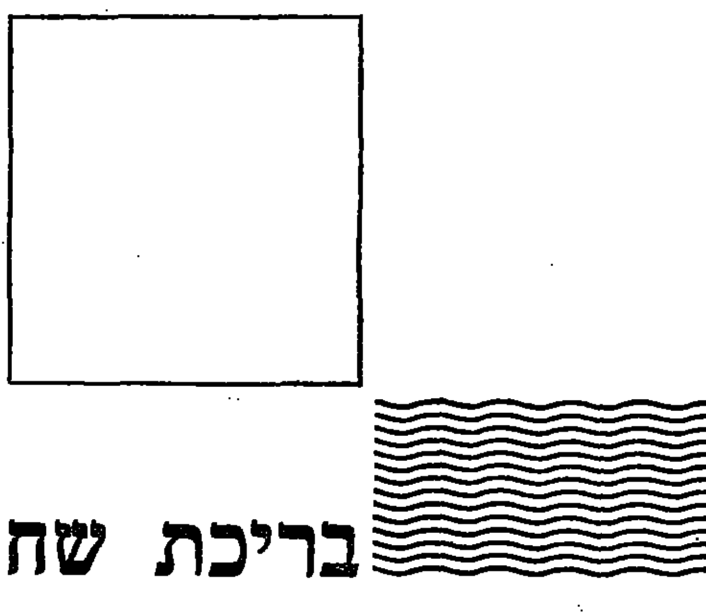

בריכת שחייה פרטית

נוה ירק
פתח תקוה

נוחות, יופי וסגנון בלעדיים!

• דירות רווחה בנות 4 ו־1-5 חדרים בשטח של עד 160 מ"ר • חדרי שינה גדולים במיוחד • דירת-הורים הכוללת חדר שינה, חדר הלבשה, חדר איפור, נוחיות ומקלחת • מעלית עם הפעלה אוטומטית לשבת • סליק אשפה מרכזי • גנים המתוכננים על־ידי בעלי מקצוע • בריכת שחיה פרטית • מגרשי משחקים לילדים.

נוה-ירק, נבנית על־ידי:

קן-אם, חברה קנדית אמריקאית לפתוח בע"מ, תל־אביב. שדרות שאול המלך 39, בנין B חדר 305. טלפון: 260822.

מחיר החל מ-118,900 ל"י

תדריך: סע מתל־אביב לאורך דרך פתח־תקוה, פנה ימינה לרחוב פרומפלדור והישר עד לשלט של חברתנו.

למכירה דירת פאר
בסביבה אקסקלוסיבית
(ליד שדי חן)
5½ חדרים בקומה שלישית (עליונה) עם כניסה פרטית לגג מעלית הסקה מרכזית, קליטבים
טלפונים 725330, 822030

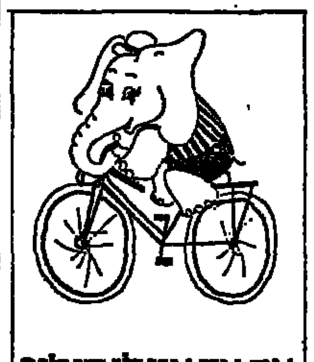

למכירה
טנדר פורד
F—350
שנת ייצור סוף 1964
לפנות: טל. 772231

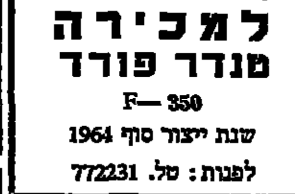

למכירה
2 גנרטורים
לייצור חשמל
3 פזות 45 קווט"ש
בדבר פרטים נא לפנות
ת.ד. 99 כרמיאל.

הכל בכל כלול
בלוח הכפול

פעולות

הנהלה
היום יום ששי 7.4, בשעה 8.45 בבקר, ישיבת הנהלת המפלגה, בבית המפלגה, קומה ד', באולם „מידנבורג".

מזכירות
היום יום ששי 7.4, בשעה 11.00 לפנה"צ, ישיבת המזכירות הארצית, בבית המפלגה קומה ד' (במזנון).

כנס אזורי — סניפי הצפון
ביום ראשון 9.4 בשעה 7.30 בערב, באולמי „מוצקין" בקרית מוצקין, רח' כצנלסון 15, יתקיים כנס אזורי של סניפי הצפון: נשר, נהריה, עכו, קרית ביאליק, קרית מוצקין, קרית טבעון, קרית אתא, כרמיאל וקרית־ים. בהשתתפות: אריה דולצ'ין — יו"ר מרכז המפלגה, ח"כ גדעון פת — יו"ר מח' הארגון הארצית, נתנאל מטלון — יו"ר המח' המוניציפלית הארצית ומר רפאל הצבי — מנהל המזכירות הארצית. דברי פתיחה: זאב גרנו — מנהל מח' הארגון הארצית.

כנס מעמד בינוני
ביום ראשון 9.4 בשעה 7.30 בערב, יתכנס כנס פעילי המסחר והמלאכה בבית המפלגה רח' אבן גבירול 68, באולם גירנבורג, בהשתתפות ח"כ ד"ר אלימלך רימלט, ד. שיפמן ו־י. נהרי.

מפגש אזורי — הנהלות סניפי השומרון
ביום רביעי 12.4, בשעה 7.00 בערב, באולמי „הדרה", רח' רוטשילד בחדרה, יתקיים כנס אזורי של הנהלות סניפי השומרון, בהשתתפות: ח"כ ד"ר אלימלך רימלט — יו"ר הנהלת המפלגה, ח"כ גדעון פת — יו"ר מח' הארגון הארצית, מר נתנאל מטלון — יו"ר המח' המוניציפלית הארצית ומר רפאל הצבי — מנהל המזכירות הארצית.

הדור-הצעיר — מרחב ת"א—יפו
ביום ראשון 9.4 בשעה 6.30 אחה"צ, פגישת חברי הנהלה ופעילי הדור־הצעיר במרחב ת"א, בהשתתפות מר ראובן ויטלה — יו"ר הדור הצעיר, בבית המפלגה בת"א, רח' אבן גבירול 68.

מרחב תל-אביב—יפו
ביום ראשון 9.4, בשעה 7.30 בערב, מתכנסת ועדת הארגון של המרחב בהשתתפות יושבי ראש ונציגי הסניפים של המרחב, בבית המפלגה הליברלית בת"א, קומה ד', בהשתתפות: מר י. ג. סלפטר — יו"ר ועדת הארגון והסגנים ראובן ויטלה ונחום קולמן.

מרחב ת"א—יפו
ביום שני 10.4, בשעה 4.30 אחה"צ ישיבת החטיבה הליברלית בעירית תל־אביב—יפו, בבית המפלגה בת"א רח' אבן גבירול 68, קומה ד'. הסיעה מתכנסת בשעה 5.00 אחה"צ, באותו מקום.

מועצת ההסברה
ביום שלישי 11.4, בשעה 6.30 אחה"צ, מתקיימת הישיבה הראשונה של מועצת ההסברה, בבית המפלגה הליברלית בת"א, קומה ד', באולם „מידנבורג".

ועדת ארגון
ביום חמישי 13.4, בשעה 5.00 אחה"צ, ישיבת ועדת הארגון הארצית, בבית המפלגה הליברלית בת"א, קומה ד' (במזנון).

יוצאי תימן — מרחב ת"א—יפו
פגישת פעילים יוצאי תימן תתקיים ביום חמישי, 13.4, בשעה 7.00 בערב, בהשתתפות מר אליעזר סרוקה — יו"ר הועדה המוניציפלית של המרחב ומר זכריה גיבלי — יו"ר המח' ליוצאי תימן, בבית מר שלום כהן, שכון צהלון, יפו.

קבלת קהל — מעמד בינוני, סוחרים, בעלי-מלאכה
מר משה קוכמן, מזכיר המחלקה, יענה לפונים בימים: א', ג', ה', בין השעות 7—4 אחה"צ, בבית המפלגה, רח' אבן גבירול 68, קומה ה', חדר מס' 513.

קבלת קהל — מחלקת הקליטה
מסודרי המחלקה פתוחים לקהל הרחב בעניני קליטה וייעוץ, כל יום משעה 8—11 לפנה"צ, וביום שלישי משעה 5 אחה"צ, המעונינים מתבקשים לפנות לבית המפלגה הליברלית בת"א, רח' אבן גבירול 68, קומה ו', חדר מס' 610, למר אריה בלייך — מזכיר המחלקה.

כמו כן אפשר לפנות ליו"ר המחלקה עו"ד רוברטו אהרון, במשרדו בת"א, רח' מלצ'ט 1, טל. מס' 611202.

קבלת קהל — מרחב תל-אביב—יפו
חברי מועצת העיר מקבלים קהל לשמיעת בקשות ותלונות והצעות בימי ב' ר"ה' ב־שעות 7—5 אחה"צ, במשרדי המפלגה הליברלית, קומה ה', חדרים מס' 503, 504.

קבלת קהל בענינים מוניציפליים בבית המפלגה, רח' אבן גבירול 68, קומה ה' בכל יום בשעות 9—1 לפנה"צ ו־5—7 אחה"צ, בחדרים 502, 503 (פרט לימי שלישי וששי).

هكذا من الأصل

הארץ

כ"ג בניסן תשל"ב
7 באפריל 1972

בתל־אביב: המערכת וההנהלה מזא"ה 56, ת. ד. 233, טלפון 623311. מח' המודעות רח' מזא"ה 56, ת. ד. 233, טלפון 611576, 623311. מח' הפצה ומנויים מזא"ה 75, טל' 623311 ת. ד. 233. מס' מיקוד: 61000.

ירושלים: רח' החבצלת 2 טל' 224245-6, ת. ד. 273
חיפה: רחוב נורדוי 20 טלפון 661166-8, ת. ד. 5259

מו"ל והוצאת עתון הארץ בע"מ. דפוס הארץ מזא"ה 56 ת"א
העורך: גרשם שוקן. האחראי: מרשון שאמט.
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי־יד.

HAARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel - P.O.B. 233, Tel. 623311

אבל כפוי

הדממה האלחוטית שנכפתה על ישראל עקב מותו של ראובן ברקת, יו"ר הכנסת, יש בה יותר מקורטוב של טעם רע. מר ברקת נפטר בליל רביעי ובמשך כל יום רביעי פעלו שידורי ישראל כרגיל ושידרו פזמונים וכשדרי־בידור. במוצאי יום רביעי החל לפתע, על פי צו מגבוה, האבל הרשמי ובוטלו כל המשדרים הרגילים בגל הקל ובטלוויזיה למוצאי יום רביעי וליום חמישי. מר ברקת היה יושב־ראש הכנסת וזכאי על כן לביטויי האבל ולהעלאת זכרו באמצעי התקשורת הממלכתיים. אך השתקת שידורי ישראל והצגת תמונת הדגל הלאומי בחצי התורן במשך שעות על מסך הטלוויזיה אינה ביטוי אבל אלא ביטוי לטעם רע ולמגלומניות האופייניות לעומדים בראש המדינה.

מגלומניות זו גורסת, כי יש לכפות אבל באמצעות צו ולשתק את מהלך החיים הרגיל במדינה כל אימת שנפטר מישהו מהחוג המצומצם של אלה העומדים בצמרת המדינה. היו ימים בהם היה היישוב העברי בארץ ישראל שותף לאבל על מות אחד מראשיו. אך אבל כזה היה אמיתי וכן, ולא נכפה בצו, משום שהיישוב עצמו היה קטן והיתה בו אווירה כמשפחתית. אך היום נשתנו פני הדברים. מר ברקת, אף אם היה ידוע היטב בצמרת המדינה, דמותו לא היתה מוכרת לרבים מתושבי המדינה. למרות זאת, נכפה אבל רשמי ממושך שהוא בלתי־מובן לחלק גדול מהציבור הישראלי. השתקת שידורי ישראל היא ראייה נוספת לניתוק הגדול בין הנהגת המדינה לבין הציבור הישראלי. מי שאינו רואה את האבסורד שבהשתקה זו, מעיד על כך שאיבד את תחושת העם בו הוא חי.

גם כשנפלו עשרות ישראלים צעירים בתעלה, גם כשטובעה המשחתת אילת ונתרגש עלינו אסון דקר, לא פסקו שידורי ישראל בכתכונתם הרגילה — וזאת למרות אבלן של מאות משפחות ששכלו בניהן. כבודו של יושב־ראש הכנסת וזכרו הטוב יצאו נפגעים דווקא על־ידי אלה שרצו להאדיר את האבל על מותו באמצעים פסולים.

קוסיגין בבגדאד

היחסים בין עיראק לברית־המועצות מתהדקים עתה על הדדיות מסויימת. ביקוריהם של סדאם חסין אל־תקריתי (האיש החזק בעיראק) בחודש שעבר במוסקבה, ושל ראש ממשלת בריה"מ אלכסיי קוסיגין, עתה, בבגדאד, מהווים גילוי מוחשי להדדיות זו. משטר הבעת' המבודד הן בזירה הבין־ערבית והן בזירה הפנים־עיראקית זקוק למשענת ולתמיכה הפוליטית והכלכלית מצד בריה"מ, בנוסף לסיוע הצבאי. במקביל זקוקה כיום מוסקבה ליותר התבססות והשפעה במדינות ערב, כדי להבטיח את שליטתה ומעמדה לא רק במצרים.

נראה, שמנהיגי הקרמלין שוב אינם מאמינים באפקטיביות התיווך של מצרים. אם בתקופת נאצר שימשה מצרים כעין סוכן ראשי לקידום האינטרסים הסובייטיים בעולם הערבי וכבסיס לזינוק רוסי לעבר דמשק, בגדאד ובירות אחרות — הרי שמצרים של סאדאת כיום אינה מסוגלת, או אינה מוכנה, לשמש אפילו סוכן־משנה להפצת השליטה הסובייטית ולהבטחתה בעולם הערבי. משום כך החלו מנהיגי הקרמלין, עוד במחצית השניה של השנה שעברה, בפעילות ישירה ואינטנסיבית בדמשק ובבגדאד בעת ובעונה אחת. המטרה היתה: להגיע את שני פלגי הבעת' לחתום על הסכמים לידידות ושיתוף־פעולה בנוסח ההסכם שנחתם עם מצרים בסוף מאי אשתקד.

בניגוד לדמשק אין בגדאד קשורה לפדראציה המשותפת עם מצרים ולוב, אך היא זקוקה יותר מכן לתמיכה הסובייטית בגלל בדידותה הרבה ומשטרה המעורער. מכאן, שסיכויי מוסקבה להעמקת הידידות לעיראק, במסווה של הסכם־ידידות, טובים יותר מאשר בסוריה. את מידת הזהירה ניתן יהיה לקבוע בתום ביקורו ושיחותיו של קוסיגין שהחלו אתמול עם ראשי הבעת' בבגדאד.

עימות צבאי ופוליטי

ההאצה הניכרת בהתקדמות כוחות צפון וייטנאם בימים האחרונים אין להסיק אלא על עוצמתה של הפלישה בימים הראשונים של המיתקפה הקומוניסטית. אך מוקדם לפסוק לחשוב שהתמוטטות צבא הדרום אינה כה חד־משמעית כפי שהצטיירה תחילה וכי עדיין מוקדם לקבוע שמדיניות הוייטנאמיזציה נכשלה סופית.

עדיין חלוקות הדעות לגבי המטרה העיקרית של המתקפה. יש סבורים שהמדובר בשאיפה לנצחונות וכיבושים בתקווה להשיג הכרעה צבאית. אך הדעה הרווחת יותר היא שהמטרה החשובה יותר היא פסיכולוגית־פוליטית: להשתלט על שני מחוזות צפוניים כדי לחזק את עמדת הקומוניסטים כאשר יתחדשו שיחות השלום בפאריס; או לפחות להנחית מפלות ראוותניות לדרום אשר ישפיעו על דעת הקהל האמריקאית (ובאמצעותה — על הבית הלבן) בכיוון קבלת תנאי הקומוניסטים להסדר.

דעה זאת מוצאת סימוכין בהערכת המודיעין האמריקאי שהצפוניים רוצים לכבוש את הבירה העתיקה הואה אשר לנפילתה עשוי להיות ערך פסיכולוגי רב, במקום לשאוף לכיבוש דה־נאנג, העיר השניה בגודלה בוייטנאם לה יש חשיבות גדולה יותר מבחינה צבאית טהורה.

כתבים מערביים מוסרים ממוסקבה שהסובייטים רואים בהצלחות הצפוניים שיפור חשוב במעמדם בשיחות שינהל שם הנשיא ניכסון במאי. מוסקבה ודאי שמעה בסיפוק על האזהרות שהשמיעה פקינג מפני הסלמה כללית בהתקפות האוויריות האמריקאיות נגד צפון ויאטנאם.

ברור שהנשיא ניכסון עומד בפני דילמה כפולה: עד היכן הוא יכול להרחיק לכת בהגברת הסיוע האמריקאי לכוחות דרום־וייטנאם בלי לפגוע הן במעמדו בחזית הפוליטית הפנימית, חודשים מספר לפני הבחירות, הן בשיפור היחסים עם פקינג, עם כל המשתמע מכך לגבי תדמיתו בבית וכושר המיקוח שלו במוסקבה.

אך הסובייטים עשויים לגלות כי יש גם צד שני למטבע: ניכסון שיראה את מוסקבה אחראית להסלמה בוייטנאם וירגיש מאוים לדחוף אותו אל הקיר, עשוי להיות הרבה פחות מוכן לפשרות ולוויתורים בזירות אחרות שחשובות יותר לבריה"מ מאשר דרום־מזרח אסיה.

איזבסטיה מגן על בעלי בתים פרטיים בבריה"מ

מאת הדריק סמית, מיוחד ל"הארץ" מ"ניו־יורק טיימס"

מוסקבה

הבעלים של דירות פרטיות בבריה"מ הם אנשים, שלרוב מתעלמים מהם ולעתים קרובות יותר משמיצים אותם, על אף מספרם הרב. עתה זכו בתמיכה מכיוון בלתי־מצופה: העתון הממשלתי "איזבסטיה".

במאמר שפירסם באחרונה גינה העתון מוסדות מקומיים על יחסם הבירוקרטי, הבלתי־הוגן ואף הברברי כלפי אנשים אלה. העתון גם הזכיר מקרים מסויימים בהם נשללו מהבעלים חיבור לקווי־מים, ובין השרותים אחרים, כיוון שבעירות רואים בהם שריד אנאכרוניסטי מהתקופה הקפיטליסטית.

"איזבסטיה" הדגיש שיותר מ־40% מן האוכלוסיה העירונית של ברית־המועצות ו־75% מאוכלוסייתה הכפרית — בסך הכל יותר מ־100 מיליון נפש — מתגוררים בדירות פרטיות. מספרים אלה אינם כוללים 8% נוספים, החיים בדירות שבבעלות קואופרטיבים.

העתון דחה טענה של אחד הקוראים כי במדינה קומוניסטית אין עתיד לבעלות פרטית כזאת על בתים. לטענתו הגדילה הנעשה בשנתיים האחרונות העניק "סטרויבנק", הבנק הממשלתי לבניה, 55 מיליון רובל, בתנאים נוחים, לבעלי דירות פרטיות.

לדברי העתון גיבש המיניסטריון לשיכון ולניהול הקומונאלי של הרפובליקה הרוסית — הגדולה בין 15 הרפובליקות שמהן מורכבת ברית־המועצות — צעדים מוחשיים כדי לשפר את השרותים לבעלי בתים פרטיים, למען יגיעו, במשך תכנית החומש הנוכחית המסתיימת ב־1975, למעמד שווה יותר עם דיירים במקומות מגורים בבעלות ממשלתית.

"איזבסטיה" גינה בירוקרטים מקומיים המציקים לחייהם של בעלי־בתים, וטען שלולא היתה לבעלי בתים אלה גישה רבה יותר לחומרי בניה ממשלתיים, אפשר היה לצמצם את עסקי השוק השחור בחומרים אלה.

ברפובליקות הקאוקזיות ארמניה, גיאורגיה ואזרבייג'אן, וברפובליקות הבאלטיות ליטא, לאטביה ואסטוניה, כבר נוצרה הבעלות הפרטית על בתים יותר מאשר ברוסיה עצמה.

תחושה משיחית

עלייתו מרוסיה של פימה פיינברג הקומוניסט־לשעבר

מאת שבתי טבת

הפליה מברית־המועצות אינה גמולת תחושה משיחית. עובדה זו בלטה בדברי מבל גולדשטיין ("הארץ" 4.4), מאנשי הדיסנט הדמוקרטי בברית־המועצות. עובדה זו מתבהרת שוב ושוב בדברים בראיונות הבאים. אולם דומה שהיא מתקדרה לעין גם בדבריו של פימה פיינברג, קומוניסט־לשעבר. הוא מאלה העולים שעליהם אפשר לומר, כי הביוגרפיה שלהם גדולה מהביאוגרפיה של ישראל.

הלה, גבר בן 36, שחרחר, דק גו, יפה תואר, ממוסקבה, היה במשלחת הנודעת של ה"24" שפנו בפברואר אשתקד לסובייט העליון ואיימו בשביתת־שבת ואף שבתו כדי שקריאתם בת ארבעה הסעיפים תתקבל; קריאה שעיקרה שמירת הזכויות החוקתיות של מבקשי ההיתר־יציאה. היה זה מעשה נועז שסופו כמעט־הסתבכות במשפט בגידה או חתירה, או משלוח לבית לחולי רוח.

על ישראל נודע לפימה פיינברג לא רק מאינפורמציה כללית. בקול נמוך לוחש ובתנועות מתונות מאד, הוא מספר כי ב־1952 נעצר סבו בן ה־70 ונדון ל־25 שנות מאסר על שנמצא אשם בריגול לטובת ישראל מאז 1917. הסב הודה וחתם. ב־1957 שוחרר. הנכד פימה ידע אישור על קיום ישראל גם מכאב הסב והמשפחה.

הוא נכנס לשורות המפלגה הקומוניסטית ב־1958, בעת ששירת בצבא. "אז דיברו הרבה על סטאלין והעוול שגרם, וראיתי פניה חדשה. גם סבא יצא מבית־הסוהר וחשבתי שהזמנים השתנו וחשבתי שעוד אפשר יהיה לשנותם יותר". אולם אמונתו הקומוניסטית לא היתה אמונה שלימה. שכן ב־1960 הוצא לראשונה משורות המפלגה. סיבת הדבר בכך שלאחר גמר לימודי היסוד שלו באקדמיה הצבאית להנדסה בלנינגרד ניסו לכפות עליו התמחות שאינה לרוחו — מכונות קיטור, שפירושן לדידו היה משרת מהנדס בשורות הרכבות. פימה ביקש להתמחות באוטומאציה ועמד על רצונו. ניסו לשכנעו לוותר על־ידי אסיפת התא המפלגתי אליו השתייך. אבל עיקשות שבו לא רק שמנעה ממנו להתכופף, אלא אף האיצה בו לצעד קיצוני — הוא הכריז שיערוך שביתת־רעב אם לא יפסיקו את "ההסתבכות" — שנמשכה ששה חודשים — לגבי ייעודו ההנדסי, ואם יפנו אותו להנדסת מכונות־קיטור הוא מעדיף להמית עצמו למוות. האיום בשביתת־רעב עשה את שלו. פימה הוצא משורות המפלגה ונשלח לשירות של שנתיים וחצי, כמלח־סוראי.

לאחר שהשלים את שירות־החובה המשיך את לימודיו באוניברסיטת־ערב ובהשפעת חבריו — שאף כתבו לטובתו מכתב לועד המרכזי של המפלגה — הוחזר לשורות המפלגה. עתה היתה הדרך פתוחה לפניו לקאריירה טובה. הוא היה למהנדס ראשי של בית־חרושת למנועים ומשאבות, המעסיק כ־250 פועלים. לכאורה נפתרו כל בעיותיו.

אולם הרקע היהודי, מאסר הסב, הידיעה המתמדת על קיום מדינת ישראל, על אף שנדחו לרקע הרחוק שבהכרה, כנראה לא אבדו לגמרי. לשאלה מתי התעורר בו "היצר הציוני" משיב פימה: "ערב מלחמת־ששת־הימים. ברדיו ובטלוויזיה תהרו ואמרו הפרשנים הסובייטיים שהיהודים בישראל אשמים בכל. דברי השטנה דוקא עוררו בי מחשבות חיוביות על ישראל. אתה מבין, אתה מתחיל לראות שיהודים פה ויהודים שם, זה אותו דבר". אז החל לחפש ספרות על ישראל, על יהדות ועל ציונות. נודע לו על שידורי "קול־ישראל לגולה" והוא החל להאזין להם.

בסוף 1968 חזר אחד מחברי המשלחת הסובייטית לכנס של רק"ח הישראלית, אחד מחברי הועד המרכזי במוסקבה, הוא ביקש להתקבל אצלו לראיון. קיבל אותו לשיחה עוזרו של אותו חבר ועד מרכזי. במשך ארבע שעות שוחחו, כשפימה פיינברג תוהה וטוען שאינו שבע־רצון ממדיניות המזרח־התיכון של ברית־המועצות. העוזר הסביר לו כי עליו להבין את צעדי ברית־המועצות במסגרת הפוליטיקה שלה כלפי ארצות־הברית.

מכאן החלה המפלגה מתהדקת מכנו, עד שנגמר הדבר בהוצאתו מהשורות בפעם השניה, באוגוסט 1970. בנובמבר אותה שנה הגיש בקשה להיתר־יציאה ובמארס 1971 הגיע לישראל והשתקע בבאר־שבע.

וכך יושב לו עתה בדירה בת שלושה חדרים שריהוטה צנוע בצעיר מדדן, בעל הצוה ואומץ ביהודים. אשתו הרופאה עובדת בקופת־חולים בבירת הנגב ובתו בת ה־6 הולכת לבית־ספר. כל יום נוסע הוא באוטובוס למפעלי ים־המלח (מכונית בדעתו לרכוש בימים אלה), והאיש לא יחשוד בו שעבר רב־מפש וסיכון מאחריו. להיפך, יש ואף הוא שומע את ההלצות על העולים מברית־המועצות הבאים אל המוכן.

באשר לפער בין הרמות המקצועיות והאקדמאיות שבין ישראל וברית־המועצות, אומר פימה פיינברג שהרמה בישראל, כפי שהיא מתבטאת באישיותם של מהנדסים מסויימים, היא גבוהה מאד. מה שמציין את ישראל לטוב בהשוואה לבריה"מ היא הגישה החופשית לאינפורמציה. לדעתו רוב ידיעותיו ל־30% מאלה של עמיתיו בים־המלח, כאשר הוא ידע רק עיקרים ואילו טכנולוגיות חדישות ראה לראשונה בישראל. אולם הוא התקדם מהר והוא מאמין שפער הרמות עתיד להיסגר במהרה.

האם התקבל ביחס עוין במפעלי ים־המלח? "כלל וכלל לא. להיפך, אני סבור שלוא קרה מקרה הפוך — בברית־המועצות היתה הרמה הגבוהה ובישראל הרמה הנמוכה, ואני הייתי בא למפעל בברית־המועצות — אני מסופק אם היתה שם למישהו הסבלנות לשמוע אותי, את שאלותי ואת טרחותי. ואילו כאן ניתנו לי אוזן סבלנית ועזרה וצידוד".

היש בפיו תלונות לגבי הדירה, שכר־העבודה? פימה פיינברג מרוצה מאד מהדירה, לשכמותה רק מעטים זוכים בברית־המועצות. עתה הוא משלם שכר דירה אבל יש לו אופציה לרכישה תוך שנה. בינתיים הוא סבור שהמשכורת שלו ושל אשתו גבוהות דיין — מאחר ומס־הכנסה אינו מנוכה כלל בשנה הראשונה לאחר העליה, ואחר־כך במשך שנתיים הוא מנוכה באופן חלקי. הוא בדעה שישראל, לצורך מצבה, אינה חייבת להשפיע טוב כה רב על העולים החדשים, וכי לא נורא אם אלה יתאמצו יותר. הוא מצביע בסיפוק על דירתו — על הספרות שהביא עמו, על המקרר ומקלט הטלוויזיה שרכש כאן.

הדוגל הוא בארץ־ישראל שלימה, או מוכן לכונן שלום ולהחזיר שטחים? הוא מעיד על עצמו שאינו עוסק יותר בפוליטיקה. "בעית השטחים היא סבוכה והעולים החדשים צריכים לשתוק עד שיבינו אותה היטב".

ולאיזו מפלגה כאן הוא נוטה? כאמור, אין לו ענין עתה בפוליטיקה. אבל ברור לו — כפי שברור הדבר כנראה לעולים רבים מברית־המועצות — "לא הקומוניסטים ולא מפ"ם". יתר המפלגות — כולל הדתיות — נראות לו סימפטיות. "אבל לפי שעה מספיק לי גם בלא התארגנות במפלגה. יש לי עבודה במפעל ולפני עבודת־והקפימות מרובה. בזה עיקר פעילותי".

כאשר יצאתי מדירתו של פיינברג כבר החשיך. בחצר השיכון שיחקו ילדים שדיברו ביניהם עברית, שנה לאחר עלייתם. אבל לקריאת אימותיהם נענו ברוסית, ובמרוצתם במדרגות עירבבו מלים עבריות ברוסיות.

מביקורי זה היתה לי תחושה איתנה — שבעליה שיש בה כפימה פיינברג, שרק מעט קוראים ושומעים עליו, טמונה תוספת־כוח ניכרת לישראל. למראה הילדים נתבהר לי כי חמישים שנות גלות במשטר הסובייטי יכחו כאן הרבה יותר מאשר משערים.

(במאמר רביעי בסדרה העלים מרוסיה: חלום ופשרה)

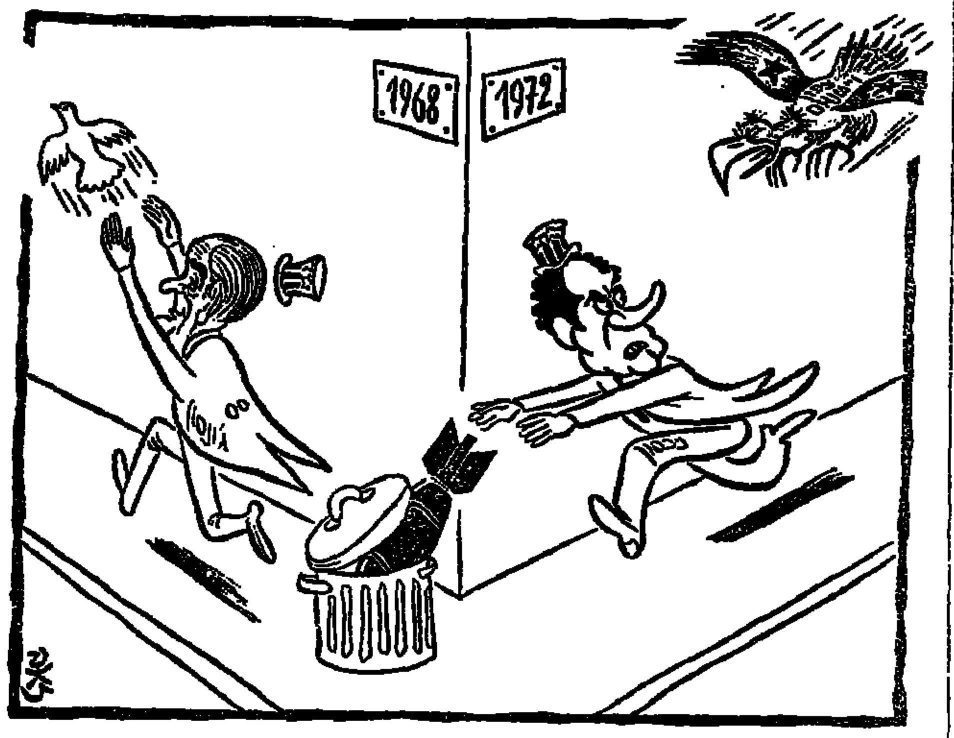

כיצד להצליח למרות הכשלון

מאת זאב שיף

סטירת־הלחי המצלצלת שספגה ישראל באוגנדה, הזכירה כי אין זו הפעם הראשונה שנאלצנו לצאת ממדינות להן הגשנו סיוע צבאי. כבר היו דברים מעולם. מה שיוצא דופן ביציאת אוגנדה היא הדרסטיות בה נעשה הסילוק, וכפיות־הטובה המכוערת שליוותה את הדבר. במדינה הראשונה בה זכינו להצלחה — בורמה — נאלצנו לסיים את כל פעולות הסיוע. שם הגשנו עזרה רבה בנושא ההתיישבות, אך עסקנו גם באימון צבאי ומכרנו נשק. עם חילופי השלטון ועליית נא זוין נדחקה ישראל (כמו מדינות אחרות) החוצה.

לאחר־מכן היתה לנו הצלחה מרשימה בגאנה של אנקרומה. הסיוע הישראלי בגאנה הסתרע על־פני נושאים רבים — בית־ספר לטיס, ים, נח"ל וחקלאות. הסיוע הצבאי התחסל בהדרגה עד שסיימנו תפקידנו.

נחמן קרני

בגאנה הגענו למצב בו נתבקשה ישראל לספק מטוסים וכסף. היה עלינו להבהיר כי הדבר הוא מעבר ליכולתנו, ואז החלו הבריטים לתפוש את מקום הישראלים בבי"ס לטיס, ובנושאים צבאיים אחרים. במזרחה של היבשה זכתה ישראל, לאחר מכן, להצלחה דומה בתחום הסיוע הצבאי.

עיקרה של הפעילות הצבאית התרכזה אז בטנגניקה של ניירירה. אימנו טייסים וקצינים ואירגנו קורסים ביוזמים. בטנגניקה היכה אירע לנו מה שקרה בבי"ס לטיס בגאנה. הטנגניקים בקשו מאיתנו ספינות וכספים לרכישתם. משלא יכולנו להשביע את רצונם, פנו לגרמניה המערבית. הם זכו בספינות ויחד עמהן באו גרמנים ותפשו את מקומם של הישראלים. בלא כל קשר עם מה שאירע שינה ניירירה את טעמו הפוליטי והביא בהמשך הזמן ליציאתם של כל המומחים הישראליים מארצו.

פעילות יהודית

יציאת בורמה, גאנה וטנגניקה לא הרעישו עולמות כאשר שנעשו באורח הדרגתי, ותוך הכרת תודה לישראל על הסיוע שהגישה. בחדרי־חדרים הסיקו לקחים מפרשיות אלה במטרה להימנע מכשלונות בעתיד. הנה זו תקופתו של אל"מ נחמן קרני ביחידה לקשר חוץ וסיוע במשרד הבטחון (הוא ירש את אלוף מרדכי לימון ועמד בראש היחידה כשבע שנים. אחריו בא תת־אלוף יצחק בראון העושה בתפקידו כ־4 שנים). שותפו של קרני במשרד החוץ היה אהוד אבריאל.

ראוי לשים לב למסקנות שהוסקו אז, כדי להעריך היכן סטינו בפרשת אוגנדה... נזכר אל"מ קרני: "הבנו כי אם נעשה מה שאחרים מסוגלים לעשות, ייקל להחליף אותנו. סיכויינו להצליח רבים יותר בנושאים בעלי יחוד ישראלי, כמו הנח"ל. הצרפתים שביקשו לדחוק את רגלינו מכמה מקומות יכלו לשגר קצינים, או חקלאים, אך התקשו למצוא שילוב של קצין חקלאי, כאיש הנח"ל. למדנו כי הדגש צריך להיות על פעולות סיוע מוגבלות בזמן, גומרים משימה — ועוזבים. ומה שחשוב לא פחות — לשגר משלחות זעירות ביותר. לעיתים אדם אחד מעולה ומתאים, טוב כמשלחת של עשרות אנשים. כמו במקרה של מוסל טוביאס בנפאל. זה למעשה ההבדל בין האימפריאליזם לבין מה שאנו הרהרנו אליו — שירות ועבודה עם מקבלי הסיוע. מסקנה חשובה אחרת היתה: כאשר מתפתחות הפעולות מעבר ליכולתה של המדינה המסייעת, מתחילות בעיות".

גנרל אידי אמין

מערכת הבטחון מגישה סיוע ל־22 מדינות ב־3 יבשות

לקחים אלה היו נר לרגליהם של אנשי היחידה לסיוע. בשנים האחרונות נשמרו עקרונות אלה ביתר שאת בכל מקום, פרט לאוגנדה. תת־אלוף בראון עמד במיוחד על עקרון האפריקניזציה של הסיוע. כלומר, העברה מהירה של האחריות לבני המקום. עקרון אחר שהודגש בזמנו היה להמנע מהקמת משלחות־קבע ישראליות. במקום זה מוטב להזמין ארצה אנשים לקורסים, או לשגר יועצים ומומחים לפעולות אד־הוק. דבר זה היה חשוב לאור העובדה שמשנה לשנה מתקשים אצלנו יותר במציאת אנשים המוכנים לצאת לפעולות הדרכה בארצות מתפתחות.

באוגנדה, לפרבית הפלא, חל תהליך הפוך. הרבה מן הפעילות שנעשתה שם בוצעה בניגוד לכללים שקבענו לעצמנו. אוגנדה אינה מהווה, לכן, מקרה אופייני לסיוע הישראלי. עם זאת ניתן ללמוד ממנה על הכלל. הוויכוח המתנהל עתה בין המומחים הוא אם ניתן היה למנוע את ההידרדרות בשלב מוקדם. יש אומרים כי הדבר היה אפשרי. אחרים טוענים שלא יכולנו לנהוג אחרת. אחרי ההפיכה סילק אמין את המשלחת הצ'כית וגם הרוסים יצאו. המשלחת הישראלית נשארה יחידה והחלה לגדול. אף שעודדנו את אמין לפנות לגורמים אחרים (כמו לאנגליה בקשר להגנת האגמים והדרכת קצינים) לא היו הרבה קופצים על המציאה.

לא הצלחנו לשכנע את אמין שהרבה מדרישותיו אינן טובות עבורו.

נראה כי אמין היה משוכנע שבאמצעות ישראל יפתחו בפניו אופציות במערב. לאחר שביקר בישראל יצא לצרפת, גרמניה ואנגליה, אך מרבית בקשותיו בארצות אלה נידחו.

תא"ל יצחק בראון

המשלחת הבטחונית של ישראל באוגנדה הגיעה ליותר מ־60 איש (קצינים). זהו מספר הגדול מכל משלחת שהיתה לנו אי־פעם בכל ארץ שהיא. בקונגו, למשל החזקנו ישראל (במסגרת תכנית סיוע צבאית בה השתתפו גם ארה"ב, איטליה, בלגיה וקנדה) לאמן את הצנחנים. המשלחת הישראלית מנתה זמן רב מספר אנשים. כוח הצנחנים גדל שם בהמשך הזמן מפלוגה לחטיבה. העברנו את האחריות לכל הנושאים הטכניים לאנשי המקום, אך פיתחנו נושא חדש — אימון מקצועי עד דרגת מ"כ ופיקוד מתקדם יותר. מעין פרים לצנחנים. באוגנדה לעומת זאת גדלה המשלחת מאז ההפיכה בכ־20 איש.

אחרי יציאת אוגנדה מגישה ישראל סיוע צבאי וביטחוני ל־22 ארצות באפריקה, אסיה ואמריקה הדרומית. הרשימה מתחלקת לשתי קבוצות כי אלה המקבלות סיוע צבאי טהור, ואלה המקבלות סיוע ביטחוני — נח"ל ונוער. מסיבות מדיניות אין אפשרות לפרט במדויק את כל רשימת מקבלי הסיוע הצבאי הטהור.

ארצות	מקצוע	אנשים
סיוע צבאי		
קונגו	צנחנים	11
אקוודור	אכ"א	1
פרו	מקצועות צבאיים שונים	2 (סיימו לאחרונה תפקידם)
סינגפור	מקצועות צבאיים שונים	14
סיוע ביטחוני		
אקוודור	נח"ל	3
בוליביה	נח"ל	3
גבון	נח"ל	2
דהומי	נח"ל	3
חוף השנהב	נח"ל	14
טוגו	נח"ל	1
לסוטו	נח"ל ונוער	2
מלאווי	נח"ל	8
ניג'ר	נח"ל	2
סנגל	נוער	2
סווזילנד	נוער ונח"ל	2
פנמה	נוער	1
צ'אד	נח"ל	1
קוסטה ריקה	נוער	2
קמרון	נח"ל ומכון להדרכה	4
רואנדה	נח"ל	1

ישראל אינה מעוניינת ואינה יכולה להענות לכל הפניות. אנו נזהרים במיוחד מלשגר אנשים למקומות בהם יש סכסוכי מלחמה.

בקרוב יצא קצין נח"ל לונצואלה, ופניות מגוואטמלה ובוליביה נמצאות בדיון.

מי יתחרה בניכסון בבחירות בנובמבר

קביעת המועמד הדמוקרטי במירוץ עשויה להיחרץ על־ידי פשרות

מאת אליהו סלפטר

הסיכוי לנחש מתוצאות הבחירות המוקדמות במדינה זו או אחרת בארה"ב את זהות הפוליטיקאי שיזכה במועמדות המפלגה הדמוקראטית לנשיאות ארה"ב, דומה לנסיון לקבוע לפי משחק בודד בראשית העונה את המנצחת בליגה הלאומית בכדור־רגל. אך כאשר נצרכו כבר כמה בחירות, מתחילים להבחין במועמדים החזקים, כפי שמבחינים בקבוצות החזקות יותר.

אלא שיש הבדל גדול בין המשל והנמשל. כי עדיין נראה שהאיש שנצח במתנה הדמוקראטי מובטחת לו רק הזכות להיות מועמד לנשיאות. בעוד הבוחן בנובמבר נחשב כמובטח לנשיא ניכסון, שהוא מתבהר המפלגה הרפובליקאית. באיזו מידה תהיה הנחה זו מובנת מאליה גם בעוד חצי שנה? הדבר תלוי בהתפתחויות לפחות בשני תחומים: מה יקרה בכלכלה האמריקאית עד אז, מה יתרחש במלחמת וייטנאם בחודשים הקרובים.

כל אחד מהמתחרים הדמוקראטיים מוצק, כמובן, שהוא יזכה לא רק במרוץ על המועמדות במפלגתו אלא גם בבחירות עצמן. יש להניח שהצלחת הסנאטור מקגוברן בבחירות המוקדמות במדינת ויסקונסין השבוע — בצל המתקפה הגדולה של הקומוניסטים בווייטנאם אשר הדרומיים טרם הצליחו לבלמה — תמריץ את המתחרים הדמוקראטים בהקוותם שהסתבכות אמריקאית חדשה (או נסיגה תוך מפלה מבישה) תערער את סיכוייו של מר ניכסון והביא את סיכוייו של מי שיתחרה בו אל גבול האפשרי.

אך גם אם סיכויי המועמד הדמוקראטי לנצח בנובמבר 1972 ייראו טובים, הזכיה במועמדות היא עדיין פרס מבוקש: האיש נחשב למעין מנהיג בלתי רשמי של המפלגה. ובבחירות הבאות, בשנת 1976, כאשר מר ניכסון שוב לא יוכל להיות מועמד בפעם השלישית, עומד סיכוייו להתמודד מחדש על הנשיאות; ואז עשויה המפלגה הרפובליקאית להיות במצב של היעדר מנהיג בולט, כפי שאין כיום מנהיג בולט ומאוחד בקרב הדמוקראטים.

הבחירות המוקדמות משמשות, בכל המקרים, כמעין תהליך ניפוי של המועמדים. "בראש טובי" לפני שהבחירות ניגשים לקלפי. אז מתגלים מחסרי כוח משיכה רבב כאשר נשמעת דעת המצביעים. יש להן גם השפעה חומרית חשובה: מועמד שמשיג קולות משיג גם תמיכה כספית להמשך מאמציו.

מה קרה למועמדים מבחינה זאת, עד כה?

★ **הסנאטור אדמונד מאסקי** איש הליבראלים במרכז אה"ב שהוצג בחודשים האחרונים כאיש היחיד היכול להשיג תמיכת כל הגגים במפלגתו הדמוקראטית. איכזב במבחני הבחירה. למרות היותו "איש המקום", קיבל פחות מ־50% בהצבעה בניו המפשייר; הוא נחל מפלה במדינת פלורידה, התאושש קצת באילינוי אך שוב נכשל בויסקונסין. יש יורד למקום הרביעי בין שבעת המתחרים הרציניים.

★ **הסנאטור האמפרי** הליבראלי הוותיק והאיש הקרוב למנגנון של המפלגה. נכנס למרוץ בהצלחה ניכרת במדינת פלורידה; לא "רץ" באילינוי כדי לא להתנגש עם ראש העיר דיילי הנחשב למושך חוטים חשוב בוועידת המפלגה; הגיע למקום השלישי בויסקונסין, אחרי מקגוברן וואלאס. זאת אינה מפלה מוחלטת אך גם לא תוצאה מעודדת בהתחשב בכך שהאמפרי בא ממדינה מינסוטה הסמוכה ולכן הוא מוכר ונחשב לאהוד בויסקונסין.

★ **הסנאטור ג'ורג' מק גוברן**, איש הליבראלים. זכה במקום ראשון בויסקונסין, אחרי הישג סביר בניו־המפשייר. הוא היה מראשוני המתנגדים התקיפים למלחמת וייטנאם. ויסקונסין נחשבת למדינה שבה רוחות בוחרים המתנגדות למלחמה. אך מדי הצלחתו (30% מכלל הקולות, שעליהם התחרו 12 מועמדים) מתפרשים כמשפטים גם מהמתקפה הקומוניסטית האחרונה בוייטנאם וההחלטה הנשיא ניכסון להגיב בהפצצות מקיפות על צפון וייטנאם. בויסקונסין מוחים הבוחרים את האינפלציה עם ההוצאות על מלחמת וייטנאם. מה שהתרחש שם השבוע עשוי להיות סימן גדול למוסקבה לנסות ולהשפיע על תוצאות הבחירות בארה"ב.

★ **המושל ג'ורג' ואלאס** ממדינת אלבאמה, איש הימין הקיצוני הגזעני השיג הישג מרשים בפלורידה, אך הדבר הוסבר ע"י היות המדינה, לפחות בחלקה, "דרומית" ועל־ידי הרוגז הנפוץ על שיטת הסעת ילדים לשם מיזוג מלאכותי של לבנים וכושים בבתי־ספר, נוהג אשר ואלאס מתנגד לו בתקיפות. אך העובדה שהוא הגיע למקום השני בויסקונסין, שם אין הבעיה הגזעית תופסת מקום מרכזי, מעידה שיש לו משיכה ניכרת גם לאותה תערובת של סיסמאות פופוליסטיות ("תצביעו בעדי — נגד המסים") וסיסמאות על שמירת חוק וסדר, בה הוא פנה שם אל הבוחרים.

★ **הסנאטורים הנרי ג'קסון, יוג'ין מק־קארטי וראש עירית ניו יורק ג'ון לינדסי**, לא השיגו באף אחת מההצבעות אחוז קולות אשר יציג אותם כמתחרים רציניים במרוץ.

מתקבל איפוא הרושם שלסנאטור מקגוברן יש תמיכה לא רק בקרב החוגים השמאליים והוא יוכל להישען כנראה על החוג הוותיק לשעבר של עדלי סטיבנסון ורוברט קנדי. האמפרי עדיין במרוץ, אך סיכוייו הסופיים תלויים בקבלת הקולות שניתנו בינתיים למועמדים אחרים, למשל לג'קסון ולמאסקי. ואלאס גילה כוח משיכה במפתיע כדי שיהיה גורם בעל השפעה לא מבוטלת בוועידה — הן בבחירת המועמד והן בקביעת מצע המפלגה.

לו התקיימה הועידה לפי יחסי הכוחות שהסתמנו עד כה, היו מתגבשים שלושה גושים: הליבראלים השמאליים ותומכי השמאל החדש סביב מר מקגוברן, הליבראלים הוותיקים ואנשי "מכונת המפלגה" סביב האמפרי וקבוצת הימין סביב ואלאס. בתנאים אלה קביעת המועמד עלולה להיחרץ ע"י פשרה ומעין קואליציות בין קבוצות ותומכים של שלושת הגושים.

יתכן שזה מה שאכן יקרה בסופו. אך עדיין מוקדם לנבא לכך בוודאות. שכן אם מלחמת וייטנאם תהפוך שוב לשאלה בוערת, יתחזקו סיכויי הליבראלים השמאליים; ואם שאלות השכר והמחירים יעמדו במרכז הציבורי, עשויה לעלות חשיבות עמדת האיגודים המקצועיים הגדולים והתומכים באמפרי. ובנוסף לזה — קשה לנבא מה יקרה בשתי המדינות הגדולות ביותר, בניו־יורק ובקאליפורניה. שם חזק מנגנון המפלגה ורבה גם השפעת האירגודים המקצועיים אך קיימת גם תמיכה נרחבת של השמאל. וקיימת גם החידה הגדולה של הבוחר הכושי: האם תגבר האהדה שיש אצלם כלפי האמפרי או יגברו הנטיות השמאליות — וכמה קולות תיקח ביותר המועמדים והמפלגה הכושית הנפרדת המבקשת להציג מועמד משלה לנשיאות?

המטען שאתה שולח על פני ימים רבים הוא יקר ואתה חרד לגורלו. כמובן שתכסה אותו.
השאלה היא, איך? ואצל מי? ל"סלע". חברה לבטוח בעמ, ידע ונסיון עשיר בביטוח מטענים. (ולמעשה חלק נכבד של המטענים המועברים בנמלי ישראל מבוטחים ב"סלע".)
בטח את מטענך ב"סלע". חברת הבטוח האיתנה
שלקוחותיה המרוצים מעידים עליה יותר מכל. חברה המיישבת תביעות במהירות וביעילות.
המשרד הראשי: תל־אביב, רחוב אחוזת בית 6. טלפון 51381 (10 קוים).

סלע חברה לבטוח בעמ

לך על ביטוח! ...בטח ב"סלע"

פרסום ד"ר יעקבסון

هكذا من الأصل

המערך נאבק על הסטודנטים

גוברת המפלגתיות בהת' הסטודנטים שועידתה פוצצה השבוע

מאת עדה אושפיז

ראשי הסטודנטים בארץ נהגו להת־ וכח רבות על ביזיונה הרצוי של התאחדותם ועל הגדרת תפקידיה כי איגוד מקצועי בלבד, או כגוף ה־ מייצג גם את ההסקפה הפוליטית וההברתית של הסטודנטים. אשתקד ההליטה ועידת הסטודנטים הארצית כי כאשר שהבחירות לאגודות ולהת־ אחדות אינן נערכות לפי מפתח מפ־ לגתי, אין להן זכות לנקוט עמדות פוליטיות בשם סטודנטים, שלא בח־ רו בהם למטרה זו. ההתאחדות הוג־ דרה כא־פוליטית. לוועדת החוץ לא הוגשו הצעות החלטה בנושאים פו־ ליטיים ולאווירה ניכר מכוסות ה־ סטודנטים כוח־הכרעה להוגים מפ־ לגתיים שונים, שבאו עליהם בשי־ טה מגוונות ומחוכמות. התוצאה לא איחרה לבוא: ועידת הסטודנטים ה־ י"ט, שנערכה השבוע בשפיה, היתה המפלגתית בכל הוועידות.

הסיבה העיקרית לכך נעוצה ב־ הפיכה הפוליטית של המפלגות ב־ ארץ, המאמינות כי יגבירו השפעתם בקרב סטודנטים וצעירים על־ידי ת־ פיסת עמדות בהם במוסדותיהם ר התהדה „אנשים שלהם". הבהרותיהם של הסטודנטים כי יימנעו מטיפול בנושאים פוליטיים לא כפתיהה מה־ ביבהם בעיני המפלגות. שכבה דקה זו של עסקנים, שבמקרים רבים אינם דווקא הסטודנטים הרציניים, נהנית בהזדמנות של כוח במפלגות. לפתע אין זו כלל בעיה בשבילם להתקבל ליחידות אצל כוכבי מפלגות ובהום בהוניהם מכינים להם לעתים כיסא בברכו המפלגה. פעילותם במוסדות הסטודנטים היא קרש קפיצה לקאר־ יירה פוליטית, והמפלגות מעודדות זאת מתוך גישה פרגמטית.

האבקויות וכיבוי אורות

במציאות זו לא מועילים מחקר בה־היכנה של הסטודנטים, יהיו כוו־ נותיהם כנות ככל שיהיו. א־פוליטיות אינה ערובה נגד מפלגתיות. יש פי־ תוי רב בפעילות במוסדות סטודנ־ טים לכל שמעוניין בפעילות מפלג־ תית. המפלגות הבוהות בקלתת מתכילות לכשוך עסקנים ברמה נמו־ כה.

הרמה הירודה של עסקני הסטו־ דנטים והפוליטיזציה בהתאחדות בל־ טה בוועידת הסטודנטים האחרונה. האבקויות, בכות, כיבוי אורות ות־ הוק הוטי רמקולים אינם חריגים ב־ הווי הסטודנטים. רק לא מזמן נקטו בשיטות דומות ראשי הסטודנטים ב־ אוניברסיטת בר־אילן, כאשר החליטו על פלישה לאולמות הנהלת האוני־ ברסיטה ושיחרור עכברים כורעים מהמעבדה לביולוגיה במטרה להחריף את שביתתם.

שיטות של אליבות ילדותיות חדרו השנה לאגודות הסטודנטים, שהיו קליטות להשפעות הקמפוסים בחוץ לארץ. שיטת פיצוץ ועידות אומצה על־ידי סטודנטים זו השנה השניה כאמצעי למניעת בחירות בלתי רצו־ יות לצד כלשהו. דומה כי עסקני ה־ סטודנטים נוטים בהדרגה להיהפך להלדרוח של „הכל כשר", כדי ל־ שאת חן בעיני המפלגות.

העילה לפיצוץ הוועידה היתה חי־ לוקי דעות בין אנשי המערך בבצי־ גות ירושלים לבין אנשי גח"ל בקשר להלוקת כרטיסי־ציר. המשלחת היר־ שלמית, המייצגת את הסניף הגדול ביותר של ההתאחדות, כללה שלושה צירי המזוהים עם גח"ל, המערך ר קבוצת פוזה. שני הצירים האחרונים דרשו כי יינתנו להם גם 15 הצירים של גח"ל או לפחות חלק ניכר מהם, בטענה כי נציגי גח"ל בסניפים עשו קנוניה ובחרו צירים, שיבטיחו בחי־ רותו מחדש של רוני מיליקובסקי (גח"ל). המועמד הירושלמי מטעם המערך הוא צביקה גורן ואנשי ה־ מערך הסיתו כי הצירים שיינתנו ל־ גח"ל במקלחתם יכריעו את הכף לטובת מיליקובסקי.

האשמות הדדיות

שלושת יושבי הראש של ירוש־ לים לא הצליחו להגיע לרשימה מוס־ כמת של צירים ומבקר ההתאחדות (גח"ל) החליט על חלוקה שווה של הצירים בין יושבי הראש. אנשי ה־ מערך וש"ח מירושלים ומתל־אביב הגיבו בצעקות ובמכות והפריעו ל־ מהלך הוועידה. בעקבות זאת התכנסו ראשי האגודות הקטנות — באר־שבע (המערך), סכבינון (בלתי מזוהה), חי־ פה (שמאל) ובר־אילן (דתיים) — ותבעו מהירושלמים להגיע להסדר ביניהם או לפרוש מהוועידה. משגב־ רו המהומות ואי־אפשר היה יותר ל־ קבל החלטות, פרשו צירי האגודות הקטנות. הוועידה פוצצה. אנשי המע־ רך הירושלמים השיגו את מטרתם. בעוד כשבועיים ייערכו אצלם בחי־ רות חדשות, ויש סיכוי טוב שיסתיי־ מו בנצחון המערך. בוועידה המחו־ דשת לבחירות מוסדות ההתאחדות יזכו בהם בכל 45 הצירים.

האשמות הדדיות על כוונות מוק־ דמות לפיצוץ הוועידה הן אפילוג מוכר של כל ועידה מפוצצת. כל צד טוען כי עשה כל שעשה לטובת צי־ בור הסטודנטים בכללותו, לפי כל כללי המשחק המקובלים על מנהיגיו במפלגות, ואלה שולחים אליו כב־ טים פטרונים בעתידם. בניגוד ל־ מתרחש בקמפוסים באירופה ובאר־ צות־הברית, עסקני הסטודנטים ב־ ארץ לא רק שאינם ביקורתיים כלפי הממסד, אלא מעתיקים את שיטותיו הפסולות בקנאות ועוד משכללים או־ תן. הציוקי של הצעיר תודעה דמו־ קרטית במוסדות הסטודנטים, להי־ סות לעשות הון פוליטי וגרעונות על־ ידיות מבליע פעילותם הישרה של מפסים ומשחית את עסקני הסטודנ־ טים עוד בהיותם נכנסו לחיים הפו־ ליטיים במדינה.

דיונים שטחיים

הא־פוליטיות המלאכותית של הת־ אחדות הסטודנטים כפתה על הוועי־ דה לעסוק בענייני פנים מקצועיים

רוני מיליקובסקי

בלבד והקנתה לה צביון רדוד. וע־ דת החוץ גיבשה תקנון חדש. ועדת איסתא"א (איגוד סטודנטים לתיור אק־ דמי) החליטה על שינויים בתקנון איסתא"א וועדת הכספים דנה בדרכי העברת המס השנתי להתאחדות ו־ שכרם של בעלי תפקידים. הוועדה לבעיות חברה בישראל ביקרה את דיוניה בבעיות עדתיות ולא חרגה מהחלטות הקשורות לשיעורי־עזר של הסטודנטים בעיירות פיתוח ובפרוי־ רים ולמכינות לעולים באוניברסי־ טות. ברגע שהסילו הסטודנטים וקטו על דיונים עניינים בנושאים פולי־ טיים חברתיים, לא היה כנוס כחי־ כותים שטחיים והמאבקים מפלגתיים זולים.

תופעת הניתוק של עסקני הסטו־ דנטים מציבור הסטודנטים ידועה גם למפלגות, שמחנכות את צעיריהן לדאוג בראש ובראשונה לעבדת כוח, שניתן יהיה להפעילה בבוא הזמן מ־ בחינה פוליטית. יחסי הכוחות המפ־ לגתיים בהתאחדות אינם משקפים ב־ מדויק את המתרחש בקרב הסטודנ־ טים, אבל הם מעידים על נטיה מסוי־ מת לכיוון של אופוזיציה וקיטוב מפלגתי.

הסטודנטים הישראלים אינם בחו־ לים במימסד, אבל מאז 1967 החולש כוחו של המערך באגודות הסטודנטים וגבר כוחם של גח"ל ומפ"ם. הקיטוב מתגון יותר לקמפוסים באירופה, ה־ נקרעים בין פאשיסטים למאואיסטים וטרוצקיסטים. הישראלים אינם חור־ גים מהסקלה של הממסד המפלגתי. הם רק מימינים ומשמאלים מהמפ־ לגה השלטת, והוכח כי המערך נלחם בוועידה זו להחזרת עטרתו.

הפעילות המפלגתית הגוברת ב־ מוסדות הסטודנטים ניזונה במידה רבה מהאדישות הפוליטית היחסית של ציבור הסטודנטים. חוסר האיכ־ פתיות של הסטודנט הממוצע כלפי אישיותם של מנהיגיו, פותח מרחב לפעילות מפלגות בקמפוסים. א־פו־ ליטיות מוצהרת סוללה את הדרך ל־ מפלגתיות סמויה, ומונעת מהסטודנ־ טים להתמודד עם הבעיה הדמוקר־ טית כיצד להיות פוליטיים — מה שהוא בלתי נמנע — בצורה הוגנת ומייצגת את כלל הסטודנטים. ומה שיותר חשוב: כיצד לעורר את ה־ סטודנטים לפעילות פוליטית וחברתית צעירנית?

המאבק על האוקינוס ההודי (ב')

זכויות עגינה לבריה"מ

מטרת הרוסים — לקצר את הנתיב הימי למזרח הרחוק

מאת הנסון בולדווין
מיוחד ל„הארץ"
מ„ניו־יורק טיימס"

כותב המאמר היה שנים רבות הפרשן הצבאי של „ניו־יורק טיימס".

פרק חדש בתולדות האוקיינוס ה־ הודי נפתח זמן רב לפני שמלחמת וייטנאם החלה להצטמצם ולפני מל־ חמת הודו־פקיסטאן.

עם לידתה של בנגלה־דש נכנס למפרץ בנגל כוח משימה ימי אמרי־ קאי של הצי השביעי כשבראשו נו־ שאת המטוסים הגרעינית „אנטר־ פרייז". בכך נתכוונה ארה"ב להודיע ברבים על העניין שיש לה במתרחש מזרחה מתעלת סואץ ומערבה מסינ־ גאפור.

אך לא היה זה ביקורה הראשון של „אנטרפרייז" באוקינוס ההודי. שנים רבות ניתן היה להבחין בדאג־ תה של אמריקה לקיום נוכחות בזירה זו, גם אם הנוכחות היתה מוצנעת. מה התרחש לאחרונה? — הגברת קצב האירועים.

אין טעם עתה לנסות ולהתחקות מי עשה את הצעד הראשון ומה היה אותו צעד. למעלה מ־20 שנה הח־ זיקה ארה"ב כוח ימי המורכב משלוש אוניות מלחמה במפרץ הפרסי, ככוח משימה מזרח־תיכוני. עוד בשנים 1957—1958 נהגו הרוסים לשגר או־ ניות למחקר הימי לאוקיינוס ההודי. בשנים 1966 ו־1967 ביקרו באזור זה אוניות המלחמה הסובייטיות הרא־ שונות ומאז 1968 מקיימת בריה"מ נוכחות ימית כמעט מתמדת.

על אף המרחק הגדול מוולאדיווס־ טוק והדרך הארוכה סביב כף התקוה הטובה מבסיסי הצי הסובייטי בים הארקטי, הבלטי והים השחור, מחזי־ קה בריה"מ בקביעות באוקיינוס ההודי כוח ימי המורכב מ־10 אניות מלחמה וספינות־עזר, אניות המצוי־ דות במתקנים לבילוש אלקטרוני וכן צוללות, מהן המופעלה בכוח גרעיני, אניות הספקה, ספינות מיכל, אניות סיור ומשחתות וכן כלי שיט אמפיביים, כשכלי השיט מתחלפים מדי פעם, אך הכוח הימי נשמר ב־ אורח קבע.

הצי הסובייטי אינו נוהג לערוך ביקורים תכופים בנמלים, אלא בהז־ דמנויות חגיגיות ורשמיות. גם אז ניתן למלחים הסובייטים לרדת לחוף רק תחת פיקוח קפדני. מוסקבה מח־ שיבה את הצגת הדגל הסובייטי על פני הימים ובנמלים הזרים, ויחידות הצי הסובייטי ערכו למעלה מ־50 ביקורים בנמלי אפריקה ואסיה. מאז 1968 גדלה פי שלושה הנוכחות ה־ סובייטית באוקיינוס ההודי.

יחידות הצי הסובייטי מעדיפות להטיל עוגן בריחוק מן החוף, ול־ קבל את האספקה, כגון דלק ומזון, בלב ים ולא בנמלים הזרים. לצורך זה הציבו הסובייטים מתקני מעגן צפים, כגון אלה שהציבו במרחק כ־ 300 ק"מ מאיי סיישל הבריטים, ב־ קרבת האי מאוריציוס, בים הערבי, ואולי גם במקומות אחרים.

הסכמים לזכויות עגינה

בריה"מ חתמה על הסכמים עם ארצות רבות המעניקות לה זכות עגינה בנמלים ומתקנים, בסיסי אויר, זכויות מעבר, מתקני תקשורת וכו'. עם הנמלים האלה נמנים הנמלים ה־ מצריים שבים סוף, הנמל הודיידה שבתימן, הנמל עדן, האי סוקוטרה שבמפרץ עדן, הנמלים ברברה ומוג־ דישיו שבסומליה, מעגן עיראקי שב־ מפרץ הפרסי, בסיס אווירי במאורי־ ציוס, וכן בסיסים בהודו, במפרץ בנגל, בפקיסטאן ואולי גם בקולומבו שבציילון. מערך הבסיסים הסובייטי הזה שלחופי האוקיינוס ההודי, חשי־ בותו עולה בהרבה על זה של הכוח הימי הסובייטי כשלעצמו.

מרבית המומחים תמימי דעים ל־ גבי שני אירועים — אחד שהתרחש לאחרונה והשני שעתיד להתרחש בעתיד — העתידים לחזק במידה רבה את ההשפעה הסובייטית ב־ תחום הפוליטי, הכלכלי והאידאולוגי, ובסופו של דבר גם בתחום הצבאי באזור זה. ואלה האירועים: הנצחון שנחלה בו הודו במלחמתה נגד פקי־ סטאן בעזרת בריה"מ; וביבוש מע־ מדה של בריה"מ בתת־היבשת ההו־ דית; פתיחתה של תעלת סואץ, ה־ עשויה להקל מהקשיים הלוגיסטיים הסובייטיים באוקיינוס ההודי.

כל אלה יקלו על שאיפתה של בריה"מ לסייע לתנועות „השחרור" הקומוניסטיות סביב למפרץ זה ויקצ־ רו את הנתיב הימי הסובייטי בין רוסיה האירופית לבין חבלי רוסיה שבמזרח הרחוק בכ־11.200 ק"מ ויו־ תר.

מס ערך־מוסף: יהיה או לא?

חשש מההשפעה על המחירים

מאת איתן ליפשיץ

מבלי להכנס כלל לויכוח אם צריך או לא צריך להטיל מס על הערך־ המוסף באוקטובר, ניתן לקבוע כי שר האוצר מעוניין עתה לצבע את הענין. מר ספיר טוען כי הוא מחכה עדיין לתגובות הציבור, הוא עדיין רוצה לדעת מה יאמרו בציבור.

אין חולקים על כך שהטלת מס על הערך־המוסף טעונה הודעה ל־ ציבור, מוקדמת ככל האפשר. בניגוד למסים עקיפים אחרים שמרכיב חשוב בהטלתם מהווה עקרון ההפ־ תעה, חייבים הן שלטונות המס הן הנישומים להתכונן היטב לקראת מס ערך־מוסף. השיטה העקרונית ההב־ ירה, למרות פשטותה התיאורטית הופכת למסובכת בעת יישומה, למ־ רות האופטימיות של אנשי המס.

בכל הארצות בהן הונהג המס על הערך־המוסף הודיעה הממשלה על כוונתה להטילו חודשים רבים לפני היכנסו לתוקף. כסף רב הוצא לצרכי הסברה. בכל האמצעים האפשריים. קולנוע (בהולנד הופקו 13 סרטים על המס שהופצו באלפי עותקים, שודרו בתכניות טלוויזיה), טלוויזיה, עתונים, דואר ישיר, שיחות הסברה עם נציגי ארגונים, פגישות בין של־ טונות המס לבין נישומים, הדרכת רואי־חשבון, מנהלי חשבונות ויוע־ צי־מס.

אצלנו יודעים על חלקה המכריע של ההסברה בהצלחתה של שיטת המיסוי החדשה, אולם ידיהם של אנשי מינהל ההכנסות כבולות מפני שאין החלטה. הרצון לעמוד על הל־ כי הרוח בציבור לקראת הטלת המס הוא נכון, עקרונית, אולם הפיכתו ממשאלה למעשה טעונה מגע הדוק עם הציבור ומגע כזה בינתיים מוג־ בל מאד.

ישנו הבט נוסף של הפראזה „אנו מחכים לתגובות בציבור". אין בשום מקום ציבור נורמלי שיקבל בתשו־ אות הידד ובמחיאות כפיים שר אוצר שיודיע על כוונה להטיל מס חדש. ואין הציבור הישראלי יוצא מכלל זה. אולם כאן נותן שר האו־ צר לציבור, ובעיקר לדוברים, פרי־ וילגיות שאינן משתמעות בהכרח מרצונו הלגיטימי ללמוד את תגובות הציבור.

השר אינו מביע את דעתו, לא לחיוב לא לשלילה. הוא טוען כי מנגנון המסים אינו מוכן עדיין כ־ ראוי. הוא אינו לוקח בחשבון את ההכנסות הצפויות מן המס החדש לא בהצעת תקציב המדינה ואפילו לא בתקציב הלאומי. הוא אינו מב־ צע חלקים אחרים ברפורמה במסוי שהוכנה על פי הזמנתו. הוא משהה את ההחלטה במשך חדשים.

והציבור שרואה לפניו שר אוצר שבניגוד לנוהגו מהסס ומתחמק מ־ מתן תשובה חד־משמעית, תוקף ל־ לא הרף את המס המוצע.

התוצאה: העמקת הספיקות — ב־ משרד האוצר ובציבור — לגבי כדאי־ יות הטלת המס החדש.

מה בעצם מעכב את ספיר מלהח־ ליט. עיקר חששו של שר האוצר נובע מהערכותיהם השונות של ה־ כלכלנים על הצפוי במערכת המחי־ רים. כלכלנים בממשלה ומחוצה לה אומדים את עליית המחירים הנוב־ עת מהטלת המס בין שבעה ל־20 אחוזים. אנשי האוצר, ובעיקר כל־ כלני מינהל ההכנסות, טוענים כי אין כל סיבה, ועל כל פנים אין כל הכרח שרמת המחירים תעלה במלוא שיעור הטלתו של המס על הערך־ המוסף.

כנגדם טוענים כלכלנים, ובעיקר אלה הטוענים לייצוג מעמד הפוע־ לים, כי לא רק שהמס יתבטא במלו־ או ברמת המחירים אלא הטלתו תשי־ מש הזדמנות לעליית מחירים מעל ומעבר לשיעור שייקבע.

אין כל שיטה להוכחת הגירסות השונות מלבד תצפית על נסיונם של אחרים ובשיטה זו יכולים כל מכי־ ני האומדנים להוכיח את גרסותיהם. היו ארצות בהן המדד עלה במלוא שיעור הטלת המס, היו ארצות בהן המדד עלה יותר והיו גם כאלה ש־ פחות. שר האוצר נוטה כנראה לת־ מוך בגירסה הפסימית של עליית ה־ מדד בשיעור מקביל לשיעור המס ואף למעלה ממנו, ואם המחירים כך הרי גם השכר כך וכן הלאה וכן הלאה.

ההשפעה על המחירים היא כנראה המדאיגה ביותר את שר האוצר. אך בהעדר ההחלטה לכאן או לכאן מת־ עלם מר ספיר מן העובדה שלמס על הערך־המוסף יש כבר השפעה ישירה על רמת המחירים ודאי גם השפעה עקיפה על המגעים על ה־ שכר. למשל, קבלנים המוכרים די־ רות, כבר לוקחים בחשבון את המס. מוכנים כבר היום עם סעיפים מתאימים. יצרנים שונים שמתכננים את פעילותם לטווחים בינוניים ו־ ארוכים, ודאי כבר לוקחים בחשבון את השפעתו הצפויה של המס. הצי־ פיות להתיקרות לאחר הטלת המס, גורמות להקדמת קניות של פריטים רבים.

אשר להשפעה על מערכת־השכר קשה להניח כי כאשר הכינו עסקני האיגודים המקצועיים את תביעותיהם האסטרונומיות, לא לקחו בחשבון אפשרות של הטלת המס באוקטובר וזאת ללא כל קשר עם הכרזתו של מר בן אהרון כי אם יוטל המס יראו השכירים את עצמם חפשים לדרוש עוד. כך שבין אם רוצה האוצר אם לאו, השפעתו של המס כבר קיימת ודווקא בחלקיה השליליים.

הודעתו של שר האוצר בכנסת, לפני מספר שבועות, כי דחה את מועד ההחלטה ביחס למס על הערך־ המוסף נובעת גם מאי־הוודאות והע־ רפל האופפים את הסכמי־השכר. אם אמנם ישבירו ההסכמים את רצו־ נו של מר ספיר, דבר שנראה בשלב זה בלתי מתקבל על הדעת, יתכן שלא ייאלץ בשנה זו להגדיל את תקבולי הממשלה — היינו להעלות מסים — ואז תידחה הטלת המס ל־ תאריך כלשהו אי אז לאחר הבחירות.

אך אם תישבר חזית השכר, המחי־ רים יחלו לעלות בפראות ונוסף לכך לא תעמוד הממשלה בתקציב שהור־ כב ויידרשו מקורות נוספים ומימון תקציב נוסף, ודאי תפול החלטה חיו־ בית על מס ערך־מוסף וביצועה יהי־ ה נחפז ופזיז תוך ויתור על שלבים חשובים בהערכות המשותפת של ה־ אוצר והציבור לקראת הפעלת שיטת המסוי החדשה.

יהדות איטליה דועכת

נהירה של יהודים למרכזים הגדולים ברומא ובמילאנו

מאת חולדה ליברנומה
סופרת „הארץ" באיטליה

רומא

לפי סטטיסטיקה שבידי ארגון ה־ קהילות היהודיות באיטליה יש כיום בארץ זו 36 אלף יהודים, כמחצית מספרם ערב מלחמת העולם השניה. כרבע הכחוד בשנות השואה, רבע עלה לישראל או היגר לארצות אח־ רות. הילודה הנמוכה ונישואי תע־ רובת הם גורמים חשובים בתהליך חיסול הקהילות, מהן בעלות מסורת מפוארת וארוכה (כפאראה, באנ־ קונה, פאדובה אנקונה).

ברבות מערים אלה חלה ירידה כלכלית לעומת מרכזים אחרים, עשירים יותר. ערי החוף האדריאטי (ונציה וטריסטא בכללן) מתקשות בפתרון בעיותיהן הכלכלית והיהו־ דים המקומיים, ברובם סוחרים ו־ בעלי מקצועות חופשיים, נוטים לע־ זוב ולהתבסס ברומא ובמילאנו בהן קיימות שתי הקהילות הגדולות ב־ איטליה, היהודיות שמספר אנשיהן גדל בשנים האחרונות (9500 במי־ לאנו, 15 אלף ברומא). מבחינה יהודית יש בכך יתרון שכן בקהילות הגדולות קיימים בתי ספר יהודיים וחיי קהילה פעילים יותר וניתנת ה־ אפשרות להילחם בהתבוללות.

יהודים מצויים עוד היום ברבות מערי איטליה, בעיקר במרכזה וב־ צפונה אך ברובן במספר קטן: 400 באנקונה, 86 באלסנדריה, 300 ב־ בולוניה, 150 בפאראה, כמאה ב־ מנטובה, 80 במראנו, 200 במודנה, 220 בפאדובה עירו של הרמח"ל, 60 בפארמה, 200 בפיזה, 75 בחרצ־א־ לי, 140 בארוונה, כאלף בליבורנו, 500 בנאפולי, 800 בטריסטא, 800 בוונציה. בפירנצה ובטורינו כ־ 1300 בכ"א. בעוד קומץ יהודים יו־ שבים בערים רבות אחרות מגורי־ ציה, לסירקה מקאלאה לפרוזינונא שמדרום לרומא. מניחים שאם ימ־ שך התהליך הנוכחי יהיו בעוד חמ־ שים שנה שתי קהילות יהודיות ב־ איטליה, ברומא ובמילאנו.

נישואי תערובת ובעיית הילדים

היסולן האטי של קהילות איטליה קשור לא רק בהגירה, במעבר ל־ קהילות חשובות ובילודה הנמוכה, אלא גם בנישואי תערובת. לדעתו של הרב אליה רפאל טואף, רבה הראשי של יהדות איטליה, חמורה מאד בעיית נשואי תערובת בקהי־ לות הקטנות, מפני מספרם המועט של הצעירים (בבולוניה חל שיפור קל משהחלו נהרים לאוניברסיטה העיר כאות צעירים ישראלים ללי־ מודי רפואה).

אך לדעת הרב טואף ריבוי נשו־ אי תערובת אינו רק תוצאה של קהילות קטנות (גם בעבר רבות מקהילות איטליה היו קטנות), אלא העדר בסיס תרבותי ודתי איתן וכן בהשפעה הישירה וההקיפה של תנועת המחאה שפשטה בנוער באי־ טליה. הקשר ההדוק למשפחה, ש־ שמר על גחלת היהדות בעבר, הו־ לך ומתרופף בעיקר בחוגים שצעי־ ריהם נוטים לתנועות שמאל קיצו־ ניות (המביאה פעמים אף לתמיכה במאבק הפלשתינאי נגד ישראל). אותו נוער יהודי הנמשך לשמאל הקיצוני, ובו רבים מהצעירים ומה־ מוכשרים שבצעירי הקהילות, נוטה לקבל את הגירסה שהיהדות וישראל הם במידה מסויימת חלק מאותו עו־ לם שיש לשנות את פניו.

ראוי להדגיש שהסתפות בזרם הכללי אם היא ניכרת (ומתבטאת בנישואי תערובת או נישואים אז־ רחיים) בין שהיא הדרגתית ומצ־ טה, אינה קשורה בשום פנים ברג־ שי נחיתות שהיו נפוצים בקהילות במרכז־אירופה והביאו להתבוללות שמרצון. היהודי האיטלקי הממוצע אינו בוש בדתו ובתרבותו אפילו ידיעותיו בהם מעטות. נהפוך מזה, לא אחת הוא מביע את גאוותו ב־ עמדת רבים מאחיו בחיים הפולי־ טיים, הכלכליים והתרבותיים של המדינה (די להזכיר מה רב מספ־ רם של היהודים בין חשובי הסופ־ רים האיטלקים — קארלו ופרימו לוי, מוראביה, נאטליה גינסבורג, באסאני ואחרים, שכל נער אוהב־ ספר שמע עליהם) שאינה עומדת בכל יחס למספרם הקטנטן בקרב האוכלוסיה.

בקהילות הקטנות רוב ילדי נשו־ אי התערובת נטבלים לנצרות ואוב־ דים לעם ישראל. לא כן בקהילות הגדולות. בגיטו ברומא נשואי תע־ רובת אינם ידועים כלל. מחוץ ל־ גיטו רבים המקרים שהאב היהודי קובע דת הילדים בעוד שהאם הנ־ כריה נכונה לטבול את ילדיה ל־ נצרות.

הרב בלגראדו רבה הראשי של פירנצה, הביא לדוגמא את קהילות טוסקנה ובראשן ליבורנו ופירנצה. כמעט כל ילדי נשואי התערובת הם יהודים. הילדים הולכים לבתי ספר יהודיים ואמותיהם הנכריות לוקחות לא אחת חלק בפעילות בתי הספר ובאות לבית הכנסת בימי החגים. ידועים מקרים של נשים קתוליות השומרות על הפסח למען ילדיהן היהודים.

מעטים מתגיירים ומעטים מתנצרים

האם קיימים מקרי גיור, שאלתי את הרב טואף. מדי שנה פונים לר־ בה הראשי של יהדות איטליה 350—400 נוצרים המבקשים להת־ גייר, אך הוא מקבל רק כאחד אחד מהם מחשש אופורטוניזם או העדר גישה דתית מתאימה. גם בשאר קהילות איטליה החשובות, מעטים מאוד הגרים וכמספרם מספר הי־ הודים המבוגרים הנטבלים לנצרות.

דברי ימיה הארוכים של יהדות איטליה, העתיקות ואולי העתיקה שבקהילות אירופה, גרמו לכך שאף בקהילה זעירה נעשה מאמץ כן לשמור על גחלת היהדות. אם לא באמצעות בתי ספר (הקיימים ברו־ מא, מילאנו, פירנצה, גינואה, לי־ בורנו וטורינו) הרי באמצעות תל־ מודי־תורה. ברוב הקהילות קיימים ארגונים ציוניים ופועלים מוס־ דות הקהילה.

פעילות זו, קשרי משפחה הדוקים ודאי לא פחות מאלה ההתעוררות הלאומית הרבה כאן מלחמת ששת הימים, הם הגורמים לכך שקצב חי־ סול הקהילות אינו גובר וכי העליה לישראל גוברת בעיקר בין צעירים.

(מאמר ראשון בסדרה)

העולם נחלץ להצלת הביוספרה

בישראל מועטה הדאגה לטיבה של סביבת האדם

מאת ח"כ יוסף תמיר

בקרוב תחוג המדינה 25 שנה ל־ יסודה. בה כיונה גדלה האוכלוסיה פי הכישה. קליטת ההמונים נעשתה תוך אילתורים, ללא תכנון בתחומים של בינוי הערים, התעשייה, תיעוש, הרחקת הפסולת (הבוצה והתעלות). המאמץ הגדול של פיתוח עירוני, תעשייתי, חקלאי נעשה בלי לבדוק תוצאותיו והשפעותיו על האדם ו־ סביבתו, כתוך הרות פרועה. כאי־ לו היינו אנו בראשית המאה ולא בסופה, כאילו לא שמענו על הרעלת הקרקע ומי התהום, זיהום האוויר, על הכחדת הכים, הנהרות והים. בסופו של דבר יסגם ביקרים שהפי־ תוח אינו אלא נביבה לכלכלית, חבר־ תית, הרס הסביבה והשחתת עיקרי הערים.

הזקה של חברת החשמל

דוגמאות אינן חסרות: קונצרן דלק החליט לפני כשלוש שנים להקים בכעלי זיקוק בלב אילת. ועדת ה־ פנים של הכנסת התערבה ומנעה הגשמת התכנית, אחרת היתה אילת, פנינת המדבר, עיר הקיט והנופש, רואה 365 יום בשנה עשן וגזים עולים מארובות המפעל. הממשלה והרשויות המקומיות אישרו התכנית. העברה למקום אחר עלתה למדינה כ־1.5 מיליון ל"י.

הממשלה, בעידודה הסמוי של עי־ רית תל־אביב, ניהלה לפני חמש שנים מאבק איתנים בכנסת כדי לב־ נות את תחנת הכח רדינג ד'. ה־ תחנה קמה בלבה של העיר הגדו־ לה. אחד ממהנדסיה הבכירים של חברת החשמל סיפר לי עתה, כי ראשי החברה התעלמו מגורמי הזי־ הום ומפגעיו משום בורותם בנושא. במושגים בני־זמננו של הגנה על הסביבה, בניית תחנת־כוח גדולה בלב העיר גובלת בפשע. נימוקם של ראשי העיריה היה פשטני: יוב־ טחו 400 מקומות עבודה לתושבי תל־אביב. הנזק כיום לכלכלתה של העיר, לתיירות, למסחרה ולתדמיתה — אין לו שיעור. על הנזק הבריאו־ תי — למותר לדבר.

עירית אשדוד לא נהגה אחרת ב־ שעה שתכננו את תחנת „אשכול ג'". העובר בכביש המוליך לאשקלון יראה את אשדוד סבולה, רוב ימות השנה, בעננה כבדה והאיימת של עשן שנפלט מארובות התחנה.

חברת החשמל הקימה את תחנו־ תיה במפרץ־מערב לערים חיפה, תל־ אביב ואשדוד, בשעה שידוע כי רוב הזמן נושבת הרוח מצפון־מערב — דרומה ומזרחה. כך נושאת רוח זו את הפליטה ישירות אל בתי־ מאות אלפי יושבי הערים. איש בחברת החשמל — או בממשלה — לא הי־ רהר שיש לבנות את התחנות מדרום לערים הגדולות.

קדמונינו כבר ידעו סוד זה. הם קבעו: „אין עושים בורסקי, אלא למזרח העיר". ר' עקיבא אמר: „של־ כל רוח עושים — חוץ ממערבה".

משום מחדלים שכאלה ואחרים מוצאים את עצמם תושבי באר־שבע נושמים אוויר מורעל ומזיק שנפלט ממפעלי „מכתשים", המופעלים ב־ סמוך לבתי מגורים. ישובים בגליל המערבי סובלים קשות מהכלור של „פרוטארום" הבנוי בקרבתם. יש אי־ לה הזוף אשקלון צפויים להשחתה גמורה מנבלי הנפט התוח המכליה. כאילו אי־אפשר היה לתכנן המי־ קומים בצורה אחרת.

הרשימה ארוכה. הסיכום: רק ב־ אחרונה חל מפנה בתכנון הפיזי של הארץ, כדי למנוע פגיעות נוספות.

חובת הממשלה

מבקר המדינה אומר בדו"ח האח־ רון שלו, כי „החיים בצוותא בסבי־ בה צפופה כלולים בציות בחברה המודרנית" והוא מגדל, בהגדרות שליליות, את ההתפתחות הסביבתית ... מצביע את הממשלה על „מעשי ה־ שלטונות התפסים מקום מרכזי הן בתחום השדה הן בתחום החברתי. דו"ח המבקר הזכיר את תופעת הד־ התפתחות בת־זמננו וקבע: „ראוי לתת את הדעת על הנושא בכללותו".

בספר התשובות לביקורת, שחתם עליו שר האוצר והונח על שולחן הכנסת, מטפל השר פ. ספיר בכל. ברם, אף מלה אחת בנושא הגנה על הסביבה. נדמה לי שהדבר קרה פשוט מהעדר תודעה ומידע.

סגן ראש הממשלה יגאל אלון, שהוא ער לבעיות האקולוגיות, אמר לי כי „לא ניתן לפי שעה לכונן משרד חדש — משרד לאיכות הסבי־ בה". הסיבה: יוצר צוואר־בקבוק שלא יותכן לפעול דרכו. יש אמת ב־ תפיסה זו. כאשר תשעה משרדים מטפלים כיום בפיתוח, תכנון, שרו־ תים ונושאים סביבתיים — מתבקש קיקום עתה גורם ממשלתי־מתאם, בעל כושר ביצוע ומוסמך בחוק, זה יהיה צעד ראשון לשינוי המצב.

מתי תעשה הממשלה צעד מעשי בכיוון זה? יתכן שהכנסת תצטרך לכפות רצונה בנידון על הממשלה. בכנסת יש כיום תמימות דעים בין הקואליציה והאופוזיציה שלמפגעי הסביבה, לריחות ורעלים, לזיהומים לסוגיהם — אין גבולות ואין חיץ מפלגתי.

איזור הפוצת מערכות החיים על פני כדור הארץ — הביוספירה — נתון בסכנה חמורה של השמדה הד־ רגתית. המחלה הובחנה והוגדרה. גורמיה — פרעור המאזן הטבעי על פני האדמה.

האומות המאוחדות — ביוזמת שוודיה מלפני ארבע שנים — מכנ־ סות בראשית יוני השנה כנס מיוחד בשטוקהולם. הנושא: האדם וסביבתו. מיד אחרי הכינוס בשוודיה יתכנסו נציגי הפרלמנטים בוינה, כדי ל־ יישם את החלטות שטוקהולם. רוב המדינות ישלחו לכנס האו"ם בדרג גבוה ביותר של שרי־הסביבה או שרי־הפנים. אף ישראל תשתתף בו כשבראש המשלחת יעמוד שר בכיר.

בינתיים קמים במדינות שונות משרדי הסביבה. בבריטניה הוגשה לפרלמנט על ידי השר לענייני ה־ סביבה הצעת חוק להענשה מקסי־ מאלית של מאסר חמש שנים וקנ־ סות — ללא הגבלה! — למרעילי מים. האופוזיציה (סיעת הלייבור ב־ ראשות ה. וילסון) תומכת בחוק. בריטניה עשתה רבות להקל על ה־ ציבור בתחום זיהומי אוויר ונקטה צעדים לטיהור מי התמזה והגנה על הימים והחופים.

יפן — הפרלמנט חוקק ב־1 ביולי 1971 חוק שלפיו נוסדה „הרשות לה־ גנת הסביבה" ובראשה שר מדינה בכיר. ברשות 19 מחלקות וארבעה אגפים ראשיים. יפן מכינה לקראת 1974 מכון לאומי לחקר הזיהומים ולבקרה והדרכה. מאבק יפן לקיום סביבה בריאה הוא מאבק לחיים, מפאת התיעוש הצפוף, הצפיפות ה־ אנושית והריכוזים האורבניים בשטח מצומצם.

בגרמניה מופקדת הגנת הסביבה על משרד־הפנים. לפי חוק חדש ייחשב המזהם הסביבתי כפושע פלי־ לי ויהיה צפוי למאסר עד 10 שנים ולקנסות כבדים. תכנית ממשלת גר־ מניה למלחמה בזיהומים תעלה ה־ שנה 30 מיליון מארק. בגרמניה מר־ חיקים מהכבישים בכל שנה מיליון כלי רכב ומסלקים 260 מיליון טונות פסולת.

בצרפת מתארגן משרד מתאם ל־ עניני הסביבה שהוקם ב־1971 וב־ ראשו השר לשימור הטבע והסביבה. ההחלטות שנתקבלו על־ידי ממשלת צרפת בנידון כוללות: תקציב מוג־ דל, תאום בין־משרדי, תכנון וביצוע של יעדים קצרי־טווח וארוכי־טווח. המשרד החדש נטל חלק מסמכויות משרדים כמו: פיתוח, תעשיה, חק־ לאות, התחבורה, תכנון עירוני.

בארה"ב נעשו שינויים אירגוניים ותחיקתיים פדראליים ומחוזיים, ב־ לחץ דעת הקהל. שום מדינה לא נת־ נה עדיפויות לנושאי הסביבה כשם שנתן להם הבית־הלבן. „הרשות להג־ נת הסביבה" יכולה ב־1972 לרשום לזכותה השגים ממשיים רבים. די לציין שהתקציב השנתי מגיע ל־20 מיליארד דולר. הרשויות המקומיות משתפות פעולה (בארצנו הן אדישות ומנותקות כמעט כליל מהנושא).

ברית המועצות נרתמה באחרונה לפעולה מרוכזת בנושא הסביבה, כי־ שסכנות חמורות מאיימות על הים הכספי, על נהר הוולגה ואתרים רבים אחרים ברחבי רוסיה.

בסקנדינביה שוודיה, הולנד וי־ גוסלביה ומדינות רבות אחרות הול־ כות אף הן בדרך זו.

יתכן שהכינוס העולמי בנושא הג־ נת הסביבה יעורר אף את ממשלת ישראל לקיים דיון בו ולהסיק מס־ קנות. חשוב שהדבר ייעשה בהקדם.

משימה אנושית חסרת־תקדים

כדי לקיים איזון סביבתי חייבת הילודה להיות נמוכה

מיוחד ל„הארץ"
מ„ניו־יורק טיימס"

להלן קטעים מדו"ח המועדון של רומא. גוף בינלאומי החוקר בעיות אקולוגיות. שקיים מספר פגישות באחרונה בבירת איטליה.

אם נטיות ההתרחבות הנוכחית של האוכלוסיה, התיעוש, הזיהום, יצור המזון והידלדלות המשאבים בעולם תימשכנה ללא שינוי, נגיע אל קצה גבול הגידול בכדור הארץ תוך מאה השנים הבאות. התוצאה הסבירה ביו־ תר תהיה קיצוץ פתאומי ובלתי־רסון הן באוכלוסיה הן ביכולת התעשייתית.

אפשר לשנות נטיות גידול אלו ולכונן תוצאה אחרת: מצב של יצי־ בות אקולוגית וכלכלית שאפשר להת־ מיד בו לאורך ימים.

אפשר יהיה לתכנן את האיזון ה־ גלובאלי באופן שצרכי היסוד החומ־ ריים של כל אדם עלי אדמות יסופקו, ולכל אדם תינתן הזדמנות שווה ל־ הגשים את הפוטנציאל האישי שלו.

אם תושבי כדור הארץ יחליטו ל־ חתור לתוצאה השניה, ולאו דווקא לראשונה, הרי ככל שיקדימו לפעול להשגתה, כן יגדלו סיכוייהם.

יתכנו השגות רבות על הטענה, כי גידול האוכלוסיה וגידול ההון חייבים להיפסק במהרה. אך איש לא יטען, כי הגידול החומרי בכדור הארץ יכול להימשך לנצח. בשלב הנוכחי פתוחה עדיין הברירה שהוצגה לעיל כמעט בכל תחום של פעילות אנושית. ה־ אדם עדיין יכול לברר את הגבולות

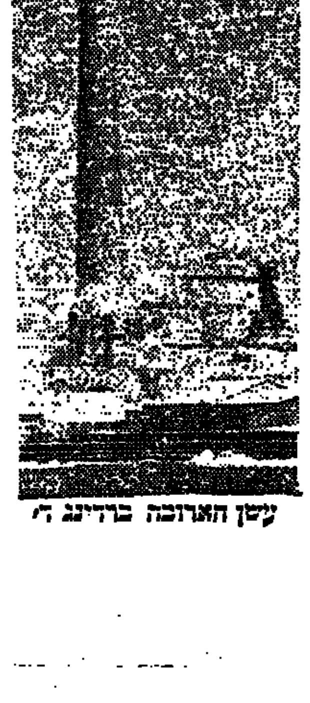

עשן הארובה ברדינג ד'

הרצויים לו ולהחיל מן הברירת, על־ידי החלשת כמה מההליכים החוקים הגורמים לגידול הון ואוכלו־ סיה, או על־ידי הפעלת לחצים נג־ דיים, או בשתי הדרכים יחד. לחצים נגדיים אלה בוודאי לא יהיו נעימים ביותר. בלי ספק יהיו כרוכים בשי־ נויים מעמיקים במבנים החברתי וה־ כלכלי שמאות שנות גידול הטביעום בתרבות האנושות. האלטרנטיבה היא להמתין עד שמחיר הטכנולוגיה יהיה למעלה מהשג־ידה של החברה, או עד שתוצאות הלוואי של הטכנולוגיה בעצמם יבלמו את הגידול, או עד שיתעוררו בעיות שאין להן פתרון טכני בכל אחת מהנקודות הללו תי־ צלם היכולת של האדם לקבוע את הגבולות. הגידול ייעצר מחמת לחצים שאינם פרי בחירתו של האדם. ו־ אלה עלולים להיות גרועים הרבה יו־ תר מאלה שהחברה תבחרם לעצמה.

הטכנולוגיה מסוגלת לבטל את ה־ סימפטומים של בעיה בלי להגיע אל הסיבות שבשורשה. האמונה בטכנולו־ גיה כפיתרון הסופי לכל הבעיות עלו־ לה איפוא להסיח את דעתנו מהבעיה היסודית ביותר — בעיית הגידול ב־ מערכת מוגבלת — ולהניאנו מנקיטת פעולה יעילה לפתרונה.

מאידך, אין כוונתנו לקבוע שה־ טכנולוגיה היא עניין־שוא. או עניין בלתי נחוץ או עניין רע. אנו עצמנו טכנולוגים, פועלים במוסד טכנולוגי. עצם אמונתנו שרבות מההתפתחויות הטכנולוגיות שנזכרו כאן — אמצעי פיקוח על הזיהום, אמצעי מניעה — יהיו חיוניים לעתידה של החברה ה־ אנושית. אם ישולבו בו באמצעים של־ מה מכוונים נגד הגידול.

אחרי רוב דיונים החלטנו להגדיר את המצב של אוכלוסיה קבועה והון קבוע כשיווי־משקל. המונח הון פי־ רושו לצורך זה מכלול השירותים, ההון התעשייתי וההון החקלאי. ה־ הגדרה הבסיסית ביותר של מצב שיווי משקל גלובאלי היא איפוא מצב שבו האוכלוסיה וההון יציבים ביסודם, כ־ שהכוחות השואפים להגדילם ולהקטי־ נם נמצאים בשיווי־משקל מבוקר הי־ טב.

תוחלת החיים

בגבול הקיצוני אי־אפשר כמובן ל־ קיים כל רמת אוכלוסיה או רמת הון בלי סוף, אולם אותו גבול קיצוני רחוק מרחק־זמן גדול כאשר מכל־ כלים בתבונה את המשאבים ואם מרווח־הזמן בתכנון הינו גדול די הצורך.

הבה נבחר כמרווח־זמן סביר את תוחלת החיים של תינוק שיבוא ל־ עולם כאן — 70 שנה. אם יסופקו לו מזון נאות וטיפול רפואי הולם. הואיל ורוב בני אדם מוציאים חלק נכבד מזמנם ומרצם על גידול ילדים, עשויים הם לשאוף כיעד מינימלי ל־ כך שהחברה שאותם ילדים יהיו חלק ממנה תוכל להתקיים לכל אורך קיומם של הילדים.

אם מרווח־הזמן של החברה הוא 70 שנה, רמות האוכלוסיה וההון ה־ מותרות לא תהיינה שונות הרבה מאלו הקיימים כיום. אלא שהשי־ עורים של גידול ותמותה יהיו שו־ נים בהרבה מאלה של היום. כל חב־ רה תעדיף בלי ספק ששיעור התמותה יהיה נמוך, ולא גבוה, שכן חיים ארוכים ובריאים הם כמדומה שאיפה שהיא נחלת כל האנושות.

כדי לקיים שיווי משקל, במצב של תוחלת־חיים ארוכה, חייב אי־ פוא גם שיעור הילודה להיות נמוך.

כן רצוי שגם השקעות ההון וסי־ עורי הבלאי יהיו נמוכים כאחר ש־ ככל שיהיו נמוכים, כן יתמעטו הידל־ דלות המשאבים והזיהום.

דרישות מינימליות

בחירת מרווח הזמן ארוך דיו כדי תוחלת־חיים ממוצעת ארוכה כרצוי, מביאה אותנו למערכת דרישות מינימליות למצב של שיווי משקל גלובאלי. ואלו הדרישות:

* ההון והאוכלוסיה יהיו בעלי היקף קבוע. שיעור הלידות משתווה לשיעור התמותה ושיעור השקעת ה־ הון משתווה לשיעור הבלאי.

* כל שיעורי ההשקעה והתמו־ תה — לידות, מיתות, השקעה ו־ בלאי, — יוחזקו במינימום.

* רמת ההון ורמת האוכלוסיה והיחס בין השתיים ייקבעו בהתאם לערכיה של החברה. ככל שהתקד־ מות הטכנולוגיה תיצור אופציות חדשות, ניתן יהיה לערוך בהן רבי־ זה כמכונת התאמה־מחדש איטית.

מה יהיה טיבם של החיים במצב איזון מעין זה? האם כל חידוש ייחנק באיבו? האם החברה תיגבל בדפוסי אי־צדק שאנו עדים להם כיום בעולם? הדיון בשאלות אלו חייב להתנהל על בסיס המודלים הרוחניים. יען כי אין מודל פורמלי לתנאים החב־ רתיים במצב של איזון. איש אינו מסוגל לחזות אילו מוסדות יבנה האדם לפתח בתנאים חדשים אלה. אין כמובן כל ערובה כי החברה ה־ חדשה תהיה טובה יותר, או שונה בהרבה מזו הקיימת כיום. עם זאת נראית אפשרות, כי חברה שמשוחררת מהבעיות הרבות שגורם הגידול, יתר מרץ והמצאה יעמוד לרשותה ל־ פתרונן של בעיות אחרות. התפתחותה של חברה השוחרת חידושים ופיתוח טכנולוגי המבוססת על צדק ושוויון אפשרית — לדעתנו — במצב של איזון גלובאלי הרבה יותר מאשר במצב הגידול הבלתי־מרוסן בו אנו נמצאים כיום.

המעבר מחברה של גידול לחב־ רה של איזון גלובאלי יהיה כנראה מכאיב ויעמיד דרישות קיצוניות בפני כוח ההמצאה וההחלטה של האדם. אולם רק ההכרה וההיכלנות כי אין דרך אחרת להצלה, מסוגלת לשחרר את הכוחות המוסריים, האינ־ טלקטואליים והיוצרים הנדרשים ל־ הפעלת משימה אנושית חסרת־תק־ דים זו.

בית הספר לטכנאי בזק

שליד משרד התקשורת

ללימוד מקצועות הטלפון, הטלגרף והאלקטרוניקה

נפתחה ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ג

מתקבלים תלמידים מסיימי בתי ספר יסודיים ללימוד במסלול 4½ שנתי — תיכון מקצועי עם בגרות, וכן ללימוד במסלול מקצועי 4 שנתי רגיל — למקצועות טכנאות טלפון, טלגרף ואלקטרוניקה.

לכיתה י' מתקבלים תלמידי כתה ט' של בתי ספר מקצועיים 4 שנ־ תיים.

בבית הספר קיימת פנימיה והתל־ מידים יוכלו ליהנות משכר לימוד מדורג.

* ההרשמה תתקיים במזכירות בית הספר לבזק, דרך חברון ירושלים, טל. 35202—02 כל יום בין השעות 08.00—13.00 (אוטו־ בוסים מס' 6 ו־7).

את מסמכי ההרשמה ניתן לשלוח למזכירות בית הספר בדואר רשום.

המעונינים מתבקשים להרשם בהקדם

هكذا من الأصل

מצוקת הדיור (ה)

תמיכה בבעלי אמצעים

מאת עוזי בנזימן

משרד השיכון נקט מדיניות תמוהה בבנייה על הגבעה הצרפתית

ניתוח צמיחתה של שכונת רמות אשכול בירושלים עשוי לזרוע אור על גורם מרכזי בהאמרת מחירי הדירות בבירה. השכונה שקמה משני עברי הקו הירוק בצפון־מזרח העיר מגלמת תהליכים כלכליים וחברתיים שהשפעתם חורגת הרחק מעבר ל־החומה.

ברמות אשכול בנה משרד השיכון דירות גדולות. זו לראשונה שהמשרד נרתם בירושלים לבניית מאות רבות של דירות בנות ארבעה חדרים בהי־קף של 85 מ"ר ו־98 מ"ר. הוא גם תחם שני אתרים להקמת וילות. היו סיבות טובות למדיניות זו. מעצביה ביקשו למשוך תושבים מעבר לקו הירוק. חשש אז כי הקמת שכונות בצד המזרחי של העיר (שמניעה ה־עיקרי היה מדיני ולא אורבני) תר־תיע אנשים. לפיכך ביקשו למשכם בדירות מרווחות ובתנאים מפתים. לקרוב למאתיים משפחות אף הוצעו מגרשים להקמת וילות. זאת לדעת שירושלים דלה מאד בסוג זה של דיור.

מלבד בתים בודדים המפוזרים פה ושם בשכונות כמו רחביה, טל־ביה, תלפיות ובית־הכרם ומלבד ר־חוב וילות (מכוער כשלעצמו) בשכו־נת קרית יובל לא היו בבירה וילות. בבנייתן ברמות אשכול, במחירים נ־מוכים יחסית (לפני ארבע שנים דובר על מחירים של כ־90 אלף ל"י), ותוך מתן תמיכה כספית ניכרת של הממשלה, יצרה ציפיות חדשות.

בגבעה הצרפתית, הנמצאת עתה בשלבי בניה סופיים, חזר הסיפור על עצמו. בהשראת משרד השיכון הו־קמה שכונה ובה דירות של ארבעה חמישה חדרים. יזמים פרטיים שיל־בו בה גם בנייה משוכללת כמו די־רות מדורגות, קוטג'ים ווילות. ה־הטבות במענק ובמשכנתאות נוחות שהעמידה המדינה לכל מי שהסכים להתגורר מעבר לקו הירוק חלות גם על משתכני הגבעה הצרפתית. כך, תוך שלוש שנים, שיפרו אלפי מש־פחות שאינן אמידות את תנאי מגו־ריהן לאין ערוך. שכונות כרחוקות לכאורה היו לאתרי בנייה מבוקשים מאד. מבחינה זו הצליחה המדיניות שמטרתה היתה למשוך אוכלוסיה ל־מזרח ירושלים. אלא שמטבע הדב־רים היו לה השלכות חברתיות וכל־כליות שהן מרכיב חשוב במערבולת מחירי הדירות כיום בירושלים.

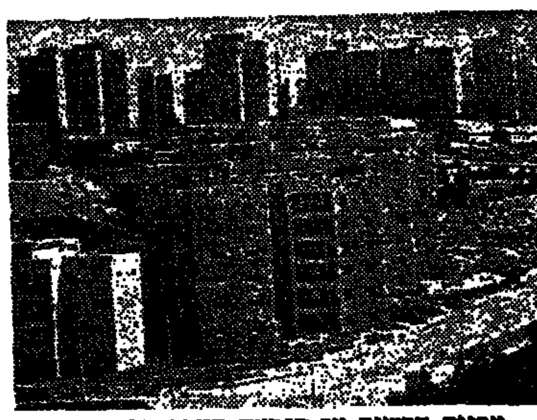

מבנים חדשים על הגבעה הצרפתית

שכן, המשמעות הבסיסית של ה־מדיניות האמורה היא תמיכה כספית ניכרת מכספי ציבור באוכלוסיה ש־אינה עומדת בראש הנזקקים לממון זה.

ברמות אשכול ובגבעה הצרפתית מתגוררים — בצד עולים — אנשים מהמעמד הבינוני — ואף מעליו — שגייסו לפחות את מחצית ההון המקורי, לרכישת הדירה או הוילה מקופת הציבור. משרד השיכון ייעד את 1700 הדירות ברמות אשכול ואת 1300 הדירות בגבעה הצרפתית לסו־גים שונים של אוכלוסיה בהם: עו־לים, פקידי ממשלה שמשרדיהם הוע־ברו לירושלים ותושבים ותיקים ה־רשומים בתוכניות החסכון לבנין ו־מבקשים לשפר את תנאי מגוריהם. יותר מכך, חלק מהדירות הועמדו לרשות חברות קבלניות שנאותו ל־עלות לירושלים לעסוק בבינוייה תמורת רווח נאה מאד. חברות אלו הציעו את הדירות במכירה חופשית במחירים הנצים של השוק. ירושל־מים טובים הצליחו מפה לאוזן ידי־עות על הדירות המוצעות למכירה ברמות אשכול. אלה שהבינו כי ה־גבעות החשופות שממזרח לקו הירוק יהיו שכונות מבוקשות הסתערו על הדירות ורכשו אותן ב־45 אלף ל"י (85 מ"ר), 52 אלף ל"י (98 מ"ר) ו־85 אלף ל"י. המדינה הקצתה מש־כנתאות שמימנו מחצית ממחירי ה־דירות. ערכן היום בשוק (הדברים אמורים ברמות אשכול) כמעט פי שלושה וחלפו מאז שנתיים בלבד. וזאת כאשר מרכיב הקרקע (שהוא אלמנט מרכזי ביוקר הדירות כיום בשכונות המבוקשות) כמעט ואינו קיים בשכונות אלו, שכן קמו על אד־מות מופקעות. עם זאת, הוצאות הפיתוח באדמות הבור מייקרות את המחירים.

מלבד היות משרד השיכון בבחי־נת פרוטקציונר ממלכתי לשכבות מבוססות נקט מדיניות תמוהה שמנ־עה התקשרות של זוגות צעירים עם דירות המצויות בהקמה. כך נוצר לחץ ביקוש מוגבר. אופייני הדבר, בפר־סומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה אין נתונים על היקף הבנייה של משרד השיכון. הנתונים כוללים ממ־צאים על מספר הדירות הניבנות על ידי קבלנים פרטיים. עיון בטבלאות אלו מלמד כי מרבית הדירות הנב־נות על ידי קבלנים פרטיים מכורות. בתקופה שבין 1.10.68 ל־1.7.71 (כ־שלוש שנים) הוקמו בירושלים כ־3800 דירות על ידי קבלנים פרטיים. מהן רק 535 לא היו מכורות בעת עריכת הדוח הסטטיסטי. הוא אינו כולל, כאמור, נתונים על בניית מש־רד השיכון. אך מר צבי גלחמן, מנ־הל משרד השיכון בירושלים אומר כי בימים אלה יוצאו למכירה 2500 יחידות דיור מתוך 6000 שהן בתה־ליך בנייה עתה. כלומר, לרשות משרד השיכון מאגר של 3000 יחי־דות דיור והוא נמנע מלהציען לצי־בור.

חלק ניכר מדירות אלו נועדות לעולים אך מר גלוזמן מעיד בעצמו כי יוצאו עתה למכירה 2500 יחידות דירות לזוגות צעירים. מדוע השהה המשרד עד כה? כלכלנים סבורים כי בכך תרם באופן מכריע להגברת לחץ הביקוש האדיר לדירות ולהאמ־רת המחירים.

יש סיבות — ניהוליות בעיקר — למדיניות משרד השיכון. קשה לו ל־קבוע מראש מחירי דירות. האוצר אינו משריין מראש סכומים שיאפ־שרו לספוג את ההתייקרויות בהוצ־אות הבנייה. משרד השיכון אינו חש את הלחץ שבו עומד קבלן פרטי הזקוק לכספי לקוחות כדי לבנות את הדירות. משרד השיכון נסמך על קופת ציבור גדולה. הוא אינו מודע למעגל הקסמים שיוצרת מדיניות זו. שהרי בעטייה מתייקרות הוצאות הבנייה, מחירי הדירות עולים, ה־מדינה נדרשת לתמוך ביתר הרחבה בנזקקים לדיור וחוזר חלילה. כדאי לזכור עובדה נוספת: חלק הארי של הבנייה הציבורית מתבצע באמ־צעות החברה הממשלתית שיכון ו־פיתוח והחברה ההסתדרותית שיכון עובדים. הראשונה מקימה בבירה 2500 יחידות דיור והשנייה 2200 (מתוך מחזור של כ־6500 יחידות דיור). הרושם שהוא שחברות אלו מזלזלות באפשרות של פשיטת רגל. בתקופת המיתון עמדו נכסי בנין של שיכון ופיתוח בשווי של עשרות מי־ליון ל"י ללא ביקוש והדבר לא אירע לחברה. שיכון עובדים מנהלת משחק של אופציות עם משרד השיכון. ה־משרד זכאי לרכוש ממנה דירות ה־נבנות במימונו. לעתים אינו מממש זאת ואז מזרימה החברה את הדירות לשוק הפרטי ונהנית ממחיריו. כך היה לפני שנה וחצי. קשה לגרוס כי משרד השיכון לא היה זקוק בתקופה זו לדירות.

כאשר הביקוש עולה באופן ניכר על ההיצע יש מחסור בדירות. כאשר כספי הציבור עומדים לרשות משרד השיכון (ולרשות החברות המופעלות על ידו) הוא מרשה לעצמו להפעיל מדיניות שקבלן פרטי לא היה עומד בה בשום פנים. החברות הציבור־יות (שיכון עובדים, למשל) פועלות בלי מיכרזים. את הקבלנים העובדים למענה בוחרת שיכון עובדים — לפי עדות המנכ"ל אברהם עופר — לפי ראות עיניה, על בסיס של היכרות עם קבוצה מוגבלת של קבלנים וידיעת מתח המחירים. כך חוסך עופר הלי־כים ביורוקרטיים וממשש להט בי־צועי.

אך האם אין זו תרומה נוספת למחירי דירות גבוהים? כאשר חב־רות ציבוריות מוכרות דירות שנבנו על קרקע ציבורית במחירי השוק של היום (הנובעים מהתחשבות במרכיב הקרקע היקרה באזורים אחרים) עו־לים המחירים. כאשר עיקר הבנייה נעשית על ידי חברות ציבוריות גדו־לות הן המכתיבות, במידה רבה, את מחירי השוק.

החידה של ג'אנג'אקומו פלטרינאלי

מאת פריץ ראדאץ

שרות „שפיגל" מיוחד ל„הארץ"

חייו יוצאי־הדופן של ג'אנג'אקו־מו פ'אלטרינאלי, יורש־המיליונים הנאה למראה, מספקים חומר גם ל־רכילות של עתונים מצויירים וגם להרהורים רציניים. דומה שרוב ה־עתונים מסתנוורים על־ידי עשרו, שעד היום אין יודעים את שיעורו — רכוש אביו המוצהר לצרכי־מס בשנת 1926, הסתכם ב־600 מליון דולר, אומדנים של היום מגיעים עד למיליארד מארק (כ־1.3 מיליארד ל"י). אך אי־אפשר להתעלם מ־השגיו האישיים.

הקליפה והתוך

מובן שאפשר לספר על פלטרינלי „ספורים" לאין מספר: על סגנון חיים בנוסח של נסיך; על האיש שלא היה מרוצה מן השרות שנתנו לו בבית מלון, עמד וקנה את ה־מלון; או על עובדיו שנפגעו וקראו לו מן הגדה של אגם גארדה, שם נמצאת אחת מחווילותיו (מקום מו־שבו האחרון של מוסוליני): „ה־אדון כהן־בנדיט בטלפון". אפשר גם לספר על רודי דוטשקה שהתארח בדירתו המלכותית כמעט במילאנו. כשארבעה משרתים מגישים לו את הארוחה — בשעה שדוטשקה היה ע־דיין, בלתי־מסוגל כמעט לדבר, בג־לל פצעיו.

אך אפשר לספר זאת גם בצורה אחרת. האיש שקיבל בצל קורתו את דוטשקה חסר־פרוטה לאחר ש־ירו בו, שנתן לו מחסה, דאג לרופ־אים — זה היה פלטרינלי. והאיש שאמנם הגיעו קריאות הטלפון אל חווילתו על נהר גארדה, אך שלא השתתף בהסתערות על רדיפת־בצע על ספרו של כהן־בנדיט — גם זה היה פלטרינלי. „איני מוציא ספ־רים אנרכיסטים, איני אנרכיסט" — אמר לי. זוהי עדות שראוי כי יז־כרוה היום.

הוא היה אדם שאינו הולך ב־תלם, בורגני לשעבר וקומוניסט לש־עבר, ושנא באותה מידה על שתי הקבוצות החברתיות. את כותרת „אוניטה" (הבטאון הקומוניסטי) על „המשוטט־ההיר האידיאולוגי" אפ־שר היה לתת באותיות שמנות גם בעתון השמרני „די וולט" (היוצא בהמבורג). הבורגנות רודפת את ה־בוגדים בה באותה שנאה שרדף סטאלין את טרוצקי. האפשרות ה־אחרונה — רצח.

אין בדעתי לפענח כאן את ה־חידה כיצד מת פלטרינלי. ההתרג־שות בעתונות האיטלקית מוכיחה את המשמעות הפוליטית של „המקרה" לגבי מדיניות הפנים האיטלקית. אף בעיני נראה זה פשוט חרפה להע־לים את מפעל חייו הבלתי־רגיל של אדם זה, אותו הקים בהיותו מיליונר צעיר: קרן פלטרינלי, שה־קימה, הוא ייסדן בצד את „המכון ה־בין־לאומי למחקרים בתחום החברתי" שבאמסטרדם — מרכז המחקר בעל המוניטין לתולדות תנועת הפועלים.

כיום יש במכון הרבה יותר מ־מיליון כרכים, בכלל זה אוסף שלם של כל מה שנכתב בידי מרכס ו־אנגלס ועליהם, האוסף השלם ב־יותר של כתבי ההגליאנים השמא־ליים. אלה הן כמה מתוצאותיהן של נסיעות במשך שנים תוך ציד אחרי ספריות שאבדו, אחרי מהדורות ספ־רותיות וספרים או כתבי־עת. נסי־עות אלה ערך פלטרינלי יחד עם מנהל המכון, הפרופ' דאלבי. בהנ־הלתו של זה גם נוצרו ההדפסות־מחדש של ספרי־מקורות נדירים. עד כה הופיעו 13 כרכים של „רשו־מות" („אנאלי") עם מאמרים בלשו־נות שונות מאת מדענים בכל רחבי־התבל. מ־1948 עד 1956 יצא לעתים בלתי־מזומנות כתב העת „תנועת ה־פועלים".

אין זה כמובן מקרה שהאר־כיון של המכון מצוי באולמיו של מה שהיה לפנים הבנק הפרטי של פלטרינלי, בארמון עתיק של מרכז מילאנו (הקישוט היחיד בו הוא דגל הקומונה של פאריס, שהונף גם ב־עת הלוויה על ידי הצועדים מ־אחורי הארון). את ערכו של האר־כיון אין כלל להעריך. הוא מומן ב־אופן בלעדי מאמצעיו הפרטיים של פלטרינלי (בסך־הכל הושקעו בו כ־4 מיליונים דולר: מאז 1968 זוכה הארכיון בהשתתפויות קטנות של העיר מילאנו). על פי צו שפירסם המיניסטריון לחינוך במיוחד לצורך זה נחשב הוא ל„נכס לאומי", ו־אסור למכרו לחוץ־לארץ.

בהזדמנויות לאין מספר הדגישו המדינה והעיר איזו זכות „למען אי־טליה" קנה לו פלטרינלי בייסוד אר־כיון זה.

במכתב של פיאטרו סאקיה, סינא־טור מטעם הקומוניסטים האיטלקים, אל פרופ' דאלבי נאמר בין היתר:

ההשמצות

„מעציבה אותי צורה בלתי־אוביק־טיבית מסויימת של דיווח העתונות על חיי פלטרינלי. בעיני עתונים רבים חשובים כנראה במיוחד חייו האינטימיים ונישואיו עם ארבע נשים; כאילו לא היו גם לאנשים אחרים — פוליטיקאים ולא פוליטי־קאים — כמה נשים או אהובות. עתונים אחדים אינם מחמיצים שום הזדמנות להעמיד את פלטרינלי ב־אור מפוקפק ונוטים לשכוח אגב כך את תרומתו החשובה לפיתוח התר־בות האיטלקית, לביסוס תנועת הפו־עלים הסוציאליסטית, ולמאבק נגד הפאשיזם והאימפריאליזם.

„מובן שאיני שותף לכל ההשקפות הפוליטיות של אדם מורכב זה ה־מלא סתירות, שאותן פיתח במשך חיים קשים ורבי־מאורעות; אך ב־חיים אלה ממלאים ההשגים החיו־ביים תפקיד כה גדול, שאי־אפשר להעלימם או לשכחם. די לחשוב על המכון שלו, או על הוצאת הספרים".

שמעתי את המשפט הלעגני „הוא רצה להיות צ'ה גווארה של אירו־פה". אפשר להביא לדעתי השוואה מהימנה יותר, המשווה לוילי מינ־צנברגר, המו"ל הגדול ביותר של עתונים וספרים קומוניסטיים בגרמ־ניה לפני 1933, שנרצח בצרפת.

גילויים אישיים של ידיד על המו"ל האיטלקי

„סאנדיי טיימס" הלונדוני, עתון שמ־רני, כותב: „שמא כבר היה פל־טרינלי מת לפני שגופו התפוצץ? כיצד יכלו להתפוצץ על גופו כמה מקלות דינמיט בלי להביא לידי הת־פוצצות את שאר המקלות בעמוד המתח הגבוה? השאלה שיש לשאלה היא: מי מפיק תועלת מפרשת פל־טרינלי? התשובה היא: בוודאי שלא השמאל או אף לא המפלגות המתו־נות".

דברים לאין מספר נשארים סתו־מים: מדוע בשעת טיפול בלתי־זריז בדינמיט נקרע מן „החבלן הבודד" החלק התחתון של גופו; מדוע לא נמצאו במשך שלושה ימים משקפי פלטרינלי, שהיה קצר־ראי מאד; מדוע נמצאו בשתן שלו עקבות של כלורופורם; מדוע קבעה האנליזה של הקיבה: „לא אכל כלום מזה יום אחד"; מדוע לא נמצאו מעולם המפתחות למכונית שעמדה ליד „מ־קום המעשה"?

מוזר כי לואריך שלמחרת יום מותו, בצהרים, קבע פלטרינלי פגי־שה — סודית — בשווייץ עם אשתו השלישית, אינגה, עם בנם בן העשר קארלו, ועם שני נוטריונים. ראיתי את המכתב, הכתוב ביד, שבו נק־בעה פגישה זו: הוא נושא את תא־ריך ה־6 במארס 1972.

אין בדעתי להקדים חקירה או את תוצאותיה; אך האמנם זוהי הצורה המשכנעת ביותר להכין פגישה עם בן־יחיד אהוב מכל, ועם האשה, שניהלה את בית ההוצאה־לאור של פלטרינלי, מפעלו החשוב ביותר? לא מצאתי איש באיטליה המאמין בכך.

לפי „איל ג'ורנו" כתב רג'י דע־ברע, (המורה הצרפתי הצעיר ש־נאסר בבוליביה כחשוד בקשרים עם צ'ה גווארה) שאולי היתה לו על פלטרינלי השפעה פוליטית רבה יו־תר מאשר לכל אדם אחר (מאז הגי־רוש מבוליביה ב־1967 בקשר למש־פט נגד דאברה נע פלטרינלי בצו־רה ברורה לעבר קיצוניות): „ה־ידיעה על מותו העציבה את רוחי, אך למרבה הצער לא הפתיעה אותי בשום פנים. פלטרינלי נפל קרבן לפאשיזם הקם לתחיה, המאיים כיום על כולנו. אך תהיה אשר תהיה אח־ריותם של הקבוצות הפאשיסטיות או של כמה פרסים מסתוריים, לדעתי עומדת מאחורי רצח פלטרינלי — סוכנות הביון המרכזית של ארצות הברית".

עורך־הדין פרדיננד זינאגר מ־שטוטגארט, המומחה הראשון במע־לה בגרמניה לחוקי זכויות מחב־רים והוצאה־לאור, מגיב במכתב ל־„שטוטגרטר צייטונג" על הידיעה של העתון:

„כבר בראשית מארס 1972 דובר על נסיונות של חוגים ימניים קי־צוניים באיטליה להצדיק פעולות משלהם בהתגוננות בפני מעשי אלי־מות, אותם תיכנן כביכול השמאלני הקיצוני פלטרינלי. על פי ידיעתי אני את אישיותו של המו"ל האי־טלקי, את תכונות אופיו ואת הביו־גרפיה שלו, נראית לי כרחוקה מן הדעת הטלת הפצצות ליד עמוד ה־חשמל שגרמה כביכול למותו בידי עצמו. תקופת־הזמן שבה חש פל־טרינלי דחף להתקומם נגד מצאו שלו עצמו, כבר חלפה למעשה. גם הוא נמצא בשלב של התבססות כלפי משפחתו, כלפי ההוצאה־לאור שלו, וכלפי הבנתו את המציאות הפולי־טית.

„איני מאמין בהשתתפות כלשהי של פלטרינלי בהתנקשות הפצצות במילנו ב־12 בדצמבר 1969, שבו מאשימים את פיאטרו ואלפראדו — אף אותו עוד לא בצורה משכנעת. כן איני מאמין בקשר בין פלטרי־נלי להתנקשות בהאמבורג מאפ־ריל 1971 נגד הקונסול הכללי של בוליביה (עליו נאמר כי הוא שהרג את צ'ה גווארה בימי שרותו ה־צבאי).

ג'. פאלטרינאלי

„ג'אנג'אקומו פלטרינלי היה אינ־טלקטואל שמאלני אירופי טיפוסי. אין להעלות על הדעת שהשתמש באלימות נגד אחיו האזרחים תושבי מילנו, אשר בלי הרף השתדל לפעול לטובתם, ושאומרים שהוא עצמו נפל להם עתה קרבן".

כמה זה מו"ל

כמוציא לאור חפש פלטרינלי מק־צוע זה במובנו היפה: כמעורר, כ־יזום, כנושא באחריות, ולא כמוכר של נייר מודפס. ביתו — יותר נכון בתיו — היו מרכזים של החיים ה־רוחניים האירופיים ואף הבין־לאו־מיים. המסיבות אצלו היו לא רק חגיגות של החוג הנוצץ או של נע־רי שעשועים, אלא נתכנסו בהן אנ־שים כמו שאול באלו, ג'יימס בול־דווין, רינאטו גוטוסו או גינתר גראס. אלה היו החברים „שלו", והוא התייצב לצדם כפי שלא עשה זאת כמעט שום מוציא־לאור אחר. להיות נתבע לדין בשל פרסום כתבי־ביו של הנרי מילר או רולף הוכהוט — היה בשבילו דבר מובן מאליו ב־אותה מידה כמו הפסדים בספריהם של בקט ואחרים. לגבי פלטרינלי לא היתה אמריקה הלטינית מורכ־בת רק מצ'ה גווארה ופידל קאס־טרו: מוצאים אצלו את שמותיהם של פואנטס, בורחס או בארגס מאריקאו, או סאנגינאטי, בצד שמו של למפאדוזה (מחבר „הברדלס") ושמותיהם של יבטושנקו, יצחק בבל, פסטרנק. כמעט מעשה נבלה הוא לצמצם אותה אישיות זוהרת — ש־ללא ספק היתה לעתים „משוגעת", אך תמיד מקסימה — לדמותו של הכסיל הצעיר. זוהי תגובת־ההתגוננות של כסילים עשירים.

פלטרינלי לא רק נסע במכוניות קאדילק לבנות — הוא גם היה אדם „מגוחך" מבחינה אינטלקטואלית ו־מוסרית. את מושגיו בדבר התנהגות של מו"ל הוא ניסח בצורה הבאה:

„אנו מוציאים לאור לא מוצרי תצ־רוכת, אלא ספרים הנועדים להש־פיע. הוצאה־לאור זו לא נוסדה כדי להוסיף עוד ענף למפעל תעשייה משגשג, מפני שעלה על רוחו של מישהו הרעיון שאפשר להרוויח כסף גם בספרים. אנטי־פאשיזם היה ו־הנו בשבילנו לא רק ביקורת על האספקטים החיצוניים של התופעה הנאצית־פאשיסטית, מעלותיה ווחד־עותיה, אלא בעיקר החיפוש אחרי סיבה ותוצאה, כאז כן עתה".

מטרה זו שהציב לעצמו, אכן הוש־גה. כמעט ואין להוציא דבר טוב מן הקטלוג של ההוצאה שלו, שהוא בגודל של ספר־כיס. ידוע שהוא הו־ציא את הגל, לנין, מרקוזה, א־דורנו, בלוך ולוקאץ' — אך גם את הביוגרפיה של פרוסט משל פאינטר, ואת הביוגרפיה של ג'ויס משל אלמאן, את ז'והאנדו, ויגדאס, לואיס, לוי־שטראוס, אדיה והרסון, נתאלי סארוט, ויטולד גומברוביץ', פטר האנדקה.

באיזו זכות, בעצם, מגנים להי־טות זו — של אדם עשיר הבנג לחשוב? עשיר וסוציאליסט — בו־גד; עני וסוציאליסט — שודד. כהי, בבקשה, מותר בעצם להיות סוצי־אליסט?

חנויות ספרים שהיו למרכזי ויכוחים

מאמרו האחרון של פלטרינלי פור־סם ב„סאנדי טיימס" במאי 1970 ו־בו הוא דוחה בחריפות את האש־מות נגדו בדבר פעילות אנרכיס־טית וגם משמיע אזהרה מפני הפי־כה ימנית־מיליטריסטית באיטליה. כן, כתב, הוא הוציא את ספרו של מא־ריגלה על לוחמת־גרילה עירונית — האם הואשם בשל כך עמיתו המו"ל הצרפתי או הגרמני (שהו־ציאו גם הם ספרים דומים) בנסיו־נות הפיכה אנרכיסטיים?

הוא פירסם הרבה קונטרסים פו־ליטיים אחרים ופיתח לצורך זה תהליך יצור שמו"לים אחרים הת־קנאו בו. תהליך זה איפשר לו להדפיס ולהביא לחנויות הספרים תוך 48 שעות כתב־יד עד 150 עמו־דים. למערכת זו של הוצאה־לאור השתייכו שמונה חנויות ספרים בנ־קודות „אסטרטגיות" בארץ. „פבלי־שרס וויקלי", כתב־העת הנכבד מאד של המו"לות האמריקאית, מתאר שרשרת זו כלקמן:

„צד יחיד במינו של הנוף התר־בותי באיטליה הוא שרשרת חנו־יות הספרים של פלטרינלי. כל חנות היא פחות בית מסחר לספרים מא־שר להשקפת עולם. כאן מוצאים את צעירי העיר, מפטפטים, משתלה־בים, בהזדמנות אף קונים אחד הס־פרים הפוליטיים או הסוציולוגיים ה־אחרונים. יתכן אף שאי־שם ברקע עלולים המהפכנים המקומיים לדון בתכניתם (המשטרה היתה רוצה לעורר את הרושם ששם הם מתכנ־נים את מעשי החבלה שלהם). אין כל שאלה: אם רוצים לקבל מידע אקטואלי על המחשבה הפוליטית של איטליה, יש לבקר בחנויות הספרים של פלטרינלי במקום בו נמצאות — ברומא, מילאנו, וכו'".

מזרח־ברלין חשוכה בלילות

תנופת־הפיתוח לא מסתירה את העדר שמחת־החיים

מאת אליהו זהבי

ברלין, מרץ.

משהו השתנה בברלין המזרחית מאז מרס 1971. ימי אריך הונקאר (מזכיר המפלגה) שונים מימיו של ואלטר אולבריכט, המנהיג הקודם.

ברכבת מקופנהאגן לברלין, אין מחמירים בבדיקת דרכונים. הקלות והמהירות בה מקבל כל נוסע אשרת־כניסה, כבר אינה מפתיעה. זמן מה לפני כניסת הרכבת לרציף הברלינאי־מי בתחנת הרכבת של ברלין המזר־חית, שלפתי מתיקי מצלמה תוך כוונה לצלם את כלבי־הגישוש המשו־טטים ברציף זה, כשהם מרחרחים מתחת לקרונות, כדי לבדוק בריחה אל המערב. אולם הכלבים שהיו כאן לפני שנה — נעלמו ואינם.

גם בדיקת הדרכונים לפני המעבר אל המערב נעשית תוך התבדחות. נושא הבדיחות — התאמתו של ה־תצלום בדרכון אל בעליו. השוטר, מציץ הצצה חטופה בתמונה וממהר להחתים את הדרכון. כאשר אני שו־אל אותו, מתי תסתיים כל תקופת „בילבול המוח" הזה, הוא משיב לי בגלוי, בנוכחות פקידי המכס: בק־רוב, כך מקווים כולם.

ברלין של ראשית מרס עוברת מיבצע צחצוח יסודי לקראת הפלי־שה הגדולה של תושבי המערב. למעלה מ־100 אלף אזרחי גרמניה המערבית יורשו לחצות את הגבו־לות בחג הפסחא. בבנק שבתחנת הרכבת של גן־החיות במערב ברלין, אינך יכול לקנות אפילו מרק מזרחי אחד. כל הכסף שהועבר מן המזרח למערב נקנה. הסיבה פשוטה: ל־עומת שער רשמי של מרק תמורת מרק, אותו משלם במערב רק 3.2 מרק מערב־גרמני תמורת 10 מרקים מזרחיים.

היינה בדוכן המרכזי

מה יוכלו תושבי מערב ברלין לקנות בחלק השני של העיר? ב־חנות הכל־בו הגדולה בכיכר אלכסנ־דר, אחת מחנויות היוקרה של בר־לין המזרחית, המחירים אינם זו־לים. שיטת המכירה היא כמו ב־מערב. הקונה משלם ומקבל את ה־סחורה בו במקום. שיטת העמידה המשולשת בתור, כמו הנהוגה ב„גום" המוסקבאי, (קניה — תשלום — הנפקת הסחורה) אין לה זכר ב„צנטרום" הברלינאי.

יוקר המחירים בענף ההלבשה — מדהים. איכות הסחורה — דומה לזו שיש בדוכני הרוכלים של שוק ה־כרמל. מעיל רוח נמכר בברלין ב־180 עד 230 מרק, לעומת מחיר של 25־30 מרק בקופנהאגן. שמלה ש־ספק אם אשה תל־אביבית תסכים להגדירה כשמלת בוקר ביתית נמכ־רת ב־90 עד 120 מרק. מעיל פשוט — 210 מרק.

מקלט טלוויזיה מתוצרת מקומית — מחירו בין 1600 עד 2100 מרק (בברלין המערבית — המחיר הממ־וצע 1000 מרק). מכונת כביסה, חצי אוטומטית (ללא מייבש) נמכרת ב־700 מרק. מחירי הספרים זולים בהשוואה למערב. סטודנט אפ־ריקאי הלומד במערב מספר לי כי הוא בא דרך קבע למזרח ברלין כדי לקנות את הספרים הנחוצים לו. ספ־ריו של היינה, בהוצאות חדישות, מוצגים בדוכן המרכזי. מחירו של מילון גרמני — רוסי בכריכה קשה — 7 מרק. תקליטים קלאסיים — 10—12 מרק. גם תקליטים של תז־מורות ג'ז בריטיות ואמריקאיות מו־צגים למכירה.

ברלין המזרחית: אגף בחנות הכל־בו צנטרום

מה שכרו של פועל או פקיד ב־מזרח גרמניה? שוטר הממונה על בדיקת הדרכונים אומר לי, כי שכרו — 900 מרק. מזה עליו לשלם רק כ־100 מרק מס הכנסה. זבן בכל־בו מרוויח כ־1000 מרק. פועל יכול ל־השתכר 1300 מרק. שכר דירה חדי־שה (3 חדרים כולל מאור וחימום) — 110 מרק לחודש. בבתים ישנים — אין שכר הדירה עולה על 30 מרק לחודש. מה מצב הדיור אצ־לכם, אני שואל תושב מקומי הסו־עד לידי בקפטריה של מלון ברלין. הוא מושיט את ידו לעבר תורני עג־ורנים הנראים באופק: „בונים בקצב מהיר, כל יומיים משלימים קומה, תוך שיטה שבוצות משליכים קי־רות בבית בן 12 קומות, ולכל היותר 3 חודשים לאחר מכן נכנסים לדירה גמורה".

סיור במגרש בנייה. מצבורים של חלקי בניין, הכל מתוצב. העגורנים שולפים מתוך המצבור קירות ומר־כיבים אותם כדרך שילד בונה בניין קוביות. שיטת הבנייה הישראלית, בלוקים וטיח וצבע — נראית כאן כבימי כתרגלה. לא הורשתי להכנס פנימה אל כשה הבניין. לדברי אחד ממנהלי העבודה, רק בשנים האח־רונות הצליחו להתגבר על בעיות טכניות שגרמו לעיכובים ולסיבוך. עתה — הכל „כבדרך כמו הכ־אה על פרוסת לחם". בבניה עובדות שלוש משמרות בקצב בלתי פוסק מיום שני בבוקר עד שבת בבוקר.

למי הזכות להכנס לדירות אלו? האם ניתנת עדיפות לחברי מפלגה? ה„לא" אינו משכנע ביותר. לדבריו, מפוני בתים נושנים מימי הקיסר והרייך השלישי זוכים לדירות ה־חדשות. תקופת ההמתנה — לכל ה־יותר 12—18 חודש מיום הגשת בק־שה. משפחות רבות מעדיפות את ביתן הישן בו שכר הדירה נמוך ומותיר כסף לצרכים אחרים. מה הם צרכים אחרים? אני שואל. „נסי־עות נופש, מזון, ריהוט הבית".

להיכן אתה רשאי לנסוע? אני שואל. הוא מונה אתרי־נופש על עשר אצבעות ידו. אתרים אלה כו־ללים נופי הרים וחופי רחצה בבול־גריה, רומניה, הונגריה, פולין, וגם בירות המזרח הקרוב — קהיר, דמ־שק, חארטום...

חברת התעופה המזרח־גרמנית „אינטרפלוג" מקיימת קווי תעופה לכל בירות ארצות הגוש המזרחי, למצרים, סודאן, סוריה. כמו־כן יש לחברה זכויות נחיתה בשבע בי־רות במערב אירופה: פריס, לונדון, אמסטרדאם, הלסינקי, קופנהאגן, אוסלו ושטוקהולם. מחירי הטיסה — זולים כדי מחצית מאלה של חברות התעופה המערב אירופאיות („יאט"ה").

האופרה מלאה

תושבי מערב־גרמניה (כולל בר־לין) רשאים להיכנס לברלין המזר־חית אם רכשו כרטיס טיסה בחברת „אינטרפלוג". בברלין המערבית יש לחברה יותר מ־15 סוכני מכירה. ב־קווי תעופה מברלין למזרח התיכון, יקרים מחירי „לופטהאנזה" פי שלו־שה מאלה של „אינטרפלוג" (פרנק־פורט — קהיר, הלוך ושוב — 450 דולר. ברלין — קהיר, הלוך ושוב — 150 דולר).

ב„אופרה הקומית" עדיין קשה גם היום, למעלה משנה מיום הצגת הבכורה, לקבל כרטיסים להצגת „כנר על הגג". בהודעות של האו־פרה הקומית מצורפים שני כוכבים לתאריכי הצגת ה„כנר". פירוש ה־כוכבים — רק כמות מוגבלת של כרטיסים תעמוד למכירה בקופה. ח־ביבו של היטלר, ריכרד ואגנר, מו־צלח על בימת האופרה. בתכניה של חודש מרס — לוהנגרין.

בכל תחנת הרכבת המרכזית, אינך מוצא אפילו כרזה אחת הקוראה ל„המוני העם במולדת הסוציאליס־טית" להתכונן לקראת מבצע זה או אחר. במגרש החניה בחזית — רק מכוניות מועטות ממתינות לבעליהן. דגמים של תוצרת צ'כית, מזרח־גרמנית וסובייטית. לעומת ההמולה של ה„קורפירסטנדאם" בצידה המע־רבי של החומה, השדרות מתחת ל־תרזות (אונטר — דר לינדן) שו־ממות כרחוב במטולה בשלהי הקיץ. בקצה השדרות — בצד המערבי, מ־ציצים סקרנים לראות מה נשמע במזרח...

התושב המזרח ברלינאי הרגיל נר־אה — אם לשפוט לפי ארשת הפנים החיצונית — שבע רצון בחלקו. ה־בריחות למערב פסקו.

לא תמצא במזרח־ברלין את שמ־חת־החיים שאתה מוצא בבתי מרזח ובדיסקוטקים בצדה המערבי של ה־עיר. אך המסעדות מלאות סועדים מקומיים. מחיר המזון — זול מאשר במערב. בקומה ה־37 של מלון „בר־לין" מקבל את פני האורחים רב־מלצרים בגינוני טכס מופרזים. ערי־כת השולחנות, המפות, תלבושתם ההדורה של הטבחים — כל אלה הריהם העתק מדויק של המצוי ב־מערב העיר.

בקומת הקרקע של המלון — קפ־טריה ענקית. ביום שבת ממתינים בתור משפחות שסיימו זה עתה את קניותיהם בחנות הכל־בו הסמוכה. תמורת 1,25 מרק יכול הסועד ל־קבל „קערת סאריות", או לפי הגיר־סה הגרמנית: מרק של תבשיל אי־חיד. הסועד גודש לקערת ענק מרק סמיך ובו אטריות וחלקי עוף. מחי־רה של מנה בשר עיקרית, נע בין 3 ל־4 מרק. הקפטריה אינה מסוגלת לקלוט את כל הבאים על דלתו־תיה, ויש לווסת את התור על־ידי סגירת דלתות הכניסה לכשצרה.

התושב המזרח־גרמני גאה על הי־שגי הבנייה, על עירו, על הישגי ה־ספורט של מדינתו (עתונה הרשמי של מזרח גרמניה „נויעס דויטשלאנד" מקדיש מדי יום דף מיוחד לספורט). פיצוי לחסימת הגבול מערבה מקבל הברלינאי על־ידי הרשות לחצות את הגבול למדינות מזרח אירופה ל־לא אשרה. מנהל התיירות הפולני טוען כי בחודש ינואר 1972 חצו את הגבול מגרמניה המזרחית קרוב ל־100 אלף תיירים. הגרמני נוסע לבלות את חופשת הקיץ שלו ב־חופי הים השחור (בולגריה ורו־מניה).

ב־29 במרס נפתח הגבול בין שני חלקי ברלין. האזרח המזרח־גרמני לא יעמוד כעני בפתח, המצפה ל־נדבה של האח העשיר מן המערב. כדי למנוע הצפת ברלין במתנות מן המערב, הוגבל ערך המתנה או־תה רשאי להביא התושב גרמניה ה־מערבית ל־30 מרק. (אם ירצה לה־ביא קפה, הרי מחיר ק"ג אחד — 18 מרק).

ברלין המזרחית חשוכה בערבים. חלונות הראווה המוארים מעטים, אין תנועת כלי־רכב פרטיים ברחו־בות, והבעיה אינה למצוא מקום חניה כי אם רכב חונה.

יחס הנוער הברלינאי לישראל — שלילי ביסודו. הויכוחים נגד ישראל — הריהם בדיוק אותם ויכוחים שאתה שומע אצל סטודנטים בבתי קפה בשטוקהולם או בפאריס. הווי־כוח הוא ללא תכלית. כל צד מחזיק בדעותיו.

בולים חדשים:

בול יום הזיכרון תשל"ב

בולי יום העצמאות תשל"ב

(שערי ירושלים II) וגיליון זיכרון*

בול קבר יתרו

יום ההופעה ג' באייר תשל"ב

17.4.1972

השירות הבולאי

• ירושלים • תל אביב • יפו • חיפה • טבריה • נתניה • באר שבע • נהריה • אשקלון

• רחובות • נ.ת. לוד ובבתי דואר

*גיליון הזיכרון ימכר (כל עוד המלאי יספיק) ביום ההופעה בכל אשנבי השירות הבולאי ובמספר בתי דואר כדלקמן: אילת, אשדוד, הרצליה, חדרה, עכו, עפולה, פתח תקוה, צפת, רמלה, רמת גן. לאחר יום ההופעה ימכר הגיליון באשנבי השירות הבולאי בלבד (עד 24.4.72 ועד בכלל).

هكذا من الأصل

הקרב על חומרי־הגלם

צרפת תובעת פיקוח על ייצורם ועל שיווקם

מאת אליהו מאייסי
סופר „הארץ" בצרפת

פאריס

צרפת עומדת לפתוח במיתקפה מדינית גדולה בנושא של שיווק חומרי־גלם המופקים בארצות המתפתחות.

בראשית שנות ה־60 היה „השוק האירופי המשותף" שקוע בוויכוחים בעלי אופי תיאורטי. שתי שאלות עמדו על הפרק:

● האם תיתכן מדיניות חקלאית משותפת לכל ארצות השוק.

● באיזו מידה תיתכן מדיניות משותפת לכל ארצות השוק בתחום הסיוע לארצות המתפתחות.

לפי דיעותה התקיפה של צרפת, נכללו שתי השאלות האלה בפרק הדן בתכנית ההתפתחות לעתיד ב־מסגרת הסכם רומא. לאמיתו של דבר, נכללו שני הסעיפים האמורים בהסכם רומא אך ורק כדי להניח את דעתה של צרפת, שהתעקשה על הכללת הסעיפים כתנאים שלה ל־הצטרפות. שותפיה של צרפת להס־כם רומא קיוו שלאחר הכללת הסעי־פים בגוף ההסכם, אפשר יהיה להורידם בשקט מן הפרק.

מסתבר כי שותפיה של צרפת ב־שוק האירופי לא לקחו בחשבון את יכולתה של צרפת לעמוד בעקשנות על תביעותיה כאשר אלה נראות לה קשורות במדיניותה הבסיסית. עתה קל להבין כי עמדתה של צרפת ב־נידון זה נבעה משיקולים מעמיקים ונוקבים.

כלכלתה של צרפת, בעלת המסו־רת המונארכיסטית הנפוליאונית ו־הדוגלת בהתערבות השילטון המר־כזי בחיי הכלכלה של הארץ, מנוהלת משק קאפיטאליסטי וליבראלי, השו־מר לעצמו תחומים רחבים להתער־בות המדינה.

ההתערבות זו אינה באה להגשים את עקרונות הקפיטליזם, ואינה באה לבסס את שליטתה של שכבה אחת בזולתה. ההתערבות הממשלתית כו־רות את צורותיה ואת מידותיה של פה על המשק שורת תקנות המסדי־רות ההתערבות הממלכתית.

בדומה לארצות רבות, לרבות ארצות־הברית, מהווה ענף החקל־אות תחום להתערבות ניכרת מצד ממשלת צרפת. התערבות זו איפ־שרה לצרפת לכפות מדיניות חקל־אית משותפת, בה התנתה את הש־תתפותה בשוק האירופי, שלא היה מוסיף להתקיים בלי צרפת.

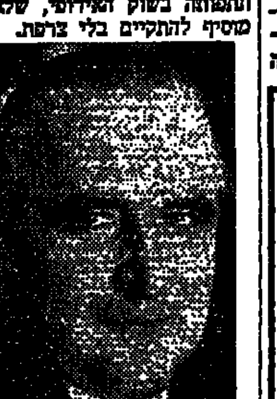

ז'ורז' פומפידו

פומפידו כאילו אמר לשותפיו ב־שוק: „אני פותח את השווקים שלי לצריכה תעשייתית, אם אתם תפ־תחו את שווקיכם למוצרי המזון שלי".

באירופה כולה הופעלו תקנות ה־מכס לפי שיטת ההיטלים, כששי־עור ההיטל מבטא את ההפרש בין מחיר המיצרך בארץ מוצאו לבין מחירו ביותר ארצות השוק המשו־תף. כתוצאה משיטת ההיטלים, פנו יבואני התוצרת החקלאית אל האר־צות החקלאיות הנמנות עם השוק האירופי המשותף, במקום לייבא ממקורותיהם הקודמים. כך למשל, פנו יבואני פרי ההדר לאיטליה, ב־מקום לייבאם מישראל.

הארצות המייצאות ביצרכי מזון הן לעיתים קרובות הארצות המת־פתחות מבחינה תעשייתית. אר־גנטינה מייצאת בשר ותבואה ואו־סטרליה מייצאת צמר, כשם שאר־צות מסויימות של אפריקה ואסיה מייצאות אף הן תוצרת חקלאית.

הנודות המחירים של חומרי הגלם היסודיים בשוקי העולם מושפעת מגורמים רבים, כגון הארצות ה־מייבאות את חומרי הגלם, תנודות בשערי הבורסה וגורמים אחרים, ה־רחוקים מחיי היום־יום של תושבי הארץ המייצאת את חומרי הגלם. מה התועלת בעזרה או במתן הל־וואה מצד ארץ מפותחת (כמו צר־פת) לארץ מתפתחת (כגון מאוריט־ניה) לצורך פיתוח מכרות הברזל, למשל, כאשר בעת יישומו של מפ־על הפיתוח חלה פתאום ירידה ב־מחיר הברזל בשוק העולמי?

מצבן וגורלן של ארצות מתפתחות רבות תלוי לעיתים קרובות במוצר מסויים אחד, כגון קקאו, קפה, סו־כר, ועם ירידה פתאומית במחירו צפוי משקה של הארץ המייצאת לסכנת ההתמוטטות ובלימת התפת־חות. ארץ כזו זקוקה מייד לסיוע נוסף, הדבר המגדיל את תלותה ב־גורמי חוץ.

תמורה במקום סיוע

צרפת דוגלת ברעיון שאין טעם להניח את גורלן של הארצות המת־פתחות המתפתחות בידי התנודות ה־מקריות בשוקי העולם, טרף לשי־קולים קאפיטליסטיים „שלוחי רסן". אפילו הארצות הגדולות מרשות לעצמן תכסות חירות־יתר בתחום זה. מה אפשר, אפוא, לדרוש מה־ארצות הקטנות?

זהו הרקע שהביא את צרפת כבר מזה שנים לידי המסקנה שמן ה־צורך לייצב את מחירי חומרי הגלם בשוקי העולם באמצעות מערכת הסכמים בינלאומיים. לדעת צרפת, יש להשבח את מחירי חומרי־הגלם כך שהארצות המפיקות אותם ימ־צאו בהם מקור לקיומן, ועל־ידי כך יפיקו מהן את האמצעים להשקעות הון לפיתוח נוסף. שיטה זו חייבת לבוא במקום הסכמים הענקיים של הסיוע, אותו מעניקות הארצות ה־גדולות לארצות העניות.

לרבים נראית התוכנית דמיונית ממש. האמריקאים מתייחסים לתכנית זו בחוסר־אימון ובזילזול. אלא ש־המכות שהונחתו לאחרונה על הכל־כלה האמריקאית, פקחו לבסוף את עיניהם של ראשי ארצות הברית ו־ראשי כלכלתה ועשו אותם נוחים יותר להטות אוזן לרעיונות הרווח־חים מחוץ לאמריקה. במסיבת עתו־נאים ב־16 במרס בישר הנשיא פומ־פידו, כי בדעת צרפת להגיש הצעות מפורטות בנושא זה לוועידה הקרו־בה שתיערך בסאנטיגו שבצ'ילה. ה־הצעות אלה יכללו, לדברי פומפידו, מערכת הסכמים בהיקף עולמי על חומרי הגלם הראשונים, בדומה ל־הסכמים הקיימים כבר לגבי הקפה, הסוכר והבדיל, ובקרוב גם לגבי ה־קקאו.

ביסוד ההצעה הצרפתית מונח „מוסד המלאי", אשר ימומן על־ידי הארצות המייבאות את חומרי הגלם ביחד עם הארצות המפיקות אותם. לצורך זה תוקם קרן מיוח־דת על־ידי „הקרן המוניטרית ה־בינלאומית", מבסיסי הארצות העש־ירות ביותר.

בהעדר אירגון בין־לאומי כזה, ת־ציע צרפת מערכת הסדרים אזור־יים, כגון זו הקיימת בין השוק ה־משותף לבין משובותיה לשעבר של צרפת באפריקה, או בדומה להסד־רים הקיימים בין המושבות לשעבר לבין עצמן, כגון „ארגון ארצות אפריקה ומלאגש" — בחסותה של צרפת.

ניפוץ המיתוס של מאו

מאת טאי סונגאן
מיוחד ל„הארץ"
מ„ניו־יורק טיימס"

כותב המאמר הוא ראש החוג למדעי המדינה בוואשינגטון קולג' ומחבר של הספר „ה־מהפכה התרבותית של מאו טסה־טונג".

בהתקרב מאו טסה־טונג, בן ה־78 לערוב ימיו, עולה השאלה הנוקבת: היוסיף המאואיזם לחיות זמן רב לאחר מות יוצרו?

לדעתי — התשובה לשאלה היא שלילית.

שורשיו של המאואיזם נעוצים בעבר עטור הגבורה של תקופת יאנאן, בה עמד מאו בראש מלחמת גרילה ממושכת, כשעיניו נשואות אל

מאו טסה־טונג

השליטה בארצו. המאואיזם מטיף למהפכה מתמדת ולהתסה בבית ובחוץ־לארץ, עד אשר יושג נצחונו ה־סופי של הקומוניזם.

לדברי מאו, בכל שהולך ומתקדם בניין המדינה הקומוניסטית, כן הולכת וגדלה הסכנה מצד „אויבי המעמד" הזוממים מהפכת־נגד „בור־גנית", שתכליתה להחזיר את ה־גלגל לאחור. יהיה הכרח להמשיך בטיהורים תקופתיים, על־מנת ל־הבטיח את „המהפכה הבלתי־פוס־קת".

במישור המאבק הקומוניסטי ה־עולמי נגד „האימפריאליזם האמרי־קאי ושותפיו", קורא מאו לעובדי האדמה בארצות התת־מפותחות ל־הילחם באומות הקפיטליסטיות ה־מתקדמות, וכך הוא מקנה מימד גלובלי לאיסטרטגיה שלו עצמו, אשר הצליחה בארצו.

בהיותו אידיאולוג רומנטי, מתנגד מאו לכל פשרה על חשבון השגיה הסופיים של המהפכה הקומוניסטית. לדעתו, אפשר להפוך במהירות את סין לחברה שוויונית וקולקטיביסטית, כאשר המהפכה תיהפך ליסוד־מוסד של המשטר, והיא תובטח מפני ה־נסיגה לעבר „הרביזיוניזם" מהסוג הסובייטי. לשם כך דרושה לא רק עירנות מתמדת נגד „אויבי המעמד", אלא יש לנצל לשם כך את המג־טליות המתגבבות בקרב 800 מליון הסינים.

האבסורד המונח ביסודו של ה־מאואיזם הוא ההתמכרות והדוגמתיות על הנסיון שנרכש בימי מלחמת הגרילה, שעבר עליה הכלח, כמקור השראה וכתשובה לבעיות השונות בתכלית העומדות בפני המדינה ש־עברה כבר את שלב המהפכה.

מאו קורא למאבק בלתי־פוסק ולהקרבה עצמית בבית ובעולם, ופו־גן שההתקדמות תיפסק רק בבוא הקץ לניגודים. הוא רוצה ליצור אומה המורכבת מ„יורשים מהמהפכ־ים", המסורים בלב ונפש ונאמנים לעניין הכלל. הוא מתיחס באיבה לשיגרה הבירוקרטית ולמקצועות הטכניות והצבאיות. הוא שואף לכך שסין תיטול על עצמה את ההנ־הגה הרוחנית של המהפכה העו־למית.

על אף התעמולה המופלגת למען רעיונות מאו, הולך ומתברר שהעם הסיני איבד את האמונה במאו, גם האמונה במיתוס שדברי מאו הם דברי אלוהים חיים מתנפצת. הסינים מוסיפים להיות אינדיבידואליסטים, אנוכיים ומחרניים, והם עייפים מ־השנים הרבות של לחץ פוליטי מ־דכא והמאואינדוקטרינציה האידיאולו־גית המתמדת. רובם של הסינים רו־צים בסוף ל„מהפכה המתמדת" של מאו. הם רוצים בחברה מסודרת ו־יציבה, הנותנת סיכויי לחיים טובים.

חלק גדול מהמסורת הסינית ה־עתיקה, אותה נשבע מאו לעקור מן השורש, נשאר חי וקיים גם לאחר השואה של המהפכה התרבותית. סין נתונה כיום לשליטתה של קואליציה „שמרנית", המורכבת מקציני צבא ומנהיגים פוליטיים אזרחיים. בעוד אלה משלמים מס־שפתיים למאו־איזם, הם עושים מאמצים מפוכחים להחזיר לסין את שלום הבית, את הסדר הביורוקראטי הנורמלי, את היעילות המשקית והגישה המעשית במדיניות החוץ.

ההיסטוריה יודעת על מקרים מעטים בלבד, בהם הוסיפה הדב־קות המהפכנית הקנאות להיות יותר מימי דור אחד. סין שלאחר מאו עתידה ליהפך למדינה „רביז־יוניסטית" פלוראליסטית.

יורשי מאו יסתייגו בשקט ובמד־רגה מהמאואיזם, אשר נתן השראתו למישגים גדולים כגון „הזינוק ה־גדול קדימה" של 1958 ו„המהפיכה התרבותית".

תמורה זו לא תגרום להמעטת דמו־תו של מאו כ„אישיות שעשתה היסטוריה בקנה מידה עולמי".

בין שהדבר מוצא חן בעיניו ובין לאו, מובטח לו מקומו בהיסטוריה, כשם שמות תורתו מובטח לו.

השוק האמריקאי עייף

הנתונים הרשמיים על היקף הכלכלה מופרזים

מאת תומס מאלאני
מיוחד ל„הארץ"
מ„ניו־יורק טיימס"

ניו־יורק

בסוף הרבע הראשון של השנה נראה, כי הכלכלה האמריקאית מת־נהלת בדייקנות רבה, לפי התוואי שהוו לה פקידי ממשלה והכלכלנים — אך אין היא מרעישה עולמות. גם הבורסה מתנהלת על מי מנוחות.

תנופתו של המשק גוברת. ההערכה הכללית היא שגידול התוצר הלאומי ברוטו בשלושת החודשים האחרונים הסתכם ב־28 עד 30 מיליארד דולר. לולא מיעוט הוצאות הצרכנים בחוד־שיים הראשונים של רבע־השנה ה־אחרון, וההישגים דלים בסחר החוץ, היתה התקדמות המשק מרשימה עוד יותר.

אף כי הישגי המשק הם בדרך כלל משביעי־רצון, אינם גדולים במידה שתבטיח את שתי מטרותיו הבסי־סיות האחרות של הממשל: צמצום ניכר באבטלה ושיפור נמוך הרבה יותר של האינפלציה.

בגלל גורמים אלה — ובעיקר בג־לל העלייה במחירי המזון השרותים — אין הלך־הרוח בקרב הציבור וה־פרשנים הפוליטיים תואם את הנתו־נים המעודדים המתקבלים לאחרונה מוואשינגטון על מצב המשק. נראה שהרגשות הציבור נעכרה גם על־ידי הצמצום הבלתי צפוי של השכר נטו השנה, כתוצאה מניכויים יותר של מס פדראלי. מצריכים שנגבו באופן זה לפחות 40 מיליון משפחות אמרי־קאיות, בשיעור של קרוב ל־8 מיל־יארד דולר, ובאופן זה נשלל מן ה־משק דחף פוטנציאלי ניכר. מקורות של המימשל שוקלים בתוכניות שו־נות להניע אנשים רבים יותר להג־דיל את סכומי הוצאותיהם הפטורות ממס כדי שהשכר נטו יעלה.

הצרכנים אדישים

מסקר הצרכנים האחרון שנערך בקרב 10,000 משפחות בכל רחבי הארץ, מסתבר שקיימים היסוסים בתכניות־קניה של מכוניות, בתים ומכשירים גדולים ויקרים.

סגן־מיניסטר המיסחר לעניינים כלכליים הודה בימים אלה בראיון שבהוצאות הצרכנים „אין הרבה הת־להבות". אך הוא אמר שלדעתו „בשבועיים האחרונים היתה קצת יו־תר רוח חיים במכירות הקמעונית."

הוא הוסיף: „אנו קרובים למטרה מבחינת המשק הכללי. הוצאות הצר־כנים מפגרות במקצת, בגלל המס הנוסף, מזג האוויר הנוח בצפון־מז־רח. אך בבנייה למגורים ובהוצאה על נכסי השקעה מקדימים אנו את המטרה, ובוודאי יעזור לנו הדבר להשיג את העלייה של 100 מיליארד דולר בתוצר ברוטו, שעדיין אנו מצפים לשנה זו".

נוסף על התנופה בהוצאה על בנייה למגורים ועל נכסי השקעה, נהנה המשק מיצוא תעשייתי מוגבר, כגון מצב בלתי־נוח בסחר־חוץ, וההירות הצרכנים.

ההודעה בדבר המדד הממשלתי של מחירים תקלאיים, שירד ב־2% בפברואר אחרי חמישה חודשים רצו־פים של עליות, היתה מפנה חיובי. עובדה זו, יחד עם ההתחייבות מצד כמה חברות גדולות של חנויות שר־שרת למזון לא להעלאות את מחירי הבשר, מעודדת פקידים של המימשל לחשוב שתתגשם נבואתם לירידת מחירי המזון.

כדי שההתאוששות בכלכלה תור־חב ותקויים, יהיה צורך בדחיפה בצורת הוצאות ערות של הצרכנים — ויתכן שדחיפה זו כבר התחילה.

על פי נתונים רשמיים של הממש־לה לגבי המסחר הקמעוני היו ינואר ופברואר חודשים שקטים למדי במס־חר. פרשנים רבים מתייחסים לנתו־נים אלה בספקנות, ונראה שהמס־פרים לחודש מרס יצביעו על שיפור רב. מכירות הריהוט וכלי הבית עלו בו. כן חלה עליה נאה במכירת דברי הלבשה, מכוניות וסחורות כלליות; אף בתנועה האווירית, השתפר המצב במידה ניכרת מאוד בשבועות האח־רונים.

נתוני מיניסטריון המיסחר מראים כי בשבוע השלישי של מרס עלו מכירות הכל־בו ב־15% לעומת שי־עורם בתקופה המקבילה אשתקד, ו־סך־הכל המכירות הקמעוניות עלה ב־8%, ל־8.1 מיליארד דולר. סוח־רים בכל רחבי ארה"ב מוסרים ב־דרך כלל, שתוצאות עונת המכירות שלפני חג הפסחא עלו על המשוער; אך אזור ניו־יורק לא הצליח במידה כמו אזורים אחרים.

בינתיים פורסמו מספרים על סחר־החוץ של ארה"ב בחודש פברואר. הם מצביעים על גירעון של קרוב ל־600 מיליון דולר. גירעון זה גדול במעט במעט מזה של ינואר; והוא נופל רק מגרעון־השיא של 821.4 מיליון דולר באוקטובר אשתקד.

בשוקי הכספים והאשראי הוסיפו בימים אלה לעלות שערי הריבית להלוואות לזמן קצר. אולי משקף הדבר גישה מסויימת במדיניות ואש־ראי של „הפדראל ריזרב בורד". נמסר שהממשלה הפדראלית הזרימה תוך שבוע 1.3 מיליארד דולר לשוק הכספים, כפי הנראה כדי לבלום את העלייה התלולה בשערי הריבית על הלוואות לזמן קצר.

בבורסה חלה התאוששות שכיסתה את רוב ההפסדים הקודמים. שערי הניירות החשובים ביותר נשארו דו־מים לאלה של השבוע שלפני כן.

משרד הבטחון - ההוצאה לאור

אלף ימי לחימה בקווים
אלף ימי מערכה בזירה
אלף ימי מתח וחרדה בעורף

המשקפים את עמידתו של צה"ל במלחמת ההתשה והבטחת חיי עצמה ובטחון לעם ישראל

באלבום המפואר על צילומי המרהיבים הרואים אור לראשונה

הפצה ראשית: „ספרים לעם" רח' יבנה מס' 7 ת"א
הזמנות מרוכזות: בבית ההוצאה רח' ב' 29 הקריה ת"א, טל. 259155.

מחיר — 30.— ל"י

במה ליהדות ורוח
רח' ברנדייס 38, תל־אביב ✱ טל. 442360

בשיתוף פעולה עם עירית ת"א—יפו
אגף לתרבות, נוער וספורט

האסיפה החדשית
של הבמה ליהדות ורוח
בתיאום עם הועדה לקשישים של מסדר בני ברית
תיערך ביום ראשון, כ"ה בניסן תשל"ב (9.4.72)
בשעה 8.30 בערב, באולם בית סוקולוב, רח' קפלן 4 תל־אביב

הנושא:
הדאגה לזיקנה
בעבר ובהווה

המשתתפים:
הרב ברוך י. י. רבינוביץ רבה של חולון
מר שמעון ברגמן מרצה באוניברסיטת ת"א

הפותח והמנחה:
השופט ד"ר יוסף לם
סגן נשיא עולמי של מסדר בני ברית

מרום גולן

הננו מתכבדים להודיע
שמספרי הטלפון החדשים
של משקנו הם:

חדר אוכל	067/37544
מפעלי טוף	067/37941
מזכירות	37542

שגרירות גרמניה - מרכז התרבות
שיעורים לימוד השפה הגרמנית
בשעות לפנה"צ, אחה"צ ובערב
החל מ־30.4.72 עד 31.7.72
ההרשמה בימים 13—9 באפריל 1972 בימים 20—16 באפריל 1972 ובימים 25—23 באפריל 1972
בין השעות 13.00—18.00
במשרד מרכז התרבות תל־אביב, ככר מלכי ישראל 19, קומה א'
ליתר פרטים להתקשר טלפונית: 03 / 239036 בלבד
דמי לימוד (כולל ספרי לימוד):
בקורס של 2 שעות בשבוע 50 ל"י ✱ בקורס של 2 שעות פעמיים בשבוע 90 ל"י
דמי הלימוד יש לשלם במזומן בעת ההרשמה

הוצאת „יבנה" תל־אביב
רח' מאז"ה 4, טל. 611856 ; רח' אלנבי 80, טל. 625098

יצא לאור הספר
דפים לעבודה עצמית
למקראה „טוב לקרוא"
מאת
שמואל נבון
באישור משרד החינוך והתרבות

הדפים מבוססים על השיטה הפונקציונאלית בקריאה, היעילה לגבי ילדים טעוני־טיפוח, לכלל הילדים בכיתה א', לחינוך המיוחד ולמתקשים בקריאה מכל הסוגים.

מאותו מחבר הופיעו: המקראה „טוב לקרוא" וכן „המדריך לכיתה א'".

כל הספרים אושרו ע"י משרד החינוך והתרבות.

להשיג אצל כל מוכרי הספרים בארץ

בית לוחמי הגיטאות ע"ש יצחק קצנלסון
למורשת השואה והמרד
בשיתוף עם הוצאת הספרים
של הקיבוץ המאוחד

לקראת יום הזכרון הלאומי
לשואה ולגבורה

הופיעו

השיר על הרבי מראדזין / יצחק קצנלסון
הפואימה נכתבה בגיטו וארשה
מיידיש — מ. ז. ולפובסקי
72 ע' — מחיר 4.50 ל"י

יאנוש קורצאק בעברית / גדליה אלקושי
ביבליוגרפיה השוקרת את כל אשר תורגם מכתביו של המחנך הדגול לעברית ואת כל אשר נכתב עליו; בראש הספר מבוא על תולדות חייו ועל פעלו הספרותי והחינוכי.
257 ע' — מחיר —.18 ל"י

מאבקו של הגיטו / שרה נשמית
מפרקי הספר: נפילתה של אירופה; „הפתרון הסופי" המרי האזרחי בגיטאות ובמחנות; מגוע איחור המרד בגיטו וארשה. מהדורה שלישית.
200 ע' — מחיר: 7.50 ל"י

פלוגות הד"ר אטלס / שמואל בורנשטיין
סיפורה של פלוגת פרטיזאנים יהודית ביערות פולסיה.
מהדורה שלישית. 182 ע' — מחיר: 7.50 ל"י

Between tumbling walls / Tuvia Borzykovski
ספר־העדות הנודע („בין קירות נופלים") של איש האירגון היהודי הלוחם, גיטו וארשה.
תורגם לאנגלית: מגדל קוזונסקי.
229 ע' — מחיר: —.16 ל"י

On both sides of the wall / Vladka Meed
ספר זכרונותיה („משני צדי החומה") של קשרית בגיטו וארשה ובפולין הכבושה. ותורגם לאנגלית: משה שפיגל.
343 ע' — מחיר: —.18 ל"י

נמצאים בדפוס ויראו אור בקרוב
והעולם שתק (במות שש המיליונים) / דיוויד א. מורס
ספר החושף את אפס מעשיו של „העולם החופשי" כאשר באי־רופה הנאצית נרצחו מיליוני יהודים.

אין געטאס און וועלדער / ליזער ענגעלשטערן
עדותו של איש ולנה על כל אשר קרה לו בגיטו וביערות בילורוסיה.

בעצרת־הזכרון בקיבוץ לוחמי הגיטאות, בכ"ו ניסן (11 באפריל), יימכרו הספרים שראו אור בהוצאת „בית לוחמי הגיטאות" בהנחה של 40—25 אחוז.

חברה להשקעות
של
בנק דיסקונט בע"מ
סימטת בית השואבה 16, תל־אביב

ניתנת בזה הודעה כי האסיפה הכללית השנתית האחד עשרה של החברה תתקיים במשרדה הרשום, סמטת בית השואבה 16, תל־אביב, ביום שלישי, י"א אייר תשל"ב (25 באפריל 1972) בשעה 9 לפנה"צ.

על סדר היום:
1. דיון במאזן, חשבון רווח והפסד, ודו"ח המנהלים ורואי החשבון לשנה המסתיימת ב־31 בדצמבר 1971 ואישורם.
2. בחירת מנהלים.
3. מינוי רואי חשבון וקביעת שכרם.
4. הכרזת דיבידנד ואשור חלוקה בניות הטבה.
5. קבלת החלטה בדבר הסמכת המנהלים להנפיק לצבור מניות שלא בדרך זכויות בשעור שלא יעלה על 20% מהון המניות הנפרע של החברה (ואת בהתאם להתחייבות כלפי הבורסה לניירות ערך בלונדון).
6. לקבל כהחלטה מיוחדת את ההחלטה הבאה: „להגדיל את הון המניות הרשום של החברה בסך של 15,000,000 לירות על ידי יצירתן של 3,000,000 מניות רגילות בנות 5 ל"י ע.נ. כל אחת".
7. כל ענין אחר אשר אפשר לדון בו באסיפה כללית רגילה של החברה.

בשם מועצת המנהלים
יו"ר הדירקטוריון

הערות:
1. דו"ח המנהלים והמאזן החברה פורסם ונמצא לחלוקה במשרד הרשום של החברה ואצל סוכני הבורסה לניירות ערך.
2. בעל מניה הרשאי להופיע ולהצביע באסיפות החברה רשאי למנות מיופה כח בשכו. מיופה הכוח אינו חייב להיות בעל מניות בחברה.
3. ספר בעלי המניות יסגר להעברות ביום 2 במאי 1972 ועד ליום 15 במאי 1972.

ספרית־פועלים
ספרים חדשים

יצחק אורפז
שלוש נובילות
„מדרגה צרה" — נובילה חדשה: „רוח רעה" תחרת לחייהם המסוכסכים והריקים של בני זוג — יצרי הרס משתוררים, ערכים מתנפצים.
וכן הנובילות הידועות (שאולו): „מות ליסאנדה" ו„נמלים".

זר שירים לי. בת־מרים
עשרים וחמישה משוררים מגישים זר שירים לי. בת־מרים במלאות לה שבעים, מהדורה ביבליופילית מהודרת. השירים בכתב־ידם של המשוררים. בפתח הספר רישום דיוקנה של המשוררת מעשה־ידי א. נבון, ובסופו, מאמרו של נתן אלתרמן על שירי בת־מרים: כמה דברים בשעה גדולה לשירתנו.
עיצוב גראפי: י. גלעד

אריך מרשל וסטיוארט המפל
עוד מכתבי ילדים לאלהים
ספר שני של מכתבי ילדים לאלהים שנתחבב על המוני הקוראים ברחבי העולם ובישראל, המשקף את עולמו ואת משאלותיו של הילד. מצטיין בהומור דק ובתמימות פקחית. תרגומה המצויין של תרצה אתר, וכן הסכסס בכתב־ידם של ילדים — מוסיפים להרגשת האוטנטיות.

האוניברסיטה העברית בירושלים
מודיעה על
טכס חנוכת מעון
ע"ש ד"ר ליאו שורץ
(על הר הצופים)
וארוחת צהרים לכבוד
גב' ל. שורץ ומשפחתה
(קליבלנד)
ביום שני, כ"ו ניסן תשל"ב (10.4.72) בשעה 1.00 בצהרים, בבית בלגיה, קרית האוניברסיטה העברית, גבעת רם
ידידים וקרובי משפחה מוזמנים

למכירה מכונית וולבו
יוני 1968, 60,000 ק"מ
מצב טוב, 27,000 ל"י
לקונה זריז, טל. 844610 בבוקר, 846004 אחה"צ ובערב

למכירה
מפעל פלסטי
בעל שם ארצי עם מכירה בטוחה של
שני מליון לשנה
מעוניינים יפנו לת.ד. 2575 תל־אביב.

משרד החינוך והתרבות
ועדת יום העצמאות
מרכז ההסברה

טקס הענקת
פרסי ישראל תשל"ב

יתקיים
ביום רביעי, מוצאי יום העצמאות,
ה' באייר תשל"ב, 19.4.72, בשעה 7.00 בערב
באולם תיאטרון ירושלים,
רח' מרכוס פינת רח' שופן, ירושלים.

● המעוניינים בהזמנות יפנו למרכז ההסברה, הקריה ירוש־לים, טל. 39211—02.

כור
תעשיות מתכת בע"מ
מפעלי הנדסה וולקן-חיפה

מפעלי מתכת ובתי-מלאכה המעוניינים:

א. ברכישת חומר חתוך למידה או לפי תכניות.

ב. בחיתוך אוטומטי של פחים עבים צורתיים.

ג. בכל מיני פחים, זויתנים ופרופילים בגדלים שונים.

●

יפנו למפעלי הנדסה וולקן — חיפה, מפרץ-חיפה
טלפון 720082 למנהל אגף אספקה.

„גמביט" בשחמט המודרני

שחמט

מאת משה צ'רניאק

חלפו הזמנים בהם נהגו השחמטאים להקריב בפתיחת המשחק רגלי או אפילו כלי. היריב היה מקבל את ההקרבה (כי לא היה זה נהוג אבירי באותם הזמנים להמנע מקבלתה) והיה נופל תחת התקפה מוחצת.

כיום אין הדברים כך. שכלול אמצעי ההגנה מאפשר לעתים קרובות להחזיר את התוקפן ובמקרים, בהם צפויה התקפה מסוכנת, אין השחמטאי המודרני, זהיר ומנוסה, נוטה לקבל את ההקרבה.

בכך נשארו בשימוש והחזותי „גמביטים" מועטים בלבד. אלה, שבהם זוכה המקריב ביוזמה מסויימת ומשלם בעדה מחיר קטן יחסית, למשל, רגלי אחד, ולא ניתן לקבוע לטובת מי הדבר.

אחד הגמביטים הללו, הקרוי „גמביט וולגה", מעניק לשחור תמורת רגלי יוזמה באגף המלכה. אמנם סוענים מומחי התיאוריה כי אין ליוזמה זו משמעות רבה וכי הלבן מסוגל להתגונן ולשמור על הרגלי העודף. אך הלכה למעשה אין הדבר פשוט כל כך. בשנים האחרונות רבו המקרים, בהם נאלץ הלבן להחזיר את הרגלי כדי להשתחרר מן הלחץ.

נראה לנו, כי „גמביט וולגה", בדומה ל„גמביט מרשל" בפתיחה ספרדית, ראוי לשימוש גם בשחמט המודרני, התכליתי והמשוכלל.

לבן: מורברטסון
שחור: גשורניג
תחרות רייקיאביק 1972

1. ד4, פ—ו6; 2. ג4, ג5; 3. ד5, ב5;

הנשק החביב על רב־האמן הרומני. אגב, גם ברונשטיין ובנקו הם חסידי „גמביט וולגה".

4. ג:ב5, א6;

הרעיון המנחה של הגמביט. השחור מקדים את יריבו בפיתוח הכלים ושליכתו בטור ב' תביא ליצירת לחץ כבד על עמדות הלבן.

5. ב:א6, ר:א6; 6. פ—ג3

בא בחשבון גם 6. ז3 (ספאסקי — סאבון, גאטבורג 1971).

6. ... ד6; 7. פ—ו3

ראויה לציון גם האפשרות: 7. ה4, ר:ו1; 8. מ:ו1, ז6; 9. ז3!, ר—ז7; 10. מ—ז2 עם עדיפות קלה ללבן (קוזמין — אלבורט, וילנה 1971).

7. ... ז6; 8. ז3

כאן אפשרי גם 8. פ—ד2 כדי להמשיך 9. ה4.

8. ... ר—ז7; 9. ר—ז2, 0—0; 10. 0—0, פ"ב—ד7; 11. צ—ה1, מה—א5; 12. ה3

חשוב למנוע את התמרון פ—ו6—ה4—ה5.

12. ... צ"ו—ב8; 13. ה4, פ—ה8;

עתה מישני הצדדים השינו את מטרותיהם, אפשר לסכם: יוזמתו של השחור באגף המלכה שוה רגלי. הלבן אינו יכול למנוע את תמרון הפרש: ה8—ג7—ב5 מבלי להחליש את עמדתו (א4?).

14. מה—ג2, פ—ג7; 15. צ—ב1, פ—ב5!;

החלפת הפרש ג3 עוד תגביר את לחצו של השחור. אבל אחרת יבוא 16. ... פ—ד4.

16. פ:ב5, ר:ב5; 17. צ—ד1?

החזרת הרגלי העודף נראית בלתי נמנעת (17. ב3, מה—א6; ומאיים גם ר—ד3. או 17. א3, ר—א4; ובעקבותיו ר—ב3 עם שיתוק העמדה הלבנה).

אך אפשר להחזירו בדרך כדאית יותר, למשל: 17. צ—א1, צ—א7; 18. ר—ו1 עם משחק נגדי כלשהו.

17. ... צ:א2; 18. צ—א8, צ:א8; 19. ב:א8, מה—א6; 20. פ—ד2, ר—ד4;

ראשית התבוסה. אלגנטית ומכריעה, המבוססת על שיתוקו של הרגלי ו2 וחדירת הפרש השחור לתוך העמדה הלבנה.

21. ר—ו1, ר:ו1; 22. צ:ב8+, פ:ב8; 23. פ:ו1, פ—ד7;

הפרש חוזר אל ביצוע משימתו.

24. ר—ב2 ?

משגה מכריע. אך מצבו של הלבן היה ממילא קשה מאד, למשל: 24. מ—ו3, פ—ה5; 25. ו4, פ—ג4; או 24. פ—ד2 ? (24. ר—ד2) מה—ה2 וזוכה. או 24. פ—ה3, פ—ה5; 25. מ—ו2, ר:ה3; 26. ר:ה3, מה:א2;

24. ... פ—ה5; 25. מ—ו2

כמובן, לא 25. ר:ד4 ?, פ—ו3+ לוכד את המלכה.

25. ... פ—ד3!; 26. ר—ג3, מה—ג4; הלבן נכנע.

„מסעו" האחרון של פישר

בובי פישר חוזר לכותרות העתונות. 10 שבועות לפני פתיחת הדו־קרב הוא עומד על שינוי התנאים שנקבעו. הוא דורש שכל הכסף שהוקצב ע"י אגודי השחמט ביוגוסלביה ובאיסלנד יחולק, אחר נכוי ההוצאות, בינו לבין ספאסקי לפי המפתח: 60% למנצח ו־40% למפסיד. כמו־כן הוא דורש לקיים בבלגראד את שש המשחקים הראשונים בלבד.

בובי פישר: דרישות נוספות

האגוד הבינלאומי לשחמט, שכפה קודם לכן על ספאסקי את פיצול הדו־קרב לשני שלבים, העמיד עתה את פישר בפני הברירה: לקיים את תנאי ההסכם או לוותר על הדו־קרב.

הכל סבורים כי פישר יסכים בסופו של דבר לתנאי הדו־קרב כפי שנקבעו. אך „מסעו האחרון" מעורר דאגה בקרב המארגנים היוגוסלבים הם תובעים מן האגוד הבינלאומי ערובות כי פישר אמנם יקיים את ההסכם עליו חתם. ואילו האגוד הבינלאומי דורש אותן הערובות מן האגוד האמריקני.

עוד לא התחילו המשחקים וכבר „שמור"...

פתרון הבעיות

מס' 671 (חולמן): 1. ו7, צ—ב8; 2. ר:א8?, צ:א8+; 3. פ—ג7!! (3. מ:א8?, א5; 4. פ—ג7, א4; חוכמה) 3. ... צ—א7+; (אם 3. ... א5 או 4. מ:א8! וזוכה) 4. מ:א8, 5. פ—א8!, א4; 6. מ:א4, א3; 7. ב3, 8. א6, ב:ג6; 9. א7, מה—ד3; 10. מ—ב7, מה—ב5+; 11. מ—ב8, מה—א6+; 12. מה—ב8+; 13. מ—א8, מ—ד7; 14. ו8=מה+, מ:ו8; 15. ר—ה5! (לא 15. ר—ד7?, מה—ד7); 16. ר—ד7, מה—ב8+; 17. ר—ב8, מה—ד6 ... 15. ✕6; 16. ר—ה7!, מה—ב5; 17. ר—ה6! היקר.

מס' 671 (צפלר): 1. פ—ה6!, ו:ה6; (לא 1. ... ו4; 2. ז7, צ:ו5+; 3. מ—ג3, צ—ו5+; 4. מ—ג4, צ:ז7; 5. צ—ה8+, מ—א4; 6. צ—א8+! כופה תיקו). 2. פ—ו4!, ר4; 3. צ—ה8!! (הצלה נפלאה) 3. ... צ—ו5+; (על 3. ... צ—ו5 יבוא 4. ה7, צ—ו8; 5. צ—ה1, מ—ב7; 6. צ—ה8, צ—ו5!; 7. צ—ה8+! מ—ג7; 8. ו8=מה, צ—ו5+; 9. מה:ו5, ז:ו5; 10. צ:ג8 והלבן זוכה) 4. מ—ג11, צ:ו6; פט.

שערי ניירות ערך בבורסה התל־אביבית

6.4.72

מניות

תעשיה, מסחר ושירותים			
חשמל (ש)	63	+6	67
אליאנס ב' (ש)	אין מסחר		
אלקו 1 (ש)	117	+6	121
אלקו 2.5 (מ)	118	+7	123
אלקטרה 1 (ש)	234.5	—0.5	234
אלקטרה 5 (ש)	200	+5	
ארגמן (ש)	358	+2	
ארגמן (מ)	360		362
ארגמן (ר"מ) (מ)	370		370
אתא ב' (ש)	186.5	+10.5	191
אתא ג' (ש)	190.5	+14	189
אתא משנה (ש)	167	+12	165
בית הרכב (מ)	84.5	+4.5	88
דובק ר"מ (מ)	329	—2	332
קרור 1 (ש)	267	+2	
קרור 10 (ש)	168	+7	
כבלים (מ)	170	+2	173
סריב ר"מ (מ)	151	+1	150
ספנות (ש)	125.5		126
כימיקלים (ש)	96	+10	100
לאי"ס ר"מ (מ)	117	—1	116
מלר (ש)	200	+1.5	
מאשתן ר"מ (מ)	249	+8	
סבע (ש)	810		
סבע (מ)	825	+15	830
פיניציה ר"מ (מ)	124.5	+3	123
מפעלי נייר (ש)	280	+2	283
עסיס ב' ✱ (ש)	283	+13	292
שמן ר"מ (מ)	121	+1	122
תעל ב' (מ)	206	+6	204
ערד (ש)	101	+1	106
כספים וביטוח			
אוצר שלטון (מ)	177	+2	178
א.ה.ת. ✱ (מ)	275	+14	
אוצר לתעשיה (מ)	293	+3	298
אי.די.בי. ר"מ (ש)	202	+1	204
אי.די.בי. ב' (ש)	231		
בנק אגוד (ש)	238	+4	239
אפותקי אקס (מ)	193.5		195
אי' בריטי ר"מ (מ)	195	+1	196
אי' בריטי (מ)	199	+4	199.5
דיסקונט א' (ש)	365	+15	
בנק להקלאות ר"מ (ש)	108.5	+2.5	109
בנק מזרחי (מ)	155	+3.5	157
פועלים (מ)	263	+7	265
פועלים ר"מ (מ)	274	+5	278
בנק כרמל (מ)	160	+5	
לאומי רגיל (ש)	340	+25	350
לאומי חשוות (ש)	338	+26	346
משכי בנין (מ)	165		165
סחר חוץ (מ)	290	+10	
פ' תעשיה 8% (ש)	89		90
פ' משכי (מ)	213	+5	
משכי שכי (מ)	175	+3	176
כלל תעשיות (ש)	151	+3	149
מרכזית ב' (ש)	200.5	+1.5	199
הסנה (מ)	203	+7.5	204
ו.ק.מ. 1 (ש)	248	+13	250
ו.ק.מ. 10 (מ)	140	+4	140
ספנות ר"מ ✱ (מ)	190	+9.5	199
ספנות (מ)	191	+31	195
סהר ג' ✱ (מ)	200	+9	202
צור (מ)	148	+6	151
מקרקעין ופיתוח			
אזורים (ש)	180.5	+8.5	188
אפריקה 1 (ש)	400	+10	410
אפריקה 10 (ש)	356	+10	363
הבי הישוב ✱ (ש)	270	+12	279
הבי הישוב ✱ (מ)	276	+13	281
מטמי הדר (ש)	104	+4	107
ישרס (ש)	166	+6	176
ב. הבנין (ש)	246	+8	251
מהדרין (ש)	177		180
פרי אור (ש)	172.5	+2	174
אנגי — ישר (מ)	135	+1	133
נאות אביב (ש)	102	+5.5	103
ריאלקו (ש)	153		153
רסקו ר"מ (ש)	120	+1	118
רסקו (ש)	90		89

דלק הנפט			
דלק ב' ✱ (מ)	204	+10	210
דלק (ש)	195	+13.5	197
ירדן א' ✱ (ש)	84	+4	98
חברות להשקעה			
אלגר (מ)	114	+8	116
אליין ✱ (מ)	212	+10	214
פועלים (מ)	207	+2	208
יצוא (מ)	116	+7	117.5
פז (מ)	120.5	+1	124
אכספא א' (ש)	151		153
דיסקונט (מ)	231	+1	245
עת (ש)	250		253
יפת ב' (ש)	162		
לאומי (ש)	208.5	+5.5	215
סחר חוץ (ש)	130.5	—9.5	126
מזרחי ב' (ש)	133	+3	134
פריון ב' (ש)	106	+1	101
כלל (ש)	120	+2	122
שוק חופשי			
נפטא (ש)	81	+1	84.5
לפידות (ש)	175		177
לפידות (מ)	207	+4	
מניות בכורה			
אי.די.בי. (ש)	218.5		218.5
אמישר ✱ (ש)	65	+6	
7% בנק משכי לשיכון (מ)	124	+1	125
6.5% כור (ש)	160.5	+7.5	162
7% צים (מ)	244	—4	
מניות המתחרות במטבע חוץ			
אוניקו א' (מ)	85		
8% אוניקו (מ)	90	—3.5	
7% פ' התעשיה (ש)	217		
6% פ' התעשיה ב' (ש)	161.5		
6% פ' תעשיה גג (ש)	98.5		
6% פ' תעשיה גג 1 (ש)	97.5		
מית (ש)	81		
אגרות חוב			
צמודות לדולר			
5% זוטא ים המלח (ש)	196		
5% אג"ח ים המלח (מ)	105.5	—0.6	
6% חשמל חטיבה ב' (ש)	124	+0.5	
חלפכון קלור מאיר 6.5% אג"ח (ש)	83.7		
הוללים 5	112.5		
הוללים 6	114.4	—2	
הוללים 6 פדיון	110.8	—0.3	
הוללים 7	114.6	—2.5	
הוללים 8	103.1	—0.5	
הוללים 9	104.4	—0.7	
הוללים 10	107.1		
הוללים 11	105		
הוללים 13	105.6	+0.1	
הוללים 14	105.6	+0.1	
הוללים 15	103.2		
הוללים 16	102.9	—0.6	
הוללים 17	106.1	—0.4	
הוללים 18	103.6		
צמודות למדד			
קרן ורבית			
מלוה בטחון 1967			
סדרה א'	162.5		
סדרה כ'	161		
סדרה י"א	162.6		
מלוה בטחון 1968			
סדרה א'	146.1	—2	
סדרה ה'	140.1	—0.8	
סדרה מ"א	138	—0.9	
מלוה בטחון 1969			
סדרה א'	135.2	—1.3	
סדרה ט'	131.2	—0.8	
סדרה מ"א	128.6	—1.5	
מלוה קליטה 1962			
אינדקס 132.6	146.5		
מלוה קליטה 1963			
אינדקס 132.6	210.1	+0.6	
מלוה קליטה 1964			
אינדקס 138.5	192.5		
מלוה קליטה 1965			
אינדקס 110.1	171.8		
מלוה קליטה 1966			
אינדקס 118.7	141	—1.3	

שחמט בישראל

ידיעות בקצרה ● בתחרות מרובעת על תואר סגן אלוף הארץ, כבן ניצח את פרידמן, קלדור סיים בתיקו עם מרס. הדירוג לפני הסיבוב האחרון: כבן 3 נק', קלדור, פרידמן 2½, מרס 2. אם יקרה שמרס ינצח את כבן והמשחק בין קלדור לפרידמן יסתיים בתיקו, יסיימו ארבעת המתחרים במקום ראשון־אחרון כשלכל אחד מהם 3 נקודות! ● באליפות המועדון „לסקר" ת"א נערך הסיבוב השני. רק שלושה משחקים נסתיימו: פרס גבר על בלחמן, מלאכי על גוטליב; מלאט סיים בתיקו עם בן־יעקב ● במסגרת הצי־גמר אליפות ארצית לנוער נסתיימו כבר שתי תחרויות. בגבעת חביבה בצחו ביחד ליס ונוי עם 7 נקו' (מ־9) ואחריהם רוזובסקי ובן־אהרן עם 6½; בראשון לציון ניצח רינקלר עם 8½ (מ־10), לפני אכסלרוד 7, א. קליין 6½. הזוכה התחרות בפ"ת ומחר יפתח גם תבית התל־אביבי. ● אחר שיפוט המשחקים הלא גמורים נוצר מצב מעניין בליגה הארצית: אוניברסיטה א', „לסקר" ת"א ו„פלקליין" עם 14 נק' כ"א צועדות בראש ● באליפות המועדון „רובינשטיין" ר"ג נערכו 11 סיבובים. הדירוג: ליכטר 8½, זהוקוב, עיר־דור 8, ד"ר מהילבר, פרידר, מלין 7 נק' (גם לדותן 7 נקודות אך בכלל זה 3 נצחונות טכניים), כץ, כהן 6½ (1), ד"ר זוביק, ולר, פיקסמן, צור 6 כ"א.

להלן בי הדירוג בבגרת אחר 4 סיבובים:

הצפון: קדמה־כנרת 11½, גונן 11, אכזיב א' 10½; הגליל המערבי: גוש זבולון 10½ (1), סלמה־צור, נהרי־שאנן 10; הכרמל: בצרת־עלית א' 12, כרמל/יגור 11, פרדס־חנה/כרכור 10; השומרון: חדרה ב' 11, מנשה א' 10½, עין החורש 10; השרון: הוד השרון 13½, כרכה הנוער ג' 12, רמת־גן ב' 11; תל־אביב: „רסי" 11, ותיקי הפ' ראשל"צ 8½, אוניברסיטה ג' 8 (2); ברשיון: הצי"ש 13, „רובשבסקי" בני־ברק 12½, בליל 12; המרכז: „רשבסקי" יבנה 9½, „רשבסקי" ת"א 9 (4), שער הנגב 9; הדרום: צעירי הפ' ר"ם 15½, „רובינשטיין" ב' ר"ם 12, רחובות 11; הנגב: ערד 12, קרית־גת 10, אשקלון 8.

בעיה מס' 673

א. דונבסקי, 1955
פרס ראשון

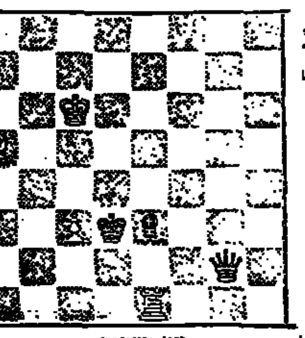

מט בשנים

בעיה מס' 674

ק. דוראויל, 1962

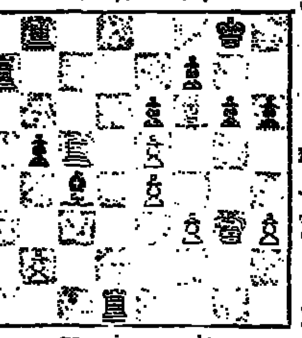

הלבן מתחיל וזוכה

עמדת סיום

יד השבוע: דרום מחלק. הכל פגיעים.

צפון
♠ A Q 7 4 2
♥ A Q 5 4
♦ 8 4
♣ A 10

מערב
♠ K 10 8 3
♥ J 9 7
♦ J 9 6
♣ 9 8 7

מזרח
♠ J 9 6 5
♥ K 8 3
♦ Q 10 3 2
♣ 5 2

דרום
♠ —
♥ 10 6 2
♦ A K 7 5
♣ K Q J 6 4 3

ברידג'

בתחרות קבוצות הגיעו צפון־דרום לחוזה סופי של „6 קלאב" בשני השולחנות. לאחר מהלך הכרזה שגרתי, בשני המקרים התחיל מערב את ההגנה עם ה־9 קלאב.

בחדר הפתוח זכה הכרוז בלקיחה הראשונה עם ה־A קלאב בדומם ושיחק ספייד נמוך. מזרח שם את ה־9 ספייד שנחתך ביד הכרוז. הוא המשיך עם ה־A,K דיאמונד וחתך דיאמונד שלישי בידו עם ה־10 קלאב בדומם. עתה מסר את ה־A ספייד בדומם והשליך את הדיאמונד הרביעי מידו. ספייד נמוך מהדומם נחתך ביד הכרוז, אך לצערו לא נפל ה־K ספייד מידי המגינים. הכרוז משך שתי לקיחות נוספות עם קלפי הקלאב הגבוהים, והמשיך עם ה־10 הארט בידו. מערב כיסה עם ה־J הארט, ה־Q הארט מהדומם נלכד על ידי ה־K הארט ביד מזרח. זה חזר בהארט ובכך הכרוז לא היה יכול להימנע מלהפסיד לקיחה שנייה ומכרעת בהארט ובכך נכשל בביצוע המשחק בהפרש של לקיחה אחת.

גם בחדר הסגור זכה הכרוז בלקיחה הראשונה עם ה־A קלאב בדומם. אך מכאן והילך שיחק הכרוז בצורה שונה. הוא עבר בדיאמונד נמוך אל ה־A דיאמונד, ושחק לקיחה נוספת עם ה־K דיאמונד בידו. הכרוז חתך דיאמונד שלישי מידו עם ה־10 קלאב בדומם. כעת חתך הכרוז ספייד נמוך מהדומם עם קלאב בידו, ומשך שתי לקיחות נוספות בקלאב. עתה שיחק הכרוז את הדיאמונד הרביעי והפסיד לקיחה אחת ל־Q דיאמונד של מזרח. אולם מזרח הוכנס עכשיו לעמדת „סיום" והוא נאלץ לשחק או הארט או ספייד לתוך המזלג של ה־A,Q בהארט (או הארט) בדומם. מזרח בחר לחזור בספייד נמוך והכרוז השליך שני קלפי הארט גבוהים על ה־A Q ספייד בדומם. החוזה בוצע, איפוא, בהצלחה על ידי שש לקיחות קלאב, שלוש לקיחות דיאמונד (כולל חיתוך אחד) שתי לקיחות ספייד ולקיחה אחת עם ה־A הארט.

הכרוז בחדר הפתוח שיחק לא־רע, והוא היה מבצע את החוזה באם ה־K ספייד היה מחוזק בצירוף עם שני קלפים נוספים ביד אחת מהמגינים, או אם ה־K הארט היה במצב עקיפה נוח לגביו. שני התנאים לא נתמלאו והוא נכשל בביצוע.

הכרוז בחדר הסגור שיחק היטב, בנצלו אפשרות של הכנסת מזרח למצב של „עמדת סיום". הכרוז הניח כי גם בהנחה שהדיאמונד הרביעי (הגבוה) היה נמצא ביד מערב, הרי עדיין נותרה לו האפשרות לנסות את העקיפה בהארט בשלב יותר מאוחר.

תחרויות הסגל האולימפי

שני הסיבובים הסופיים של התחרויות הסגל האולימפי ייערכו היום (אחה"צ ובערב) במלון המגדל בתל אביב, כנראה במתח גבוה ביותר. בשלב זה מוליכה הקבוצה של פרידריך בהפרש קטן ביותר. קרוב לודאי כי הקבוצה שתייצג את ישראל באולימפיאדת הברידג' בחודש יוני תיקבע רק בסיבוב האחרון.

בואו למזנון יום ראשון המפורסם של מלון שרתון

תהנו מסעודה כיד המלך במזנון המלא כל טוב, ומיד לאחר מכן — ובמחיר כולל — תבלו במרבד הקסמים, שם יופיעו:

★ סולומון קינג
הזמר המפורסם מאנגליה

★ ג'וני בופלו
ותזמורתו המשלהבת מאיטליה

★ חמישית המטרונומס
תזמורת הריקודים של מרבד הקסמים

מחיר כולל 32.00 ל"י (כולל מיסים)

מלון שרתון־תל אביב
Sheraton-Tel Aviv Hotel
SHERATON HOTELS AND MOTOR INNS, A WORLDWIDE SERVICE OF ITT

כל יום רביעי בשעה 5 אחה"צ תצוגת אופנה מעולה ותוכנית מרבד הקסמים המלאה. כל יום שבת בשעה 5 תה מנחה, ריקודים והתכנית המלאה של מרבד הקסמים. 10 ל"י לאיש (כולל מיסים)

ביום שבת 8.4.72
בשעה 09.05 רשת א'

תכנית „עולם המדע"

צוות מומחים ישוחח בנושא:

אופקים חדשים בחקר מחלות הלב

משתתפים:

פרופ' ה. נ. נויפלד, מנהל מכון הלב, מרכז רפואי ע"ש ח. שיבא — תל השומר

ד"ר י. אגמון, מנהל מחלקה פנימית ויחידה לטיפול נמרץ בחולי לב, ביה"ח בילינסון פתח־תקוה

ד"ר א. ריס, מנהל מכון הלב, ביה"ח רמב"ם, חיפה

אוניברסיטת חיפה

הצבור מוזמן להרצאת אורח (בשפה האנגלית) של הסופר האמריקני הנודע

הרמן ווק

על הנושא:

רוחות המלחמה

המנחה: הסופר א. ב. יהושע

ההרצאה תתקיים ביום ג', כ"ז בניסן תשל"ב, 11 לאפריל 1972, בשעה 17.00, בחדר מס' 320.

החברה לניהול קרנות בנאמנות בע"מ

	מחיר יחידה	מחיר פדיון	מחיר שוק
צבר	211.8	202.1	202.1
ארז	121.1	115.6	115.6
איתן	112.40	109.68	—

הנאמן: בנק הפועלים בע"מ

תלמיד י', י"א, או י"ב,
אם אתה מעונין לעסוק בעת שרותך בצה"ל
במקצועות האלקטרוניקה
ולקבל הסמכה ממשלתית

מתקבלים נערים בני 16 — 17½.

הלימודים מתקיימים במוסדות הבאים:

בתי־ספר בפיקוח משרד החינוך	בתי־ספר בפיקוח משרד העבודה
✱ אורט — רמת־גן, רחוב אילת	✱ אמיט — מרכז להכשרה מקצועית כפר סבא (עם פנימיה) מתקבלות גם בנות.
✱ אורט — נתניה, אזור התעשיה החדש	

עם גיוסם ל־צה"ל יועסקו הבוגרים בחיל הקשר והאלקטרוניקה

פרטים והרשמה בבתי הספר.
פרטים בכתב אפשר לקבל בדואר צבאי 2150/ש.

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

למפעל ותיק לאריגת סרטים בת"א
דרוש
1. אומן לאריגת סרטים
או מהנדס טכסטיל צעיר עם נסיון לפחות 5 שנות עבודה.
2. אורג מנוסה לאריגת סרטים
לפנות בצרוף תולדות חיים ונסיון בעבודה לת.ד. 14090 ת"א, עבור מס' 282.

דרושים
בחורים אחרי צבא
בעלי נסיון בעבודות דפוס אבזיק רשקי נייר באזור תל־אביב
(אפשרי מתלמדים)
הבאים מוכיח ביותר לארש המתאים
נא לפנות בכתב י. פוקס, ת"א, רח' ליפסקי 21

למפעל בגד עור בע"מ
דרושים לעבודה באבטסון
(כפר חסידים) ומגדל העמק:
א. מבקרי טיב לקונפקציה
ב. חייטים וגזרנים
ג. מתלמדים למקצועות קונפקציה
המעוניינים יפנו למחלקת כח אדם ת.ד. 16 מגדל העמק.

לאילן גת מהנדסים בע"מ
דרושה
קבוצת טפסנים (שלד)
לעבודה מיידית
נא לפנות בימים ב' ו־ה' בין השעות 5—7 אחה"צ, לרח' ויצמן 70, תל־אביב או טל. 441959

בירושלים
דרוש מנהל חשבונות
להוראה חלקית בשעות הערב
רק בעלי נסיון בהדרכה
יפנו ל„מכון להכשרה מקצועית" רחוב אגריפס 8, מול קולנוע עדן.

לחברת ביטוח גדולה בת"א
דרושים
עובדי תיקיה
נא להתקשר לטלפון 264221 ת"א למחלקת המנגנון.

למפעל מתכת
באזור התעשיה בפ"ת
דרוש
מחסנאי
בעל נסיון וידע באדמיניסטרציה של ניהול מחסן טכני.
המעונינים יפנו בכתב יד בלבד, בציון תולדות חיים ונסיון קודם לת. ד. 33157 ת"א עבור מס' 507.

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
מודיע על המשרות הבאות הפנויות:
ביחידה לפקוח סכנות קרינה (פס"ק)
עובד טכני
הכשירויות הדרושות: בוגר בי"ס מקצועי; שליטה בעברית וידיעה באנגלית; רצוי נסיון בעבודה בקרינה ובחומרים רדיואקטיביים.
מס' המשרה: פס"ק. ב/106.

בפקולטה להנדסה כימית
אלקטרונאי ראשי
תאור התפקיד: אחריות לנושא האלקטרוניקה בפקולטה; תכנון ופיתוח של מכשור אלקטרוני לעבודות מחקר ובהוראה; תיקון ואחזקה של ציוד אלקטרוני מעבדתי.
הכשירויות הדרושות: בוגר בי"ס להנדסאים או טכנאים במגמת אלקטרוניקה; ידיעת השפות עברית ואנגלית; נסיון בתכנון ובנית אבי טיפוס; כושר ונסיון בניהול צוות עובדים; נסיון מעשי קודם של 5 שנים לפחות.
מס' המשרה: הכ. /1143.

בספריה המרכזית
פקידת רכש
הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית; ידיעת השפות עברית ואנגלית כולל הדפסה; הכרחית שפת אם אנגלית; יכולת לנהל התכתבות באופן עצמאי; נסיון של 3 שנים לפחות בעבודות משרדיות.
הערה: עדיפות תינתן לבעלי השכלה ספרנית עם נסיון ברכישת ספרים בספריה או בבית מסחר לספרים.
מס' המשרה: ס.ב./115.

מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב לאגף כח אדם בציון קורות חיים ונסיון קודם עד יום 14.4.72 בציון מס' המשרה.

לתפקיד מכונאי אחזקה דרוש מיד צעיר לאחר שרות צבאי, אזור מגורים חיפה. לפנות בתולדות חיים לת.ד. 1334 ת"א ל־מספר ד"/8878.

דרושה מפעילה למכונת נשיונל למשרד בחיפה שעות עבודה נוחות. לפנות לת. ד. 4496 חיפה למס' 24439 עם ציון גיל וקורות חיים

לתפקיד מכונאי אחזקה דרוש מיד צעיר לאחר שרות צבאי, אזור מגורים נהריה. לפנות בתולדות חיים לת.ד. 1334 ת"א ל־מספר ד"/8924.

מומחית למכונות תפירה במכירה ובהדרכה מחפשת משרה מתאימה. לפנות טל' 614872

לתפקיד מכונאי אחזקה דרוש מיד צעיר לאחר שרות צבאי, אזור מגורים חדרה. לפנות בתולדות חיים לת.ד. 1334 ת"א ל־מספר ד"/6973.

דרושה **פקידה מתחילה** אחרי תיכון ניסיון קודם אינו הכרחי. לפנות: בחד"ר „שטיינר" רח' לבנדה 30, ת"א טל' 37730, 38804.

למשרד רואה חשבון **דרושה מזכירה כתבנית** עם ידע בהנהלת חשבונות. בפרטים לפנות: ת. ד. 11150 ת"א

דרושים מסגרים לעבודה במפעל בפתח־תקוה. לפנות טלפון 914166

החברה העוסקת באחזקת מתקנים
דרושים לנו
לעבודה בצפון הארץ:
מנהלי עבודה במקצועות חשמל, מיזוג אויר, צנרת, ודוודי קיטור
בעלי מקצוע במקצועות הנ"ל ברמות שונות.
מפעילים לדוודי קיטור
נא לפנות בכתב בצרוף תאור נסיון בת־צ־ לת.ד. 4496 חיפה למס' 13397.

למשרד גדול של רואי־חשבון בת"א
דרושים
א. בוחנים מכל הדרגות
הזדמנות טובה להשתלמות במקצוע ולהתקדמות במעמד
ב. כתבנית מעולה
עברית — אנגלית
המועמדים יפנו בכתב בצרוף תיאור נסיונם המקצועי וקורות חיים לת. ד. 1334 תל־אביב לכס' 9800511

מ.ד.ב.
פיקוח הנדסי בע"מ
לעבודה במרכז הארץ ובירושלים
דרושים הנדסאים וטכנאים
בעלי נסיון בעבודות צנרת, רצוי גם נסיון באחזקה
נא לפנות בכתב בצרוף תאור נסיון מקצועי לת. ד. 3693, ירושלים

למפעל תעשייתי גדול באזור חיפה
דרושים
1. **מנהל חשבונות צעיר**
בוגר הפקולטה לראית חשבון.
2. **אחראי ליחידת ארגון ושיטות**
על המועמד להיות בעל השכלה אקדמאית בהנדסת ייצור או מינהל עסקים.
רצוי נסיון של 3 שנים לפחות.
3. **טכנאי מכונות לעבודות תכנון בתחנת כח**
עם ידע בשפה האנגלית.
הצעות יש להפנות אל ת. ד. 4353 חיפה עבור מספר 203.

هكذا من الأصل

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל־אביב, שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר יום חול 55 אגורות למלה / יום ו' 75 אגורות למלה

פרקי היום בתנ"ך

● נחום—חבקוק.

המשנה היומית

● יבמות י"ז (ה־ז) — י"א (א־ב).

הדלקת הנרות

ירושלים		
תל־אביב		
חיפה		

תורנות רופאים לפי המקומות

תל־אביב

● ד"ר רוזנבוים, הרצל 101, קופ"ח עממית.

● קופ"ח לאומית בתל־אביב.

קבלנים מציעים

● במרכז פתח־תקוה נמכרו מספר דירות בנות 3 חדרים עם 3 כיווני אויר מפוארות בכניסה תוך חודשיים לפנות במקום העבודה רח' סוקולוב.

דירות

● דירות לוקסוס למכירה עם בלי שכלולים להתקשר: 758684 בערב.

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

● ברמת־אביב 3 + פ"א מסירה בחודש 1973. טלפון: 412304.

תורנויות בתי חולים

● היום: דונולו.
● שבת: איכילוב.

דירות בשכר חודשי

● בשכ"ח 3 חדרים + טלפון במרכז חולון. טלפון: 843163 בין 11—13.

2½-2 חדרים

● בחולון 2½ מרווחת קיר חזית שנקר 55 ליסבק.

חדרים מרוהטים

● חדר בתוך דירה, להשכיר בסביבת עירית תל־אביב 200485.

דירות מרוהטות

ביקוש דירות

דירות בדמי מפתח

● דירה 5 חדרים גדולים ע"י שד' רוטשילד, ברמ"ג, בשעות 9—2.

משרדים

מחסנים

חנויות

אולמות

מגרשים

בתי מלאכה

עסקים

هكذا من الأصل

כבשן לוהט

בשוקי ההון והכספים
מאת מרדכי צבי

שוק המניות התחיל אתמול לכבשן לוהט. גם אלה שהורגלו לימים חמים או בלוגן אנשי הבורסה — לשריפות, עדיין לא נתקלו בתופעה כזו. המחזור היומי הסתכם ב־7.6 מליון ל"י מזה 2.5 מליון ל"י בשלב השערים המשתנים. לשון אחרת — ב־מחירים של אתמול נמצאו אנשים שקנו בין כתלי הבורסה מניות בשווי של 7.6 מליון ל"י ויש להניח כי ביחד עם העסקות מחוץ לבורסה הסתכם אתמול המחזור ביותר מ־10 מליון ל"י ביום אחד (!).

אין זו כל התמונה. ביום ב' השבוע הנפיק בנק ישראל אמיסיה של אגרות חוב מסוג חדש, הנושאות ריבית של 6.5%. היקף האמיסיה היה 20 מיליון ל"י. היא נחטפה תוך יום אחד ואנשי בנק ישראל מיהרו להנפיק מיד אמיסיה נוספת בסך 10 מיליון ל"י. יש להניח כי גם להנפקה זו יימצאו קונים. במקביל הנפיק בנק לאומי (באמצעות שלוש חברות בנות — החברה להשקעות, בנק יפו ואוצר לתעשיה) סדרות אחדות של אגרות חוב בהיקף של עשרות מיליוני ל"י. הודות למנגנון ההפצה האדיר של קונצרן זה יש להניח כי גם הנפקות אלו יימכרו כלהמצביות טריות.

סכומים עצומים להשקעה

מה משמעות הנאמר לעיל? דומה כי התשובה פשוטה: בידי הציבור, בצורה ישירה או דרך גופי ביניים — סכומי כסף עצומים להשקעה. ואם לשפוט לפי התנהגות אלפי ואולי רבבות אנשים בשוק המניות, אנו עדים לתהליך של בריחה המונית מהכסף. אנשים אינם מוכנים להחזיק כסף ומתאמצים צורה כלשהי להגדלתו. לקבלת תמורה גבוהה ככל האפשר. נראה כי החברה הישראלית עברה את השלב של רכישת מוצרים בני קיימא: לדירה מרווחת קשה יותר להגיע, אך מקרר חשמלי, טלוויזיה, מיקסר ו־שאר המוצרים שנחשבו פעם למותרות, כבר רכשו בגלל ההתייקרות השונות שעברו על המשק הישראלי מאז אוגוסט 1970. כל התייקרות של היבוא גרמה לכך שמאות אלפים ד־שו בכל מוצר חשמלי מיובא שניתן היה להעלות על הדעת. עכשיו מה־לבטים כולם בשאלה דומה: מה ל־עשות בכסף שברשותם?

"גידולי" הבורסה

בראשית 1972 גילו רבים את ה־בורסה ובעיקר את שוק המניות. ככל שגברה הספקולציה התרחב מעגל ה־מצטרפים וכיום זה כדור שלג ענקי המתגלגל במהירות רבה ואין לדעת לאן הוא מתגלגל ומה תהיה צורת עצירתו. מי שמבקש בימים האחרונים הסבר הגיוני מוציא זמנו לריק. מתנפלים כמעט על הכל וקונים. ל־מרבה האירוניה אלה שפעלו בניגוד לכל הגיון יצאו הנשכרים. מי שלכש את המניות, שהיו אולי עומדות בתחתית סולם הצדקויות של מצוות מסחר, הרויחו יותר כסף.

כמויות הזהה והראו רבים כלפי מניות התעשיה. אף כי הסיכום בסוף 20 השנים האחרונות (שני מחקרים כל אחד לתקופה של 10 שנים שנערכו בזמנו על ידי בנק לאומי) הראה שמניות התעשיה ניצבו בראש ההשקעה הכדאית ביותר במשק הישראלי.

שני מוקדים

עתה מתחלקת הפעילות לשני מוקדים עיקריים.

* המניות הפיננסיות — בעיקר שלושת הגדולים בבנקאות. השיקול הוא כפול: הבנקים ישמשו גב למניות שלהם גם במקרה של שינוי מגמה בשוק. במקביל, העליה בשאר הקבוצות יצרה מעין הרשמות של כתחים עולים ביחס לבנקים. למשל, בנק לאומי ברמה של 300 נראה זול ביחס למניות שהתקרבו לרמה זו או עברו אותה מזמן. אתמול עלה שער מניות בל"ל ב־25 נקודות בפתיחה, ל־340. במשתנים עלו ל־360 אך נסגרו על 350. המחזור 322 אלף ל"י ערך נקוב, כלומר למעלה ממיליון ל"י תמורה כספית. החזיקו אחריהן מניות א.י.ד.י.ב.י.: הבורסה מאחורי מניה זו מעדיף לפי שעה לשמור על השער הנוכחי. בעליה של 3 נקודות ל־204 סיפק כמות של 350 אלף ל"י ע"נ. בתוך מניות בנק הפועלים: מאחר שמניות בל"ל עלו, אין להניח שהבנק השני בגודלו יסכים שמניותיו יפגרו במרחק רב מדי. המניות הרגילות למוכ"ז עלו אתמול ב־9 נקודות ל־295, לאחר מחזור בסך 150 אלף ל"י ע"נ.

* מניות המקרקעין: הספקולציה כאן קשורה בהאמרת מחירי הקרקעות. גם כאן שתי מניות מובילות — הכשרת הישוב נרשמו בשלב הפתיחה קונים בלבד. במשתנים עלה שער המניות למוכ"ז ל־281. מאחר שכך המצב נראות מניות מקרקעין אחרות כ"זולות". נאות אביב כבר פרצה את מחסום ה־100 והגיעה ל־103. במצב דומה נמצאות מניות ד י ס ק ו. המבוכרות עומדות על 118 הרגילות על 89.

אין פלא, איפוא, שמניות נוספות ששערן נראה נמוך החלו נעות בקצב הכללי. הזגלית האחרונה: מניות חברת החשמל — אתמול עלה שערן ב־10 נק' ל־67 לאחר מחזור בסך 280 אלף ל"י ע"נ.

PHILCO

זה ממש אוצר

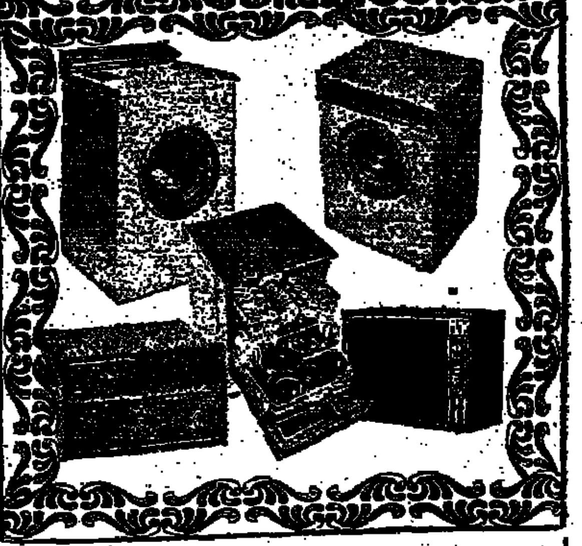

* מכונות כביסה * טלוויזיות * מכונות יבוש
* מדיחי כלים * מזגני אויר תוצרת ארה"ב

פילקו תמיד באיכות עולמית

PHILCO

איגוד המסחר...בע"מ, רח' המולדת 9, טל. 11 01 86

הונחה אבן־פינה למעון חולי סרטן ע"ש צ'ארלס קלור בגבעתיים

שר־הבריאות: 5000 מקרי סרטן חדשים — מדי שנה
* 50% מכלל הפטירות בישראל — ממחלות לב

מאת סופר "הארץ" בגוש דן

חמישים אחוז מסיבות המות בישראל באות ממחלות לב — אמר אתמול שר הבריאות מר ויקטור שם־טוב בטכס הנחת אבן־פינה למעון לחולי סרטן ע"ש סר צ'רלס קלור בגבעתיים. מר שם־טוב אמר עוד כי ממחלות עורקי הלב בלבד נפטרים מדי שנה כ־5000 איש, שהם 28% מהנפטרים ומספר זה הוא כפול ממספר הפטירות כתוצאה ממחלת הסרטן. הוא הוסיף כי מדי שנה מתגלים בישראל 5000 מקרי סרטן חדשים. מר שם־טוב הודיע כי היום (7 באפריל) הוכרז על־ידי ארגון הבריאות הבינלאומי כיום המלחמה במחלות לב.

שר־האוצר מר פנחס ספיר אמר, כי המכון החדש מהווה נדבך נוסף במלחמת האיתנים של אנשי המדע במחלה שעד כה עדיין לא נמצאה לה תרופה. ראש עירית גבעתיים מר קרבא קריינר שברך בשם העיר המא־רחת הזכיר, כי השבוע לפני 50 שנה עלו ראשוני המתיישבים על אדמת גבעתיים.

יו"ר האגודה למלחמה בסרטן גב' שושנה אבן לא שכחה לציין, כי כל עוד שר האוצר מר פנחס ספיר נוכח בטכס, פותח הזמן המתאים לרשותו לחשוב על מסים חדשים.

סר צ'רלס, שנדב עד כה כמיליון ל"י להקמת המכון, ציין כי בישראל גדול חלקו של הציבור במלחמה בסרטן מאשר בקהילות אחרות. בטכס נכחו גם יו"ר קרן קלור בישראל מר מרדכי מאיר, נגיד בנק ישראל מר משה זנבר, סגן שר האוצר מר צבי דינשטיין ואישי ציבור.

הקמת המכון תעלה כ־2.5 מיליון ל"י. הקרקע ניתנה על ידי מינהל מקרקעי ישראל. להקמת מכון שישתרע על שטח של 1,800 מ"ר בשלוש קומות.

מנכ"ל משרד התיירות:
300 אלף תיירי־חורף — השנה; גידול ב־65% לעומת אשתקד

(ל.צ.מ.). בששת חדשי עונת ה־חורף, מאוקטובר 1971 עד מארס 1972, ביקרו בישראל, זו הפעם הראשונה, למעלה מ־300 אלף תיירים — גידול בשיעור 65 אחוזים לעומת החורף הקודם. ברבע הראשון של השנה הנוכחית באו כ־150 אלף תיירים — גידול בשיעור של כמחצית לעומת הרבע הראשון של שנת 1971, שגם בה גדלה התיירות ב־50 אחוז.

פרטים אלה מסר אתמול אחה"צ המנכ"ל של משרד התיירות, מר חנוך גבתון, באסיפה הכללית השנתית של איגוד סוכני התיירות, שנערכה במלון "באלי" בת"א.

מר גבתון יחס את הגידול חסר התקדים בתיירות החורף למדיניות החדשה של משרדו, הפועל כיום ב־חו"ל בעיקר לעידוד תיירות הנופש ה־חולקא בעונת החורף, שבה עד־לא נוצל כל כושר הקליטה של מקומות האיכסון, ובעיקר בערי הקייט ובי מרכזי הנופש החדשים, שמשרד התיירות שוקד עתה על פיתוחם.

כנס התיירות — באוקטובר

בהמשך דבריו גילה מר גבתון, כי בחודש אוקטובר השנה — בפרוס שנת הכ"ה למדינה — יוזמן משרדו כנס ראשון מסוגו בהשתתפות כל מנהלי לשכות התיירות וסוכני אל־על בחו"ל, התעשיינים, בתי המלון וסוכני התיירות, ומנהלי המחלקות של משרד התיירות ואל־על. כנס זה נועד לדיון מקיף על עידוד התיירות בשנים הקרובות, ולשיתוף כל הגורמים המסחריים הן בדיונים על התוכניות והן בביצוען.

הוצגו מכוניות חדשות של פורד גרמניה

(ע). שני דגמים חדשים של מכוניות מתוצרת חברת פורד גרמניה, הקונסול והגרנדה, הוצגו אתמול במסיבת עתונאים בכפר המכביה ברמת־גן. המכוניות החדשות מחליפות את סידרת המכוניות מ. 17, מ. 20, ד"מ. 26. מכונית גרנדה היא המכונית היקרה ביותר מתוצרת חברת פורד באירופה, ומחירה יהיה בארץ כ־55 אלף לירות. מחירי מכונית הקונסול יהיה נמוך יותר — מ־37.500 ל"י.

בהסכמתה של הנהלת אגד החליט שר התחבורה, מר שמעון פרס, לאשר לקואופרטיב דן תוספת 10 נסיעות ביום, לתנועת מטיילים מאזורי השטחים לגוש דן וחזרה, נוסף על שלוש הנסיעות המופעלות ביום. החלטת שר התחבורה נכללת אתמול בפסק־דין של בית המשפט המחוזי בתל־אביב, אשר לפניו התברר הסכסוך בין אגד לדן.

מחאה על העלאת מחירי הכניסה לחופי הרחצה בחיפה

מאת סופר "הארץ" בחיפה

חבר מועצת עירית חיפה בסיעת גח"ל מר וילי כץ שלח למפונה על המחירים במשרד המסחר והתעשיה ד"ר מבדלבים תלונה על העלאת מחירי הכניסה לחופי הרחצה הפר־טיים בחיפה ב־25 אחוז.

מר כץ, שהוא מזכיר כללי של התאחדות הסוחרים בחיפה, כתב כי לא יתכן שהפיקוח על מחירים יחול רק על סוחרי המכולת. כן פנה ב־אותו ענין לראש עירית חיפה ב־פועל, מר יוחנן צ'יזל.

אלמוגי: החזקת אסיר עולה 12 אלף ל"י לשנה

(ל.צ.מ.). החזקת אסיר עולה ל־משק המדינה 12 אלף ל"י לשנה, ואין ספק שאם סכום זה היה מושקע בפעילות מונעת בקרב נוער השו־ליים אפשר היה לצמצם את אחוז עבריינות הנוער והפשיעה האלימה — אמר אתמול שר־העבודה, מר יוסף אלמוגי, בכנס מנהלי מחלקות של משרדו.

השר הדגיש את פעילות משרדו, בשיתוף עם הרשויות המוניציפליות, לאיתור הנוער שאינו לומד ואינו עובד ופתיחת לשכות תעסוקה ב־אזורי המצוקה. משרד העבודה מארגן כ־200 חניכים מצטיינים שיסייעו בשילוב נוער השוליים בכוח העבודה. השר מסר, כי בחינות עתה מ־חדש תכניות הלימוד במסגרות ה־הכשרה בחינוך המקצועי, וכי תוכ־ניות אלה יותאמו לצורכי התעשייה.

ערב התיחדות עם זכרו של ד"ר משה סנה ז"ל יתקיים ביום א', ב־8.30 בערב, באולם נחמני, רחוב נחמני 4 ת"א. משתתפים: שר ה־בריאות ויקטור שם־טוב, מזכיר ההסתדרות יצחק בן־אהרן, המשורר חיים גורי, יאיר צבן. דוד פתהצור — יו"ר אגודת העתונאים בת"א יפתח את הערב. כניסה — למוזמנים.

הרמטכ"ל האירי, גנראל ל.ט. אוקארול, בפגישתו אתמול עם הרמטכ"ל רב־אלוף דוד אלעזר. (צילם: י.פ.פ.א.).

הרמטכ"ל האירי בא לביקור כאורח כוחות או"ם באיזור

(ע). רמטכ"ל צבא אירלנד הגיע אור ליום ה' לביקור בישראל, כ־אורח־הרמטכ"ל של או"ם באיזור, כדי ל־בקר אצל החיילים האירים המשרתים עם משקיפי האו"ם בתעלת סואץ, ברמת־הגולן ובקפריסין.

מייג'ור גנראל ל. ט. אוקארול, שבא עם רעייתו ועם שלישו, קומנ־דר ס. הורד, ישהה בארץ חמישה ימים. אתמול ערך ביקור נימוסין אצל הרמטכ"ל, רב אלוף דוד אלע־זר בלשכתו בקריה.

הגנראל האורח אמר ש־21 אירים משרתים בכוח האו"ם באזור ועיקר מטרת ביקורו כאן לעמוד מקרוב על מצבם, ולהיפגש אתם בשטח.

ביום ב. הבא ייצא לקפריסין, כדי לבקר אצל האירים המשרתים במס־גרת כוחות או"ם באי.

עונשים למשתתפי הפגנת השבת בהרצליה — ב־1970

(ע): שלושה רבנים, ביניהם ה־רב הראשי של הרצליה, יו"ר המו־עצה הדתית בביר, שני מנהלי בתי ספר ושבעה אנשים נוספים הורשעו אתמול בבית־משפט השלום בתל־אביב בהשתתפות בהפגנה ובהתפר־עות שאירעה בהרצליה ביולי 1970, בעת שמאות דתיים הפגינו נגד הס־עת מתרחצים לים באוטובוסים.

השופט יוסף קירטוני קבע, כי "ישנם אזרחים במדינה אשר מנסים לכפות את רצונם על אזרחים אחרים בניגוד לרצונם ובלי להתחשב ב־חוקי המדינה". הטיל על אחדים מהם קנסות כספיים ועל אחרים — מאסר על תנאי.

לדין הועמדו הרב יצחק יעקב בביין בן 40, הרב הראשי בהר־צליה, הרב שמואל טוביאס, בן 56, הרב חיים יצחק הלוי, בן 47, יוסף יעקב בן 51, יו"ר המועצה הדתית, שלום דפנה בן 35, מנהל בי"ס אור תורה בתל־מונד, חבר הועד למען השבת, אליהו ששר, בן 38, מנהל בית ספר, שלמה הינדי בן 55, ישר־ראל מלחי בן 31, שלמה עומסי בן 36, חיים שבילי בן 52, מרדכי לוין בן 26, נער בן 15 — כולם מהרצ־ליה ויהודה רוזמים בן 23 מחיפה.

הנאשמים כפרו באשמות שהועלו נגדם, פרט לרב טוביאס, שבחר לא להעיד ובהודעתו בלי שבועה אמר בין היתר: "השתתפתי בהפגנה ב־שבת וידעתי כי אין לה רשיון. כו־אב לי הקולנוע, התיאטרון ובעיקר השבת. לכן הלכתי נגד החוק, כי אני יודע ומאמין כי חוק זה הוא נגד היהדות".

הנאשם ששר אמר לשופט, כי ניתן רשיון להפגנה "מטעם הקודש ברוך הוא".

השופט קירטוני ציין, כי הרב טוביאס היה הנאשם היחיד שהיה לו העוז להודות בגלוי לב בעובדות המיוחסות לו ועשה זאת בכבוד ה־ראוי למנהיג רוחני. השופט העיר עוד: "האם לא יודעים הרבנים ה־נכבדים שדברי חכמים בנחת נשמ־עים? — ולא על ידי הפגנות, חסי־מת דרכים ומכות?"

בגזר דינו קבע השופט, כי עם כל האהדה שיש לו לשומרי מצוות, חו־בה על בית המשפט להעמידם על טעותם ולהטיל עליהם עונש מר־תיע. נוכח עברם הנקי נידונו יהודה רוזמים וישראל מלחי למאסר חוד־שיים על תנאי ולקנס 200 לירות כל אחד. שאר הנאשמים נקנסו ב־100 לירות כל אחד הוטל עליהם מאסר על תנאי של חודש.

נבחרו מוסדות בית הגפן בחיפה

אגודת בית הגפן, המרכז הערבי יהודי לתרבות ולחברה בחיפה בחרה באסיפתה הכללית האחרונה מועצה בראשותו של מר אברהם בלפור. סגנו יהיה מר סנחיל שוקרי. להנהלת המרכז נבחרו ה"ה סולימאן קומראן, שרה רכיה, שייך מוחמד חובייקי, אורי מהוז, שאירה כבאג, א. ב. יהושע, השופט סהל נ'ראהו, יוסף פתאל, היקאם עבאסי, אליעזר בארי, וצבי ישראל. תקציב בית הגפן לשנה 1972/73 יהיה 228,000 ל"י ותקציב הפיתוח יגיע ל־275,000 ל"י.

תערוכת התנ"ך בטבריה

התערוכת התנ"ך בדפוס ובאמנות שב־חסות דוד בן גוריון המוצגת באולם הספורט של ביה"ס אורליד בטבריה פתוחה לקהל כל יום בין השעות 10—1 לפנה"צ, 5—7 אחה"צ. ביקורים מבו־צתים של תלמידי בתי הספר אפשריים החל ביום א' רק בשעות לפני הצהרים לפי הזמנה מראש בטלפון 21911 או 3006.

אסיפה כללית של חברי אגודת העתונאים בת"א

ביום א' בשעה 11 לפנה"צ, תיערך אסיפה כללית של חברי אגודת העתו־נאים בת"א, בבית־סוקולוב. בסדר היום: דיווח הועדה המקצועית — לקראת המו"מ על חוזה שכר בעתונות.

289 אלף איש, בקרו במשך חג הפסח ב־31 האתרים של רשות הגנים הלאומיים ברחבי הארץ — מסר מנהל הרשות מר יעקב ינאי.

איך לזכות בסבון באלי מדי שבוע במשך שנה שלמה

כתוב על סבון באלי

חידון מיוחד לקוראי הארץ

כל שעליך לעשות:

1. כתוב משהו על נושא באלי: על הסבון, או על האי האקזוטי בו רוחצות הנשים המפורסמות ביופיין את גופן בשמנים צמחיים (שהם הם מרכיבי היסוד של סבון באלי הישראלי).
כתוב על מה שמזכיר לך ריחו המשכר של באלי, או מדוע לדעתך באלי הוא הסבון הטוב ביותר לטפוח עור הפנים והגוף, והאם חשת גם אתה בתכונותיו המרפאות את העור של סבון באלי.
מותר לך לכתוב מכתב, שיר, חמשיר, ספור, סיסמת פרסומת או כל דבר העולה על דעתך בעת הרחצה בסבון באלי, בתנאי שהמלה באלי תופיע לפחות פעם אחת בכתוב.
2. מספר ההצעות אינו מוגבל בתנאי שלכל הצעה תצורף אריזה של סבון באלי.
את ההצעות יש לשלוח אל "באלי", ת. ד. 505, פתח־תקוה.
3. ציין על גבי המעטפה את תאריך פרסום מודעה זו ושלח אותן אלינו לא יאוחר מיום חמישי הקרוב.
4. ציין את שמך וכתובתך בכתב ברור על צדה הפנימי של אריזת באלי.

מדי שבוע יבחר חבר השופטים ב־פקוחו של המכון למסחר הוגן את ההצעה המוצלחת ביותר שתזכה את שולחה ב־52 חפיסות סבון באלי — כמות המספיקה למשפחה גדולה מאד לשנה שלמה.

טית־בית שומרת לעצמה את הזכות להשתמש בהצעות הזוכים למטרות פרסום — ללא תשלום.

באלי הוא סבון צמחי מעודן, המאפ־שר לעורך לנשום ושומר על חיוניותו ורעננותו של עורך. באלי מומלץ גם לעור העדין ביותר — עור פניך.

הזוכה בתחרות מיום 31.3.1972 מר יוהאי אשכול, קבוץ אילת השחר.

באלי של טית־בית — סבון טוב באמת.

שחם לבינסון אילון

אזכרה

ביום השנה לנפילתם של יקירינו: —

אל"מ **נדיבי מרדכי** ז"ל

סא"ל **עוזי פרץ** ז"ל

רס"ג **לוסטיג מרדכי** ז"ל

סרן **רזון ברוך** ז"ל

נתייחד עם זכרם בבית הקברות הצבאי בקרית שאול, ביום ב' כ"ו בניסן תשל"ב, 10 אפריל 1972, בשעה 16.30.

המשפחות

במלאות שלושים לפטירתו של יקירנו

חיים מלל ז"ל

נעלה לקברו ביום ראשון, כ"ה בניסן תשל"ב, 9.4.72 בשעה 11.00 בבית הקברות בהר־המנוחות, ירושלים

מוקירי זכרו יתאספו ע"י שער בית העלמין

המשפחה המתאבלת

ביום א', כ"ה בניסן תשל"ב (9.4.1972) במלאת שנה לפטירת יקירנו

זליג ביוק ז"ל

נעלה אל קברו ונתייחד עם זכרו

בשעה 16.30 בבית העלמין בחוף הכרמל (שער ראשי)

בשעה 18.00 יערך באולם "ביתנו", רח' ירושלים 29, ערב זכרון מטעם מועצת פועלי חיפה

אוטובוס יצא בתום האזכרה מבית העלמין אל אולם "ביתנו"

המשפחה

הנהלת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה וסגל העובדים

משתתפים באבלה של חברתם לעבודה

דליה גורדון

במות עליה

אביה ז"ל

שר השיכון

המנהל הכללי ועובדי המשרד,

משתתפים באבלם הכבד של

נעמי ויהודה ליש

בהלקח מהם בתם

רחל ז"ל

לנעמי ויהודה ליש

אתכם בצערכם על מותה של בתכם

רחל ז"ל

עובדי לשכת שר השיכון

לנעמי והבנות

אתכן באבלכן הכבד

בהלקח מכן הבעל והאב היקר

והוא רק בן 42 —

סא"ל **אליעזר קרן** (קרייטנר) ז"ל

מפקד היחידה

הקצינים והחיילים

על מות

סא"ל **אליעזר קרן** (קרייטנר)

אבלים

ראש אגף כח-אדם במטה הכללי

וסגל קציני האגף

למהנדס **יהודה ברזילי**

אתך אנו באבלך במות

אביך ז"ל

חבריך לעבודה מרכז לתכנון ופתוח בע"מ

לשקד אלכסנדר

משתתפים באבלך הכבד

במות **אביך** ז"ל

הנהלת המכון הוטרינרי

הננו מודיעים בצער על פטירתו של

הרב אברהם לוין ז"ל

מקרית ישמח משה

הלויתו תצא היום, יום ו', כ"ג ניסן תשל"ב (7.4.1972) בשעה 11.00 לפנה"צ מבית הכנסת הגדול בראשון־לציון לבית הקברות החדש

המשפחות

בארץ ובארצות הברית

אבינו היקר

ד"ר יוחנן גולדמן בוסטיק ז"ל

נפטר לאחר מחלה ממושכת

הלויה תצא היום, יום ששי כ"ג בניסן תשל"ב 7.4.72 בשעה 12.00 בצהרים מבית החולים רמב"ם בחיפה.

אוטובוס מיוחד יצא בשעה 11.30 מרח' אחד העם 9.

המשפחה המתאבלת

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירנו

מרדכי יפה ז"ל

בר' אברהם ז"ל יליד ינובה ליטא

הלויה תצא היום, יום ששי כ"ג בניסן, תשל"ב ה־7.4.72 בשעה 12.30 מביה"ח רמב"ם בחיפה לבית העלמין החדש ליד כפר סמיר.

המתאבלים: אשתו רחל והמשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירת בעלי, אבינו וסבנו היקר

יהושע ליברמן

בגיל 64

אחרי מחלה קצרה

הלויה תצא היום, יום ששי כ"ג ניסן תשל"ב 7.4.72 בשעה 11.45 מבית חולים רוטשילד חיפה לבית העלמין בכפר סמיר.

המשפחה

במלאות שלושים לפטירתו של יקירנו

שמואל גילצר ז"ל

נעלה לקברו ונתיחד עם זכרו בבית העלמין בכפר סבא ביום ראשון, כ"ה בניסן תשל"ב 9.4.72 בשעה 4.30 אחה"צ

מתאספים בביתנו בכפר סבא, רח' אגרון בשעה 4.15

המשפחה

במלאת שנה לפטירתה של

זהבה לוי ז"ל

תתקיים אזכרה ביום ראשון כ"ה ניסן תשל"ב 9.4.1972 בשעה 3 אחה"צ בכפר יהושע.

המשפחה

ובית כפר יהושע

טקס גלוי מצבה של

ד"ר מיכאל אוסטר

וגב' בסי אוסטר ז"ל

יערך ביום שני, 10.4.72 בשעה 15.00

בבית הקברות שבקבוץ לביא, הגליל התחתון

מוזמנים כל מוקירי זכרם

לחברנו **שמעון אבירם**

אתך באבלך במות

אמך ז"ל

חבריך בבריסל

משתתפים באבלם של

בני משפחת ילובסקי

על פטירת האם

לאה ילובסקי ז"ל

החברים וההנהלה

"פריתז"

לחברנו **יהושע הייין**

אתך באבלך

במות **אחיך**

חבריך לעבודה

לתיקי דיין ומשפחתה

באבלם על מות האב

שמעון דיין ז"ל

תנחומינו הכנים

אמה וגיורא גודיק

וכל חברי התיאטרון

هكذا من الأصل

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל-אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול 55 אגורות לשורה / יום ו' 75 אגורות לשורה

פרקי היום בתנ"ך

● נחום—חבקוק.

התשבה היומית

● יבמות י"ז (ניהם) — י"א (אבא).

הדלקת הנרות

ירושלים	6.25	6.19	6.32
תל-אביב	6.45	6.40	6.40
חיפה	6.41	6.37	6.41

תורנות רופאים לפי המקומות

[illegible]

● ברמת-השרון במקום נהדר קוטג'ים מפוארים 4 חדרי שינה במחיר החל מ־200,000 ל"י "צבר" 930172.

● במקום הכי יפה ביותר ברעננה וילה דו משפחתית על 1/2 דונם אדמה מחיר 180,000 ל"י אנגלו סכסון רעננה 921090.

● בהרצליה פיתוח למכירה קוטג'ים וילות באיזור אקסקלוסיבי. טלפון 410882.

● מעונינים להחליף דירות של 2½ רק חדרים בבלי בני בתים פרטיים. 415098.

● ביד אליהו בית פרטי 4 חדרים + מכונת ארונות.

● למכירה קוטג' חדש — מבואר ברמת-השרון. טל. 931261 בשעות 19—20.

● אנגלו סכסון רעננה — מציעה דירות בנות 3, 3½ ו־4 חדרים כולל הסקה מרכזית.

● דירות צמרת בחולון — בר ... [illegible]

● הולון והחולות דירות 4, 3½, 3, לפנות ש.מ.ת. בע"מ, סוקולוב 58, 842908.

● חברת בניה בונה ברעננה ... [illegible]

דירות

● דירות לוקסוס למכירה עם בלי שכלולים להתקשר: 758684 בערב.

● בראשל"צ דירות ברח' הרצל 68 מציעים לך דירות מפוארות בכל הגדלים בתנאים נוחים.

● בהרצליה הפתוח דירות 223939 ע"י ולידור (20—18).

● דר"ש שפחתי בתל-כרמל "ישראאולף". 58063.

● דירות קופתי, בבית רב קומתי, 180 מ"ר, "ישראאולף" 58063.

● בחולון דו משפחתי, בניה ברמה 3 חדרים, 3 מרפסות ושכלולים — 150,000.

קבלנים מציעים

● במרכז פתח-תקוה נותרו מספר דירות בנות 3 חדרים עם 3 כיווני אוויר מפוארות בכניסה תוך חודשיים לפנות במקום העבודה רח' סוקולוב 65 במשרד רח' החגנה 17 פתח-תקוה בהן את לוי טל: 7—5 אחה"צ 914994.

● ש.ל.ם. חברה לבנין ופיתוח בע"מ חולון מציעה דירות איכות: ברחוב הנגב 9 דירות 4—3 חדרים בבנין 3 קומות.

● דירות בנות 3½ חדר ... 731528 בין 8—7 בערב.

● "בנימיסולחון" מציעה דירות פאר ברח' בר-ציונה 13 — 4½, 5 ברח' הרצל 83.

● נאור, קבלני בנין בונים בפתח-תקוה דירות 3 חדרים ... 65,000 ל"י פרטים בטלפונים 244530 229583 ב"א.

● בחולון דירות מפוארות 3, 3½, 4, 5 חדרים, פרטים בחברה ש.א.פ. בע"מ, סוקולוב 64, חולון, טל' 848447.

● דירות פאר למכירה 3, 3½ חדר ... [illegible]

● דירות "ביהודה" מציעים דירות מפוארות ... [illegible]

● בקריית ביאליסטוק — יהוד — דירות 3½—4 חדרים עם פינת אוכל ... [illegible]

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

● ברמת-אביב 3 + פ"א מסירה ביולי 1973 טלפון: 412904.

● בפתח-תקוה דירה אקסקלוסיבית חדשה במקום מצוין 3 חדרים גדולים + הסקה ... [illegible]

● מכירה בבבליים ברחוב רופין 3½ חדרים קומה ג', 2 כיוונים 92,000 ... [illegible]

● בקריאון כירי דירות דר חה 4½ חדרים בתום בנית ... 120,000 759133 מ־14.

● 3 חדרים חדשה מפוארה ... [illegible]

● דחוף! הזדמנות להמכר ... [illegible]

תורנויות בתי-חולים

● היום: דנולו.
● שבת: איכילוב.

[illegible] בתים

● בהזדמנות בית דו משפחתי, פינתי 4½ חדרים + בינה בנבעת-שמואל ... 60,000 ל"י ... [illegible]

● בראשל"צ, בית פרטי דו משפחתי, 5 חדרים ... [illegible]

● הרצליה פיתוח — קוטג' ... [illegible]

ביקוש דירות

● זוג עם ערבויות בנקאיות מחפש דירה מרוהטת או דירה בצ"ה, מוכן לשלם מראש.

● מחפשים לקניה דירות בת"א גם במחירים גבוהים עבור אנשי חול בתחום ... 228745 (בלדין).

● דרוש! דרוש! דרוש! עבור לקוחותינו בת"א וכל הארץ, דירות ובתים לקניה ולהשכרה, נא לפנות ל"כורי נדל"ן" ... טל. 225726.

● מחפש דירת 2 חדרים ברמ"ג בצפון תל-אביב טלפון 223910 15—5.

● מעונין בדירת 3 חדרים ברמ"ג עד 90,000, בסביבת ת"א, בתים, חולון. לכתוב ליונה, ת.ד. 344.

● דרוש חדר, דירה הדר, ב' שכ"ת, 823028, אחה"צ.

● מבטחאה בצפון ת"א, דרוש בדחיפות "ישראאולף" 58063.

● דרושה ברמ"ג דירת 2 חדרים ע"ש / ק"ב, במרכז — צפון ת"א, טלפון 59236 16—14.

● דרושות דירות בכל גודל ריקות ומרוהטות עבור תיירים לתקופות קצרות וארוכות ... "יוניבר פלט" טלפון 224732.

● דרושה דירה 1 — 2 בסביבת ת"א 857292 אחרי 19.30.

● ברצוני לקנות דירה 3½ חדרים לוקסוס, בסביבה טובה, ברמת-גן או בצפון ת"א, בלי מתווכים. טלפון 750307.

● דרושות דירות לקניה מיידית במרכז, צפון ובבבלי ... [illegible]

● ללא כל תשלום מצידך! "ידיעון דירות" יעזור לך למכור או להשכיר את דירתך ... 242077 דיזנגוף 222.

● דרושה דירת 3 חדרים ... 263943.

דירות מרוהטות

● בשכ"ח דירה מרוהטת 4 חדרים + טלפון קומה ב' ... 1,000 ל"י ... [illegible]

● בהרצליה ב', דירה יפה 3½ בבית ארבע משפחתי ... 744740.

● בחולון, נאותדרהל, 4 מרוהטים קומפלט לטלפון טל: 203202.

● דירת 2 חדרים מרוהטת קומפלט, פריג'ידר גז וטלפון 68805.

● ברעננה, להשכיר דירת 4 חדרים מרוהטת ... 926856.

● בגבעתיים, בית קטן ומרוהט 3 חדרים + טלפון ... 247646.

● ברמת-אביב, 2 חדרים מרוהטים, 222008, בשעות 21.00—18.00.

משרדים

● לאדריכלים, משרד קרקע, 50 מ"ר מואר חימום + טלפון במבנה מיה. 240344 בערב.

● חברה רצינית מעונינת במשרד בשכ"ח 3 חדרים לתקופה ארוכה לפנות טלפון 224782.

● משרד 3 חדרים מרוהט מתאים למקצוע חופשי ... 251734.

● בשכ"ח, דרוש משרד + טלפון, 1—2 חדרים ... 612725.

● בבנין בצפון ת"א 85 חדרים + אולם 140 מ"ר ... [illegible]

● משרדים מפוארים להשכרה בהחשמונאים — קרליבך ... 226297.

מחסנים

● חברת מתכת מחפש מחסן בקר קע בגודל 300—350 מ"ר ... [illegible]

חנויות

● למכירה חנות ורקוה, אבן גבירול 104, כלי אוכל הלאביב.

אולמות

● אולם 94 מ"ר להשכרה בדרום ת"א ... [illegible]

מגרשים

● חברה להון והשקעות מעוניינת במגרשים לבניה בהרצליה, ת"א, רעננה ... [illegible]

● מעוניין לקנות מגרש או בית עד 70,000 ל"י. טלפון ... [illegible]

דירות בדמי מפתח

● דירה 5 חדרים גדולים ע"י שד' רוטשילד, ברמ"ג, 623620 בשעות 9—5, 1—2.

● ברמ"ג בגבעתיים דירה 2 חדרים בצלצלת 141 לים טלפון בשעות הבוקר.

דירות בשכר חודשי

● בשכ"ח 3 חדרים + טלפון במרכז חולון, טלפון: 543163 בין 11—13.

● בשכ"ח 2½ חדרים מרוהטת + טלפון + מכונת כביסה לא להתקשר 783907.

● בתל-אביב דירה 3 חדשה בשכ"ח כל. 503817.

● להשכרה בבתים דירה 3 חדרים פינתית טלפון וארון קיר, ... 59415, בית 503850, דוה.

● בשכ"ח 2 חדרים + טלפון ... [illegible]

חדרים מרוהטים

● חדר בתוך דירה, להשכיר בסביבת עירית תל-אביב 200480.

● חדר לבחורה בדירה 2½ בגבעתיים ויצמן 13 טלפון.

● חדר, שימוש במטבח, לזוג תיירים, ארלוזורוב, טלפון 251701, 4—2.

2-2½ חדרים

● בחולון 2½ מרוהט קייר חזית שנקר 58 ליפבס.

● 2½ ארונות קיר, 48,000, בסביבה טובה, טלפון 847539.

בתי מלאכה

● במרכז בת-ים להשכיר מ"ר למשרד/בית מלאכה טלפון 225968.

עסקים

[illegible]

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל־אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר יום חול 55 אגורות לשורה, יום ו' 75 אגורות לשורה

● מעבידו! שולחים עובדים בכל הסוגים, „צפרה" — 35346.

● חינם! שולחים פקידים/ות ועובדים/ות לכל ת' מקצועות! „המסחר" — 20302.

● חינם! — שולחים פקידים/ות ועובדים/ות לכל המקצועות!! „המסחר" — 232019.

● פיזיותרפיה מסג' רפואי, פיזיותרפיסטית מדופלמת — טלפון 443176 ת"א.

● בעל מכונית טורד מרץ זים מודל 70, מחפש שותפות או שכיר, עם משכורת — עבודה חלקית או מלאה. טל. 854869.

● שולחים חינם! מזכירות — כתבניות — פקידות — מחסנים — נהגים — עוזרים/ות „העסקה וקידום". טל. 612352.

● בעל מנדר די 200 חדשה 12 מקומות ישיבה מעונין בהצעות עבודה רציניות — 442812.

● צעיר דינמי בעל רשיון נהיגה ג' מעונין בהצעות להתקשר שישי ושבת — 945297.

● מחפש עבודה כקופאי או מנהל כחסן מוכן להשקיע 50,000.— טלפון 246585 אחה"צ.

הכשרה לעבודה

● נבחירד למקצוע קצין בטחון, חוקר פרטי. פרטים ב־ איחוד ת"א, אלנבי א/122 ... 615865 ... 640170.

הצעות עבודה

● למכון להתעמלות דרוש דייל, בחור בעל נסיון לעבוד ... „מלאכה צעיר" ...

● יהלומים! דרושים פועלים לאבליינות ולברליינדרים בתנאים טובים ... לפנות „שלמה ברמן" דרך מודיעין 26 ... 823000.

● דרושה סממלת לילד בן שנה וחצי עם עבודות בית קלות. פרטים: משעה 6.00 בערב. טלפון: 763684.

● דרוש היום לתיקונים שביל המטבל 1 קריית־המלאכה תל־אביב.

● דרושה אשה לטיפול בתינוקת וסידור הדירה ... טלפון 225095.

● דרושים נערים לפני הצבא ואחרי לעבודה מעניינת — לפנות טלפון 30673.

● דרושה סממלת ל־2 ילדים לגיל הגן ברחובות טלפון: 954050.

● נער לשליחויות עד גיל 16 דרוש זולברשטיין ורחוב נחלת־בנימין 2, ת"א.

● דרושים שוערים לביה"ד לשמירה ... 583286.

● כפרית פניקוליכמית ... טלפון ...

[…]

מכוניות למכירה

● פורד אנגליה 1964 מצב טוב + רדיו, טלפון 829484.

[…]

[illegible]

...עבודה

● פורד 17 מ. אוטומטי 1969 67,000 ק"מ יד ראשונה — טלפון 622049 14.00—9.00

● טאונוס 17 מודל 1968 — לפנות טל: 825617 בשעות 12—2

● מרצדס 1965 + גג פתוח ורדיו טסט בנובמבר טלפון 775356

● פולקסוגן היפושית 63 בהזדמנות 5,000 —06-723489 רק בשישי-שבת

● בהזדמנות פורד טרנזיט 66 מנוע, 21,000 ק"מ, טל' 859059

● פורד פלקון שנה 1969 — 46,000 ק"מ מצב חדש יד ראשונה למכירה טלפון ביום ראשון 896451 — 822826

● פג'ו 404 1966 טסט דצמבר לטלפן: 39542 אברהם.

● ב.מ.וו. 1800 מיום 2000 — מודל 1970, 27,000 ל"י — 40,000 ק"מ טל' 868772 726115

● אודי 60 1971 במצב מצוין, 26,800 — טל' 947078

● פיג'ו 404 טסייש 1964 — טסט 23.3.73 צבע חדש, מ' 807408

● פיג'ו 404 שנת ייצור 64' במצב מצוין לטלפן בשעות העבודה 964491 ,884471 ובי שבת 961823

● סימקה 70 יד ראשונה — 30,000 ק"מ, טלפון 241713

● פולקסוגן מסחרי ורייאנט 1969 1600 בעבודה 826196 ובערב 734855

● למכירה טאונוס 68 במצב חדש 19,000 ל"י 37428

● סוסיתא מסחרית 62 טסט לשנה מצב טוב טלפון: בבית 35049 בעבודה 858901

● למכירה פיג'ו דיזל 404 9 מקומות מודל 1970 אחרי 126000 ק"מ במצב מצוין, טלפון 33617

● קונסול 900, 1965 במצב חדש + טסט טלפון 947027

● למכירה קונסול 1300 מודל 67 טסט 10 חודשים לפנות לרכב מסחרי 12 נגרית צפרית.

● רנו אל 4 71 במצב חדש 747211

● ב.מ.וו. 700 ד.ס. 1964, 10 חודשים טסט, מצוינת. 904227

● פולקסוגן היפושית 1200 1964 במצב טוב 749661

● ויליס מסחרי במצב טוב 847023 בערב 822493

● אוסטין 1100 שנת 1964 מנוע 1969 34,000 ק"מ טסט עד ינואר 1973 טל' 982669

● מכונית יוקרה למכירה, יגואר אוטומטית, מצוידת, בה ציוד נוסף כללי, במצב מצוין בדוגמתו. פרטים בטלפון 254074 בשבת — 61251-02 — ביומי חול

● הילמן 63 במצב מצוין חצי שנה טסט סופר "אפר". 36914

● פולקסוגן 411 מודל 70/1969 במצב מצוין

● פולקסוגן היפושית 1300 מודל 1970 + רדיו טלפון 845292

● הילמן 60 בהזדמנות בלתי רגילה לפנות פיר 734472

● ב.מ.וו. 1968 אל.אס מצב מצוין + רדיו 7,000 ל"י 919466

● משאית לילנד בולדוג ק"ד מודל 1969 ארגז ארוך 7.20 מטר מצב מצוין למכירה עם או בלי מקום עבודה טלפון בערב 448053-03

● למכירה מנדר דוגל 1969 במצב מצוין 745955

● הילמן מסחרית 65 עסק אייזיק 17 ברעם 7560 88620

● פולקסוגן 63 במצב מצוין בעבודה טל' 261

● לרגל נסיעה לחו"ל למכירה פריגץ 4 1970 טסט ודיו טלפון 848326

● פיאט 128 דגם 71 להתקשר טלפון

● בהזדמנות ג.ט.או. 1300 — 1969 טסט שנה רדיו 726013

● סוסיתא טסייש מודל 69 סוסיתא טלפון 758474

● פולקסוגן רכל קבינה 69 טל' 56166

● היפושית 1500 סוף 1969 טסט אוגוסט 741571

● דה שבו 1964 במצב מצוין, מחיר 4250 ל"י, 961002

● פיאט 600 1968/66 כלבו לאוטו 31275

● פיאט 600 די 63 מצב מצוין ונגר דן ברנדס 13, רעננה בערב טלפון 926767

● למכירה לארק 1965 של בי"ס לנהיגה טלפון 268676

● פולקסוגן 1200 1969 — כלבו לאוטו 31275

● פיג'ו 204 1968 טסט בנובמבר 13,250 ק"מ 69000 ל"י ללא מתווכים.

● פריגץ 4 1969 כלבו לאוטו 31275

● פולקסוגן 1964 שמורה בצבע שנה טסט + רדיו 256005

● פיאט 600 די, 1961 מנוע 1969, עבר 30,000 ק"מ, שמורה יפה, 806685 שבי שמעוני 11 פתח תקוה.

● משלמים מחירים גבוהים עבור פיאטים 600—1100—850 כלבו לאוטו נגבי ישראל 51 ת"א 31275

● פולקסוגן מודל 1964 מנוע חדש ורדיו אפשרות החלפה 256005

● סובארו 1100 1970 יד ראשונה טסט שנה אפשרות החלפה 227364

● משלמים מחירים גבוהים עבור פיאטים 600 — 1100 — 850 כלבו לאוטו נגבי ישראל 51 ת"א 31275

● פיאט קופה 1971 בהזדמנות בגלל נסיעה טלפון

● ב.מ.וו. 90,00 1969 ק"מ טסט + רדיו 415749

● משלמים מחירים גבוהים עבור פיאטים 1100 — 600 — 850 — כלבו לאוטו נגבי ישראל 51 ת"א, טל' 31275

● פורד אסקורט שמורה 1968 טסט שנה ורדיו 837665

● מיני מיינור 61 במצב מצוין פיאטרובסקי ליאון, יצחק שדה 11/4 אור.

● טאונוס מ. 20 1965/69 ריבולי-מכוניות מרמורק 12 (ע"י קפה סקאלה) 221355

● קורטינה 1970 מודל 2000 במצב חדש 869054

● הילמן הנטר 68 אוטומטית + רדיו + טסט ל"ך חודשים טלפון בשעות העבודה 61127

● דאף 1967 7000 ל"י טסט שנה מצב מצוין 741380

● אופל קופה 1970 "ריבולי" מכוניות, מרמורק 12 (ע"י קפה סקאלה) 221355

● שברולט מנדר 10, 65' במצב טוב, טסט ורדיו — 954321

● פיאט 600 1963 "ריבולי-מכוניות" מרמורק 12 (ע"י קפה סקאלה) 221355

● פורד טרנזיט רכב נקים 70' בהזדמנות טלפון 723675

● פריגץ 4 1962 "ריבולי-מכוניות" מרמורק 12 (ע"י קפה סקאלה) 221355

● קורטינה טסייש 1963 + טסט מצב יפה, טלפון 252577

● סוסיתא מסחרית 1969 "ריבולי-מכוניות" מרמורק 12 (ע"י קפה סקאלה) 221355

● דה-שבו 1965 טסט לשנה במצב טוב. טלפון 35419

● פיאט 124 ספיישל 1964 — "ריבולי-מכוניות" מרמורק 12 (ע"י קפה סקאלה) 221355

● למהיר החלפה סימקה 1000 (מהשכרה) במצב מצוין 69' 11,800 לפנות למס' 257026 מפגש וייצמן.

● הילמן מינקס 1968, מצב טוב + רדיו. 253131 או מנחי מי 309

● פיג'ו נהדרת 1966, הידרוליקה, רדיו, תוספות, להתקשר 967234

● דה-שבו צימרואן 64, במצב מצוין, לאחר אוברול. אחריות לשנתיים, של המוסר! טל. 32961, 295582

● קורסיר 65 אוטומטי טסט עד ינואר 73 + רדיו. טלפון בעבודה 261947 בבית 7:0753

● למכירה מנדר בריסטה מודל 1965 במצב מצוין טלפון 39651 תל-אביב.

● מנוע חדש מויג 600 די + קרבורטור. הקודם זוכה טל' 065-22065

● פורד טסייש 1969 מנוע 1300 במצב יוצא מהכלל למהיר החלפה, בערב 065 בשעות העבודה טלפון 065-22088

● סובארו — הצגות והרצאות רנמי 1972 ג'נאוה 15, ת"א (באחורי קולנוע אלנבי) — 59137, מתקבלות הזמנות ל"ח נוסה החדשה.

● פג'ו 504 אוטומטית דה-לוקס, 1970, 49,000 ק"מ, — לטלפן 416036

● למכירה פורד ם.17, 65,000 ק"מ מודל 68 725724

● פג'ו 404, 69', 44,000 ק"מ מצב טוב מאוד. 865158

● טריומף 1500 72 יד ראשונה 30,000 ק"מ, טסט לשנה ורדיו. טלפון 748081 — 824495

● בהזדמנות רנו מסחרית 58 למכירה בזול. טלפון 727942

● פג'ו מודל 66 למכירה, להתקשר טלפון 23303

● משאית לילנד קליפר, מודל 1968 במצב חדש, טסט לשנה, טלפון 842313

● משאית לילנד סופר קומט 1970 מצב מצוין, טסט לשנת. לפנות טלפון 826345

● למכירה מק הייבר 1970. לפנות 965043 בערב 961458

● פריגץ 4 1969 במצב מצוין, יד ראשונה 927775

● למכירה נ'ים 53/4 מנוע במצב טוב. טלפון 252904

● הילמן סופר מינקס 1964 במצב כללי מצוין, שמורה היטב, כמו חדשה. טסט לשנה + רדיו. 11,750, טלפון 873741

● פיאט 124, 1968 יד ראשונה, 75,000 ק"מ, במצב מצוין. טלפון: 238060

● למכירה בהזדמנות לרגל נסיעה פריגץ 4 67 + טסט לשנה + רדיו, במצב מצוין, טלפון 910564

● לילנד ביבר הייבר 63 וולבו קצר + עבודה קבועה במצב טוב 615511 ת"א 19-17 — לוי.

● פורד קפרי, כוח 71, טל. 859249 ובי 823318

● פיאט 125, מודל 69, מצב מצוין טל. בעבודה 823978 עד 16.00 בבית 823127

● למכירת פיאט 850 ספיישל 69, יד ראשונה

● קומר 65 מסחרית, טסט לשנה, מצב טוב, טל. 820632

● למכירת קונסטה 900, 66 70.000 ק"מ, טסט לשנה — 879828

● למכירה פורד טרנזיט מודל 70 עם ארגז מיוחד להובלות טל. 911037

● הלבו טסייש 1969, רדיו במצב מצוין

● אוסטין א—40, 61 דנגית 26 ליד מגדל שלום, לאריה.

● אופל טסייש 61/60 10 חודשים טסט, מצב טוב, טל. 61-920

● פריגץ 4/61 במצב טוב בעבודה 639235 982270

● בהזדמנות עסי 6 יד שניה טסט שנה 853462

● קורטינה 64 סופר + רדיו במצב נהדר טל. 853838

● בהזדמנות פיאט מסחרית מצב מודל 1900 40.000 ק"מ טלפון 860779

● ג.ט.או. 1970 ארוסה במצב נפלא טסט 6 חודשים טל. 950564

● בהזדמנות פריגץ 4 מודל 70 35.000 ק"מ במצב מצוין. 03-954346

● אופל קדם טסייש 66 מצב יוצא מהכלל 955452

● בהזדמנות פולקסואגן מסחרי גבוה 66, אחרי אוברול במצב מצוין טלפון 733542

● אסקורט 1970 טסט ברג מכר מהזכרה לשעבר טלפון 234090 231308

● טאונוס מ. 20 אוטומטית + הרבה תוספות במצב נהדר (השכרה לשעבר) טל. 760023

● דאף 55 מודל 1969 אחרי בלי טסט טל' 133—36

● מרצדס 63 אוטומטית, שנה טסט מנוע 100,000 ק"מ במצב מצוין מרכב 38 דמתיועף טל' 871694

● למכירה טסייש וולוס הנעה קדמית מודל 62 מנוע מחודש טסט לשנה לפנות: טל' 261141

● למכירה פיאט 500, מודל 61 טסט לשנה, לפנות טלפון 780745

● מנדר הגוגו 1971 — סוסיתא מנדר 1968 — פולקסוגן מסחרי — 1968 — סוסיתא 1968/66 — אוגנרש — 1964 — "אוטו בלה" דרך חיפה 94, תל אביב 443420

● קונסול 68, 1300, ידראשונה במצב מצוין, לפנות: פוקס, נגבורי ישראל 126 תל אביב טל' 290542

● ויליס קומנסק 66 במצב מצוין, לפנות פוקס, נגבורי ישראל, 126 ת"א, טלפון

● למכירה משאית חלם כר ויקינג מודל 60, במצב מצוין להתקשר טלפון 940763

● קונסטה 900, 64 רדיו, מצב מצוין, טלפון 055-25861

● פיג'ו 404 מודל 68, דה לוקס במצב מצוין, טסט ב' אוקטובר, צמיגים מעולה, ריפוד עור, טלפונים: 419416 415047

● רופין 8—57, ריפוד אוב רול, מנוע 63 טסט בנובמבר טל' 958821

● בהזדמנות ! ד.ק.וו. 65 מנוע אחרי אוברול בהרצה + רדיו + טסט 5,750 ל"י, טל' 829768

● למכירה לרגל נסיעה ! ביואיק ספורט קומפקטית + רדיו, מיים ומסט, במצב מצוין, כנוע 6 ,11, טלפון 443019

● סימקה 1100 די 26,000 ק"מ יד ראשונה במצב מצוין טל. 226835 (בשבת) ביום חול 224114

● אוסמה'ה — 1960 — איסמלה אוטומטי — 1962 — לארק — 1968 404 — פיג'ו 1966 — "אוטו בלה" דרך חיפה 94 תל-אביב 443420

● "כוכב" — אולם תצוגה ומכירה. ראשון לציון הרצל 2, טל' 942770

● בהזדמנות ב.ס.וו. 700 1965 במצב מצוין, לאחר שיפוץ כללי טל' 31479

● הילמן כנבין 60, מנוע 69 בהזדמנות. טלפון בערב 254614, טלפון בבית 783738

● ג'ים 1962 מנוע חדש — 30,000 ק"מ טלפון 235758

● סובארו 1970 — פיאט 850 — פיאט 600 1963 — פיאט 1100 — 1969 5/4 — טאונוס טסייש 1964 — "אוטו בלה" דרך חיפה 94, תל-אביב 443420

● קוסיתא טסייש 1968 טסט לשנה 8,850 ל"י 780192

● דופין 1969 אונדין שבור ורו במצב יוצא מהכלל טל' 284766

● פולקסוגן — 1966 — פוקסטון אוטומטי — 1960 — אופל אד מודל 1968 במצב חדש — הלבו 1968 — "אוטו בלה" דרך חיפה 94, תל אביב טל' 443420

● פורד טאונוס 17 1968 47 000 ק"מ טסט לשנה ניר אוטומטי 420410 מ-15.00— ומ-19.30 18.30

● למכירה ויאוזה ראשונה + אוקטובר 1970 + פריגץ 4 1970 22,000 ק"מ ידראשונה 77441—063

● קומר מסחרי מודל 1968 טסט לשנה 851115 משעה 11.00 יחיאל.

● דודג' דארט אוטומטי + מיזוג אויר 1968 — ולייאנט אוטומטי 1968 — פיג'ו 504 1970 "אוטו בלה" דרך חיפה 94, תל-אביב טלפון — 443420

● וספה ראלי סוף 1969 — מצוינת 19,000 ק"מ 545308

● וספה עם סירה 64 + מגנוטות, טלפון 347302

● אופל מסחרי 1965 "ריבולי-מכוניות" מרמורק 12 (ע"י קפה סקאלה) 221355

● קורטינה 1970 אוטומטית + רדיו 42,000 ק"מ טסט ינואר, טלפון 868259 9.00 — 7.30

● פולקסוגן 1954 "ריבולי-מכוניות" מרמורק 12 (ע"י קפה סקאלה) 221355

● פולקסוגן היפושית 1200 1964 שמורה כמו חדשה — 748303

● שברולט אימפלה 1968 "ריבולי-מכוניות" מרמורק 12 (ע"י קפה סקאלה) 221355

● לארק 1965 יד ראשונה + רדיו וטסט שמורה במצב מצוין 735027

● מוריס 1100 1967 "ריבולי-מכוניות" מרמורק 12 (ע"י קפה סקאלה) 221355

● בהזדמנות פורד קורטינה 1967 אוטומטית יד ראשונה 726128

● אופל קדט 1969 "ריבולי-מכוניות" מרמורק 12 (ע"י קפה סקאלה) 221355

● פולקסוגן טסייש 1971 — "ריבולי-מכוניות" מרמורק 12 (ע"י קפה סקאלה) 221355

● טריומף הראלד 1200, 69' במצב מצוין רדיו, טסט לשנה ותוספות, לפנות ביוסף, הרר 7, רמת-גן.

● ציטרואן שנת 66 במצב מצוין, 49,000 ק"מ, 4,800 ל"י. טל' 752015 ,918112

● קורטינה 1963, 89,000 ק"מ 1,200 כ"ס, 9,400 ל"י. טלפון 37436(02)

● מיניסיינור 1960, מנוע 1970, מצב מצוין. טלפון 87706(02)

● קונסטה 1300, 1966 טסט לשנה רק 9000 להתקשר בבית 958610

● לנדרובר 68 ארוך מנוע 10 מקומות ישיבה ק"מ על הכביש יד ראשונה מנוע 40000 טסט + 240 + רדיו 946157 5.000

● בדפורד ויוה מסחרית 65 במצב טוב, טל. 750257

● פג'ו 403 1968 במצב מצוין טסט לשנה, צמיגים חדשים. 240018 ,768208

● סימקה 1000 1966 יד ראשונה טל' 574155

● קונים כל סוגי מכוניות במזומן מוכרים 60% מתחת לכסף "אוטו-בלה" דרך חיפה 94, תל-אביב. 443420

● פיאט 1100 59 — 5000 ל"י טל. 85582 בעבודה — ציונה.

● אופל קמייש 59/60 טל. במצב מצוין.

● אוסטין מסחרי 63 במצב מצוין אחרי שיפוץ כללי, ארגז גדול ומרפים, 5 מקומות ישיבה 282353

● אוסטין 1100 1968 בעבודה, טסט לשנה 820942

● פריגץ 4, 1964 בהזדמנות בראשל"צ, רמתאליהו, אנילביץ 22, זהבי.

● רכב הבשן, סוכנות פולקסוגן קרית שמונה, טל' 411 — מציעה 076-40911 '69, (אוטומטי) — 70', מסחרי: כפול קבינה (עם או בלי נגרר) מרכבי 71—'69, תיפושית 1200 (מהשכרה) ...

● צ'מפיון מוטורס (ישראל) בע"מ יבואנים כלליים של פולקסוגן ופורשה. המחלקה להחלפת רכב מציעה: היפושיות: 1200 (מהשכרה) '70, 1600 (אוטומטי) '69, 1300 ...

השכרת רכב

● ב"ארז" השכרת טנדרים, פרטיות: פג'ו 404, סובים, רנו, פולקסוגן (תנאים מיוחדים לתקופות) "ארז" תחנת רכבת ארלוזורוב תל-אביב טלפון 255054

● ב"רפי זהב" תמצא רשימת כל סוכני השכרות המכוניות בסיווג: "מכוניות — השכרה".

ביקוש רכב

● וילים סטיישן 4 צילינדר והנעה קידמית 1965 (מעל מצוין אשדוד, נורדאו 7/1 מלמד.

● מעונין בפולקסוגן, עבד גה כפולה, 69 והלאה, אברבר 868856

● מעוניין לויילנד 70, כרן כפול בלי ארגז, להרכבת מערכל בטון. טל. 720826

● מעוניין בדוג' 300 שנת 68/66 להתקשר בין 9.00—7.00 בערב טרם לשבתות ת"א טל' 731612

● מעוניין במנדר סוסיתא שנת ייצור 9—68 טלפון 412916 ת"א.

● מעוניינים בסמחירות במצב טוב לציין מחיר ת.ד. 3546 ירושלים.

● מעוניין לקנות פיאט 850/ 65, לפני אוברול, קציר, 253111 (מיום ראשון).

● סכונית יד ראשונה שנת ייצור 1071—1966 10—14 טוחות סוס במצב מצוין ושמורה היטב. לטלפון 853095

מציעים למכירה

● למכירה שמלת כלה אורך כה מלונדון רק מבאר 38, לצלצל 302903

● מיים קבמות טמריאו סר כל חדש 1,000 (בתנות 930084 (1,700

● מכונת הכל, קדמה 12/14 למכירה, להתקשר בשעה ה' יום פעמיים טלפון 735614 בחנות סטנדרט

● למכירה בהזדמנות פריגץ 66 + רנטל 68 + רדיו + טלפון 726919

רוצים לקנות

● מחיר גבוה תקבל עבור הטלויזיה, מכונת הכביסה ו' פריג'ידר המשומש שלך — 825061

● מעוניין לקנות מערכלי ב' מון ובנות משומשים בכל הגודלים — טלפון 444915 ת"א, רצוי בערב.

● קונה היסולים, פריג'ידרים, רהיטים, מטלפלים — במחירים גבוהים, שיבר — טלפון 50501

● לנזהיותך קונה כל מיני היסולים במחירים גבוהים, אברהם, טל. 52380

● "הלובה" קונה ומוכר רהיטים משומשים ופריג'ידרים, טל. 874241

● דרושה למבבתחדיקסור ב' תל-אביב: א. מכונתייבוש 40—50 ק"ג ב. מכמטה 50 ק"ג + עגלות + וינג. לפנות טל. 57849 בשעות הערב.

● קונים טלוה קליטה ובב חון דיוו, שד' רוטשילד 30 ת"א.

● עקיבא, 920736 תל-אביב, קונה בכל הארץ רהיטים משומשים ועתיקים חפצי בית פריג'ידרים כלי מטבח. טלפנו 928236 ואבוא לביתכם בכל שעות היום וגם בשבת.

● "הקונה" טלפון 820653, קונה רהיטים, שטיחים, פריג'ידרים, רדיו, טייפרקורדרים, מלויזיות, מטיפונים, תקליטים, כלי אוכל, כלי בית ועוד. טלפנו 820653 ואבוא לביתכם.

● דני קונה תכולת דירה הלים, רהיטים ופריג'ידרים משומשים לסל. 232232

● מעונין לקנות כספת קלה טלפון 783983 להתקשר ליעקב

● קונה כל חפצי בית משר כביסה, פריג'ידרים, מכונות כביסה, רהיטים וטלויזיות, טלפון 862856 בערב 874267

● מכונת היתוך ניר לסה ביאף חבר כ"ס 47 פינת הרצל קום כתים.

אופנועים וקטנועים

● בהזדמנות ב.ס.א. 42 + סירה, רחוב הזהר 28, כשה, של כבבי החרשה.

● אי דרך אצלי תוכל לרכוש כל קטנוע לנער בתנאים נוחים, מעוניין לקנות קטנועים משומשים, ניסים — עליה 51 תל-אביב.

● רכים עם סירה 1965 — בהזדמנות, וסרמן רחוב קפלן 23/34 פתח תקוה.

● וספה ראלי סוף 1969 — מצוינת 19,000 ק"מ 545308

● למכירה ב.ס.א. 67 שיפוץ כללי מטר לשנה, 851154, אלעזר.

● למכירה מילון ספטמבר 1971 רק' נרקים 4 גבעתיים

● מילון 71, במצב טוב טל' 257403

● מילון בהזדמנות 1970 — 22524, מפרסון 1, ירושלים קבכו מרדכי.

● וספה עם סירה 23,000 ק"מ בהזדמנות, ויצמן 33, יהוד.

● אופנוע טריומף מיינר 110 6% כ"ס אחרי חידוש כללי טלפון 449001 בשעות הערב.

● למכירה אופנוע טריומף עם סירה במצב מצוין — טלפון 872115

● וספה 150 סוף 65 אחרי אוברול מצב מצוין 840377

● "דולי" הקטנוע הזול בארץ! הילוכים אוטומטיים! — 77 ק"מ לליטר! — משקל 28 ק"ג! — כתקפל! — 1,385 ל"י! — ההמנות הראשית "מ.ח.ס." עליה 34, ת"א.

● למכירה מכונת קפה אור דיקאיות ברמסים, מכונת חיטוב משומשת, ומרכר כים. לפנות 721483 במשך היום.

מכונות גילוח

● אליאב מכירה ותיקונים בכל הסוגים עליה 19. טלפון 821870

מכונות כביסה

● מכונות כביסה הדיטות 1972 גם בס-50 לירות לחודש, התקשר עוד היום לטל. 240292 והמכונה בביתך.

● בירונסקינקה מכונות כהר בה וחישוב תיקונים ותכנו רות בהזדמנות אלנבי 94 — 61223

● למכירה מכונת כביסה אוטומטית יונוסט. טל' 440187

● למכירה מכונת כביסה שולחן 3 עם כנסריפונה במצב מצוין 200 ל"י. טל. 761090

מכונות כתיבה

● השאלה, מכירה ותיקונים דיין, שדרות רוטשילד 10 טל. 50046

● למכירה מכונת כתיבה "אולימפיה" עם אותיות רבות. טלפון 984264

רהיטים

● קניה ומכירה רהים משר כים, פריג'ידרים וכל מיני דברים עתיקים וספרים "פריינר" דח' סלור 21 פ"ת טל' 910294

● "וינטיפור" מצאת העברת העסק מכירת היסול! של רהיטים עתיקים אורגינליים מיובאים, מתאמות 16—19, ספרה, אנגליה, צרפת, ... 18.00—10.00 24.00—21.00

דודי שמש וחשמל

● "אלדד" הדוד נוזל? — צלצל 268064 מ-7 בבוקר עד 5 אחה"צ, מ-6 עד 9 בערב צלצל 776892 גחמת יצחק 62 תל-אביב.

בולים ומטבעות

● מעוניין באוסף בולי ישראל ואספר לא מוכלים כל הי התופים עם שובל ת.ד. 4496 ת"א

שרותים

● ב"רפי זהב" רשימה כל משרדי הערצות בסיווג: "מרצפות ליטוש והדרכה".

כלי נגינה

● הגיעו הלילים מובהרים מצלה מיוחד פיפאו "קולס" שד' רוטשילד 8 ת"א, טלפון 738108

צילומים

● מצלמה קנון ואביזרית, טלפון 758684

טלויזיה

● חינם תיקון טלויזיה לכבוד באינדוסטוריה ... טלפון 243008 ת"א.

שעונים

● למכירה בהזדמנות שעונים עתיקים וחדשים לטלפן — 226630-02

מכונות תפירה

● קונים ומוכרים מכונות תפירה אוברלוק כפולת לולאות הירקון ת"א פה שאנו 5 מטר.

טיולים

● למטיילים בחו"ל, מכוניות במחיר מציאה עם אפשרות למכרן בתום הטיול.

ריקודים

● הלמדו לרקוד בבי"ס "אנשל" — תל-אביב עליה 3.

נופש

חיות בית

● למכירה פודל שחור נדיר מסופח ומחונך בן שנה — 100 ל"י תמורת החיסונים. טל. 250527 בת"א

תריסים

בתי ספר ושיעורים

מקרקים

חוגים

הלוואות

● לעובדים קבועים הלוואה מיידית עד 500 ל"י 448035

שידוכים

● צעמונים ומבעונים! העוצות מתאימות ב"רעים", בן יהודה 53א', טל' 282022 תל אביב, חיפה: ירושלים 16, טל' 60734

לוח אשדוד

ד. למכירה (2)

● בית הדירים דמכי"ם 120/15 באשדוד לפנות באחר 17.00 לירות 35,000

הכל בכל בלוח

בלוח הכפול

هكذا من الأصل

ספורט הארץ

בעריכת יחיאל ארזי

עם חידוש הליגה הלאומית בשבת

מכבי תל־אביב עשוי להגדיל יתרונו בצמרת

יארח את באר־שבע * הכח נגד הפועל חיפה

מאת סופר ספורט „הארץ"

אחרי הפוגה של שלושה שבועות ו„אכילת מרור" בטורניר הכדורגל האולימפי בראנגון, ישובו מחר קבוצות הליגה הלאומית להמשך המערכה שנקטעה בעיצומה. אותה המאבק בבורמה, שצוות אכזבה מרה, ודאי ישהקפו מחר בכמה מגרשים ויוסיפו נופך להתמודדות המרתקה.

המחזור הי"8 יהיה מחר חלקי בלבד, משום שיהיו בו רק שישה משחקים. מכבי נתניה, שעמד לצאת ביום א' לטורניר האלופות בטהראן — אשר נדחה בינתיים למועד בלתי ידוע — כבר קיים את משחקו נגד הפועל חדרה (0:0). הפועל פתח־תקוה העדיף לדחות את משחקו נגד מכבי חיפה, תוך ניצול העובדה כי שלושה משחקניו נכללים בנבחרת הנוער שיצאה לטורניר על גביע אסיה בבאנגקוק.

אף על פי כן, אין להניח כי צפוי מחזור משעמם. הוא יתנהל במתיחות כראש הטבלה ועד לתחתיתה, ולא מן הנמנע שבכמה תוצאות יחוללו שינוי מהותי בדירוג.

המאבק עשוי לגדול

מכבי תל־אביב, המוליך ביתרון של שתי נקודות בפיסגה — בשני משחקים עודפים לגבי האלוף מנתניה — עשוי ליצור מחר מירווח גדול יותר במירוץ לאליפות. הוא יארח ב־13.30 אחר הצהריים בבלומפילד את הפועל באר שבע. המדורג עשירי ואינו מסוכן במיוחד מחוץ לביתו. אם ישחקו ארבעת שחקני הנבחרת של מכבי — שפיגל, רוזן, ברנזר וקרקו — טוב יותר מאשר בראנגון, אין כל סיבה שלא ינצחו.

הפועל תל־אביב, בהדרכת האמנו החדש־ישן האריה גיים, יעשה השבת מאמץ מוגבר כדי להיחלץ מהמשבר המתמשך הפוקד אותו, תוך נסיון לשפר בהדרגה את מקומו ה־12 בטבלה. עם התלמתו של יהושע פייגנבוים, עם התקפת הפועל תל־אביב מתוספת כוח חשובה, שתהיה דרושה לה כאד מחר בבלומפילד (3.30) בהתמודדות עם ביתייר ירושלים, שעדיין לא ויתר על שאיפתו לחזור למקום השני, מכבו נושל.

אולם המאבק האמיתי על המקום השני יהיה מחר בגבעתיים, שם יארח הכח רמת־גן (רביעי) את הפועל חיפה (שלישי). לשתי הקבוצות 21 נקודות, ושתיהן עשו באחרונה חיל, כך שצפויה מלחמה עיקשת תוך יתרון קל למארחים.

קבוצות התחתית — בחוץ

הפועל כפר־סבא, המדורג שישי, אינו צריך להתקשות במשחקו הביתי נגד בני יהודה — אלא אם כן יוברר, כי פגרת־בורמה חוללה כיפונה בכוחה של הקבוצה הסוגרת את הטבלה.

משחק חוץ קשה צפוי גם ללפני־אחרון בדירוג, ביתייר תל־אביב, הי יוצא לירושלים כדי להתמודד עם הפועל המקומי. יכולתה של הגנה ביתייר למנוע תנועה חופשית מבורימוז' ומעמיתיו תשפיע בהרבה רבה על התוצאה הסופית.

מכבי יפו יארח את שכנתו תל־אביב במגרשו כבר ב־11 לפני הצהריים, במפגש בין שתי קבוצות מובהקות של מרכז הטבלה, שיהיה כנראה גם שקול למדי.

טבלת הליגה הלאומית

1. מכבי תל־אביב	17	13—24	24
2. מכבי נתניה	19	19—30	22
3. הפועל חיפה	17	11—21	21
4. הכח רמת־גן	17	15—19	21
5. בית"ר ירושלים	17	12—19	20
6. כפר־סבא	17	13—17	20
7. הפועל ירושלים	17	14—16	19
8. שמשון תל־אביב	18	15—17	19
9. הפועל פ"ת	17	15—14	17
10. מכבי יפו	17	12—13	16
11. באר־שבע	17	19—17	16
12. הפועל ת"א	17	20—17	15
13. מכבי חיפה	17	21—14	14
14. הפועל חדרה	18	19—7	12
15. בית"ר ת"א	17	19—10	11
16. בני־יהודה	17	26—7	9

מכבי ת"א — גבת הערב בכדורסל

המשחק הבכירי, במחזור ה־18 של הליגה הלאומית בכדורסל, יהיה הערב בין קבוצת מכבי תל־אביב להפועל גבת/יגור, בעוד שהפועל תל־אביב יתארח בקרית חיים אצל הפועל המקומי.

יתר המשחקים: הפועל חולון — הפועל כנידון: מכבי חיפה — הפועל גבעה ברנר/נען: ביתייר ירושלים — הפועל ניר דוד. המשחק בין מכבי רמת גן להפועל חיפה נדחה ליום א' הקרוב.

מועדון צלילה בהרצליה

מועדון הצלילה היס־תיכוני ייחנך ב־22.4, בתחרות ארצית של דיג התת־מימי בבסיסו שבחוף סידני עלי, בהרצליה.

המועדון, יפעל לא מכבר בפעילותו, הוא היחיד הפועל בחופי הים־התיכון ובחופי ים־סוף (פ"ס לאילה), ויש לו בסיס נוסף בחוף נביעות (נואייבה). הוא הוקם בחסות האגודה לפעילות התת־מימית ורשות הספורט, ובחסותו של אלוף (מיל.) אברהם יפה, מנהל רשות שמורות הטבע.

חברי המועדון יהנו כאכסניה קבועה של ציוד לצלילה וריתורים במחירים מוזלים, בהרצליה ובנביעות, וכן מקורסים מקצועיים כמו צילום ודיג התת־ימיים ושיורים ביס־סקט.

אתלטיקה

תחרויות הגבר של האליפות הבין־מחוזית של הפועל באתלטיקה לילדים תהיה מחר במכון וינגייט. במסגרת התחרויות ינסה יובל ויסבצר לעבור את המינימום האולימפי בריצת 5,000 מטרים.

משקולות

תחרות הגבר בליגה במשקולות תהיה הערב בשעה 8 בבית ההסתדרות ברמת עבידה. בהתמודדות הבי־צות הפועל ומכבי תל־אביב, הפועל עכו ומכבי חיפה.

התעמלות

תחרות ההתעמלות לגברים בליגות לאומית וא' תהיה בסוף השבוע בהיכל הספורט בבעבון. התחרות תחל היום בשעה 5 אחר הצהריים, ותימסך מחר מהשעה 4 אחר הצהריים.

יהוד ולוד ינסו לפרק את „מועדון 30 נקודות"

מרמורק בבית * משחקי חוץ לחולון ולשעריים

מאת סופר ספורט „הארץ"

המאבק המשולש בין הפועל מרמורק, הפועל חולון ומכבי שעריים, שלכולם 30 נקודות, יסקרן השבת גם במחזור ה־21 במחוז הדרומי של ליגה א'.

המחזור הקודם הוכיח, כי גם מגרש ביתי אינו יכול לשמש עוד ערובה מלאה להצלחה. מכבי שעריים נחל את הפסדו הראשון בליגה דווקא בבית. לכן, גם במגרש ביתי, לא פחות כאשר במשחק חוץ, עלולות שלוש המובילות לאבד נקודות חיוניות ביותר.

השבת תחזור מרמורק לנגרשה, לאחר הפסד־החוץ שנחלה בבית שמש, ותארח את קבוצת אמצע־הטבלה של הפועל בת־ים. תיאורטית — שתי נקודות נוספות למרמורק ושמירה על המקום הראשון.

אבל מרמורק תצפה גם לתוצאות משחקי החוץ של שתי יריבותיה — חולון שתשחק ביהוד ושעריים שתופיע בלוד. הפועל יהוד מדורג תשיעי ללא יומרות לצמרת, אבל בביתו יש בכוחו להזיק לחולונים. אותם דברים אמורים לגבי הפועל לוד, הצמוד ליהוד בטבלה, כשל מגרשו הצליח לא פעם לשמוט נקודות מקבוצות־צמרת.

טבלת ליגה א' — דרום

1. הפועל מרמורק	20	18—49	30
2. הפועל חולון	20	13—36	30
3. מכבי שעריים	20	19—53	30

משחק התחתית מעניין ייערך השבת באילת, בין הפועל המקומי, (מקום 15, 14 נקודות) להפועל קרית־אונו (מקום 16, 13 נקודות).

יתר המשחקים במחוז הדרומי: הפועל באר־יעקב — הפועל בית שמש: הפועל אשקלון — מכבי בת־ים: מכבי רמת־עמידר — הפועל אב־דוד: הפועל ראשון־לציון — ביתייר רמלה.

במחוז הצפוני של ליגה א' יארח השבת מכבי פתח־תקוה את מכבי הרצליה, הרביעי בדירוג. המוליכה מרובדת כבובן לנצחון, כדי לשמור ויגדיל יתרון השע הנקודות, הפריד בינה לבין הפועל עכו, משום שעכו יוצאה למאבק ליגה קשה בנהריה, עם הפועל המקומי.

גם להפועל רמת־גן צפוי משחק קשה במגדל העמק, כך שלפתח־תקוה עשויה להיות השבת פיסגה נקיה לחלוטין.

טבלת ליגה א' — צפון

1. מכבי פ"ה	יב	13—50	25
2. הפועל עכו	יב	19—30	26
3. הפועל ר"ג	20	26—17	24

יתר המשחקים במחוז הצפוני: הפועל קרית שמונה — הפועל בית־ליאה; הפועל טירת הכרמל — הפועל טבריה: הפועל נהריה — הפועל כתנה־יהודה: הפועל הרצליה — ביתייר נתניה; הפועל בני נצרת — הפועל קרית־חיים.

סלטיק ובנפיקה הגדילו סיכוייהן לגביע האלופות

לקראת משחקי הגומלין בחצי הגמר ב־19 באפריל

לונדון, 6 (סוכנות „ספורט הארץ"). ארבע קבוצות מהאי הבריטי, הנוטלות חלק במשחקי חצי הגמר על גביע־אירופה, זכו להצלחה במשחקים הראשונים שהיו ביום ד'.

80,000 צופים חזו במילאנו במשחק התקף־אפס, בין אינטר המקומית לקבוצת סלטיק מגלאזגו בגביע האלופות. באמסטרדם ניצחה מחזיקת הגביע, איאקס, את בנפיקה ליסבון 0:1, משער שהבקיע סוואפט בדקה ה־64.

שני משחקי הגומלין יהיו ב־19 באפריל בגלאזגו ובליסבון, שם עשויים אלופי סקוטלנד ופורטוגל להעפיל לגמר.

שני משחקי חצי הגמר על הגביע למחזיקות גביע הסתיימו בתיקו זהה — 1:1. קבוצת דינאמו ממזרח ברלין והמוסקבה כבשו שער לצ'אלסי בביפוש בית הון, כשהסבואטיאי אינרו־עטיין כבש בדקה ה־54 והאצבו השוה בדקה ה־82 בבעיטה־11. במינכן הבקעו שני הזרים על־ידי שחקני באיירן, במשחקה עם ריינג'רס מסקוטלנד. בדקה ה־22 הבקיע ברסטר את השער הראשון, אולם בדקה ה־42 נגח זובל שער עצמי כשניסה לבלום בעיטתו של הסקוטי קולין סטין.

הלבס — פרנצוואורש 2:2

בבודאפשט עשתה קבוצה וולבס מאנגליה צעד חשוב קדימה לגמר גביע ההתאחדות, כשנפרדה בתיקו 2:2 מקבוצת פרנצוואורש, לאחר שההונגרים הוליכו 1:2 והחמיצו בעיטת־11. סוקה הקנה יתרון להונגרים בדקה ה־29 בבעיטת־11. ריצ'רדס השווה בדקה ה־18, ואלברט הקנה יתרון שני להונגרים בדקה ה־32. כונרד חתם את התוצאה בדקה ה־80.

בלונדון, לעיני 42 אלף צופים, ניצחה טוטנהאם את מילאנו 1:2, לאחר שהאיטלקים כבשו את השער הראשון על ידי בנאטי. פריבאן הקנה השוויון, בכבשו את שני השערים. שחקן מילאנו, ריקארדו סוליאנו, הורחק בדקה ה־60.

גם משחקי הגומלין על גביע זה יהיו ב־19 בחודש.

הלוח הכפול ירושלים

תורנות רופאים לפי המקומות

ירושלים

● היפנת רופאים במקרים דחופים מ־8 בערב עד למחרת בית בבוקר טלפון 101 ;תחנת מד"א מרפאה ורופא מיפולים רהופיס ס"ך בערב ד לקצות, מיועד למקרים דחופים בלבד.

תורנות בתי מרקחת

תורנויות בתי חולים

דירות

קבלנים מציעים

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

דירות בשכר חודשי

דירות בדמי מפתח

עסקים

ביקוש עבודה

הכשרה לעבודה

מגרשים

חדרים מרוהטים

משרדים

ביקוש דירות

דירות מרוהטות

הצעות עבודה

חנויות

דירות 2-2½ חדרים

הלוח הכפול חיפה והצפון

תורנות רופאים לפי המקומות

חיפה

● רופא תורן במד"א טלפון 101.

תורנות בתי מרקחת

תורנויות בתי חולים

קבלנים מציעים

חיות בית

דיקורים

דירות

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

דירות 2-2½ חדרים

חדרים מרוהטים

דירות בדמי מפתח

ד. מרוהטות

הכשרה לעבודה

הצעות עבודה

דירות בשכר חודשי

מגרשים

חנויות

מכוניות למכירה

משרדים

מחסנים

עסקים

ביקוש עבודה

מציעים למכירה

שרותים

בתי ספר ושיעורים

צילומים

טלויזיה

מכוניות למכירה

אופנועים וקטנועים

כלי־רגיגה

הלבשה

תערוכות

בתי"ס לנהיגה

מכונות כביסה

ספרים

מקררים

שונות

אופנועים וקטנועים

ביקוש דירות

מציעים למכירה

רוצים לקנות

שידוכים

ספרים

בתי ספר ושיעורים

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

ארץ
חברה לבטוח בע״מ
המשרד הראשי: בית ארץ
רחוב יבנה 32, תל־אביב. טלפון 614431
סניף ירושלים, רחוב בן־יהודה 5, טלפון 233721
סניף חיפה, רחוב נתן 11, טלפון 68236

80 אלף — במימונה

החגיגות קוצרו מפאת אבל ראובן ברקת ז״ל
✶ פוזרה הפגנת הפנתרים בירושלים

(ע). 80 אלף איש — מספר שיא — השתתפו אתמול בחגיגות יום המימונה, הגם המסורתי של יוצאי מארוקו, שנערכו בעמק המצלבה בירושלים.

החגיגות נפתחו בהכרזה על דקה של דומיה לזכר יו״ר הכנסת ראובן ברקת. כפאת האבל קוצרו החגיגות.

עמק המצלבה הכה ממשפחות הרוגים שבאו מכל הארץ, נציגי קהילות יוצאי מארוקו וצפון אפריקה בחו״ל, עולים חדשים ממרכזי קליטה ותיירים רבים. במשך היום הנעימו תזמורות של צה״ל והמשטרה בנגינתן.

העמק כוסה באהלים צבעוניים, קישוטים ססגוניים ודגלי הלאום ר המימונה שהוסיפו נופך לאווירת החגיגה.

פתח את האירוע מר משה אלבז, מרכז המימונה, שאיחל ליהודי העולם ובעיקר ליהודי בריה״מ וערב, שיעלו במהרה לארץ ויטלו חלק בחגיגות.

כן ברך את הבאים מר שאול בן־שמחון, יו״ר ברית יוצאי מארוקו.

בשעות הבוקר ביקרו בעמק נשיא המדינה, מר זלמן שזר, ראש הממשלה, גב׳ גולדה מאיר, הרב הראשי לישראל, הרב ניסים, הרמטכ״ל רב אלוף דוד אלעזר, סגן ראש עיריית ירושלים, עקיבא אזולאי, שרים ואישי ציבור.

בכל עת החגיגות, עמדה משטרת ישראל על המשמר. השנה באו הפנתרים השחורים לעזרת המארגנים, ועזרו אף הם בשמירת הסדר.

אח״כ — הפגנה

לפנות ערב ערכו 300 מתפגנים הפגנה בכיכר הדוידקה בבירה. לאחר שקיבלו את ההגבלה — התערבה המשטרה ופיזרה אותם בכוח. 17 נעצרו. אצל אחד מהבאים נמצא סכין. כמה חלונות ראווה נופצו.

מנהיגי הפנתרים טענו אמש, כי ערכו את ההפגנה ללא רשיון מכיוון שבקשתם לקבלו לא נענתה על־ידי המשטרה. סגן ניצב הורגמן הסביר כי הסרוב נבע מהערכת המשטרה, שההפגנה נועדה להפריע בהקשר לסיום חגיגת המימונה ובכוונה לשבש את מהלך החיים. הוא הוסיף, כי התובה שנמצאה ברשותי ...

המימונה בעכו

(ע). תושבי עכו יוצאי צפון אפריקה, חגגו אתמול את חג המימונה לראשונה בצורה מאורגנת. עיריית עכו, בשיתוף עם מועצת פועלי עכו, הברה עמידר, משרד הקליטה וברית יוצאי מרוקו, ארגנו בהורשת אקליפטוסים, ליד גבעת נפוליאון בעכו, פיקניק מימונה, שנמשך כל שעות היום.

30 אלף — בפארק בר״ג

כ־30 אלף מבני עדות המזרח בילו אתמול כמנהגם ברחבי הפארק הלאומי של רמת־גן. היציאה אל חיק הטבע באסרו־חג של פסח היא מסורת בקרב עדות אלה. הוצאות עם כל בני המשפחה לבלות את היום בעריכת פיקניקים.

יום הזכרון לשואה — ביום ג׳

(ע). נשיא המדינה, ראש הממשלה ושריה, אישי ציבור, נציגי ארגוני הפארטיזנים, הלוחמים בנאצים ושארית הפליטה, ישתתפו יחד עם רבבות אזרחי המדינה בעשרות טכסי הזכרון לשואה ולגבורה שייערכו ברחבי המדינה ביום ג׳ בשבוע הבא (כ״ז בניסן) אשר הוכרז בחוק כיום הזכרון לשואה ולגבורה — על כך נמסר בהודעה של הנהלת יד ושם בבירה.

עצרת הזכרון המרכזית תיערך ביום ג׳ בערב על הר הזכרון ביד ושם בירושלים.

ישיבה פומבית של ועדת הכלכלה על אוטוקרס

(ל.ע.ב.). בהמשך דיונה בענין אוטוקרס תקיים ועדת הכלכלה של הכנסת ביום א׳ ב־11 לפנה״צ בכנסת בירושלים, ישיבה פומבית שבה תשמע הסברים מפר ב. רוזן בקשר להרוחה בסך 100 אלף ל״י שניתנה על ידי אוטוקרס למפלגת העבודה. כן תשמע מיו״ר ועדת ברטל, מר א. ברטל, חבר הוועדה ד״ר צ. זוסמן על הצדדים הכלכליים להמשך ייצור רכב בארץ הנובעים מדו״ח ועדה זו.

בלוד נבדקות תעודות חיסון נגד אבעבועות

(ע). שלטונות הבריאות בנמל לוד החמירו באחרונה בבדיקת תעודת החיסון נגד מחלת האבעבועות המבוריות בידי נוסעים הבאים לישראל. תשומת לב מיוחדת ניתנת לנוסעים המגיעים מהמזרח התיכון, יוגוסלביה, גרמניה וארצות מזרח אפריקה. יצוין כי ארגון הבריאות העולמי הורה למשרד הבריאות בישראל להחמיר בבדיקת תעודות החיסון של כל הנוסעים הבאים לארץ.

שתי נערות, לבושות בגדים מסורתיים, רוקדות — בחגיגות המימונה שנערכו אתמול בירושלים. (צילום: י.פ.פ.א.)

ש. בלאס: מקורות המים במדינה — כ־3 מיליארד מ״ק

מותח ביקורת על המוסדות האחראים למשק המים

מאת סופר „הארץ" לענייני פיתוח

בדברי ביקורת חריפים ביותר על המוסדות האחראים על משק המים במדינה, אשר קבעו כי מקורות המים העומדים לרשות המשק אינם עולים על 1.5 מיליארד מ״ק לשנה, בעוד שלדעתו המקורות מסוגלים לספק כ־3 מיליארד מ״ק, יצא מר ש. בלאס, כי שהיה בשעתו מנכ״ל מקורות בסיכפתוין על מאזן המים וניצול מים שוליים, שנערך אתמול בבית ציוני אמריקה בת״א מטעם ארגון עובדי המים.

את הסימפוזיון פתח נציב המים, מר מ. קנטור, שציין כי נוכח הילוקי הדעות בין המדענים על מאזן המים הוחלט לבדוק את הנושא מחדש. אך הוא הוסיף כי הבדיקה תהיה ממושכת, יקרה, מסובכת וספק אם יהיו לה תוצאות חד־משמעיות. לדבריו רווחות שמועות על קיום אגן פורה של מים, המשתרע מחברון ועד הכרמל, בעל תכולה עצומה שאפשר לנצלה. אולם, כאשר ניתחו את מספרי הדברים נסתבר כי יש בכך משום סימון שאין לעבוד בו, בעיקר מחמת סכנה ההמלחה במקרה של ניצול יתר.

אשר לסיכור הקרוב כעת, כי מתוך התוספת הצפויה של כ־150 מיליון מ״ק כים, יהיה צורך להעביר חלק ניכר לא להקלאות אלא לתעשיה ולצריכה אישית נוכח הגידול באוכלוסיה, בתעשיה וברמת החיים.

מר בלאס, שדיבר אחריו, תקף בחריפות את הממשלה ... שלוכה מיליארד מ״ק ... [illegible]

גם מר א. נתניו, ... [illegible] ... ל־1.8 מיליארד מ״ק.

תעודות זיהוי חדשות לבדואים בסיני

מאת קמוס הדר, סופר „הארץ"

מבצע להנפקת כרטיסי זהוי ל־%100 לכל הגברים הבדואים בדרום סיני, מגיל 16 ומעלה, החל על־ידי יחידה מיוחדת מטעם פיקוד דרום כ־2500 גברים יקבלו בשבוע הבא את כרטיסי הזיהוי החדשים בעלי צילום מיוחד הנסקף כשהוא רואה אור — דבר המונע זיופים.

המבצע בדרום סיני בא לאחר סיום המבצע של חלוקת כרטיסי זהוי לרבבות גברים, תושבי הרצועה.

ביהמ״ש עומד לאשר מכירת אדגיר לטנה־נוגה

מאת סופרו הכלכלי של „הארץ"

בית המשפט המחוזי בתל־אביב עומד לאשר בשבוע הבא את ההסכם למכירת מפעל הגלידה אדגיר לחברה כנה נוגה, בבעלות הי״ב יצחק הורביץ, ב־4.3 מיליון לירות — מהן: 2.3 מיליון ל״י במזומן, ו־2 מיליון ל״י בתשלומים ללא ריבית. בכסף שיתקבל, יסולקו כונסי הנכסים כל מהצית מחובות המפעל שהתבקש — בעיקר לבנק ליצוא, לבנק לאוצר ולבנק ישראלי להשקעה. הנושים הרגילים לא יקבלו דבר.

בונה בונקר למחבלים בעזה — ל־5 שנות מאסר

מאת סופר „הארץ" ברצועת עזה

[illegible]

כללי ביצוע שכר מינימום — לאישור התעשיינים

כללי הביצוע של שכר מינימום, לקראת הדיון ההסכמים הקיבוציים לשנים 1972/73, עליהם הוסכם בין נציגי לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים לבין נציגי ההסתדרות, יובאו לאישור הוועד הפועל של התאחדות התעשיינים, שיתכנס לישיבה מיוחדת ביום א׳.

[illegible]

הוקם גרעין נח״ל שישרת ב„די־זהב"

[illegible]

הרב אונטרמן החליט לכהן כנשיא ביה״ד הגדול בבירה

מאת כתבי גולדן, סופר „הארץ"

הרב הראשי אונטרמן החליט לנצל את הפירצה שנוצרה בחוק הבחירות לרבנות ולכהן כנשיא בית הדין הגדול בירושלים לצד הרב הראשי נסים — עם כיום פגרת בית־הדין ביום א׳, 16.4.72. כידוע לא כיהן הרב אינטרמן עד כה בתפקיד זה בפאת גילו הגבוה והגבלת הגיל של 75 כנה שהיתה קיימת בחוק הדיינים. הגבלה זו בוטלה לגבי רבנים ראשיים בחוק בחירות שאושר בכנסת לפני כמה שבועות. למעשה בוטלה ההגבלה כדי לאפשר לרב הראשי גורן להמשיך לכהן בתפקיד זה גם לאחר שייבחר שוב כרב ראשי. נראה שהמחוקק לא נתן דעתו לכך שביטול ההגבלה יאפשר לרב אונטרמן לכהן כנשיא בית הדין לאחר שכבר נבחר לרב ראשי.

כן נודע כי כמה דיינים מבית הדין הגדול יזמו פניה אל הרב אונטרמן כדי שיבטל את האפשרות החדשה שהחוק פתח לפניו, והוא קיבל את הפניה. בימים הקרובים יוחלט לאיזה מהרכבי בית הדין הגדול יצטרף הרב אונטרמן.

נחנך המוזיאון הימי בחיפה

(ע). במעמד אנשי ספנות, נספחים ימיים, קציני חיל הים וכ־1000 מוזמנים, נחנך אתמול אחר־הצהרים המוזיאון הימי הלאומי בחיפה. הבנין החדש (4 קומות) מכיל שני אולמות תצוגה, קיבת כשורדים, ספריה, אודיטוריום, הדרי כפות וחדרי גרפיקה.

הקמת הבנין, בו הושקעו יותר מ־2 מיליונים לירות, נתאפשרה הודות לתרומתם של זיק ומיכאל מוריסון בלונדון, גב׳ ליליאן דה־רוטשילד מפאריס, ומר ג׳ין כהן, אף הוא מלונדון.

ביהמ״ש הורה לפרסם בקשה לפירוק חברה

בית המשפט המחוזי בתל־אביב הורה אתמול לפרסם את הבקשה לפירוק חברת פיזיק סכיל. הבקשה הוגשה על־ידי הברה נכסי לבנבר הרכיבה לפי ... [illegible] ... הבטפעל.

בהמפעל עובדים 150 איש והושקעו בו כ־3.5 מיליון לירות.

בלוך — מנכ״ל בפועל של חב׳ החשמל ללא הגבלת זמן

מועצת המנהלים של חברת החשמל החליטה אתמול למנות את מר אברהם בלוך למנכ״ל בפועל של החברה, ללא הגבלת זמן. מר בלוך יכהן בתפקיד זה עד לבציאת מועמד מתאים מחוץ לחברה לתפקיד זה. ההחלטה על מינוי מר בלוך ללא הגבלת זמן נתקבלה נוכח הקשיים בבציאת מועמד כזה.

כן החליטה מועצת המנהלים על כינוס אסיפה כללית של בעלי מניות החברה, כדי לבחור במועצת מנהלים בהרכב שונה וחדש. האסיפה הכללית תיערך ביום באי.

חב׳ מ.ב.ט. תבנה 1500 דירות באילת

מאת עמוס הדר, סופר „הארץ"

הנהלת חברת מ.ב.ט. (מפעלי בתים טרומיים בע״מ), שבשדרות נעננה לפנייתו של משרד השיכון לבנות כ־1500 דירות באילת.

דובר החברה מר ר. גאון, שמסר על כך אמר, כי כבר הוחל בבנייתן של 88 דירות (88 מ״ר כל אחת) ברובע א׳ באילת. שטח אחר באותו רובע אותר לבניית 128 דירות נוספות. כשרד הסכון מכר ביתים אלה למשרד „תבנוך" הכנת שטח מול בית החולים ע״ש יוספטל באילת ברובע ד׳ לבניית 800 דירות נוספות.

היענות הנהלת מ.ב.ט. לבניית 1500 דירות באילת באה כדי להקל על מצוקת הדיור בעיר, שנרכבה לפני כמה שבועות להתפטרותם של ראש העיריה ושל חברי מועצת העיר.

דו״ח ועדת ויתקון יוגש עד סוף החודש

(ע). ועדת ויתקון אשר חקרה את פרשת נהיגי נפט, סיימה כמו הערה את הכנת דו״ח החקירה בפרשה. צתה כשלימים חברי הועדה — השופט ד״ר אלפרד ויתקון, אלוף מ״ל. מאיר זורע וכר אברהם קליר — את ניסות הדו״ח, שיוגש למנשלה עד סוף החודש.

על פי חוק ועדות חקירה, יתפרסם הדו״ח לאחר הגשתו למשלה, אם כי הועדה יכולה להחליט שלא לפרסם מסמכי בטחון המדינה, או הנוגע על הכוסר. במקרה כזה, הייבה הועדה לפרסם ברבים את החלטתה שלא להעביר לדו״ח.

ארגון יוצאי קרקוב
אזכרה ליום השנה לחיסול גיטו קרקוב
תערך ביום ראשון, 9.4.72 בשעה 8 בערב באולם בית תיכון עירוני ד׳, רחוב בן־יהודה 222, תל־אביב
דברים: חיים לבנון — הלל זיידל
בתכנית האמנותית: הזמרת אורה זיקר
כאת כמשה גורדר
במבוע חזן ההנצחה בתיכון ה׳.
הזמנות אישיות לא תשלחנה. התחבורה: אוטובוסים 4, 5

במלאת שנה לפטירת יקירנו
צבי אורבך ז״ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו בבית העלמין בקרית־שאול
ביום שני כ״ו בניסן תשל״ב, 10 באפריל 1972.
נפגשים ליד השער, בבית העלמין בשעה 4.00 אחה״צ.
אוטובוס יצא מרחבת היכל־התרבות בשעה 3.30 אחה״צ.
המשפחה

הנהלת ועובדי החברה הא״י לקירור והספקה בע״מ
משתתפים בצערם של
מרגנית ודוד ברטנובסקי
במות האב
נתן נחמן רוזנבאום ז״ל
ומביעים תנחומים למשפחה

למרגנית, דוד, ולמשפחה
משתתף בצערכם על מות האב
נתן נחמן רוזנבאום ז״ל
ובבית תנחומים
נחמיה לחוביץ

2 עצרות
לזכר השואה והגבורה יתקיימו מטעם
יד־ושם ועירית תל־אביב־יפו
בהיכל התרבות
ביום ב׳ 10.4.72
העצרת הראשונה באידיש
תתחיל בשעה 7 בערב
העצרת השניה בעברית
בשעה 9.30 בערב
כרטיסי הזמנה בית יד ושם, שד׳ חן 42, ת״א ובבית ברנר.

למשה עג׳ימי
המתקנים הכנים במות אחיו
אליהו ז״ל
הנדסה ימית אזרחית בע״מ
ההנהלה והעובדים

„מורשת" בית עדות ע״ש מרדכי אנילביץ׳ — מוזיאון יד־מרדכי
ביום ג׳, כ״ז בניסן תשל״ב — 11.4.72
תתקיים בקיבוץ יד מרדכי
להגלי האנדרטה של מרדכי אנילביץ׳
עצרת זכרון לשואה ולמרד
דברים:
● משה דיין — שר הבטחון
● חייקה גרוסמן ח״כ — דבר הקבה״א הלוחמים
בתכנית:
● ... [illegible]
● פרקי נגינה — צ׳לו — ...
● טכס הדלקת נרות הגבורה והזכרון
התחלת העצרת ב־18.00
אוטובוסים יצאו מרחבת היכל התרבות בשעה 16.00

זה עתה הופיע
הנק מסיק
לנסקי
קורותיו המדהימות של מאיר לנסקי
האישיות החזקה ביותר בעולם התחתון של ארה״ב,
יושב־ראש של „סינדיקט הפשע הארצי"
המחיר 9.80 ל״י
ספרי שין שין שין

שולמית וראובן דרוקמן
מודיעים בשמחה על הולדת הבן
נכד לבת שבע ודוד אריאן
הברית תתקיים ביום שני כ״ו ניסן (10.4.72) בשעה 12 בבית אריאן רחוב המיסדים 20 בית הכרם ירושלים.

הואר מעצרו של א. זמור החשוד ברצח אילן אשרוב

(ע). מעצרו של אדוארד (אדגר) זמור, החשוד ברצח אילן אשרוב, הואר אתמול ב־15 יום נוספים. לדברי המשטרה, לפי החלטת שופט שלום בחדרה, מ. ברושי.

מבמשטרה אמר, כי החשוד קשור עם חשבי הארץ שנסעו לחו״ל, וכיום יפריע למהלך החקירה. כן אמר כי המשטרה סבורה, שאם יוצא, יפריע לחקירה.

הוא סיפר עוד, כי לאחר גילוי הגופה של אילן אשרוב, הוקם צוות חוקרים מיוחד, החוקרים עובדים 13 שעות ביום. ...

[illegible]

ועדת הכספים דנה בתקציב משרד הבריאות

ועדת הכספים החלה אתמול בדיון על תקציב משרד הבריאות לשנת 1972 ... [illegible]

כלל ופרט

[illegible]

אסותא „אלישע"
עזרה חיפה תל־אביב
לטובת לבתי־חולים
81418 245215

6 נפצעו בקטטה בבאר שבע

(ע). בקטטה שפרצה במוצאי חג הפסח בבאר־שבע, בין קבוצת עולי גרוזיה וקבוצת צעירים יוצאי מארוקו נפצעו קל ששה מבני הגרוזיה. התיגרה פרצה בגן ... [illegible]

בוטל צו־מניעה זמני נגד רשות הנמלים

[illegible]

אסיר נרצח על ידי חבריו לחדר

(ע). אסיר בכלא כפר יונה ... [illegible]

הזמנת ספרים וכתבי עת מחו״ל
סטימצקי

עמודים: 4, 5, 6, 7, 13, 14, 18, 19

למר צבי קנטרובסקי
תנחומים
במות **אשתו**
שירותי חשמל ותקשורת בע״מ
טלטרון בע״מ

המועצה המקומית טירת כרמל
אבלה ודואבת ... על מות
יהושע ליברמן ז״ל

להברנו אלי ניר
אחר באבלך
במות **אביך**
חבריך לעבודה

לחברת לוי תעשיות מזון בע״מ
נמל תעופה לוד
משתתפים בצערכם על פטירת עובדכם
פריץ פליישנר ז״ל
מטעם הפץ חיים
שלוחת נ. ב. לוד
ההנהלה והעובדים

משואה
יד לחברי הנוער הציוני הכללי בשואה ובמרי
עצרת התייחדות עם זכר חללי השואה והגבורה
תיערך בקיבוץ תל־יצחק,
בערב כ״ו בניסן (יום שני, 10 באפריל 1972).
בתכנית:
בשעה 17.30 ביקור במוזיאון ההתיישבות
בשעה 18.15 במבנה... — בהשתתפות ח״כ גדעון האוזנר
בשעה 18.45 עצרת התייחדות
✶ טכס הדלקת נרות זכרון
✶ דבר הממשלה — שר החוץ, אבא אבן
✶ דבר היום — ד״ר נח קפלינסקי
✶ ... בהשתתפות תלמידי ...
✶ ... בניצוחו של א. ...
הזמנות לא תשלחנה
נא לראות מודעה זו כהזמנה אישית
רכבת מתל־אביב ותל־יצחק ב־17.05
רכבת מחיפה ב־16.10

ביום ג׳, כ״ז בניסן (11 באפריל 1972)
הוא
יום הזכרון הלאומי לשואה ולגבורה
תתקיים
בקיבוץ לוחמי הגיטאות
עצרת־זכרון
התחלה: 6.15 בערב
בתכנית:
... [illegible]
דברים: ראש הממשלה הגב׳ גולדה מאיר
... יצחק בן־אהרון

מרכז השלטון המקומי
הודעה
... [illegible]